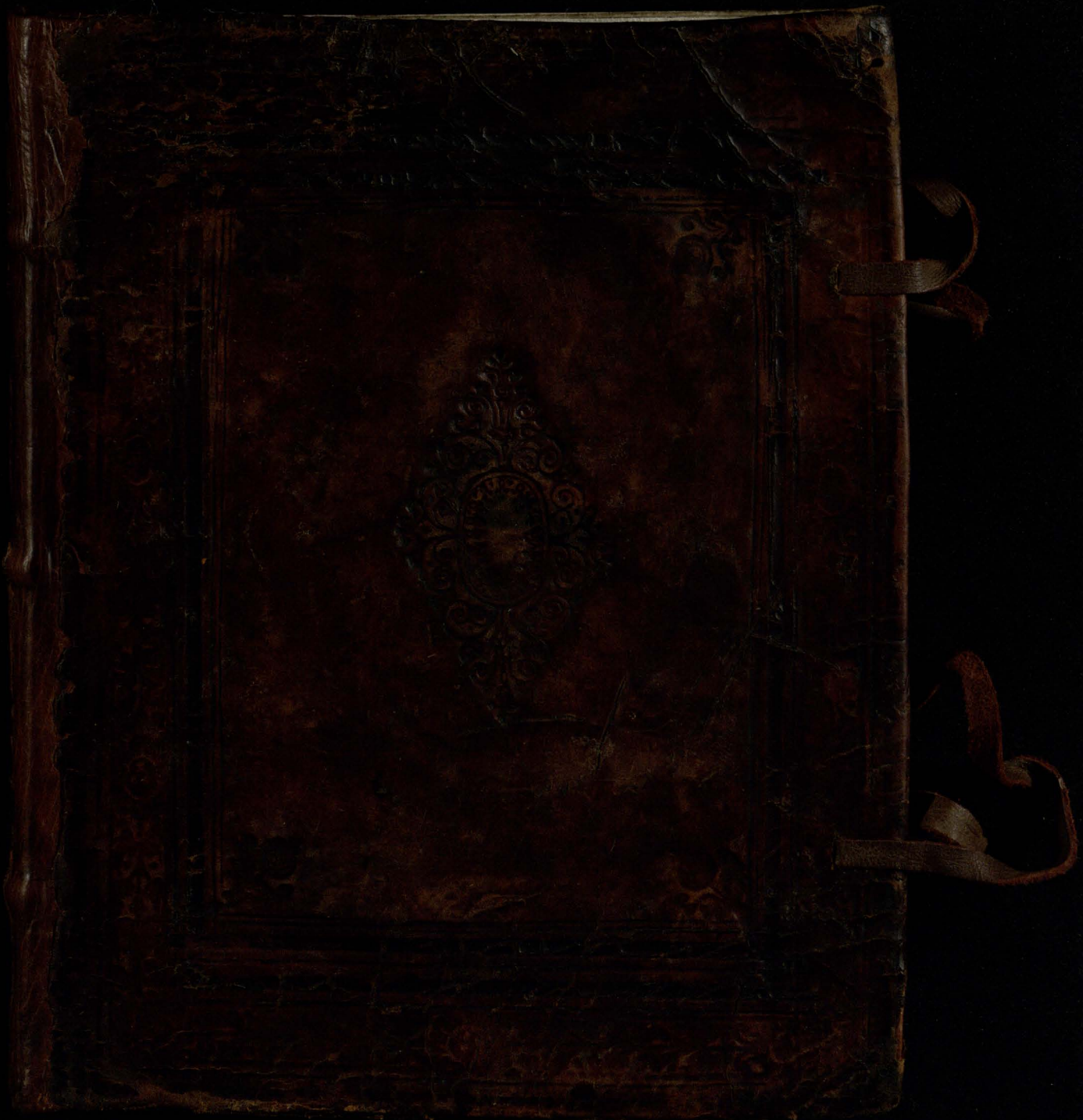
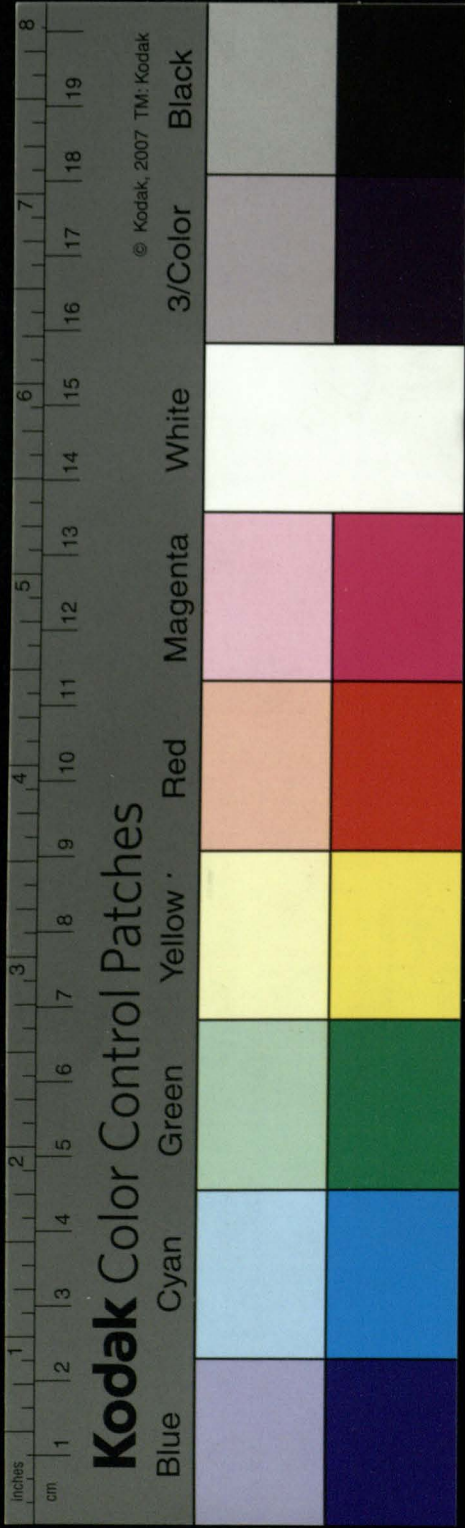

Kodak Color Control Patches

© Kodak, 2007 TM: Kodak

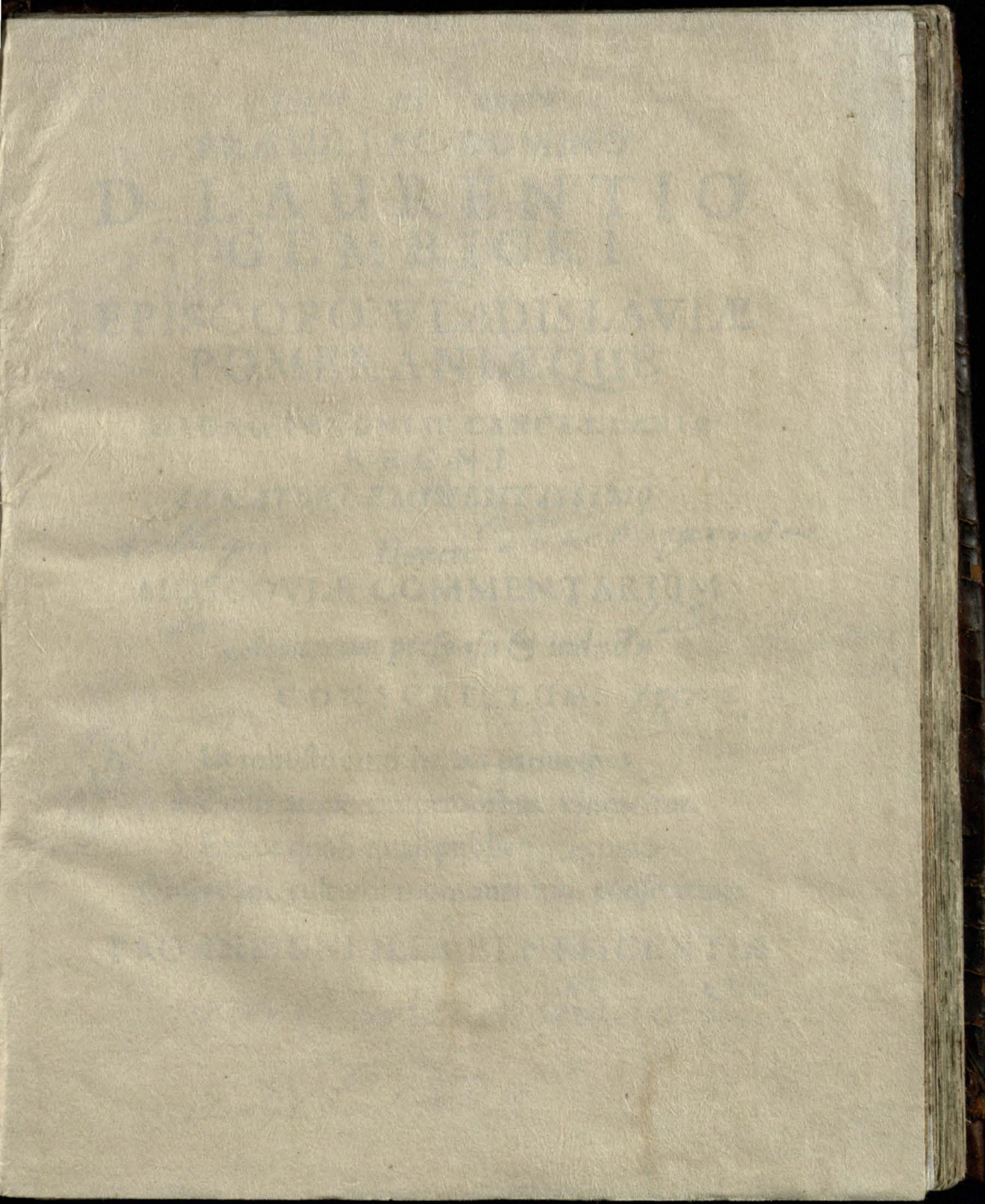
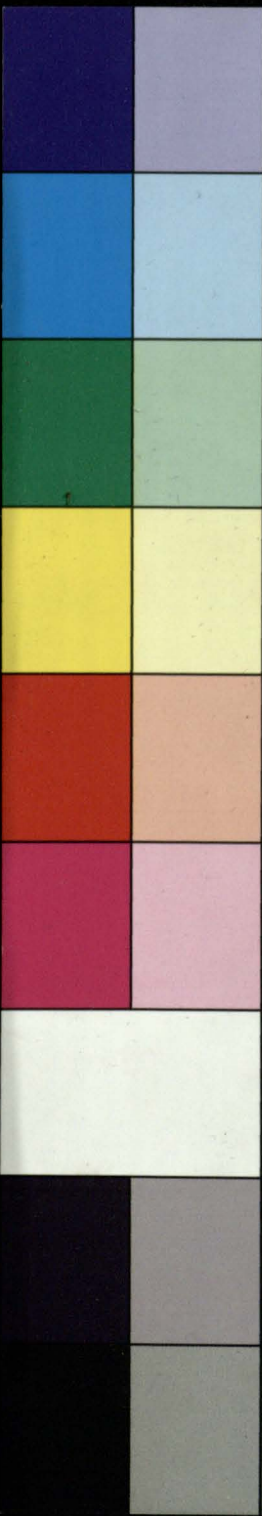
Inches 1 2 3 4 5 6 7 8

cm 1 2 3 4 5 6 7 8

Kodak Color Control Patches

© Kodak, 2007 TM: Kodak

Blue Cyan Green Yellow Red Magenta White 3/Color Black

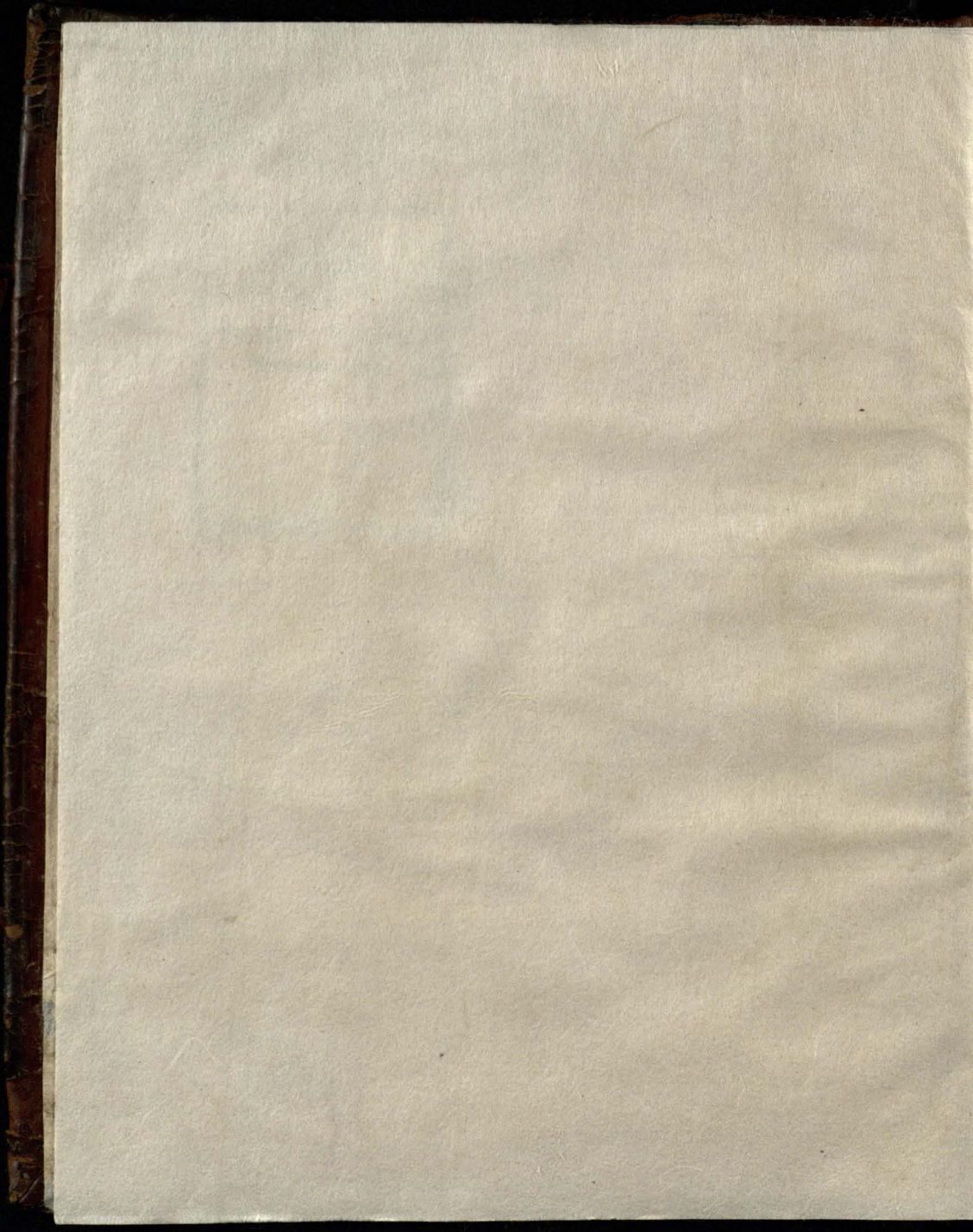
inches
cm

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 8

Kodak Color Control Patches

© Kodak, 2007 TM: Kodak

Blue	Cyan	Green	Yellow	Red	Magenta	White	3/Color	Black
[Patch]	[Patch]	[Patch]	[Patch]	[Patch]	[Patch]	[Patch]	[Patch]	[Patch]
[Patch]	[Patch]	[Patch]	[Patch]	[Patch]	[Patch]	[Patch]	[Patch]	[Patch]

ILL^{mo} ET REV^{mo}
PRÆSULI AC DOMINO
D. LAURENTIO
GEMBICKI
EPISCOPO VLADISLAVIÆ
POMERANIÆQUE

MAGNO POLONIAE CANCELLARIO
REGNI

SENATORI EMINENTISSIMO

Collegii Huncce D'neburgenses
MOSCOVIÆ COMMENTARIUM

Loc. Amicorum persuasū & inductū

CONSCRIPTUM: 1802

Ut robusto tanti herois patrocinio
a Zoilis atque vituperonibus vindicetur,

Ethoc quali quali publico præconio

Observant. cultusq; monumentum cōsecretur:

PRO INSIGNI ILLA BENEFICENTIA

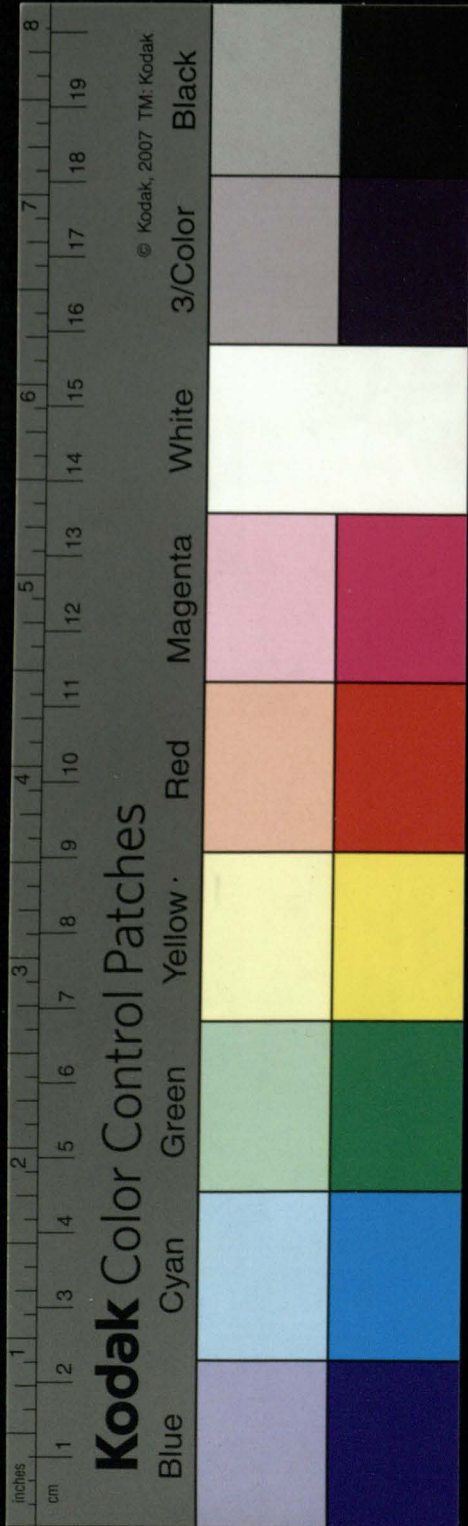
Coactioi Mariae Wladislawi
A 2 QUA

Ex Libris Sept. Michalski

Kodak Color Control Patches

Blue Cyan Green Yellow Red Magenta White 3/Color Black

© Kodak, 2007 TM: Kodak

QUA ET ANTE TRIENNHIUM, ME EX GALLIA
ILL. CUM D. D. FIRLEIS REDUCEM LOBAVIÆ,
ET PROXIMIS IN COMITIIS VARSAVIÆ,
illustrem ad mensam sæpius admissum,
munificaq; tandem cum gratiâ dimissum
INCLITUS HIC MUSAGETA
nullo meo merito liberalissimè affecit:

L. M. Q.

Instar votivæ simul ineuntis anni strenuæ

D. D. D.

SOLOMON NEUGEBAUER

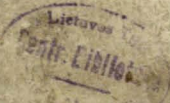
à CADANO.

*Cadani
1612*

A. C. C I D I D C XII

Ludov. W. Ziegler S. J.

*1802. Public. Biblioth. IN
Coll. Duneburger*

MOSCOVIAE

CAPUT I.

*De Moscorum origine, linguâ, nomine,
& potentia.*

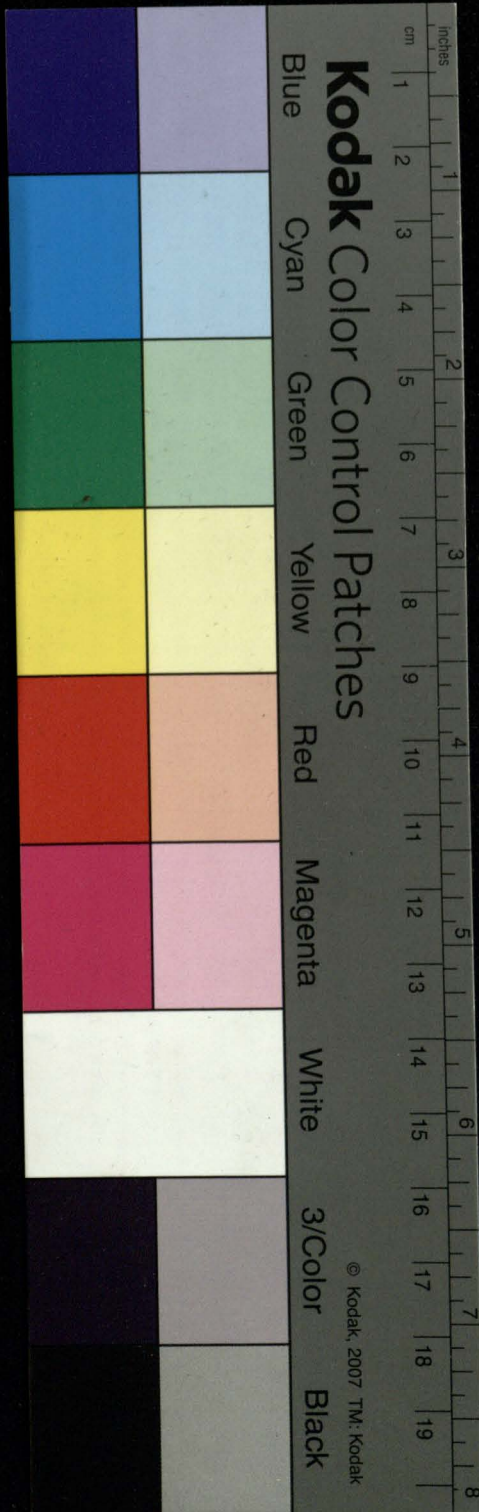
MOSCI gens seu potiùs progenies Russo-
rum, olim teste Plinio Roxolani dicti sunt,
quos tamen commutata aliquantulum litera
Ptolomæus tabula Europæ octava Rosola-
nos nominat, communiter olim Rusfi dicti, nomen à
quodam RUSSO fratre seu nepote LECHI Polonorū
principis, vel ab oppido vetusto Russo nuncupato, non
longè à Novogrodo sive Novogardia magna, vel etiã
à fulco gentis ejus colore sortiti sunt. At enim Mosci ad
veritatē propiùs accedentes, Rossejam antiquis appel-
latam asserunt, quasi gentem dispersam seu dissemina-
tam, id quod nomen ipsum indicare videtur: Rosseja
enim Rusfis disseminatio seu dispersio dicitur. Quod
ita se habere, varij populi incolis etiamnum permixti,
& diversæ provinciæ RUSSIÆ passim immixtæ ac
interjacentes palàm testantur. Moscis ut origo, ita

Mosco-
rum ori-
go.

Moscorū
lingua;

B Moscorū & lin.

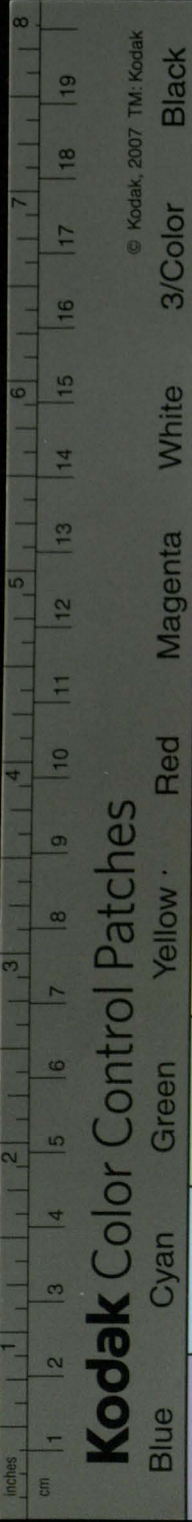
*Hanc Historiam dono dedit mihi Cyrenius Juncker in
publicam memoriam No. 678 die 22 Septemb.*

Kodak Color Control Patches

Blue Cyan Green Yellow Red Magenta White 3/Color Black

© Kodak, 2007 TM: Kodak

MOSCOVIAE

& lingua communis est cum Russis, Polonis, Casubijs, Silesijs, Bohemis, Moravis, Bulgaris, Croatis, Ragais, Serbijs, Illyrijs, ac universo nomine Slavonico, licet dialectis adeo variant, ut nonnulli ex his populis vix se invicem intelligant. In hanc linguam libri facti non pauci operâ divi Hieronymi & Cyrilli translati sunt. Præter quoque annales patrios. Alexandri etiam Magni, Romanorumque Cæsarum, itemq; M. Antonij & Cleopatæ memoriam iis commendatam literis tenent. Acceperunt autem nomen Mosci, vel ab urbe MOSQUA, illius regionis metropoli & regiâ Principis Moscorum, vel, ut alii, & quidem rectius, placet, à MOSQUA fluvio urbem alluente. Genus Rusiæ Principum referunt annales Rusici ad VARAIOS fratres tres, Ruricum, Sineum, & Truborum, qui circa annum Christi octingentesimum sexagesimum primum apud Russos Septentrionales regnasse feruntur. Ac RURICUS quidem natus major Novogardiæ, reliqui duo fratres aliis Rusiæ partibus Bielojeziorensi & Isboriensi præfuere, quibus tamen non multo post, nullâ prole relicta, defunctis, Ruricus in ditionibus illis successit, & filium IGORUM post se reliquit. Hic ex Olga Plescoviensi filium SVENTOSLAUM sive Stoslaum suscepit, qui multa cum vicinis bella gessit, tandemque ab illis cæsus est, filijs

tribus

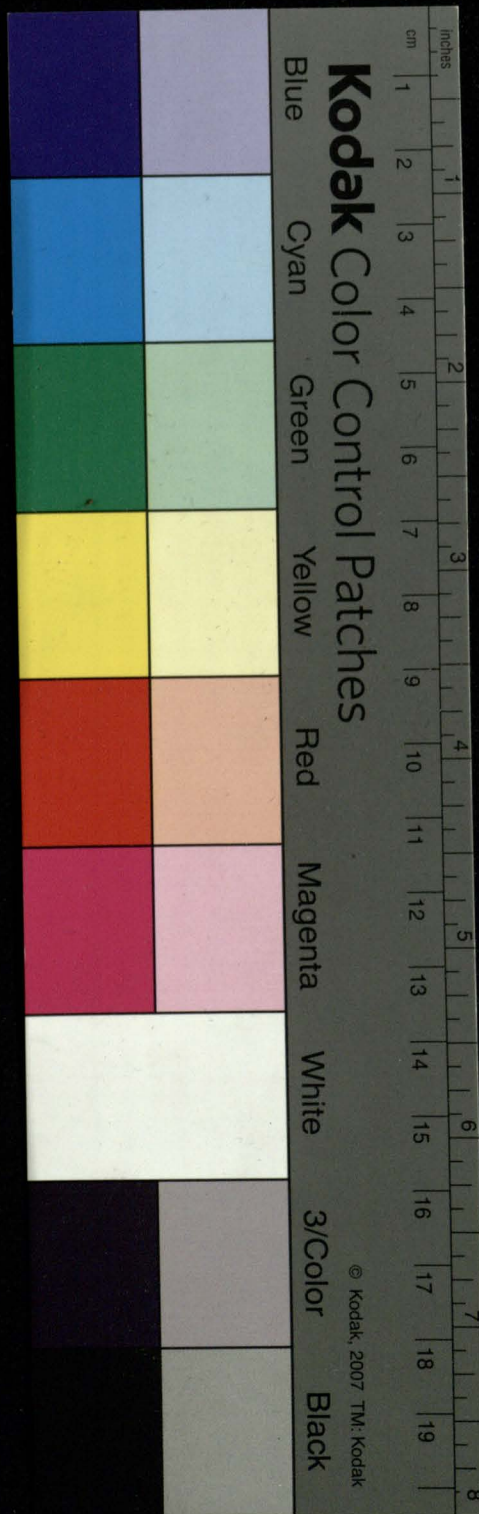
Moscorum nomen.

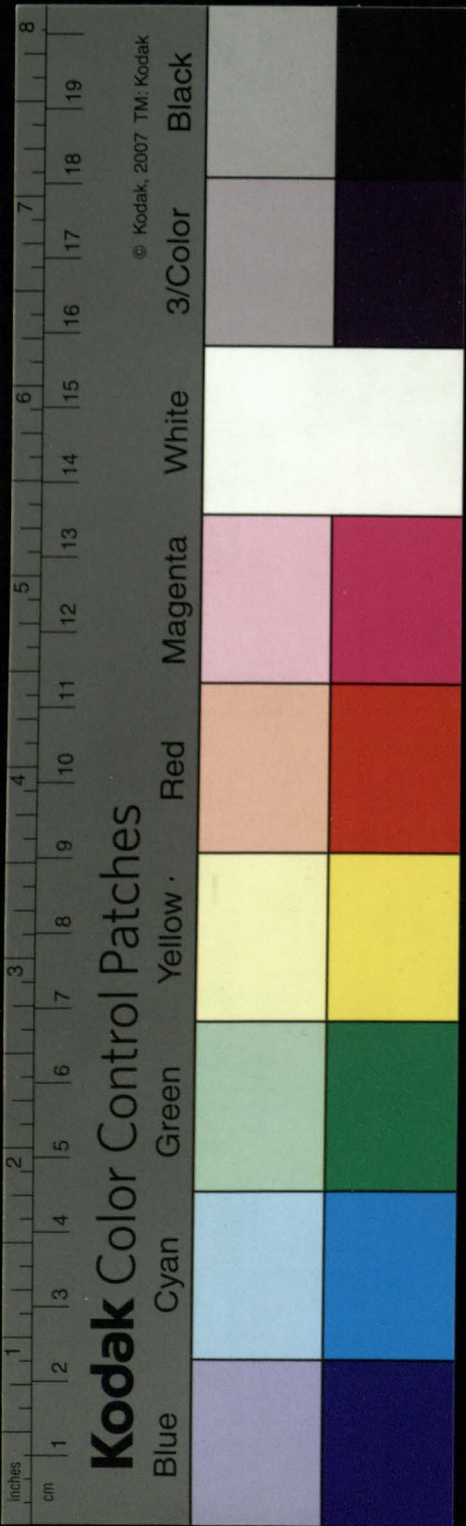
Origo Principum Moscorum.

3
CAPUT I.

tribus, Ieropolco, Olega, & Ulodimiro, inter quos adhuc vivens principatum partitus erat, relictis. Et IEROPOLCO quidem Kioviam, OLEGODreulanos (qui fortè Bulgari sunt, à lignis vel sylvis ita dicti) VLODIMIRO verò è Malusa concubina procreato Novogardiam concessit. Hic fratribus, qui bellum ipsi intulerunt, à se peremptis, Russia potius est tota. Ab hoc omnes dein Russiae Principes profectos, proditum est. Is enim, cum duodecim reliquisset filios, Russiae principatum inter eos sic divisit, ut Visesslao natu majori Novogrodum, Izaflao Poloscum, Stopolco Tuveram, Iaromiro Rostoviam tradiderit. Nec multò post, defuncto Viscesslao, attribuit Novogrodum Iaroslao, Rostoviam Borisso, Glebo Muromum, Stoslao Derevos, Vusevolodo Vulodimiriam, Mescislao Torocanum, Stanislao Smolenscum, Sudislao Plescoviam, Podvvivo Volyniam. Verùm ij partitione paterna non contenti, post mortem eius bellum inter se civile concitabant. Ex his SVE NOSTOPOLCUS, qui cognita patris morte Kioviam occuparat, duobus fratribus Glebo & Borisso, qui postea à Russis in divorum numerum relati sunt, dolo occisis, à Jaroslao tertio fratre casorum necem ulciscente, superatus, & Kioviensi principatu eiectus, in Poloniã ad BOLESLAUM Regẽ confugit, cujus ro-

4

MOSCŌVIÆ

gatu Boleslaus adversus Iarossaum expeditionem suscepit, eumque profligavit. Post illos ULODIMIRUS cognomento Monomachus Iarossai ex Vusevolodo nepos, cuius adhuc hodie apud Russos nomen est, imperio potitus fuit. Quod interpellatum quidem interim à posteris Sventoilai, qui avitum recuperare principatum conati fuerant, penès Vlodimiri posteritatem nihilominus remansit, ac sequentibus temporibus Andreas Susdaliensis Dux, ab eadem Vlodimiri stirpe profectus, fœdere cum undecim aliis cognatis ducibus inito, eiectis Vlodimiri monomachi posteris, qui Kioviã tenuerunt, MICISLAUM filium ei imposuit. Hic primus principatû in Susdaliensem domû imperiique domicilium Vlodimiriam transtulit, cum initio imperii Rusfici sedes Novogardiã, inde Kioviã, posterioribus verò temporibus, priusquam Moscoviam à Daniele Moscorum Principe ALEXANDRI filio transferretur, Vlodimirix fuisset. Eum Principatum qui tenebat, licet imperium in reliquos cognatos Duces non haberet, Magni tamen Ducis nomine utebatur, dignitateque ac honore, cæteris majestatem eius comiter observantibus, antecedebar. Cumque honor is antea vel successione, vel reliquorum omnium studiis uni deferretur, interdum vi & armis

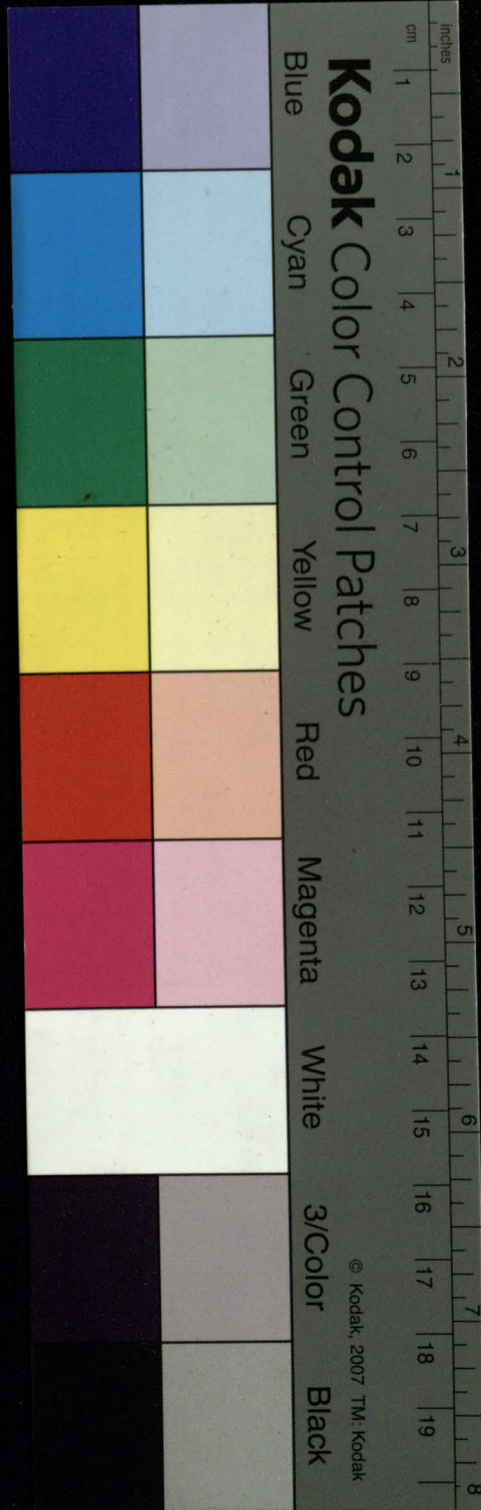
COMMENTARIUS.

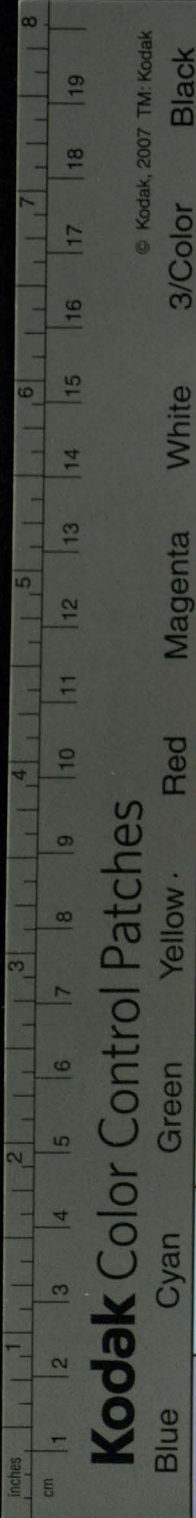
S

armis occuparetur, postquam eos Tartari sibi sub-
 jecissent, GEORGIO Principe victo caesoque,
 ab iis peti cœpit. Ab illo enim tempore Rusſi
 Tartaris tributarii fuere, atque ex ipsorum arbitrio
 Duces sibi constituere. Danieli successit filius natu-
 minimus IOHANNES cognomento Kaleta, quod
 assidue ad erogandas elemosynas peram secum ge-
 staret. Huius filii fuere Simeon, Johannes, & Andre-
 as. SIMEONI pater Vlodimiriam & Moscoviam
 assignavit, cui absque liberis mortuo successit IO-
 ANNES frater, qui filium habuit DEMETRI-
 UM, ex quo nati sunt Basilius, Georgius, Andreas,
 Constantinus, & alii tres. BASILIUS post patrem
 imperavit. Hic, filio suo cognomini ob matrem adul-
 terii suspectam præterito, moriens fratri GEORGIO
 gubernacula tradidit, qui nepotem diu in vinculis de-
 tinuit. Moriturus tamen, quamvis duos haberet filios
 os, Andream & Demetrium, (conscientia forte per-
 motus) BASILIO nepoti imperium tradidit. Cui
 postea patruelles, conspiratione contra eum facta bel-
 lum faciunt, eumque regno exuunt, ac tandem oculis
 privant. Verum à Novogardenſibus adjutus, impe-
 rium recuperavit, & pacatè illud obtinuit. Successit
 illi IOANNES filius, qui rebus Rusſicis obscuris ad-
 huc magnam claritatem attulit, primusque eam, ad

B 3

quam

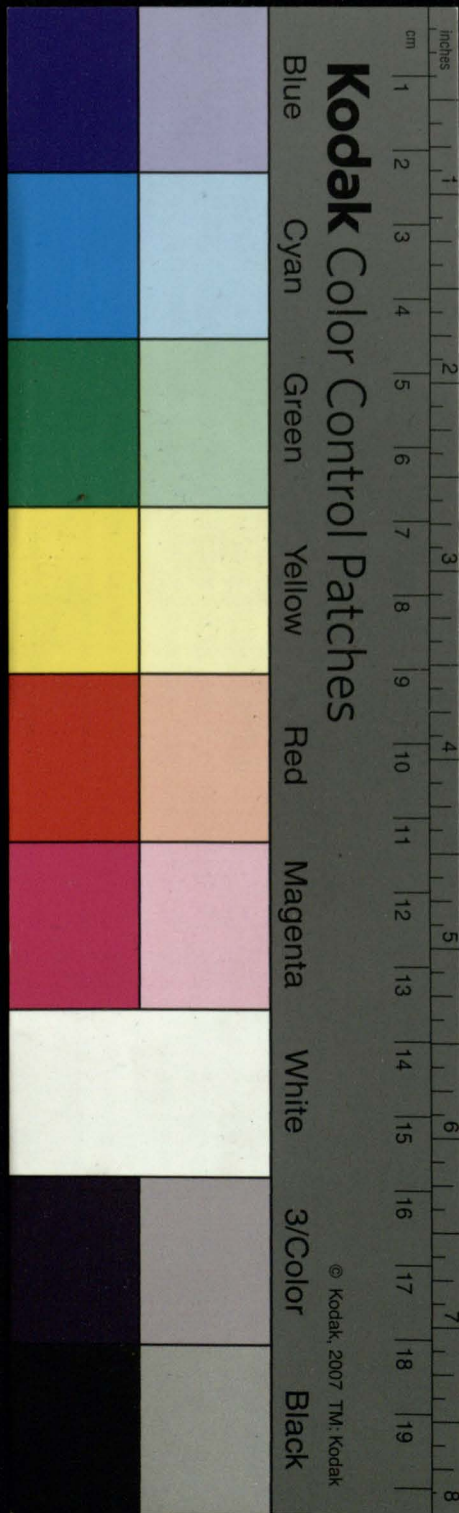

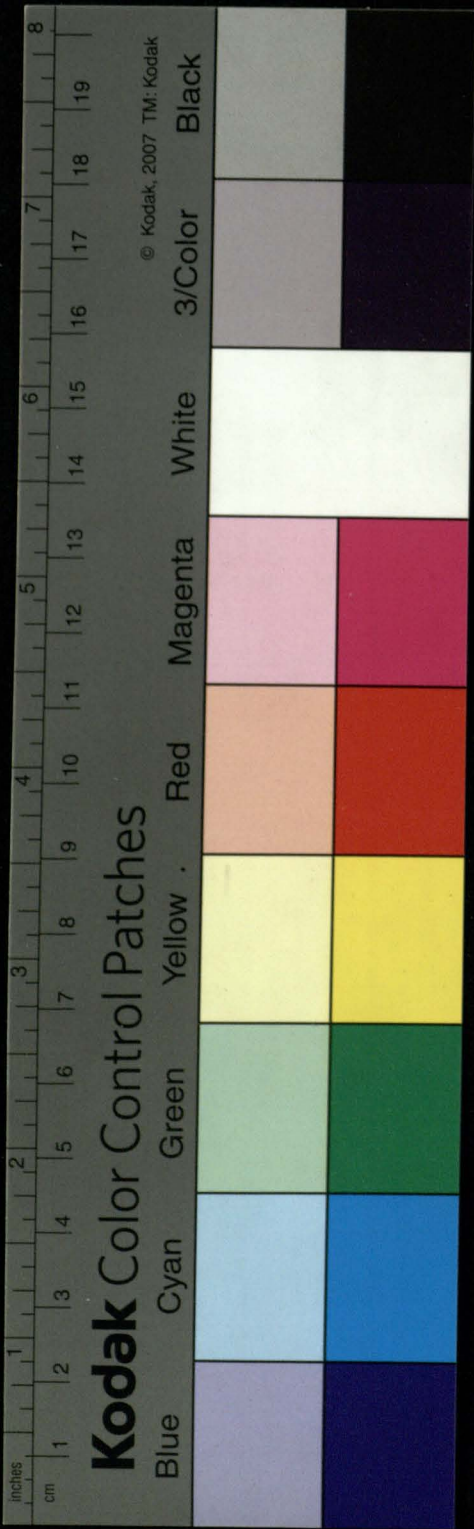
6 MOSCOVIÆ

quam nunc excreverunt, potentiam fundavit. Dux cum reliquorum filios & nepotes, quos potuit, è medio sustulit. Novogardiam Magnam, totius Septentrionis emporio celeberrimam urbem, per fraudem cepit, & in servitutem redegit, & complures arces atque castella finitima, quæ magno Ducatui Lithvaniæ parebant, sui juris fecit. Primus hic Polonis & Livonibus bellum intulit, Tartarorumque jugum primus excussit. Pari ratione filius eius BASILIUS potentiam, cuius pater fundamenta jecerat, in imensum ferè auxit. Smolenscensem Ducatum SIGISMUNDO Regi Poloniæ proditione Michaelis Glinfcii Rusi Ducis eripuit. Casanos terra marique oppugnavit, duces agnatos ditionibus suis privavit, & Plefcoviam civitatem liberrimam ac ditissimam suæ potestati subiecit. Ei successit IOANNES BASILIDES cognomine, qui Casanense & Astracanense regna suæ potestatis fecit, & mari Caspio in potestatem accepto, ad Persidem ferè imperium protulit. Livoniæ maximam partem per Livonum diffusionem occupavit, Polociam temporibus Augusti Regis cepit, cum Svecis prospero successu bella gessit. Eo denique potentia pervenit, ut non finitimis modò, sed remotioribus etiam quibusque gentibus terrori esset, omnesque alios Principes præ se contemneret

CAPUT I.

neret, ac nullam gentem esse existimaret, quæ potentia
 atque opibus secum contendere posset, aut auderet.
 Huic ex priore conjugē Anastasiâ duo fuerunt filii,
 Ioannes & Theodorus: ille acer & impiger, hic stupi-
 dus, & ad regni gubernacula inhabilis. Ac Ioannes
 quidem post à patre scipione ferrato percussus, magno
 cū patris dolore obiit, tyrannus verò matrimoniū ali-
 quoties cū nobilibus quibusdā puellis repetijt, easq;
 ni intra menses aliquot prolem conciperent, in mo-
 nasterium detrusit. Tandem ex septima, quam id
 temporis, cū Rex STEPHANUS felicissimæ me-
 moriæ Vielicoluco in potestatem suam redacto in-
 gentes in Moscoviam copias admirabili cum terrore
 omnium circumduceret, duxit, filium Demetrium sus-
 cepit. Cum verò Mosci matrimonii iterationem,
 admodum detestentur, ac quartum, ne dum septi-
 mum pro illegitimo & Christiano homine indigno
 habeant, Demetrius hic non admodum in precio ha-
 bitus cum matre in Ducatum susdaliensem ablega-
 tus est, ibique à Præfecti sui filio cultro læsus, miserè
 periisse perhibetur. De quo tamē alii aliter. IOANNI
 Baslidi extincto successit filius THEODORUS, in-
 genij stupiditate laborans, cui pater Consiliarios ex
 præcipuæ notæ proceribus quatuor adjunxit, qui no-
 vi principis ac Republicæ salutem curarent. Sub quo
 Mosci

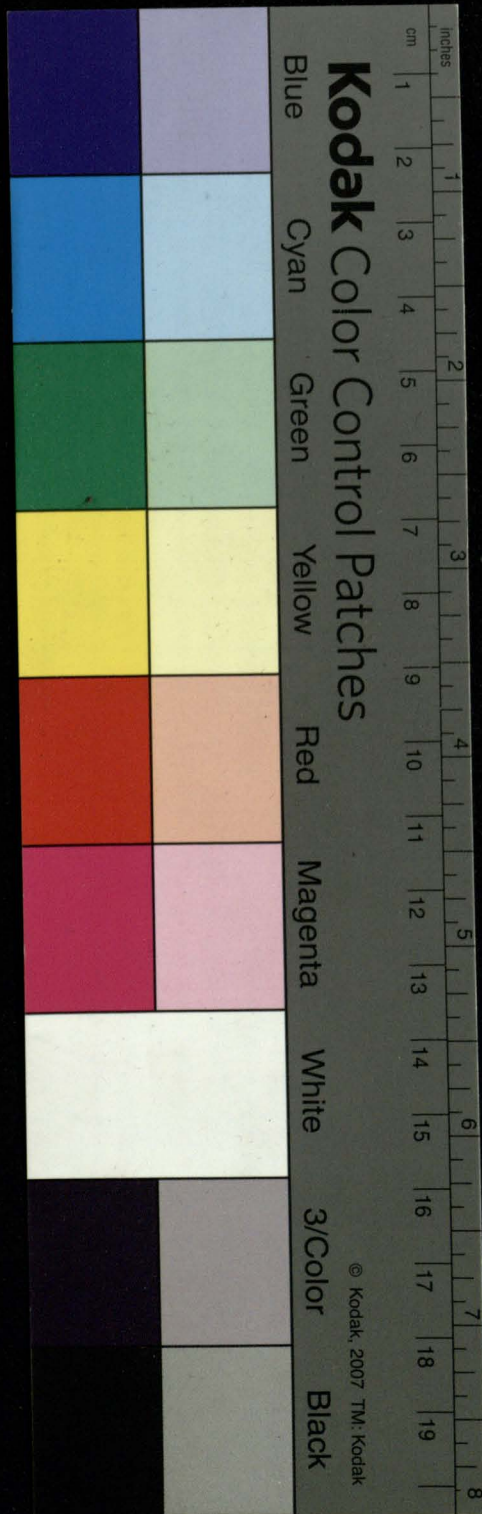
Mosci liberio rem vivendi rationem ingressi, facultatibus amplificandis operam dederunt, aliumque & quidem politionis victus corporisque cultum secuti sunt. Cùm verò annis tredecim imperio præfuisset, tandem absque prole ex hac vita excessit. Huic successit BORISSUS HODUN, cujus sororem Theodorus defunctus princeps sine matrimonio habebat, unanimi omnium consensu ad regni gubernacula vocatus, quòd cùm vivo adhuc Theodoro summam rerum obtineret, comitate ac benevolentiam multorum animos sibi conciliasset. Ad fastigium hoc evehctus, summam in imperio constituendo prudentiam usus est, ac militibus primum omnibus ac præfidiarijs stipendia persolvit, Germanis ex Livonia annis superioribus in Moscoviam abducis liberam ad suos redeundi facultatem, reliquis verò manere volentibus privilegia atque immunitates concessit, virginibus etiam pauperioribus dotes ac vestimenta largitus est. Hoc ita imperium administrante, DEMETRIUS in Polonia redivivus factus est, qui secundum alios aliquot ante annis Borisijussu, ne ipsi ad imperium obstaculo esset, cædi destinatus erat, sed astu puer eiusdem ætatis, & vultu non absimilis subornatus, ejus in locum interfectus est. Interim hinc inde in monasterijs apud suos educatus, in Rusiam tandem pervenit, fortunamque suam ac
genus

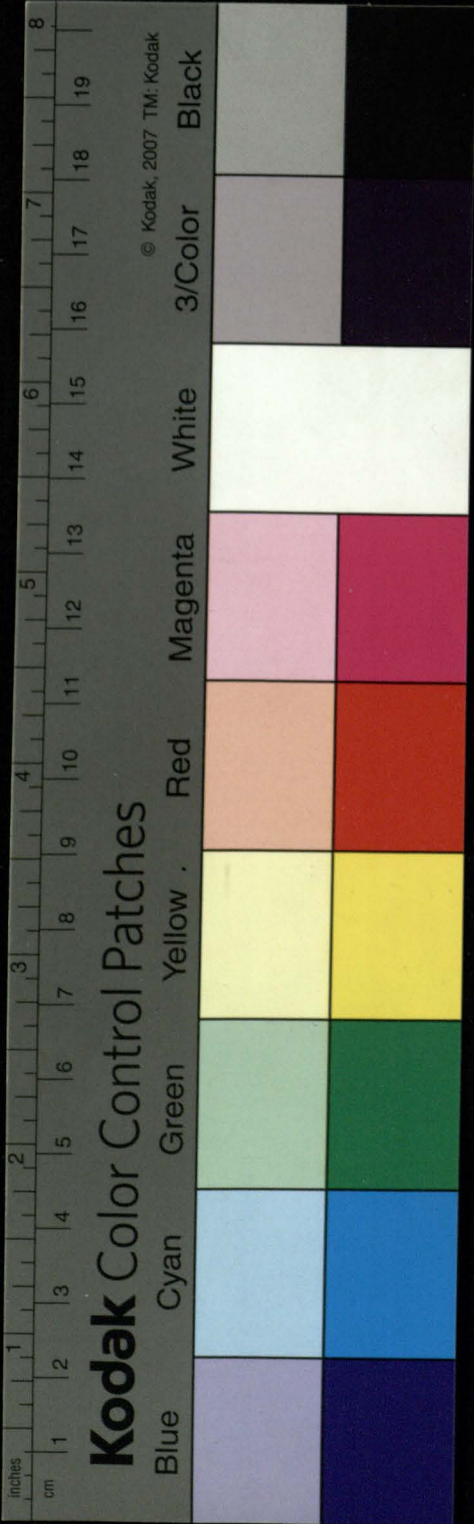
COMMENTARIUS.

genus Constantino Vifniovecio Duci, & dein Geor-
 gio Mnifchek Palatino Sendomiriensi indicavit, adeò
 conftanter, ut quibusdam fignis fidem plerisque face-
 ret. Itaque quinque millibus militum clam confcri-
 ptis, quibus deinde non parua manus limitaneorum,
 eorumque veteranorum accessit, duce Palatino Sen-
 domiriensi in Moscoviam contendit. Ac primùm
 quidem cum exercitu Boriffi, ad quem jam fama de
 Demetrio pervaserat, collatis fignis confligit, variâ ini-
 tiò fortunâ, sed post Demetrio in fugam acto. Qua
 clade acceptâ Demetrius Rilcum arcem profugit,
 ubi non exiguam fuorum partem è fuga collegit, ac
 per dies aliquot corpora refici jusfit. Quò loci haud
 multò post Boriffi exercitus ad Demetrium inde ex-
 pellendum venit, quo cum Demetrius congressus, eos
 non paucis interfectis fudit fugavitque. Ad quam
 fortunæ inclinationem quinque opportunæ situ arces
 unâ cum subjectis territoriis sponte se Demetrii pote-
 ftati permisere. Dum hæc fiunt, Boriffus audien-
 dis exterorum Principum legatis vacans, repente non
 sine veneni suspitione mortem obit. Quam secuta est
 magna animorum mutatio. Demetrius enim ex in-
 certo certum sibi regnum habere visus, ipsam Mosco-
 viæ metropolin nulla morâ interposita ingressus, in-
 genti populi acclamatione magnus Dux salutatus, ac
 paulò

C

6

paulo post diademate insignitus est. His praeractis, & provinciis, ut videbatur, tranquillatis, legatum in Poloniam ad Regem misit, petentem, ut sibi MARIANAM Georgij Mniscij Palatini Sendomiriensis praclare de se meriti filiam ducere uxorem liceret. Cum qua post anno sequenti nuptiarum magno splendore in ipsa Moscoviae metropoli celebratae sunt, & nuptiis non dum finitis a suis crudeliter in modum trucidatus est. Atque haec de origine, situ, ac potentia Moscoviae Principum pauca praemissa sunt.

CAPUT II.

De amplitudine ac terminis M. Ducatus Moscoviae.

Magnitudo Moscoviae.

Protenditur autem Moscorum Principis imperium adeo longe lateque, ut aliquot Asiae spacia complectatur, aliquot etiam Europae, ea quae minimè parva. Sunt qui illud in longitudine ad septingenta miliaria Polonica seu Germanica obtinere affirmant, à Livoniae finibus usque ad Iuhoriam in Asia: in latitudine vero ad mare Caspium ad sexcenta. Bilibaldus Pirckhammerus Norinbergensis, qui vixit tempore Basilii magni Ducis Moscorum, in Germania sua descriptione asserit, Moscorum ditonem per quingenta miliaria Germanica & magna quidem in orientem se extendere. Cui sententiae evidenter subscribit Matthias Miechovius rerum Polonicarum non indiligens scriptor in sua Sarmatia Europaea, dum à Smolensco per Moscoviam urbem ad Orientem progrediendo usque ad Iuhoriam sive Iuhoram, qui Moscoviae terminus versus Scythiam est quingenta miliaria integra numerat. Accessere post Casanensem & Astracanensem Tartarorum regna, à IOANNE BASILIDE tyranno Moscoviae

COMMENTARIUS.

7

scoviae adjecta, quae ferè ad ducenta milliaria patent. Est igitur MOSCOVIA hinc inde varijs gentibus contermina: à meridie atq; oriente Tartaris cingitur, septentrionale latus Oceanus Scythicus ambit, ad occidentem tenent Lapones gens sylvestris, nec ulli populo commercio linguae nota. Post hos Austrum versus incolunt Sueci, Finlandi, Livones, & juxta hos Litvani.

Terminat
Mosco-
viam,

CAPUT III.

De Chorographia Moscoviae, ac primum de Ducatibus.

Continet autem Moscovia in se Ducatus, provincias, regiones, & populos varios. Ac inter Ducatus quidem MOSCOVIA principatum tenet, provincia nec lata nimis, nec fertilis: cujus fecunditati ager ubique arenosus, qui mediocri siccitatis aut humiditatis excessu segetes enecat, plurimum officit. Accedit ad haec aspera nimis aëris intemperies, quae hyemis rigore solis calorem superante lata quandoque ad maturitatem non perveniunt. Etenim tam intensa ibi nonnunquam sunt frigora, ut quae admodum aestatis tempore apud nos aestu nimio, sic ibi frigore immenso terra in hiatum discedat: aqua etiam tum in aërem effusa, sputumque ex ore projectum, antequam terram contingat, gelentur. Tota porro regio non ita diu admodum silvosa fuit, id quod ex magnarum arborum truncis, qui etiamnum extant, apparet. Quae quamvis agricolarum studio ac opera satis culta sit, tamen, quae in agris

Mosco-
viam chor-
ographia,

Mosco-
viam regio

C 2

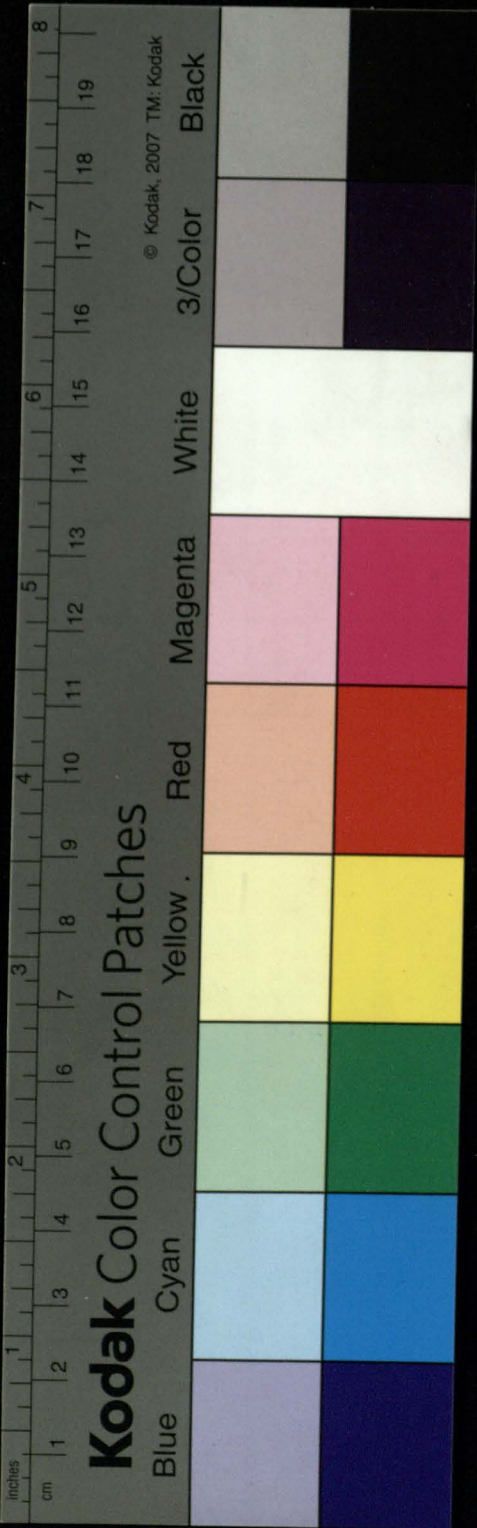
proves

Kodak Color Control Patches

Blue Cyan Green Yellow Red Magenta White 3/Color Black

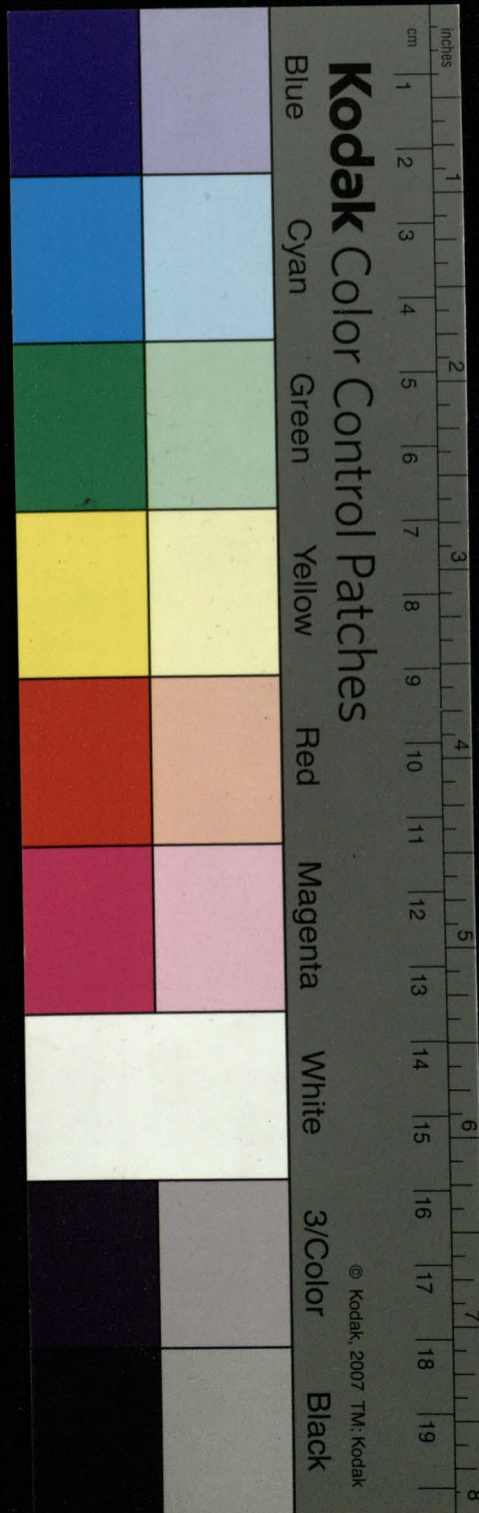
inches
cm
1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19

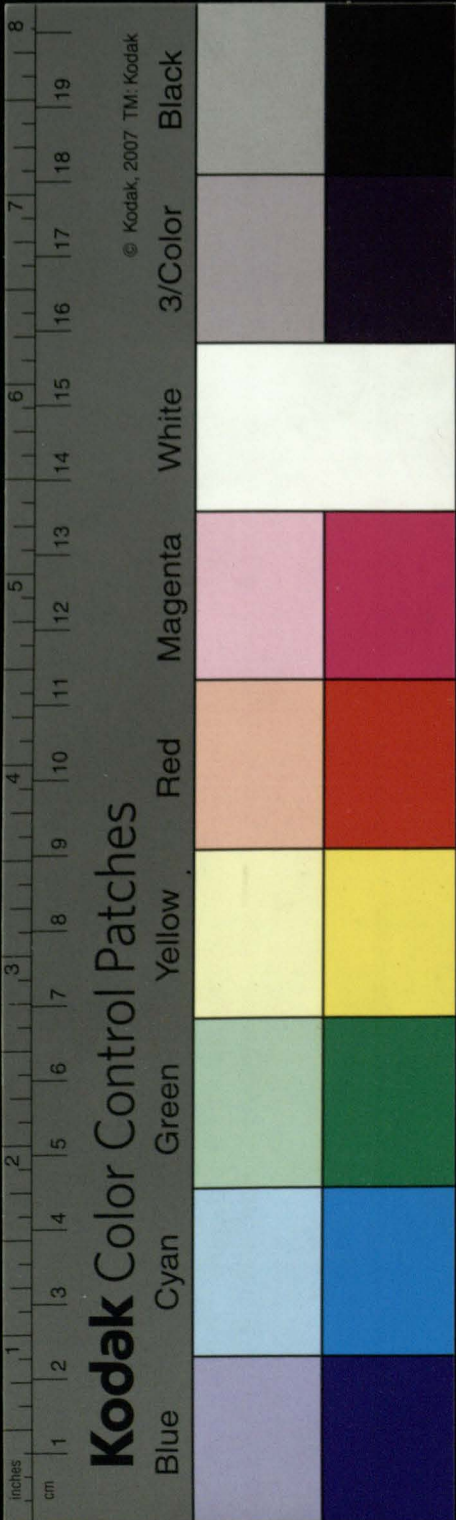
© Kodak, 2007 TM: Kodak

proveniunt, exceptis, reliqua omnia ex circumjacentibus provinciis eò afferuntur. Nam frumento oleis et ribusque abundat communibus: cerasa dulciora, nucesque (avellanis tamen exceptis) inibi non reperiuntur. Aliarum arborum fructus habent, sed in suas ves. Melones autem singulari cura ac industria seminant, terram fimo permixtam in areolas quasdam altiores componunt, inque eas semen condunt. Hac arte calori ac frigori immoderato aequè succurritur. Nam si fortè æstus nimius fuerit, rimulas tanquam spiracula quaedam, ne semen calore nimio suffocetur, per fimum terræ mixtum faciunt: in frigore verò nimio lataminis calor seminibus reconditis præstat auxilium. Melle hæc provincia feris que præter lepores caret. Animalia nostris longè minora sunt, neque tamen cornibus destituuntur, ut Michovius refert in Sarmatia Europæa. Jam verò urbs ipsa MOSCOWIA inter reliquas Septentrionis civitates eminentissima, orientem verius multum porrigitur, tota lignea satis que ampla, quæ procul spectantibus amplior, quam re ipsa sit, apparet. Nam horti areæque in qualibet domo spaciôsæ magnam Urbi accessionem faciunt, quam fabrorum aliorumque opificum igni utentium extra civitatem longo ordine protensa ædes, inter quas sunt prata & agri, etiam adaugent. Ab urbe haud longius-

longiusculè domunculæ quædam apparent, & trans
 fluvium villæ, ubi BASILIUS Moscorum princeps
 satellitibus suis novum oppidulum Nali (quod eos
 rum linguâ infunde significat) condidit, eò quòd cum
 alijs medonem cerevisiamque bibere, exceptis paucis
 diebus in anno, prohibitum sit, ijs solis bibendi pote
 stas à Principe permessa sit: atque ob eam rem, ne cæ
 teri illorum conviciu corrumpentur, à reliquorum
 consuetudine sunt sejuncti. Propter urbem sunt quæ
 dam monasteria, quæ vel sola longè prospicientibus
 una quædam civitas esse videntur. Porrò vasta ci
 vilitatis magnitudo facit, ut nullo certo contineatur
 termino, nec muro, fossâ, propugnaculisvè commo
 dè muniri queat. Plateæ tamen quibusdam in locis,
 trabibus transversim ductis, obstruuntur, adhibi
 tisque custodibus ad primam noctis facem ita obfir
 mantur, ut nemini noctu aditus post statam horam
 illac pateat; post quam qui deprehensi fortè fuerint à
 custodibus, aut verberantur spolianturque, aut in car
 cerem compinguntur, nisi vel noti honestique viri fue
 rint (nam hi à custodibus ad sua deduci solent). Atque
 tales custodiæ, quâlibet in civitatem pater aditus, lo
 cari solent; reliquam enim urbis partem, Mosqua flu
 vius circuit, in quem sub ipsa urbe lausa illabitur, qui
 ob altas ripas rarò vadari potest. In hoc molendina

complura in publicum civitatis usum fabricata sunt; hisq; fluviis civitas non nihil munita esse videtur, quæ præter paucas ædes lapideas, templa, atq; monasteria, prorsus lignea est. Ædiû ea in urbe numerus vix credibilis refertur. Civitas hæc tam ampla atq; vasta, admodum lutosa est, quâ ob rem in vicis ac plateis, alijsq; celebrioribus locis, pontes passim extructi sunt. Est in ea castrû, ex lateribus coctilibus coagmentatû, quod ab una parte Mosqua, ab altera Neglina flumine alluitur. Castrû autem tantæ magnitudinis est, ut præter amplas ac magnificè exadificatas ex lapide Principis ædes, Metropolitanus Episcopus, Principis item fratres, proceres, alijque quamplurimi spaciosas in eo ædes ligneas habeant. Ecclesiæ ad hæc in eo multæ, ut amplitudine sua civitatis propemodum formam representare videantur. Hoc roboribus tantum initio circumdabatur, atq; ad magni Ducis Ioannis tempora usq; parvum ac ignobile erat. Eius castri propugnacula, basilicæ, cum principis palatio more Italico erecta sunt. Multæ autem in hoc sunt ecclesiæ, lignæ ferme omnes, duabus tamen insignioribus, quæ ex lateribus constant, exceptis: quarum altera divæ Virgini, altera divo Michaëli Archangelo est sacra. Regionis cœlum adeo salubre est, ut ibi ultra Tanais fontes, præfer-

Mosco-
via cœli
quale,

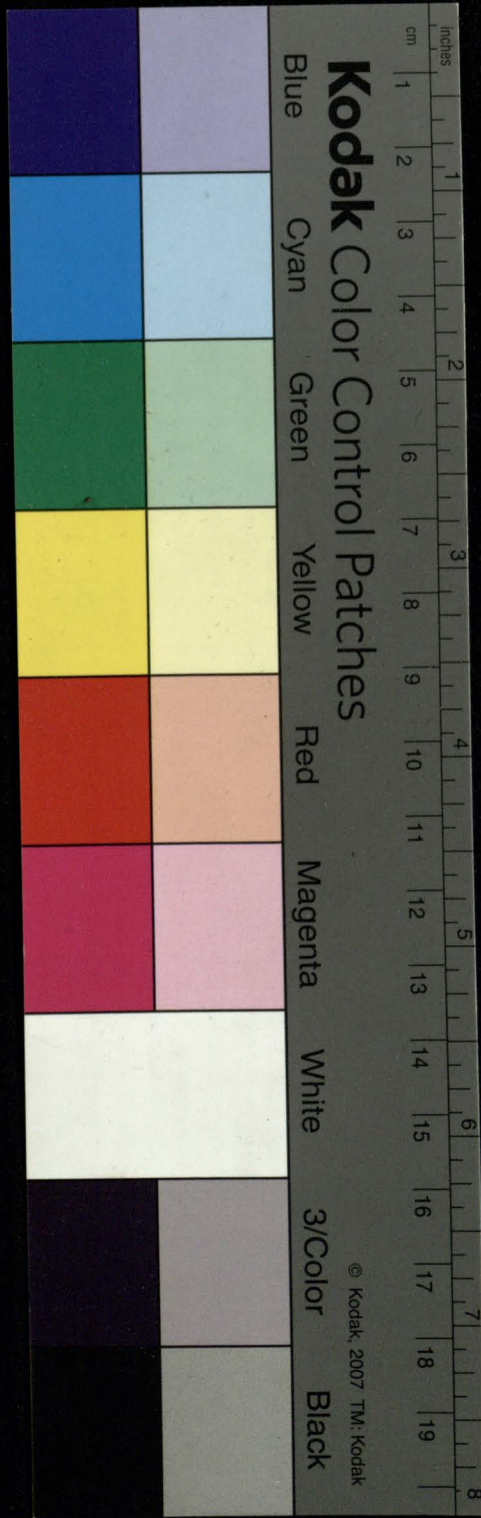
tim

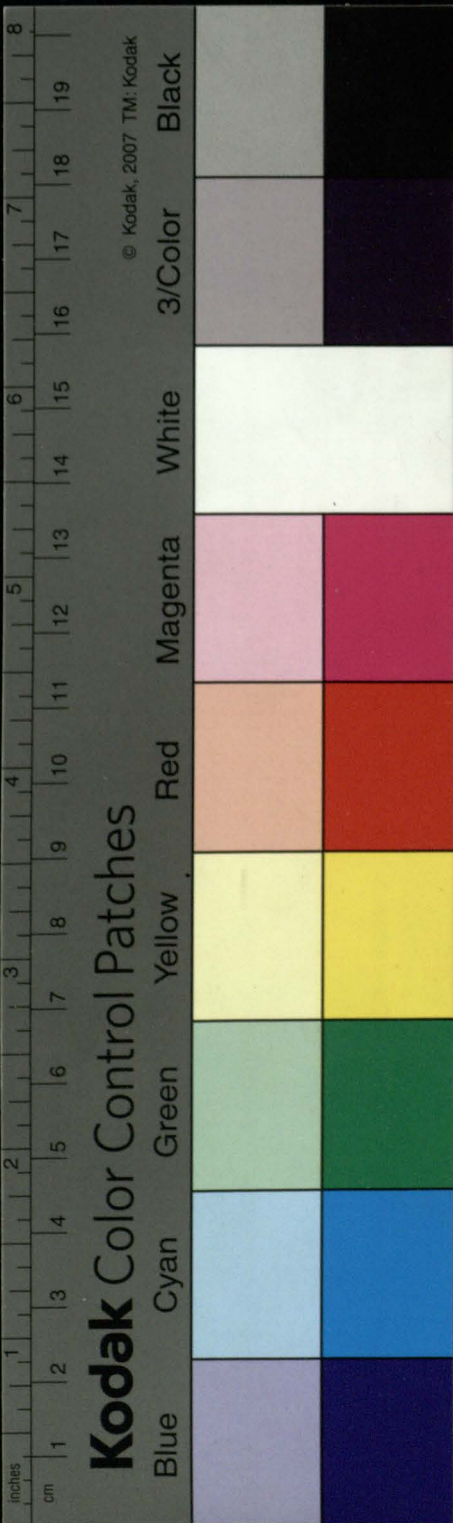
COMMENTARIUS.

IS

tim in Septentrionem, atque etiam magna ex parte Orientem versus, memoriâ hominum nulla unquam pestis sciverit. Habent tamen interdum intestinorum & capitis morbum quendam, pesti haud dissimilem, quem ipsi calorem vocant, eo qui corripuntur, paucis diebus pereunt. Accùm in tam salubri regione degant, si quando Novogrodi, Smolensci, ac Plešcoviæ pestis grassatur, quoslibet illinc venientes regione suâ metu contagij excludunt. Incolæ hujus Provinciæ omnibus astutiores & fallaciores esse perhibentur, fluxa imprimis in contractibus fide, cujus rei ipsi haud ignari, si quando cum externis commercia habent, quò majorem fidem obtineant, non Moscosse, sed advenas esse simulant. Longissimus hic dies in solstitiali æstivo septendecim horarum cum tribus quadrantibus esse fertur. Certa poli elevatio sciri non potest, quamvis nonnulli quinquaginta octo graduum se accepisse dicant. Quidam factò per astrolabium periculo, utcunque solem nono Junij die in meridiem observatum quinquaginta octo graduum referunt. Ex qua observatione computatione hominum harum rerum peritorum, deprehensum est, altitudinem poli quinquaginta graduum esse; longissimum autem diem septendecim horarum & unius quadrantis.

Orienti

**Vulodi-
miriensis
Ducatus** **Vulodimiriensis** Orienti obvertitur **VULODIMIRIENSIS** Ducatus, cuius ager aded est frugifer, ut ex uno tritici modio sæpe viginti, nonnunquam triginta modij proveniant. Eam Clesma fluvius præterfluit, cætera sylvæ magnæ vastæque cingunt. **CIVITAS** ipsa magna, sed quæ castrum ligneum sibi conjunctum habet. Hæc à tempore **VULODIMIRI** (post **Basilij** dicti) qui eam condidit, nomenque suum indidit, Rusiæ metropolis fuit usque ad Ioannem, qui inde sedem in Moscoviam transtulit. Sita est inter **Volgam** & **Occam**, triginta sex à Moscovia in Orientem miliaribus. A **Vlodimiria** viginti quatuor miliarum rectâ in Orientem in vastis sylvis Ducatus olim fuit, cuius populi **Muromani** vocabantur, animalium pellibus, melle, & piscibus abundantes.

Vulodimiria in orientem ulteriùs procedendo, **NOVOGRODIÆ** inferioris Ducatus incurrit, qui **Vulodimiria** fertilitate rerumque copiâ æquat. In hoc Ducatu est civitas ampla ac lignea **NOVOGRODIA** sive **Novogardia** dicta, à qua & regio ipsa nomen accepit, emporio longè nobilissima, cui ob lini ac canabis optimi abundantiam inter reliquas **Moscoviarum** urbes faci è datur palma. Sita autem est ad **Volgæ** & **Occæ** fluviorum confluxum. Castrum huic civitati adhæret, quod **BASILIVS** Princeps ex lapide

COMMENTARIUS. 17

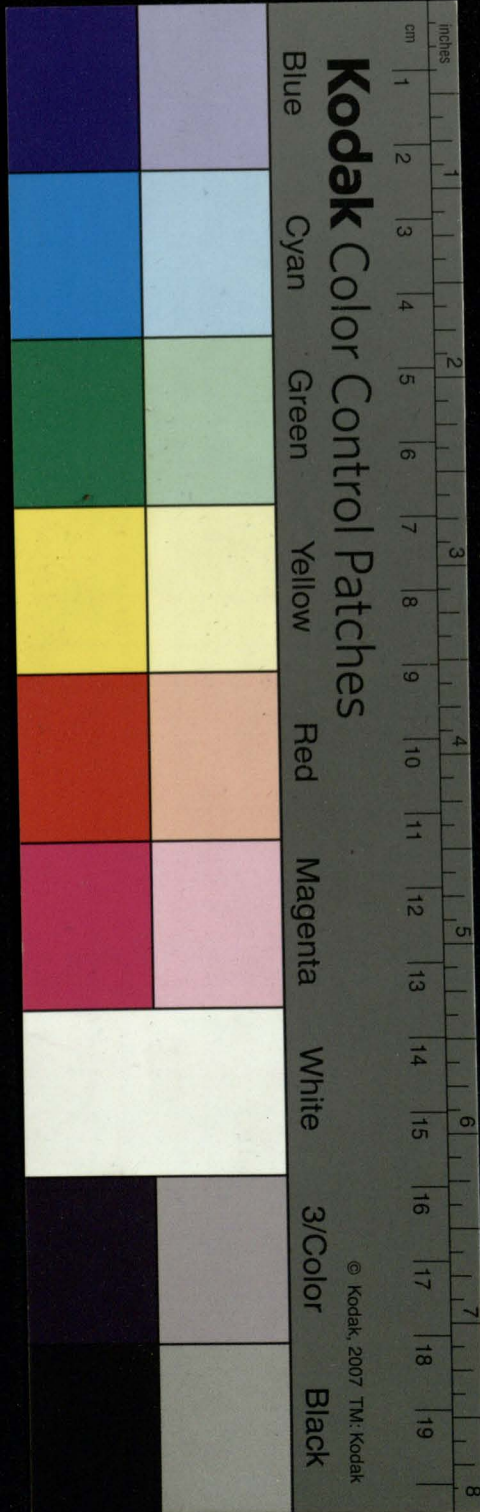
lapide in scopulo posuit, contra Czeremissorum impressiones. Distat autem à Moscovia centum miliaribus, & facit Christianæ religionis terminum. Nam licet Moscorum Princeps ultra Novogardiam hanc castrum, quod Sura à fluvio ejusdem nominis indigitatur, habeat; tamen intermixtæ sunt gentes Czeremissi & Mordvvi, qui Mahometanam superstitionem amplectuntur.

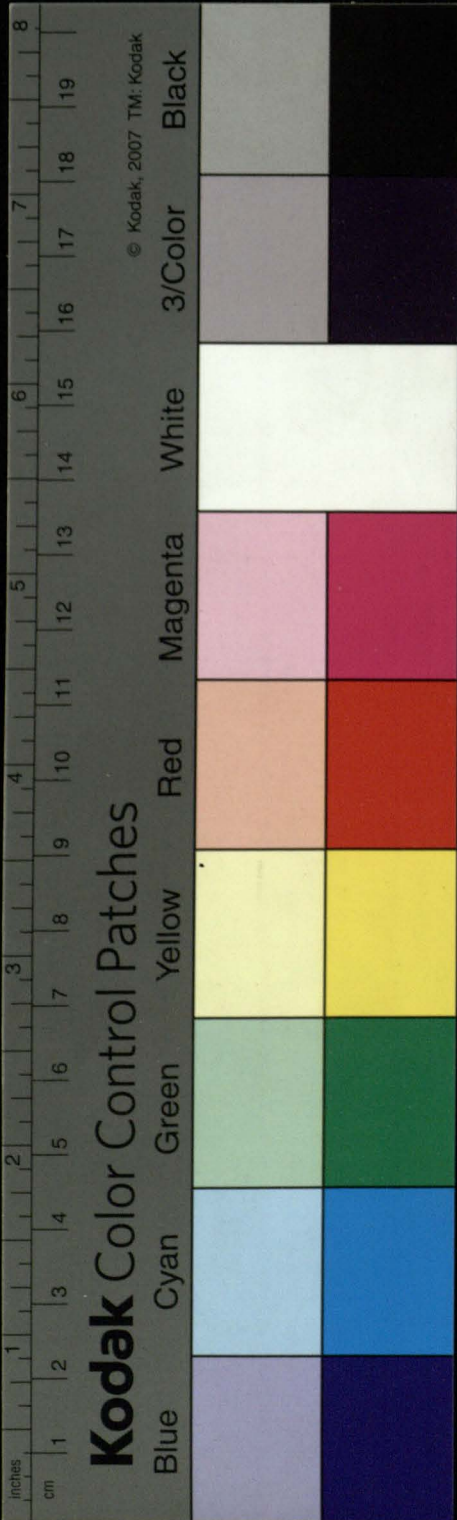
A Novogrodia inferiori ad occidentem nihil reflectendo REZANENSIS Ducatus inter Occam & Tanaim fluvios situs est. Hæc cæterarum omnium est fertilissima provincia, in qua, ut fertur, singula grana frumenti binas quandoque pluresve spicas proferunt, quarum culmi tam dense succrescunt, ut nec equi facile transire, nec coturnices inde evolare possint. Mellis, piscium, avium, ferarumque ibi magnus proventus, arborum etiam fructus longè Moscoviæ fructibus nobiliores. Gens animosa atq; bellicosa. In hoc Ducatu est homonyma civitas <sup>Rhezan-
en: Du-
catus.</sup> li-
civitas.
gnea juxta ripam Occæ. Erat in ea castrum, quod IAROSLAVUM vocabatur, cujus nunc præter vestigia nil extat. Prope oppidum hoc Occa fluvijs insulam efficit, quæ STRUP dicitur, ingens olim Ducatus, cujus princeps nemini subjectus erat, qui jam funditus extinctus est. TULLA oppidum quadraginta ferè

D

millia

86 450
BIBLIOTECA
MUSEI HISTORICO-
NATURALES

18

MOSCOVIAE

milliaribus à Rezano, à Moscovia verò in meridiem
triginta sex miliaribus distat: estque ultimum oppi-
dum ad campestria deserta, in quo **BASILIVS** ca-
strum ex lapidibus construxit, quod fluvius ejusdem
nominis præterlabitur. Uppa verò alius fluvius ab
Ortu castrum alluit, Tullæque fluvio junctus, Occam
supra Vorotinum viginti ferè miliaribus influit, à cu-
jus ostiis non ita procul **ODOIOVV** castrum
est positum. A castro Odojovv nonnihil in meridi-
em reflectendo, **MSCZENEK** locus palustris est, in
quo etiamnum vestigia extant. Circa hunc locum
adhuc quidam habitant, qui necessitate imminente
in paludes illas ceu castrum refugiunt. **CORSYRA**
in ripa Occæ fluminis oppidum est ligneum, à Reza-
no viginti octo miliaribus distans. Habebat ali-
quando sui-juris dominum, sed nunc in ditionem
Moscorum Principis redactum est. **COLUGA** op-
pidum & castrum ligneum ad Occam fluvium, triginta
sex miliaribus à Moscovia abest. Conficiuntur ibi
affabrè cælata pocula lignea, aliæque ex ligno res ad
cultum domesticū pertinentes, quæ inde in Moscovi-
am, Litvaniam, aliasque conterminas regiones pas-
sim deferuntur. Solet eo in loco Princeps quotannis
præsidia sua contra Tartarorum incursiones habere.

VOROTINENSIS Ducatus cum civi-
tate

COMMENTARIUS.

19

tate & castro cognomini, ad Occam flumen fito, tribus supra Colugam milliariibus abest.

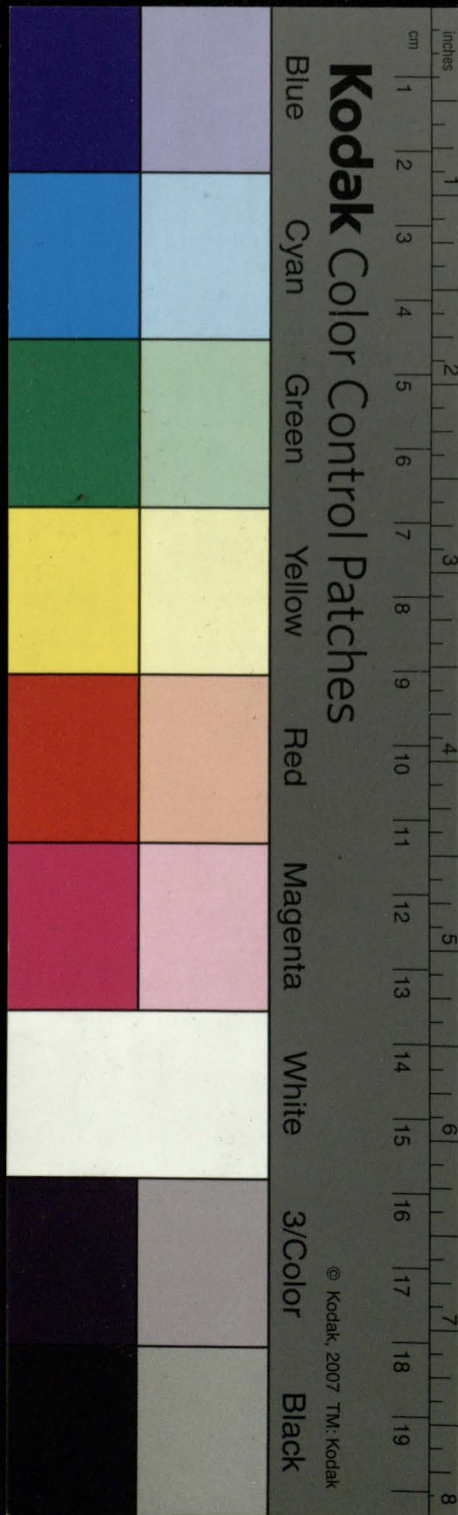
Vorotina
Ducatus.

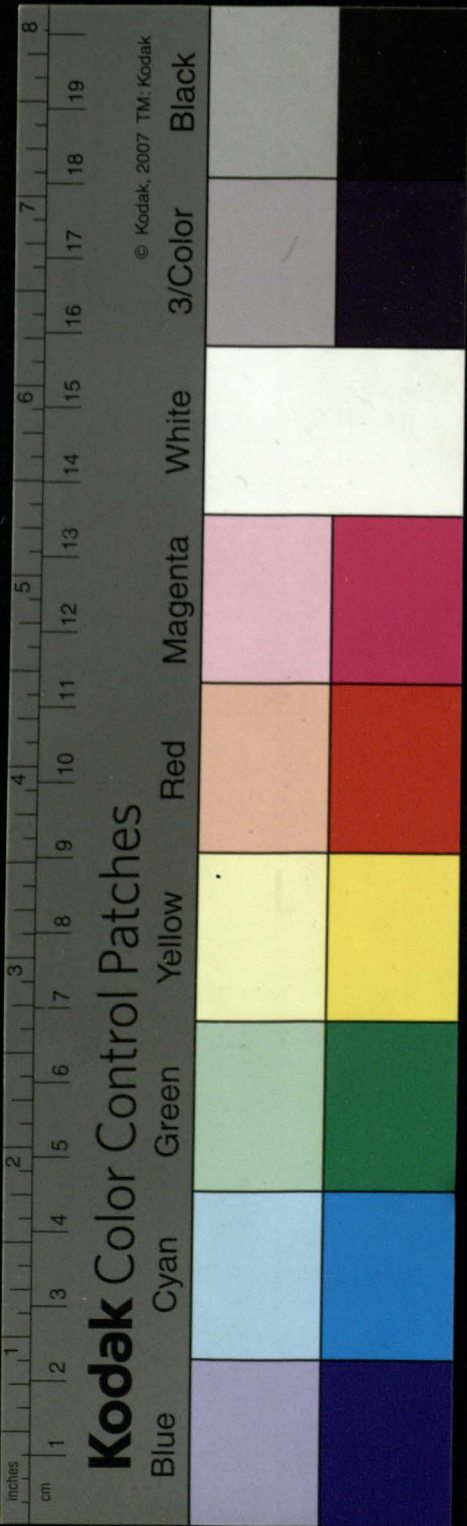
A Moscovia in meridiem dextrorsum si iter faciendum sit, SEVERIENSIS Ducatus se ostendit, qui à Borysthene ad Mscenecum oppidum longè lateque extenditur, ac densissimis ferarum silvis clarus est. Ager quatenus colitur, ferax est: silvæ hermillis, aspreolis, martibus, & melle plurimum abundant. Gens propter asidua cū Tartaris bella acris & strenua Erant autem Duces Severienses primùm juris Polonici, sed postea magnis Lithvaniæ Ducibus permultos annos parebant. Tandem à CASIMIRO Poloniarum Rege, magnoque Duce Litvaniæ, ad IOANNEM Moscorum Principem ultro defecerunt, non magnâ re offensi, nempe quòd cùm Vilnam venissent ad Regem, quodâ tempore intronissi nō sint. Cùmque unus ex illis importuniùs urgeret, ac digitum foribus paulùm adaperitis inseruisset, janitor eundem attractis vehementiùs foribus prescit, & confregit. Ac luit quidem capite pœnam janitor, non tamen eo Principum ira satiata fuit: quin ij rectâ ad Moscum profecti, ei se suaque omnia subjecerunt. Verùm tandem, prout aliis multis Moscorum Duci subjectis contigit, perfidiæ innocenter accusati, à BASILIO tyranno principatu exuti sunt. Castra oppidaque in eo sunt non pauca,

Seuerien.
Ducatus.

D 2

inter

inter quæ Novogrodecum Severiense dictum, Starodubum, Potivolum, Czernihovum, & Branicum celebriora sunt. **NOVOGRODECUM** oppidum & arx lignea, in qua olim Ducû Severiensium sedes erat, distat à Petivolo octodecim, à Starodubo verò quatuordecim miliaribus. Ad hoc oppidum à Moscovia dextrorsum meridiem versùs per Colugam, Vorotiniam, Serenscum, & Branicum centum quinquaginta miliaribus pervenitur. Czernihovum triginta à Kiovia miliaribus, totidem à Potivulo abest. Starodubum à Potivulo triginta duobus: Potivolum verò à Moscovia centum quadraginta, Kioviâ sexaginta, Branico triginta octo miliaribus distat. Euntibus Potivolo in Tauricam, per solitudinem fluvij Sia, Samara & Ariel occurrunt, ex quibus posteriores duo latiores profundioresque sunt: in quibus trajciendis dum viatores diutius nonnunquam detinentur, à Tartaris sæpe circumveniuntur capiunturque. Post hos Koinstavoda, & Moloscha fluvij se ostendunt, quos novo quodam trajectionis genere superant: resectas arbusculas in fasces colligant, quibus se suaque imponunt, atque ita remiganres secundo fluvio in alterum littus deferuntur. Alij hujusmodi fasces caudis equorum alligant, qui flagris impulsî, natantes in alterius

COMMENTARIUS.

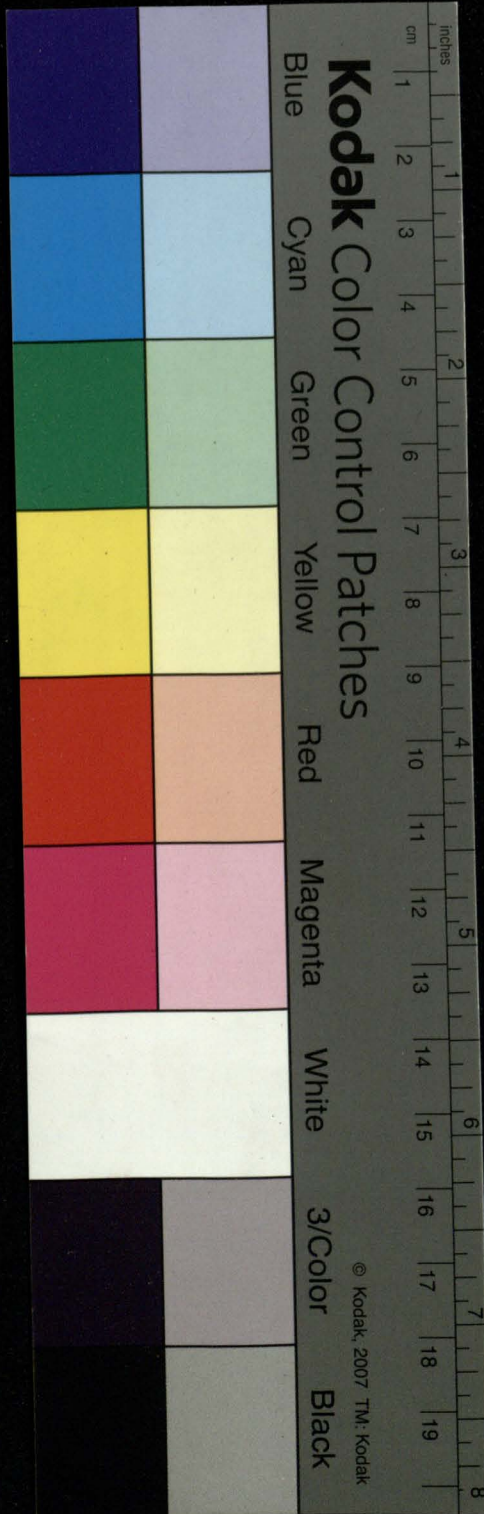
12

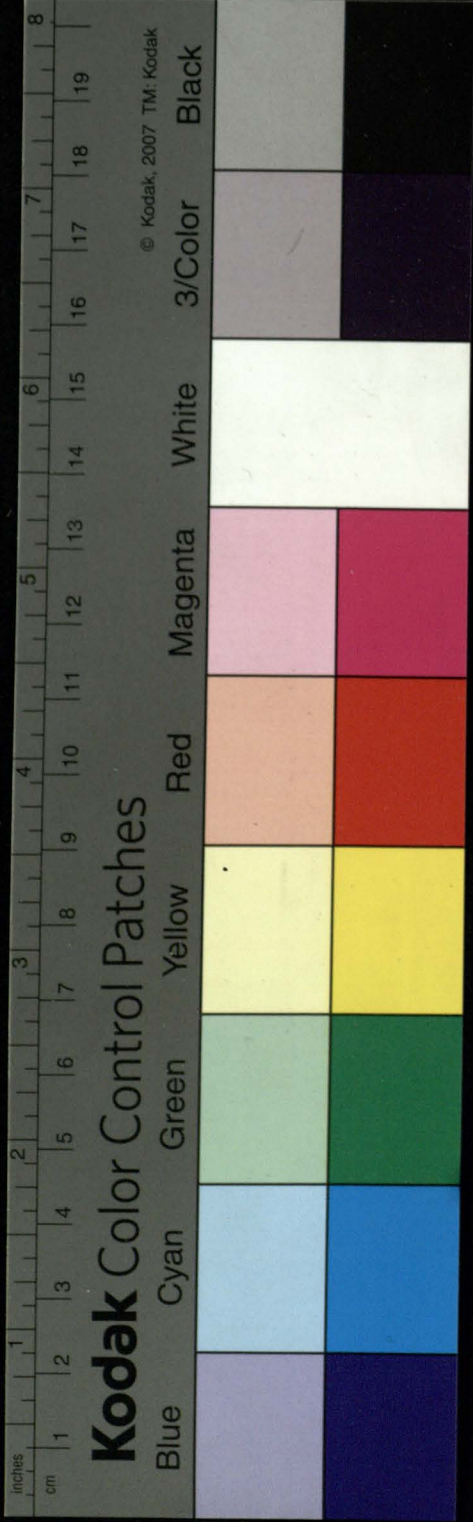
rius littus, homines secum trahunt, transferuntque.

Sequitur **S M O L E N S C E N S I S** Ducatus urbe ingenti insignis, ad Borysthenem fluvium exadificatâ. Arcem muro cinctam in ulteriori fluminis ripa habet, in qua plurima ædificia lignea in civitatis formam extructa sunt. Hanc una ex parte Borysthenes munit, ex altera verò fossis profundis, stipitibusq; acutis munitur: in medio autem arcis templum divæ Virginis in scopulo locatum est. Hanc urbem & arcem **B A S I L I U S** Moscorum princeps sæpius, & quidem graviter oppugnabat, sed non mercante belli fortunâ nil efficere potuit, donec Michael Glinicius Dux Rusus ad prædictum Basilium, interfecto per insidias Ioanne Zabrezinio, magno Lithvaniæ Marechalco, rerum tum potiente **S I G I S M U N D O I.** profugit, & arcem **S M O L E N S C U M** denuò ingentibus cum copiis Moscorum acerrimè obsedit. Cùm verò nec obstinatâ oppugnatione, nec terribili tormentorum apparatu ac vicquicquam profecisset, ad dolos & machinas argentearum confugit, præsidioque largitionibus corrupto, haud magno labore **S M O L E N S C O** potitus est, centesimo, postquam à **V I T O L D O** magno Lithvaniæ Ducæ Lithvaniæ adjecta fuisset, anno, Quæ recens di-

Smolen-
scen Du-
catus.

D 3 vino

Smolenscum civitas.

Mosaiscum op:

vino favente numine & auspiciis SIGISMUNDI III Regis victoriosissimi vix per seque anni spacium obsidione cincta, tandem in potestatem regiam venit. Quam fortunam ut Deus perpetuare sinat, optandum meritò. CIVITAS ipsa in valle sita, collibus undique & silvis spicis, quibus pellium diversarum multitudo provenit, circumvallatur. Distat autem SMOLENSCUM à Moscovia octoginta milliaribus, quamvis communiter centum computentur. Hunc principatū sub BASILIO Moscorū principe VI-TOLDUS magnus Litvaniæ Dux Moscis anno supra millesimū quadingentesimū decimo tertio ademerat. Eundem BASILIUS anno millesimo quingentesimo decimo tertio SIGISMUNDO I Poloniae Regi eripuit. Sunt & alia hujus Ducatus oppida & castra, videlicet Drohobus & VViesma, oppida lignea ad Borysthenē posita, quorum illud à Moscovia septuaginta duobus, à Smolensco octodecim milliaribus: hoc verò à Moscovia quadraginta, à Mosaisco viginti sex, à Drohobus octodecim milliaribus abest. MOSAISCUM quoque oppidum & castrum ligneum, circa quod magna diversicolorū leporū copia est, soletque ibi Princeps quotannis venationes instituere suas, ac Principum diversorum oratores audire. Distat autem à Moscovia meridem versùs octodecim milia-

miliarium intervallo, à Vietsma verò viginti sex.

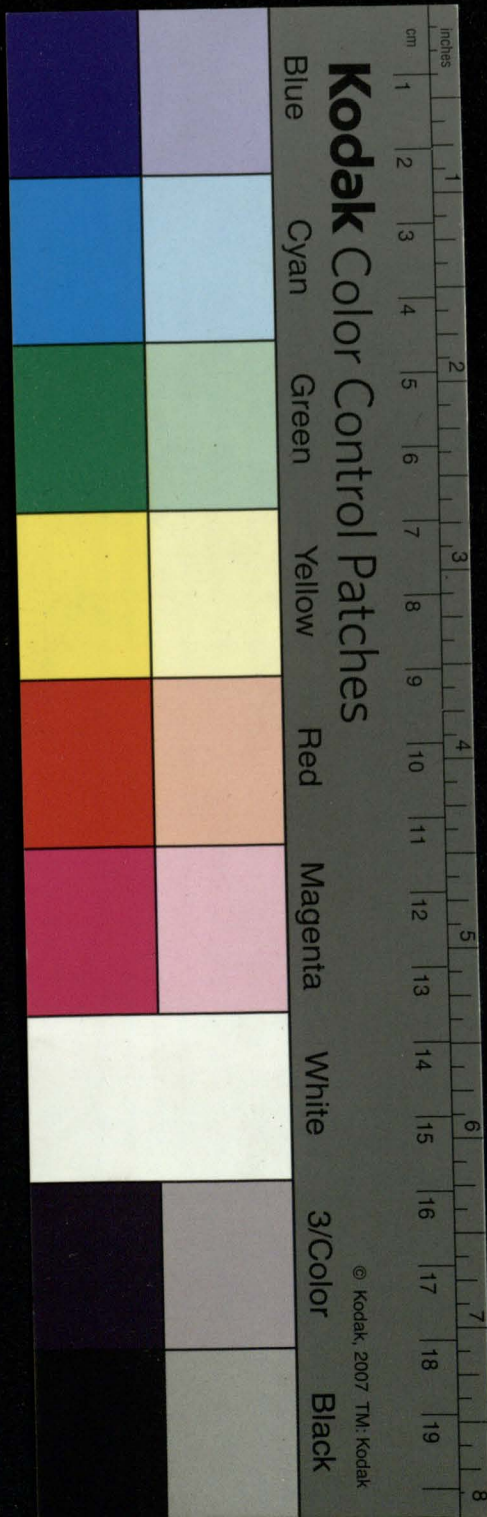
BIELÆ SIVE BILLOIÆ Ducatus tantæ amplitudinis nõ est, ut longâ opus sit commemoracione. Habebat quondã proprij juris Principẽ, qui Litvanix Principibus tributarius erat. In hoc Principatu BIELA civitas cû castro Obschæ fluvio vicina est, in vastis silvis. Itaque à Moscovia sexaginta, à Smolensco verò triginta sex miliaribus abest.

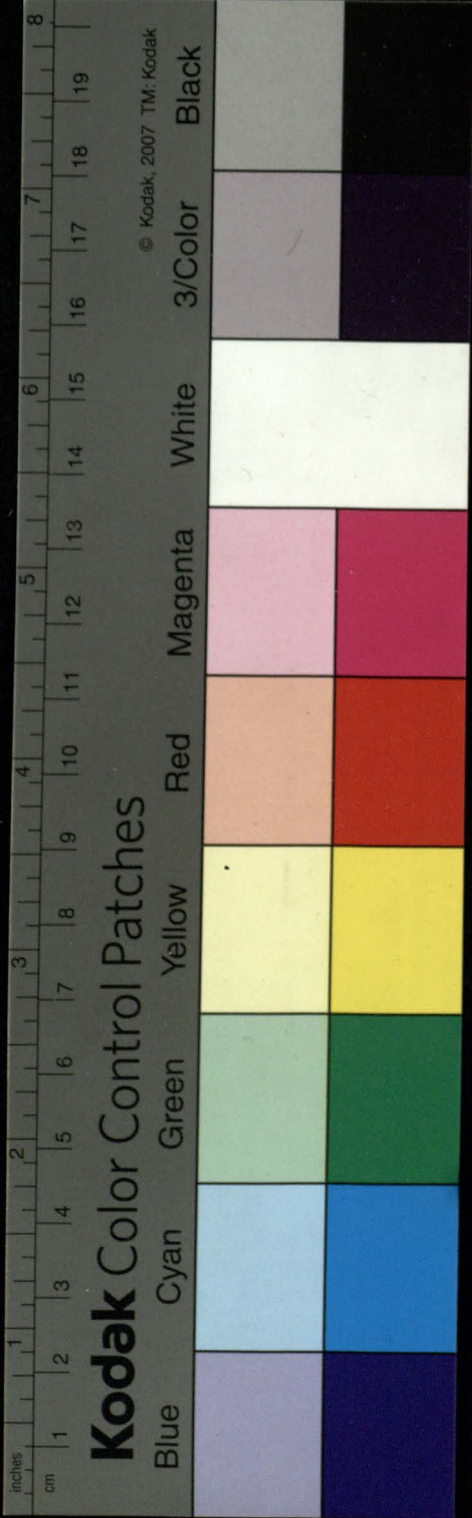
RSOVIÆ Ducatum Volga fluvius celebrem facit, in quo civitas & arx lignea ejusdẽ nominis Volgæ ripis proxima conspiciuntur. Distat autem à Moscovia Occidentem versùs viginti tribus miliaribus. Ultra hanc civitatem aliquot miliaria Occidentẽ versùs procedendo silva est Wolkovvksies dicta, in qua palus Vronovv, ex qua fluvius quidam emergit, duobus miliaribus emensis, in lacum Volgo influens, unde rursus aquarum multitudine adauctus egreditur, Volgaq; à lacu, ex quo ortum habet, indigitatur. Oppida Ducatus hujus sunt VOLOCZ civitas & castrum, ad Occidẽtẽ æquinoctialẽ viginti quatuor miliaribus à Moscovia sese protendentia, à Mosaisco duodecim ferè, à Tvvera viginti. Hic Princeps Moscoviæ quotannis consuevit animũ, falconibus lepores insectando, relaxare. WIELIKOLUKI castrum & oppidum in occidentem, à Moscovia centum quadraginta, à Novogoræ

Bielæ Ducatus.

Rsoviæ Ducatus.

Volocz op. & castrum.

vogardia magna sexaginta ferè, Polocia verò triginta
ta lex miliaribus distat: ab amplitudine ac frequentia
urbis circumjacentis regionis totius amœnitate no-
men induit, estque ab utraque fluminis ripa arcu la-
tissimè circumjectum, quamvis mœnibus ac turribus
ligneis, fossis etiam satis amplis munitum. Arcem
hanc sanè munitissimam divus STEPHANUS
Rex in bello Moscovitico feliciter oppugnavit & ex-
pugnavit. TOROPECZIA castrum cum civitate
inter Vuelicolum ac Smolenscum ad confinia Lit-
vania, à Vielicoluco octodecim ferè miliaribus abest.

Toro-
peczia
op. &
castrum.

Hæc arx cum cæteris sibi adjacentibus, videlicet, Dro-
hobus, Biela, & Bransco bona cum Severiensis Ducatus
parte uno eodemque tempore per deditionem in
Moscorum Principis IOANNIS BASILII
potestatem devenerunt, regnante tum Alexandro Po-
lonia Rege, magnoque Litvania Duce.

Tuere-
sis Du-
catus.

TVUERENSIS Ducatus ampla olim dis-
tio, una ex magnis Russia principatibus, ad Volgam
fluvium, triginta sex miliaribus in occidentem æstiva-
lem à Moscovia distans, habet oppidum ingens, quod
Volga interfuit. In altera autem ripa, quæ Tuera
Moscoviam spectat, castrum habet, ex cuius opposito
Tuera opp-
Tuerza fluvius Volgam influit. Porro CIVITAS
hæc sedes erat Episcopalis, vivente IOANNE Mo-
scorum

COMMENTARIUS.

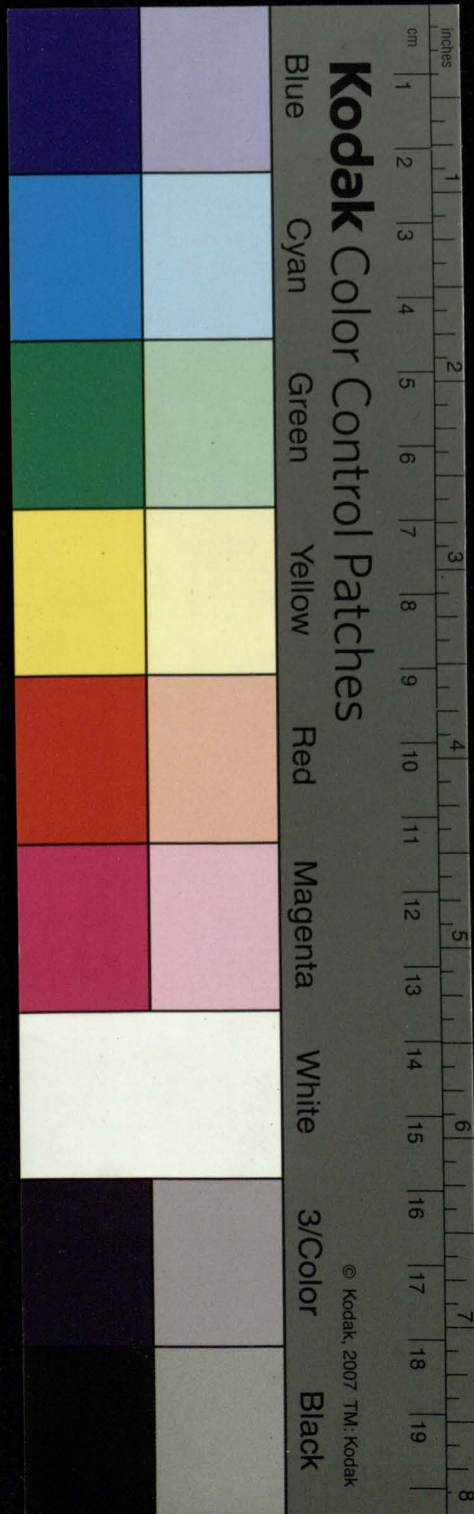
25

scorum Principe Basilij patre, quo tempore Tverens
sem principatum magnus Dux BORIS tenebat. Cui
jus postea filiam Mariam JOANNE S Moscoviæ
Princeps uxorem duxerat, ex eaque Ioannem primo
genitum susceperat. Borisso autem mortuo MI
CHAEL filius successit, qui postea à sororio suo
Moscorum Principe Ioanne ejectus, exul in Lithvania
vitâ defunctus est. Hæc civitas monetam argenteam
habet propriam, quæ valore Moscoviticæ æquatur.
TERSACK oppidum decem milliaribus à Tveria,
ejus pars dimidia Novogardiæ, altera Tverensi do
minio suberat.

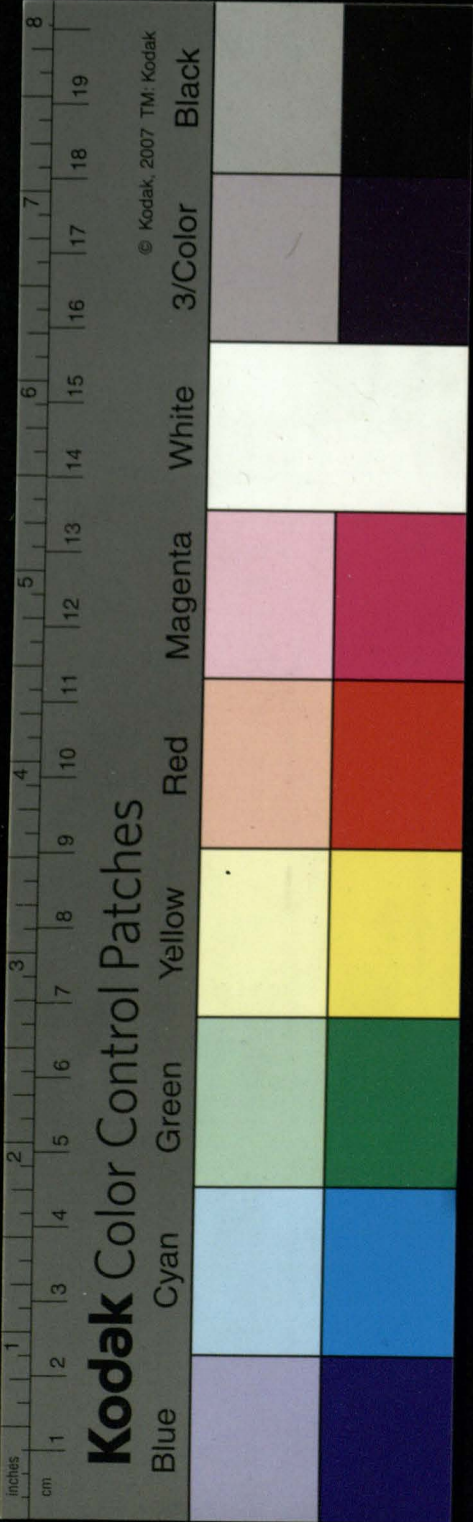
NOVOGARDIAE magnæ Ducatus olim
celeberrimus ex totius Rusiæ Ducatibus erat. Cujus
imperium RURICUS Varajus sorte sibi obla
tum imprimis administrabat, & tandem post eum
successores ejus latissimè ad Græciam usque imperi
um suum extendebant. Est autem civitas famigera
ta, quam Volchovv fluvius percurrit, qui ex Ilmen la
cu vix medio milliari supra civitatem emergens, in la
cum Neoa, quem nunc Ladoga ab oppido ei adjacen
te appellant, illabitur. NOVOGARDIA porrò in
Occidentem æstivalem à Moscovia centum viginti
milliaribus distat: à Plescovia triginta sex, à Vielico
lucio quadraginta, ab Ivanovvgorodo totidem. Cæ
E terùm

Novo-
gardiæ
magnæ
Ducatus.

Novo-
gardiæ
Civitas.

© Kodak, 2007 TM: Kodak

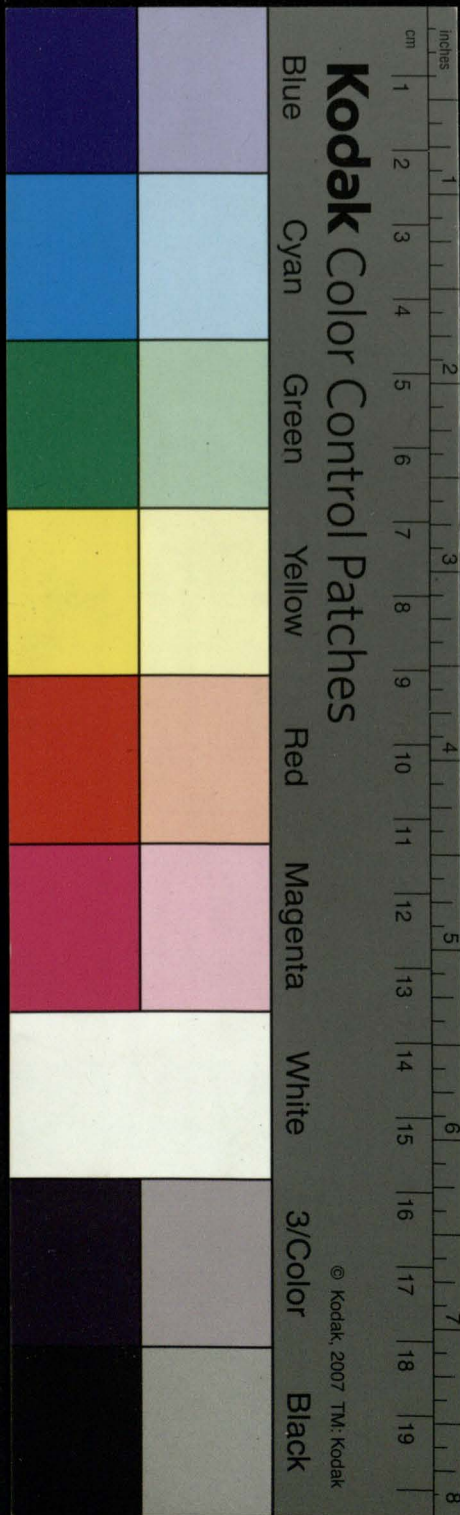
terùm urbs hæc olim, dum floretet, sui que juris esset, latissimam ditionem in quinque partes distributam habebat, quarum qualibet non solum de publicis ac privatis rebus cognoscendis ad ordinarium ac competentem suæ partis magistratum referebat, verùm in sua duntaxat civitatis regione contrahere res quascunque, ac commodè cùm aliis civibus suis conficere poterat: nec licebat cuiquam ad aliquem alium ejusdem civitatis magistratum quacunque in re provocare. Quo tempore ibidem Rusiæ, imò Septentrionis totius maximū erat emporium: ingens enim mercatorū turba undiq; ex Litvania, Polonia, Svecia, Dania, ipsaq; Germania eò cõfluebat, civesq; ex tam frequenti multarū gentium concursu opes suas augebant. Imperiū ejus magna ex parte in Orientē atq; Septentrionē extenditur, Livoniam, Finlandiam, atq; Norvegiã ferè contingebat. Habuit etiam Novogardia Principatus ad Orientem, Dvvinam & Volochedam: ad meridiem verò dimidiam partem Tersack oppidi, nō longè à Tuera. Ac quamvis hæc provinciæ, quòd fluviiis ac paludibus oppleantur, steriles sint, commodèq; habitari nō possint: nihilominus ex ferarū pellibus, melle, cerâ, ac piscium copiâ magnum faciunt quæstū. Principes porò, qui ipsorum Reipublicæ præessent, suo arbitrio ac voluntate constituiebant, imperiumq; augebant, vicinas

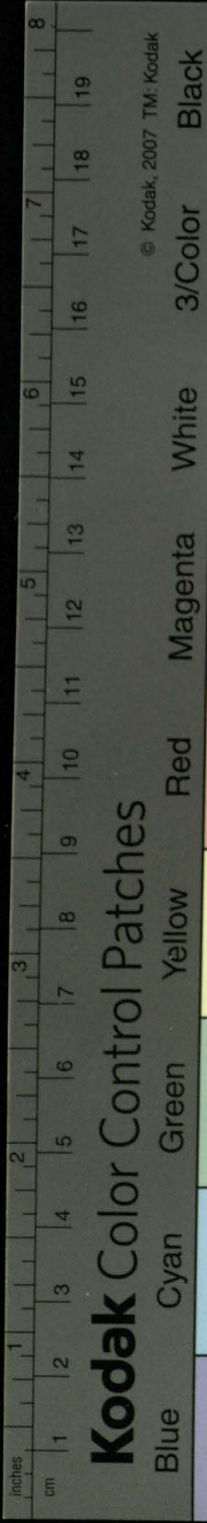
nas

nas gentes quavis sibi ratione devinciendo, ac stipendio, tanquam juramento quodam proposito, in sui defensionem obstringendo. Ex ejusmodi gentium, quarum opera Novogrodenfes in conservanda Republica sua utebantur, societate factum est, ut Mosci suos se ibi praesules habere gloriarentur, Litvaniq; vicissim eos sibi tributarios affererent. Hunc principatum, dum Archiepiscopus consilio & autoritate sua administraret, IOANNES Moscoviae Princeps invaserat, septem integros annos gravi eos bello premes. Tandem anno Christi millesimo quadringentesimo septuagesimo septimo ad fluvium Scholona conflictu Novogrodenfi superans, certis quibusdam conditionibus ad deditiorem eos compulit, praefectumq; suo nomine ibi imposuit. Cum vero absolutum in hosce imperium non dum se habere putaret, neque sine armis id se assequi posse cerneret, sub religionis praetextu, ac si a Russico ritu deficere volentes, in fide contineret, Novogardiam venit, eamque hac simulatione occupavit, inque servitutem redegit. Archiepiscopum, cives, mercatores externos bonis omnibus spoliavit, trecentosque currus inde auro, argento, gemmisque onustos Moscoviam abduxit. In hac urbe erat olim idolum quoddam nomine PERUN, eo loci, quo nunc est monasterium, Perunski monaster, ab idolo eodem nuncupatum.

A. 1477.

Kodak Color Control Patches

Blue Cyan Green Yellow Red Magenta White 3/Color Black

Hoc à Novogrodensibus præcipuè cultu latriæ adora-
batur. Habebat autem formam hominis, lapidem
ignitum manu tenentis, fulmini similem. Per un-
nim Russis & Polonis fulmen significat. In hujus lau-
dem ac honorem ignis ex quercubus, qui perpetuò die
nocteque arderet, construebatur. Quòd si negligenti-
tà ministrorum, ad hoc officium obeundum designa-
torum, ignem extingui contingeret, capitis poenà ple-
ctebantur. Habet Novogardia in solstitio æstivali
longissimum diem octodecim horarum, & ultra. Re-
gio multò frigidior ipsa Moscovià. **RUSS** antiquum
Rus op. oppidulum est sub ditione Novogardiæ, à qua duode-
decim miliaribus abest. Habet salsum fluvium,
quem ampla fossa in latis modum cives coercent, in-
deque aquam per canales pro se quisque in aedes suas
derivant, & sal coquunt. **IVVANOVGORODVM**
Ivanovgorod castrum **JOANNES** Moscoviæ Princeps, à quo
castrum, etiam nomen acquisivit, apud ripam Nervæ fluvij la-
pide exædificavit, distat à Novogardia magna qua-
draginta, à Plefcovia totidem miliaribus. Juxta hanc
Narva op. arcem est civitas lignea Narva, à fluvio denominata,
ubi Novogrodenses & Plefcovienses merces suas de-
ponere consueverunt. Est ibi quoque ex adverso in alte-
ra ripa Livonum castrum & civitas, ab eodem fluvio
Narva vocata, atque hæc duo castra Narva fluvius in-
terflu-

COMMENTARIUS.

29

16

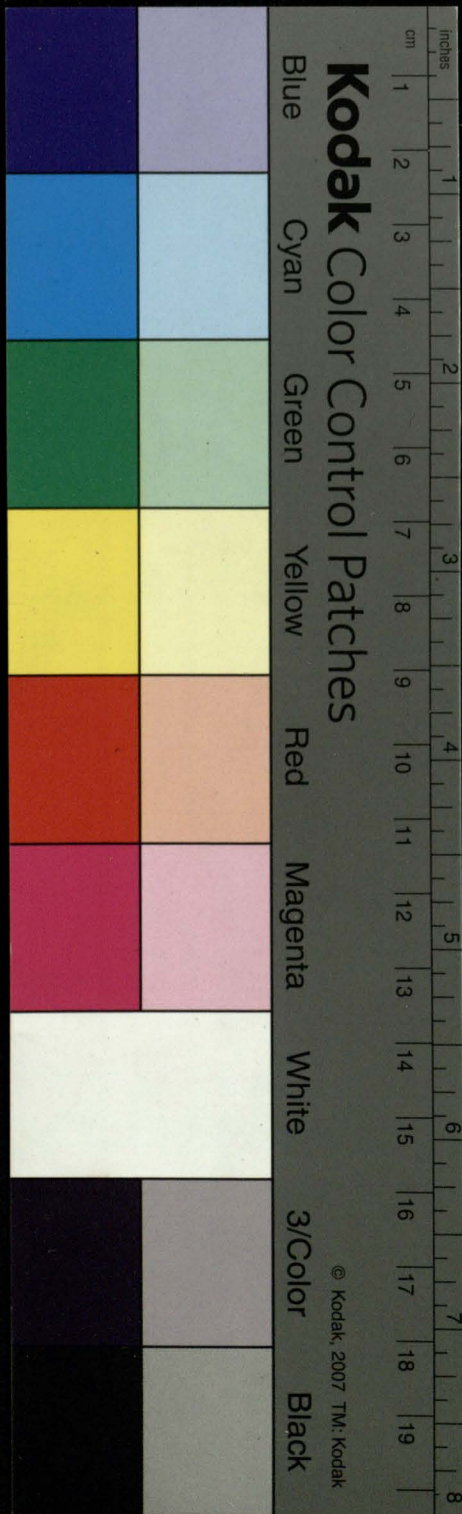
terfluens, Moscoviæ olim imperium à Livonia disters
minabat. JAMMA castrum duodecim ab Ivanovv ^{Jamma}
gorodo & Narva milliariibus situm est, ad Plusæ flu- ^{castrum}
vij ostia Septentrionem versus. Deinde spacio quatu
or milliarium à Jamma castrum & civitas Coporogia ^{Coporog-}
dicta ad fluvium homonymum occurrit. Hinc ad Se ^{gia op.}
ptentrionem viginti quinque miliaribus per Oressek
& Corelam oppida ad fluvium Polna pervenitur, qui
Moscoviam à Finlandia Svecorum Regi subjectâ dis
scriminat.

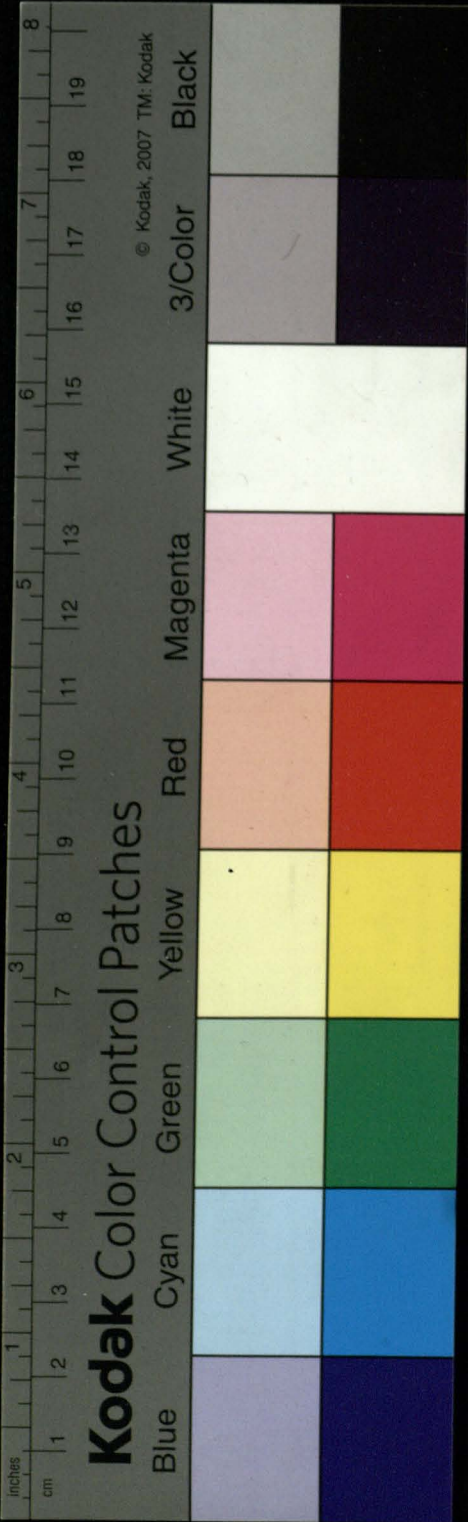
P L E S C O V I Æ Principatus amplissima o ^{Plesco-}
lim & sui juris ditio, a J O A N N E Moscorum ^{vien: Du-}
Principe anno supra miliesimum quingentesimum ^{catus.}
nono occupatus est. In eo est urbs, quondam florens
ac potens, variarumque gentium commercio nobilis.
Sola in toto Mosci imperio muris circumdata, inque
quatuor partes, quarum singulæ mœnibus suis inclu
duntur, divisa. Russis Pskovv dicitur, alluiturque
ad Septentrionem Pskovvâ fluvio, unde urbi nomen
est. Ea à suis aliquando Principibus dominata, sa
cerdotum prodicione in B A S I L I I potestatem ve
nit, qui statim everfa Republicâ veros cives per vim
ejecit, eosque vinculis constrictos in Moscoviam rele
gavit, substitutis in eorum locum Moscis, quos fide
liores futuros arbitrabatur. Hanc urbem post S T E

A. 1509.

E 3

PHA

PHANI Regis Poloniae expeditio clariore fecit. Distat
 Plefcovia in Occidentem triginta sex milliaribus
 a Novogardia, ab Ivanovgorodo quadraginta,
 totidem a Vielicoluco. Facilis ex Plefcovia in mare Bal-
 thicum effat navigatio, fed scopuli quidam non longe
 ab Ivanovgorodo & Nerva castris Livoniae finibus
 obftaculo funt, ubi a duobus milliaribus emenfis Nerva
 fluvius pluribus fluvijshautis in mare exoneratur.

BIALOIEZERENSES Ducatus est regio
 ampla, in Septentrionem ad ingentem ejusdem nominis
 lacum fita: a quo & regio ipfa, & civitas cum castro no-
 men traxit. Sonat autem Russis idem, quod lacus albus.
 Porro civitas paludibus ita undiquaque circumsepta est,
 ut inexpugnabilis esse videatur. Quare Moscorum
 Principes ducti, thesauros ibi condere sueverunt. Abest
 autem BIALOIEZIRO in Septentrione centum milliaribus
 a Moscovia, totidemque a Novogardia magna. Re-
 gio penes tota paludosa, silvosaque est, ideoque viatoribus
 difficilem praebet transitum, aegreque ad eam, nisi stratis
 pontibus, concretisque glacie aquis, pervenitur. Lacus
 ipse duodecim milliaribus in longitudinem, totidem in latitudinem
 patet, in quem trecenti (ut fertur) & sexaginta fluvij
 exonerantur. Hujus loci indigenae proprium habent
 idioma, quamvis nunc ferè omnes Russice loquantur.
 Longissimum hi diem in solstitio aestivali habere dicuntur

COMMENTARIUS.

31

tur decem & novem horarum. Et quanquam ibi longior hyems sit, fruges tamé eo, quo in Moscovia, tempore & maturescunt, & colliguntur. A lacu hoc intrateli jactú est alius lacus sulphur proferens, quod fluvius quidam ex eo manans, ceu spumas supernatantes affatim secum defert. VGLICZ civitas cum castro ad Volgæ litus sita, distat à Moscovia viginti quatuor, à Iarovia triginta, à Tverra quadraginta miliaribus. Castrum hæc prædicta castra sunt in meridionali Volgæ ripa, civitas verò ex utraque parte. CHLOPIGOROD locus, in quo Novogrodiensium servi confugerunt, de quibus sic annales Rusorum. Accidit, dum Novogrodenfes Corfunum Græciæ civitatem ad septenni-um obsidione gravi premerent, uxores interim eorum moræ pertæsæ, tum etiam de salute & adventu maritorum dubitantes, servis nubent. Expugnata tandè civitate, cum victores mariti ex bello reversi æreas portas urbis devictæ, ac magnam quandam campanam secum attulissent; servi que heros, quorum uxores duxerant, vi repellere conarentur: heri indignitate rei moti, depositis armis, lora & fustes tanquam in mancipia arriperent. Quibus servi territi, inque fugam conversi, loco quodam, qui etiam nū Chlopigorod, hoc est, servorum castrum dicitur, se reciperent, defenderentque: verum ab heris victi, suppliciis affecti sunt meritis.

Eò loci

Vglicz
op. &
castrum.

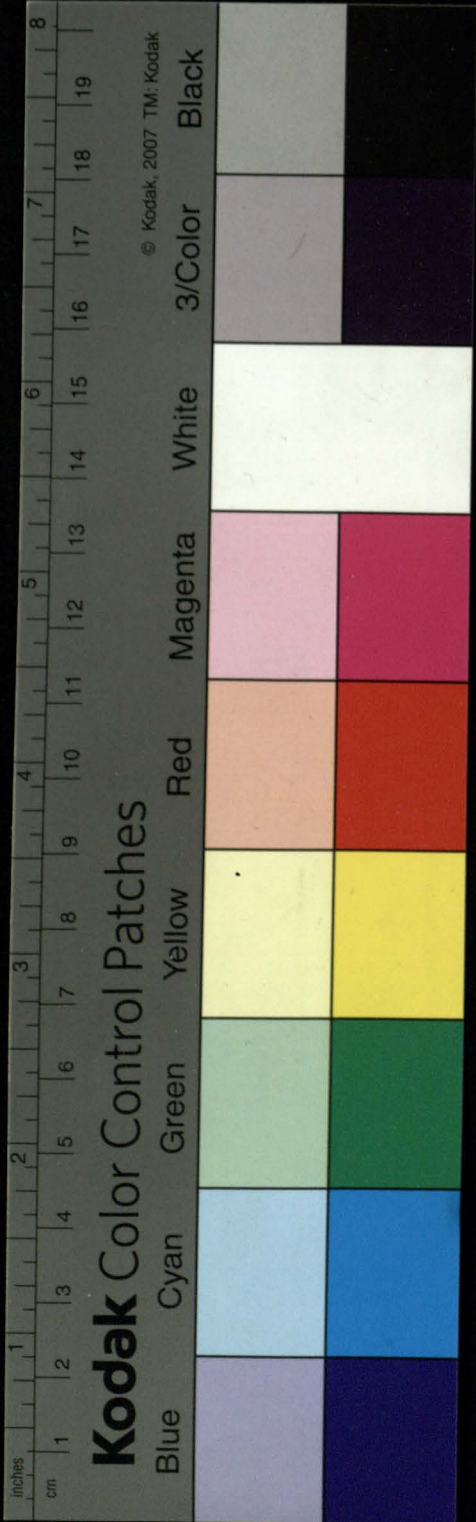
Chlopi-
gorod
castrum.

Kodak Color Control Patches

Blue Cyan Green Yellow Red Magenta White 3/Color Black

© Kodak, 2007 TM: Kodak

inches
cm
1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19

Eò loci nundinæ in toto Mosci imperio sunt frequen-
tissimæ. Etenim præter Svecos, Livones, atque Mos-
cos, Tartari, aliæque quàm plurimæ gentes ex Ori-
entalibus Septentrionalibusque partibus confluunt, quæ
rerum tantum permutatione utuntur. Rarus enim ac
ferme nullus apud has gentes est auri argenteive usus.
Vestes factas, acus, cultellos, cochlearia, secures, alia
que ejusmodi plura pellibus permutant.

Pere-
slavia.

PEREASLAVIA civitas & castrum, à Septentrione ali-
quantum vergens in Orientem, viginti quatuor à Mo-
scovia abest miliaribus. Sita autem est ad lacum, in
quo, ut in insula Solovvki, Selgi pisciculi capiuntur.
Ager satis fertilis est, in quo perceptis frugibus Prin-
ceps venatione tempus fallere solet. Est in eodem a-
gro lacus, ex quo sal decoquitur. Per hanc civitatem
proficiscuntur, quibus Novogardiam inferiorem, Cas-
stromam, Jaroslaviam, & Vgliczam eundem est. In
his partibus vera itinerum ratio propter crebras palu-
des & silvas haberi non potest.

Rostoi-
en: Du-
catus.

ROSTOVIAE Ducatus inter præcipuos &
antiquiores Rusiæ principatus post Novogardiam
magnam olim habebatur, ac secundò genitris magno-
rum Ducum Moscoviæ attributus erat, quorum po-
steri per Joannem Moscorum Principem eo exuti sunt.
Eò ex Moscovia rectà per Pereaslaviam itur, à qua de-
cem

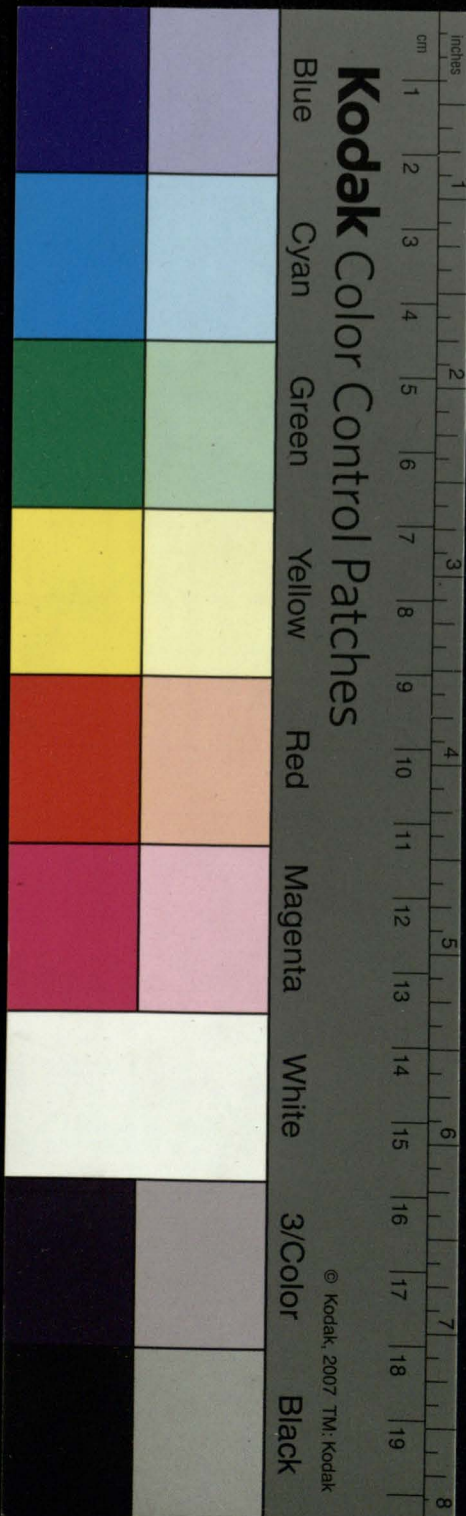
COMMENTARIUS.

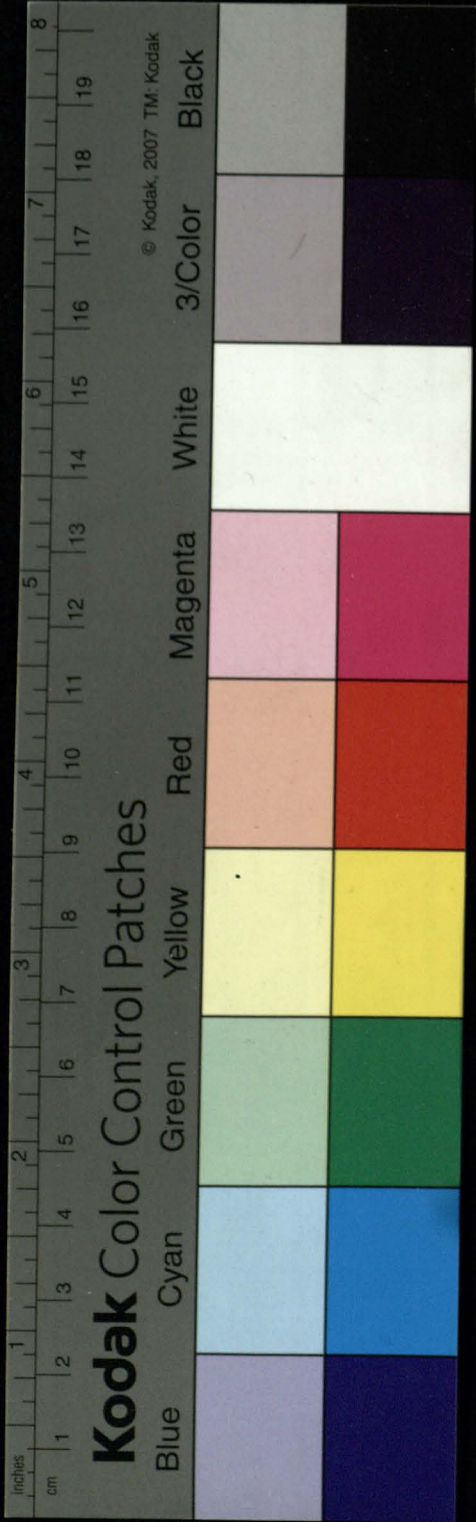
33

cem abest milliaribus. In hoc Ducatu est civitas & arx lignea ejusdem nominis, in qua Archiepiscopus suam habet sedem. Sita est ad lacum, ex quo Cotorea ^{Rostovia op.} fluvius, qui Iaroslaviam præterlabitur, emergit, Volgamque influit. Soli natura foecunda est, piscibus in primis ac sale dives.

IEROSLAVIENSIS Ducatus regio maxime ferax, eà præsertim parte, quæ ad Volgam vergit. Inest ei insignis civitas homonyma cum castro ad Volgæ ripam; à Rostovia duodecim distans miliaribus, rectâ itinere ex Moscovia sumpto. Paruit ea per annos multos Ducibus suis, quos JOANNE S ^{Ieroslavia civitas.} Moscorum tyrannus, simili erga Rostovienses perfidia usus, vi oppressit. Celebratur propter coria, levum, ac fruges, quibus plurimum abundat, quas tantâ copiâ Moscoviam convehunt, ut aliquando antemeridiano tempore videas septingentas vel octingentas trahas, ultro citroque commeantes, fruges vel salsamenta vehentes.

SUSDALIENSIS Ducatus cum cognominis castro ac civitate, in qua sedes Episcopalis est, Rostoviæ ac Volodimiræ adjacet, inter præcipuos olim Rusiæ Ducatus referebatur, ac reliquarum adjacentium civitatum metropolis erat. Crescente ^{Susdali-en: Ducatus.} F post

post imperio Moscovitico, sede Moscoviam translata,
 Principum secundò genitis est attributus : quorum
 posterì tandem per Ioannem tyrannum eo exuti sunt.
 Est hìc insigne Vestalium monasterium, in quod Sa-
 lomea Basili magni Ducis conjunx, ab ipso repudia-
 ta, inclusa erat. Inter omnes Moscoviæ Principatus
 soli ubertate, rerumque omnium copià Rezan primas
 sibi vendicat: secundum hanc sunt. Jeroslavia, Rosto-
 via, Pereaflavia, Susdalia, Volodimira, quæ fertilica-
 te terræ proximè accedunt. **CASTROMOVV**
G O R O D civitas cum castro, in Volgæ littore ad O-
 rientem æstivalem viginti ferè à Jaroslavia abest milia-
 ribus, à Novogardia inferiori quadraginta circiter.
 Fluvius, à quo civitas nomen elicit, ibidem Volgam
 influit.

Castro-
 movvgo-
 rod. op.

GALICZIENSIS Principatus cum civi-
 tate & castro homonymo, ex Moscovia in Orientem
 per Castromovvgorod euntibus occurrit. Hìc propter
 immensas paludes, ac silvas magnas vera itinerum ra-
 tio observari non potest.

Galicz
 Ducatus

CAPUT IV.

De provinciis & regionibus Moscoviæ.

Dvina
 provin-
 cia.

DVINA provincia in ipso Septentrione sita, cui
 Dvina fluvius ex Jugæ & Sukanæ annibus ortus
 nomen

COMMENTARIUS.

35

nomen indidit, extenditur ad centū miliaria, sed munitionibus vacua est. Hæc provincia præter Colmogoram castrū, & Dvvinam civitatem, castrū item Pienega in ipsis Dvvinæ ostijs positum, oppidis castrisque caret. Pagos tamen complures habere fertur, qui propter terræ sterilitatem longè latèque distant. Incolæ victum ex piscibus, feris, ferarumq; pellibus quarunt, quibus omnis generis abundant, his pro pane contenti. In maritimis hujus regionis locis urfos albos, eosq; majori pro parte in mari degentes reperiri ajunt: quorum pelles Principi instar tributum incolæ offerunt.

CORELA provincia proprium idioma habet, sexaginta ferè & amplius miliaribus à Novogrodo in Septentrionem distans. Ea quamvis à finitimis quibusdam gentibus tributum exigit, nihilominus & ipsa Sveciæ Regi, & Mosco ratione dominij Novogrodenfis tributaria est.

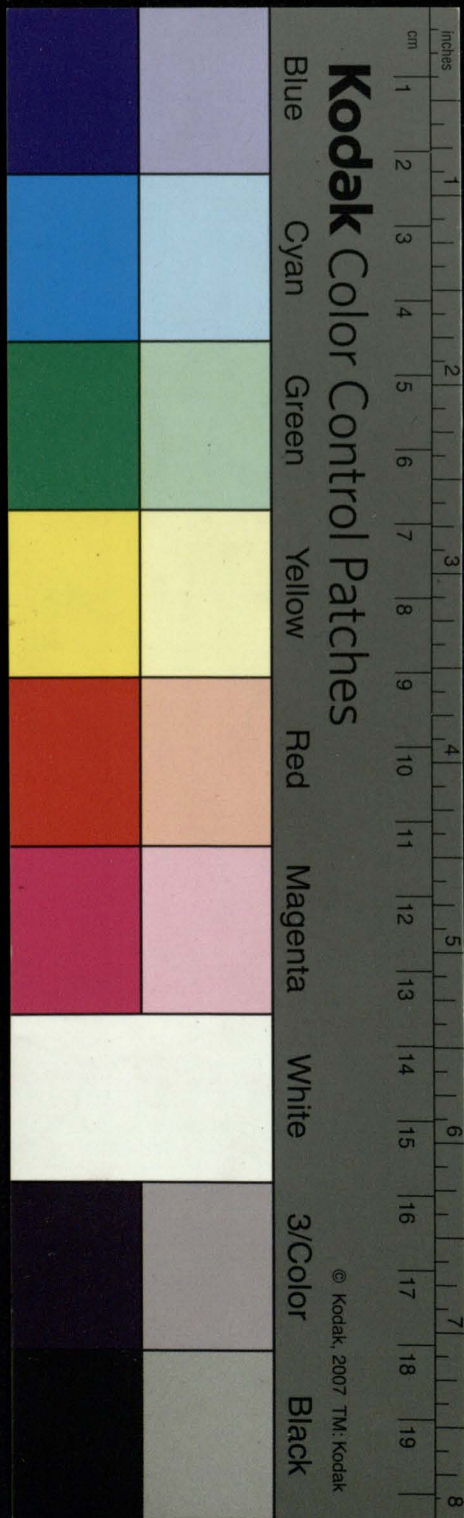
SOLOVVKI insula in Septentrionem inter Dvvinam & Corelam à continenti octo miliaribus in mari visitur, quæ quantum à Moscovia distet, propter densas paludes, silvas, & vastas solitudines certa intervalli ratio non habetur. Sal in ea insula copiosius decorquitur. Est ibidè monasteriū, in quod mulierè aut virginè ingredi grande piaculū est. Hic etiam est piscatio

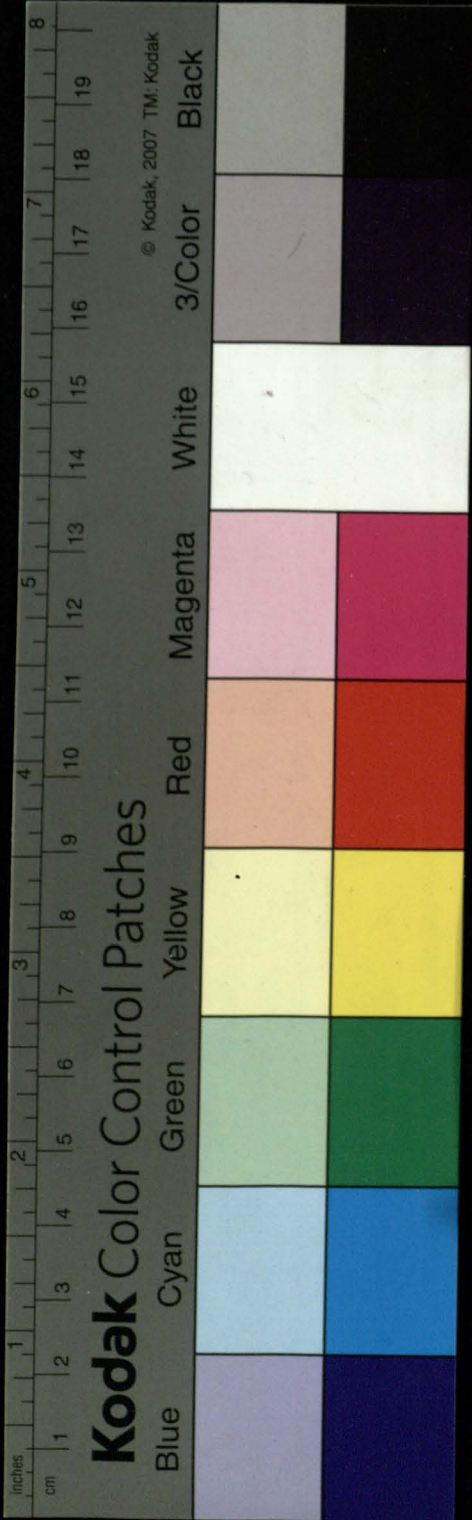
F 2

piscium

Corella
provin-
cia.

Solovvki
insula,

piscium à Selgorum copiosa, qui haecibus non ab-
similes sunt. Solem in hoc loco æstivali solstitio per-
petuò, duabus tantùm horis exceptis, splendere ajunt.

Voczka
regio.

VOCZKA regio inter Occidentem ac Sep-
tentrionem sita, viginti sex aut ad summum triginta
à Novogrodo miliaribus abest, in que sinistrâ castrum
Jvvanovgorodum relinquit. Hac in regione hoc
prodigij loco refertur, animalia, cujuscunq; generis in
eam inducta fuerint, colorẽ suum in albedinẽ mutare.

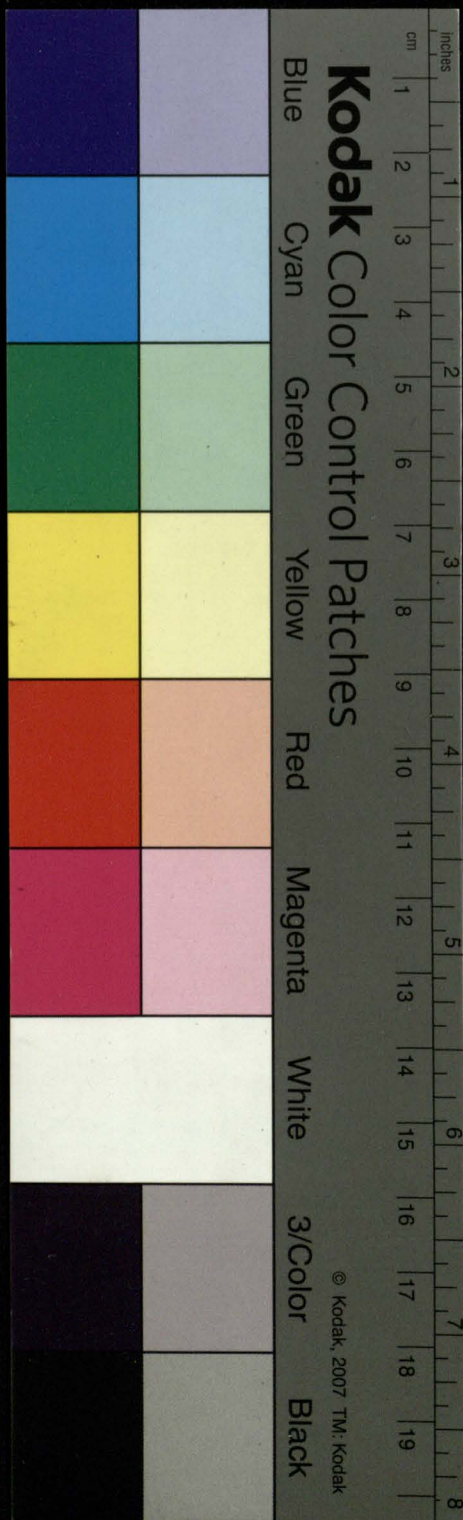
Vstiuga
provin-
cia.

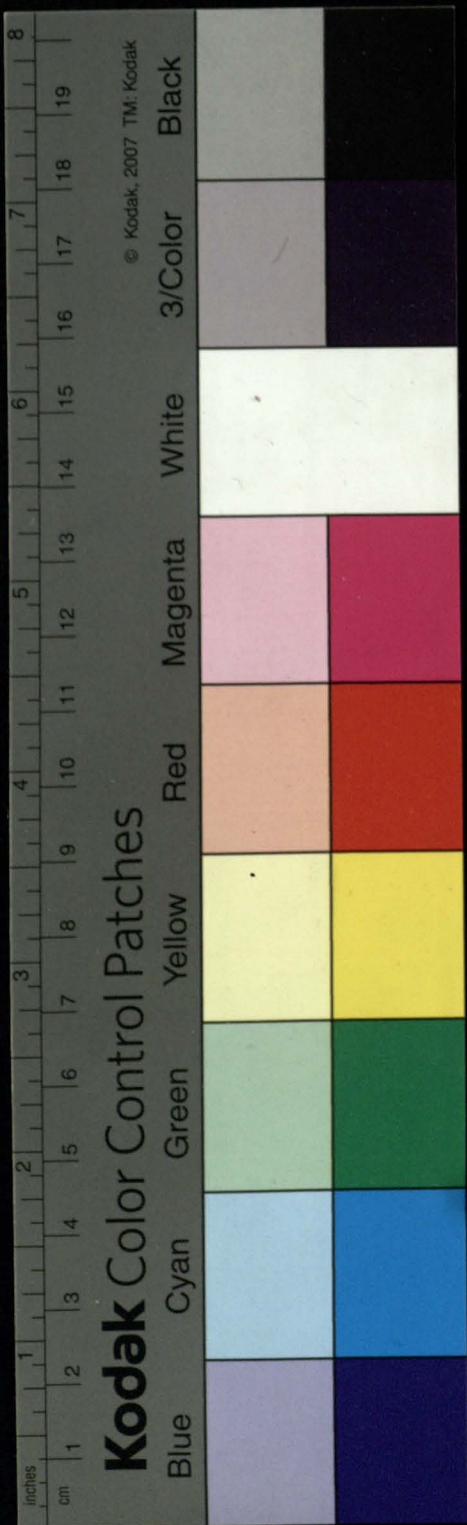
A DVVINA ex Septentrione in meridiem pro-
grediendo, VSTIUGA provincia à civitate & ca-
stro, quæ ad Suchanã fluvium sita sunt, nomen nacta
occurrit. A Volochda centum miliaribus, à Bieleie-
ziero centum quadraginta abest. Hæc priùs ad ostia
fluvij Jug, qui ex meridie in Septentrionem fluit, sita
erat, post propter loci commoditatem ad dimidium
ferme miliare supra ostia posita est, vetusque nomen
adhuc retinet: nam Russis Vsteie ostium est, unde
Vstiug, quasi ostium Jug dicitur. Hæc provincia
olim subjecta erat Novogardiæ magnæ. Est autem
hîc rarus & propemodùm nullus panis usus, incolæ ex
piscibus ac feris victum quæritant. Sal ex Dvvina ad-
vehitur. Idioma proprium, quamvis Russico magis
utantur, habent. Zobellinæ pelles ibi nec multæ, nec
excellen-

excellentes : aliarum tamen ferarum pellibus abundant, vulpinis præsertim nigris.

VOLOCHDA provincia Orientem inter & Septentrionem, habet civitatem ejusdem nominis & castrum naturâ loci munitum, in quo Moscorum Princeps thesauri sui partem necessitatis tempore condidit. Abest à Jeroslavia quinquaginta miliaribus, à Bieleieziero ferè quadraginta. Regio tota paludibus silvisque obsita : unde fit, ut exacta itineris ratio obfrequentes paludes ac fluviorum anfractus hoc quoque in loco observari nequeat. Porrò Volochda fluvius in Septentrionem civitatem præterfluit, cui Suchana ex lacu, cui Koinski nomen, emergens, octo miliaribus infra civitatem jungitur, nomenque Suchanæ retinet, atque inter Septentrionem & Orientem labitur, olim Novogardiæ magnæ ditioni suberat.

VIA T'K A provincia ultra Kamam flumen in Orientalem æstivalem centum quinquaginta ferè à Moscovia, ab Vstiuga centum viginti, à Casano sexaginta miliaribus abest. Regioni fluvius cognominis nomen dedit, in cujus littore sunt Chlinova, Orla, & Slovoda. Regio palustris est, aquis irrigua, & sterilis, servorum fugitivorum velut asylum quoddam, melle, feris, piscibus, aspreolisque affluens. Hæc olim Tartariæ ditionis erat, adeò, ut adhuc hodie ultra

citraque Viatkam, maximè in ostijs, quibus Kamam fluvius ingreditur, Tartari imperent.

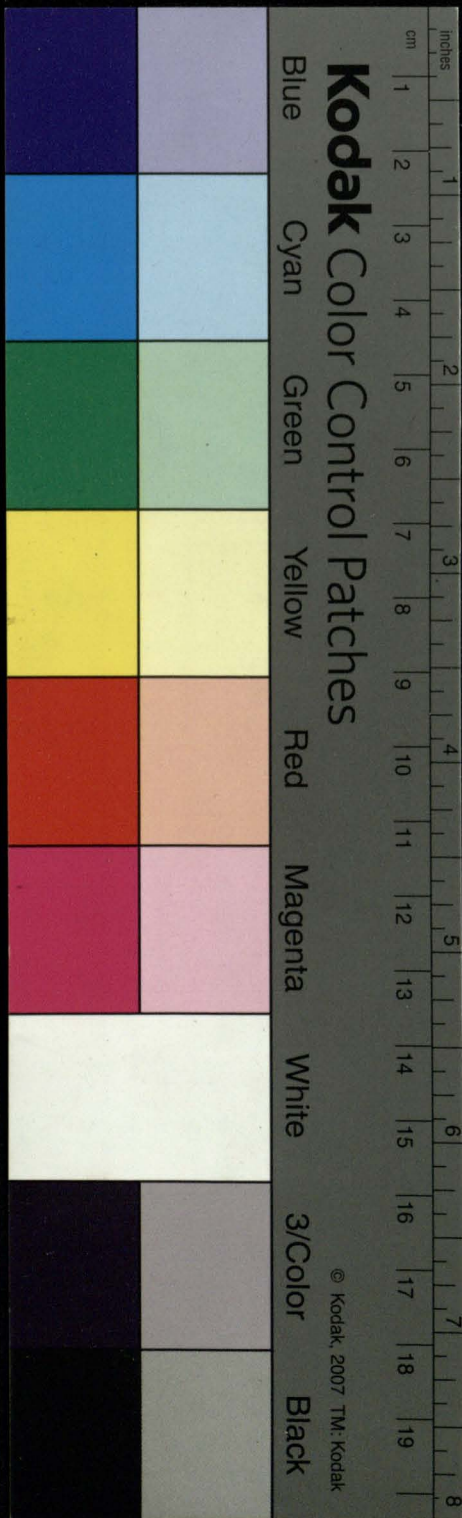
Permia
provincia.

PERMIA ampla magnaue provincia à Moscovia centum quinquaginta miliaribus, rectâ inter Orientem ac Septentrionem distat. Civitatem ejusdè nominis ad Viscoram fluvium habet, qui decem infra Camam miliaribus influit. Eò propter crebras paludes & fluvios terrestri itinere vix nisi hieme pervenitur: æstate verò per Volochdam, Vstiugam, Viczechdamq; fluvium, qui duodecim ab Vstiuga miliaribus Dvvinam influit, navigijs iter hoc faciliùs conficitur. Incolæ regionis pro pane ferarû carnibus vescuntur, & loco tributiq; equos pellesq; quotannis Principi pendunt. Idioma à Rusfico diversum habent: characteres item proprios, quos Stephanus Episcopus, qui eos in fide Christiana vacillantes confirmarat, primus adinvenit. Superfunt adhuc ex ijs in silvis passim plures idololatræ, quos monachi eò proficiscentes non cessant ab errore, vanoque cultu revocare. Hyeme peregrè profecturi, soleas sive calceos ligneos oblongos, sex ferme pa'marum longitudine (qui Artach sive Nartæ vocantur) pedibus induunt, & baculo oblongo vel hasta suffulti, rapidissimo cursu per invia nivesque feruntur. Canibus, quos hunc in usum magnos habent,

habent, pro jumentis utuntur, quibus sarcinas vehiculis circumvehunt. Ajunt eam provinciam Orientem versus Tartarorum provinciæ, quæ Tumen dicitur, esse conterminam.

SIBIOR provincia Permiam & Viatkam ^{sibior provin-} contingit, quæ castris & civitatibus caret. In hac oritur ^{cia.} laick fluvius, qui Tartarorum campestribus præterlapsis in mare Caspium exoneratur. Regio tota ferè palustris & silvestris est, & propter Tartarorum viciniam magna ex parte deserta. Incolæ ejus proprio idiomate utuntur, panis usum nesciunt, ferinâ interim carne vitantes. Mercimonia maximè ex aspreolorum pellibus, quæ aliarum provinciarum aspreolis magnitudine ac pulchritudine excellunt, exercent, easque tributis instar Moscorum Principi pendunt.

JUHARIA sive Juhra ad Oceanum Septentrionalem sita est, ex qua olim Vngari, cum longo tempore ad Mæotidis paludes consedissent, loci sterilitate, ut credibile est, offensi, ad Danubij ripas commigrarunt, occupatâq; Pannoniâ eam de suo nomine Juhariam primùm, & post literis paululum immutatis Vngariam appellarunt. Quo nomine Mosci gloriantur, quòd eorum subditi magnam Europæ partem olim sint depopulati. Ajunt

Kodak Color Control Patches

© Kodak, 2007 TM: Kodak

Blue

Cyan

Green

Yellow

Red

Magenta

White

3/Color

Black

40

M O S C O V I A E

Ajunt Juharos in hunc diem eodem cum Ungaris idiomate uti. Hi quoque pisces pro tributo Principi offerunt. Ac quamvis gemmæ unionesque illinc in Moscoviam afferantur, non tamen in eorum Oceano colliguntur, sed aliunde, præcipuè verò à littoribus Oceani, ostijs Dvvinæ vicinis, advehuntur.

Peczora
provincia.

P E C Z O R A Moscoviæ Principis ditio longo tractu in Septentrionalem plagam fines suos juxta mare glaciale extendit. Denominata est à fluvio ejusdem nominis, qui à meridie fluens in Oceanum glaciale juxta oppidum & castrum Pustieziero dictū, sex amplis ostijs exoneratur. Incolæ hujus regionis simplicissimi sunt, idioma proprium habentes: panis apud eos nullus usus. Pelles ferarum varias Moscorum principi pendunt pro tributo. In ostijs Peczoræ fluvii est castrum & oppidum P V S T E I E Z E R O, ultra quod in littore Oceani Septentrionalis variæ gentes sunt, quæ communiter Russis Samoiedz, hoc est, seipfos comedentes appellantur. Ad eundem Peczoræ fluvium est castrum & oppidum P A P I N O V G O R O D: cujus accolæ Papini nuncupantur, diversumque à Russico idioma habent, & Principi Moscorum tributa solvunt.

Obdoria
regio.

O B D O R I A à fluvio præterlabente Obdi denominationem accepit, qui ex lacu Kitaisko ortus, ab
Orien-

Oriente in Septentrionem labitur. In hac regione ad ostia Obdi est quoddam idolum antiquissimum, è lapide excisum, quod Moscis Zolota Baba, id est, aurea anus dicitur. Est autem statua in formam cuiusdam anus, quæ infantem in gremio tenet: atque ibi jam de nouo alter cernitur infans, quem ejus nepotem esse nungantur. Sunt ibi instrumenta quædam posita, perpetuum sonum in modum tubarum edentia, quæ fortè vehementi ventorum & perpetuo in ea instrumenta flatu fiunt. Hoc idolum à Vogulicis & Hugiis Moscorum vicinis sanctè colitur, quod oraculi Delphici instar futura quærentibus respondere soleat. Ab Obdi fluuio à parte sinistra ascendendo, Calami populi in campestribus degentes occurrunt, Moscorum Principis tributarij.

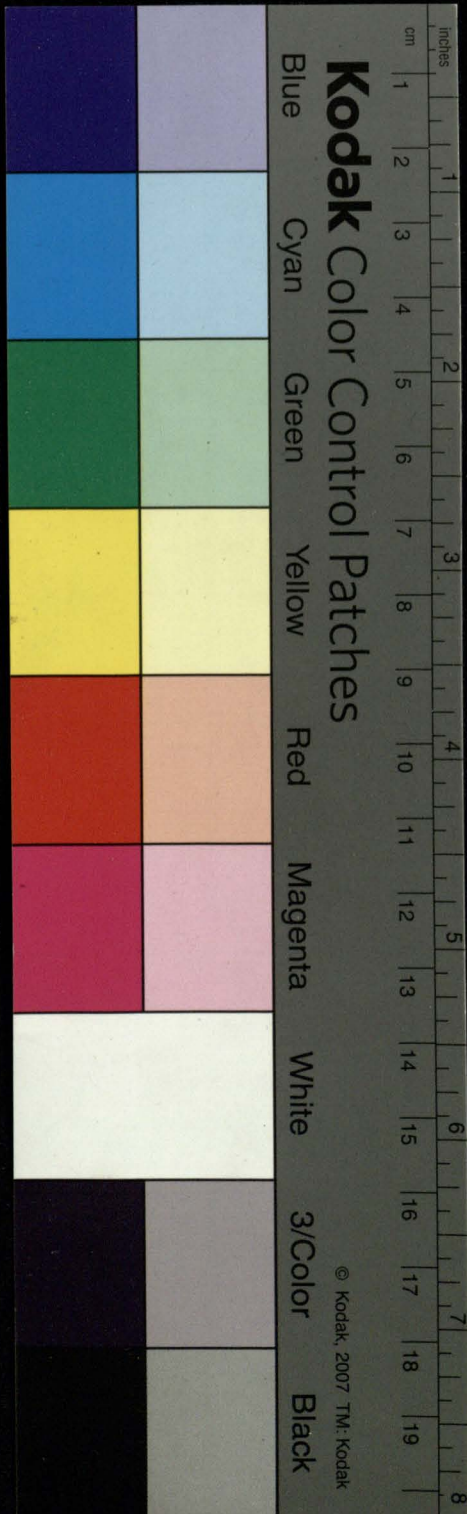
CONDORIA ad Oceanum Septentrionalem sita, Obdoriæ conjuncta, perpetuo gelu & inuis nemoribus damnata est. Ejus indigenæ proprio idiomate utuntur, & aureæ anus idolum cum Obdorianis colunt, ferarum carnibus, quibus omnis generis affluunt, pro cibo utuntur, pelles verò varias Moscorum Principi pro tributo solvunt. Regio civitatibus, castris, pagisque prorsus nuda.

LUCOMORIA regio longo tractu juxta mare Septentrionale extenditur, & ab incolis sine ullis

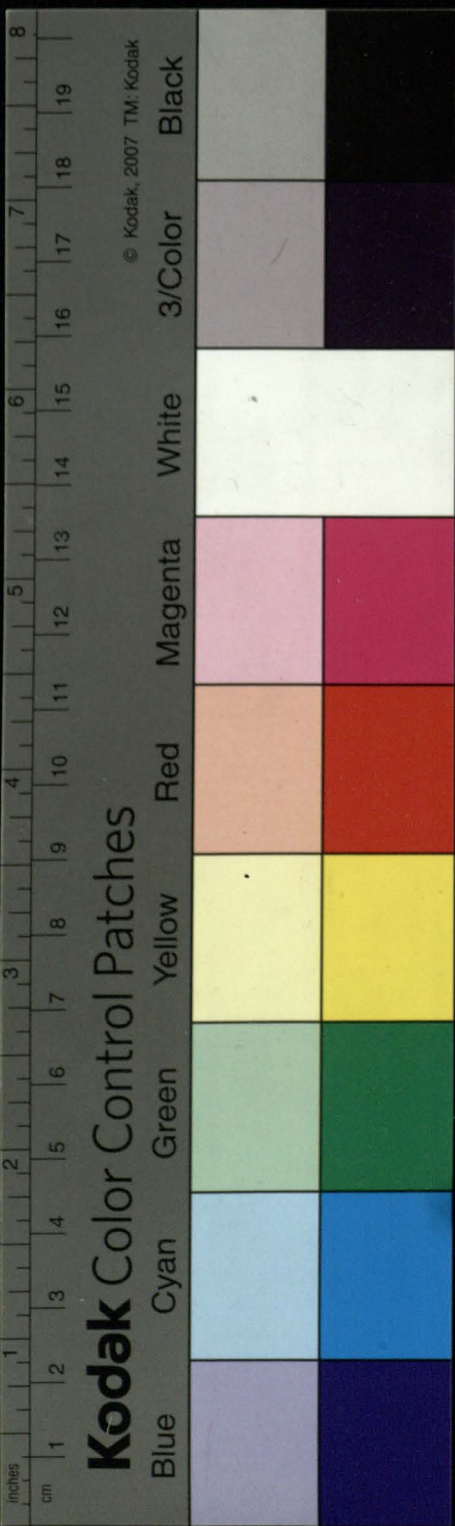
G

adibus

22

© Kodak, 2007 TM: Kodak

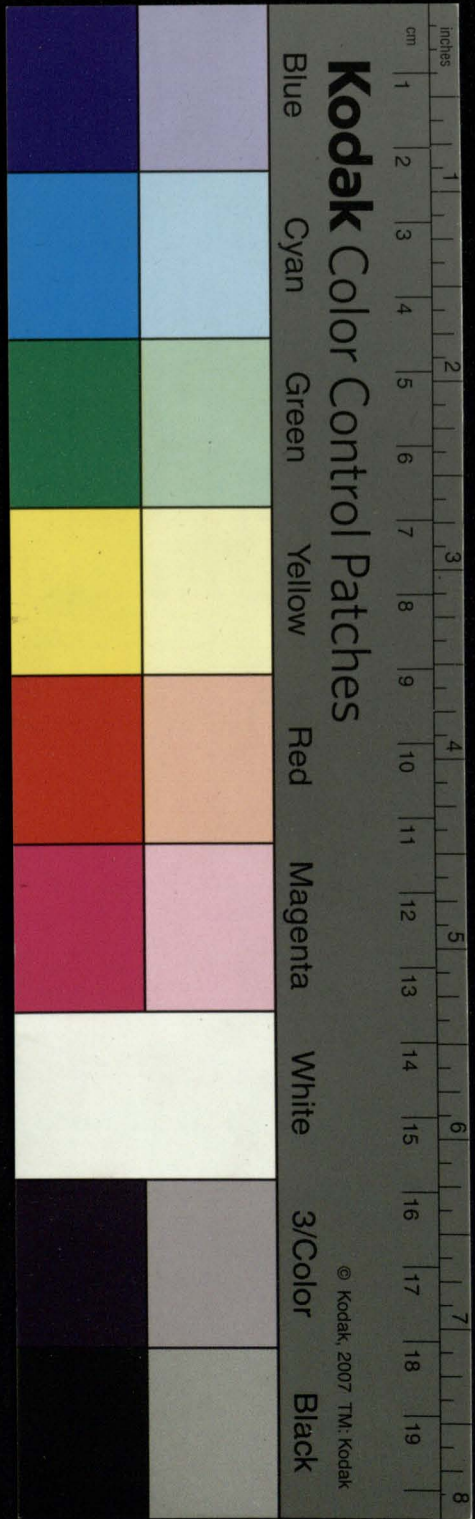

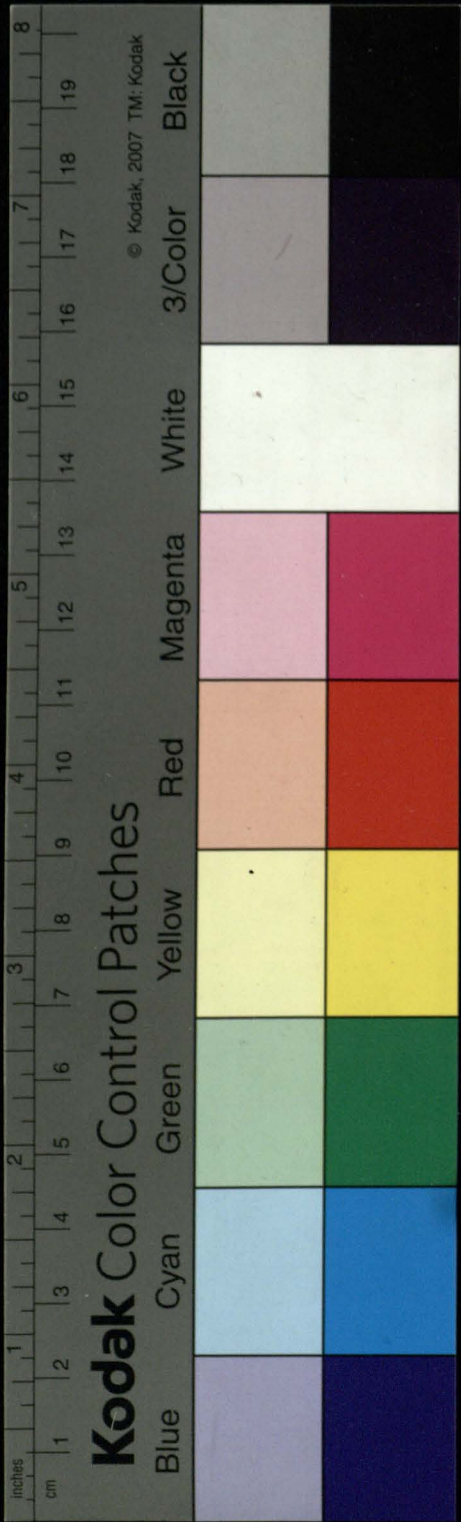
ædibus in speluncis ferarum habitatur. Huic confines sunt Grustinczi & Serponovvcki populi, à castro Grustina, ad lacum Kitayko posito, dicti, ubi Oby fluvius supra dictus fontes suos habet. Ab hoc lacu plurimi homines nigri, communis sermonis expertes, veniunt, merces varias, inprimis autem gemmas unionesque secum adferentes, quas Grustinczi & Serponovvcki mercantur. Hi à castro Serponovv Lucomoriæ ultra Oby fluvium in montibus sitæ nomen habent. Lucomoriæ autem hominibus portentosum quiddam ac incredibile, fabulæque per simile accidere ajunt, quos in singulos annos nempe vicesimâ septimâ Novembris die, quæ apud Rusfos divo Georgio sacra est, præ intenso frigore mori ajunt, ac vere in sequenti maximè ad vicesimam quartam Aprilis ranarum & hirundinum instar reviviscere. Cum his quoque Grustinczi & Serponovvcki nova & aliàs inconsveta habent commercia. Cùm enim statum moriendi seu dormiendi tempus ipsis imminet, merces certo deponunt loco, quas Grustinczi & Serponovvcki, relictis suis interim æquâ commutatione mercibus, auferunt. Eas illi redivivi, si iniquiore æstimatione abductas esse viderint, rursus repetunt, unde lites plurimæ ac bella inter eos oriuntur.

De populis Moscovia.

A Lucomoria ulteriùs ad Oceanum glaciale pro^{Loppi}cedendo, LOPPI populi barbarie ac feritate r^{populi.}gentes, in campestribus & silvis degentes occurrunt. Hi nusquam certas habent sedes, sed uno in loco feris piscibusque, quibus victitant, (panis enim usum ignorant) depastis, aliò commigrant. Quàmvis verò pane, sale, aliisque gulæ irritamentis careant, solisque piscibus ac feris utantur, multum tamen in libidinem proni esse perhibentur. Sagittarii sunt omnes peritissimi, adeò, ut si quas nobiliores in venatione feras nanciscantur, eas, quò pelle integrà & immaculatâ potiantur, misâ in proboscidem sagittâ, necent. Mercatores, aliosque hospites peregrinos domi cum uxore, venatum euntes, relinquunt, reversi, si uxorem hospitis consuetudine lætam, ac solito hilariorem reperiant, munere aliquo hunc donant: sin minus, turpiter ejiciunt. Jam consuetudine hominum externorum, qui quæstus gratiâ eò comitant, innatam feritatem deponunt, ac mansuetiores fiunt. Mercatores libenter admittunt, à quibus ex crasso panno vestes, item

secures, acus, cochlearia, cultri, pocula, farina, ollæ, idque genus alia ipsis afferuntur: ita ut coctis jam cibis vescantur, humanioresque mores induerint. Vestibus ex diversis ferarum pellibus, zobellinis, hermelinis, cervinis, & id genus alijs in simul confutis utuntur, eorumque hujusmodi vestitus interdum in Moscoviam à mercatoribus defertur, pileis etiam atque caligis ex cervinis pellibus confectis induuntur. Tuguriola sua, in quibus habitant, corticibus arborum cespitibusque tegunt. Nullus illis aureæ argenteæque monetæ usus, solâ rerum permutatione contentis: & cum aliorum idiomata non calleant, apud externos muti propemodum esse videntur. Tributi loco pelles & pisces, cum aliud non habeant, pendunt. Persoluto autem annuo tributo, nemini se quicquam debere, sui que se juris esse gloriantur. Regio, quam inhabitant, frigidissima esse putatur, solem ibi solstitij æstivalis tempore quadraginta diebus perpetuò splendere (tribus noctis horis exceptis) ferunt, quibus sol velut quadam caligine obducitur, ut radij illius non appareant. Nihilominus tamen laborantes ab opere suo excluduntur. In his quoque partibus montes in altum eminentissimi esse dicuntur, qui ad Aetnæ similitudinem flammæ semper eructant, in quibus salaman

COMMENTARIUS.

45

lamandræ, quæ in igne non secus ac pisces in aquis vivunt, crescere perhibentur.

CZEREMISSI populi sub Novogardia inferiore in silvis habitant, peculiarem hi linguam habent, Mahometique impietatem sequuntur. Regi Casanensium nunc parent, quamvis maxima eorū pars Moscorum Principi olim tributaria esset, unde subditis Moscoviæ adhuc accensentur. Hæc gens à Viatka & Volochda ad fluvium Kamam usque longè latèque sine ullis ædibus habitat. Omnes tam viri, quàm foeminae cursu sunt velocissimi, sagittarii peritissimi, arcu nunquam è manibus deposito: quo adedò oblectantur, ut etiam filiis cibum non præbeant, nisi præfixum scopum sagittâ feriant. Duobus milliaribus à Novogardia inferiore plurimæ erant domus ad civitatis oppidique similitudinem, ubi sal decoquebatur. Hæ paucos ante annos à Tartaris exustæ, Principis iussu restitutæ sunt.

A Novogardia inferiore Orientem ac Meridiem versus, vastæ ingêtesq; occurrunt sylvæ, quas MORDYVI, Czeremis moribus & fide vicini, longissimo ad Volgam tractu inhabitant, qui vicinitate & animorum conjunctione gaudentes, pagos condiderunt, & agros colunt. Idioma proprium habent. Melle, diversisque animalium pellibus preciosis abundant, hos

G 3

mines

24

Czeremis

Czeremis

Czeremis

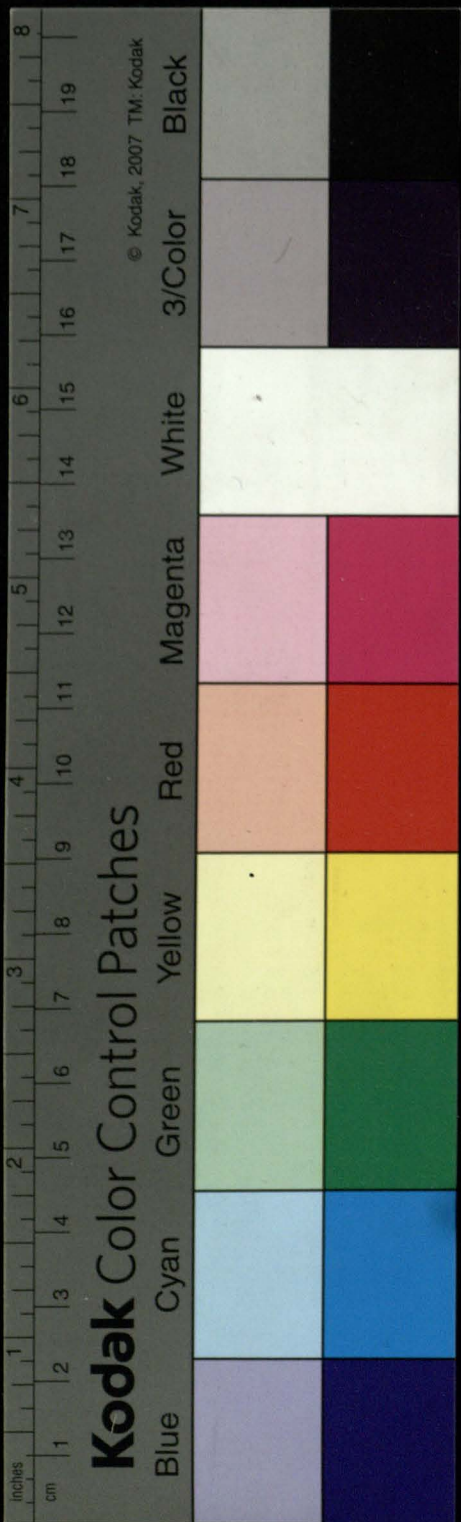
Mordyvi

Blue Cyan Green Yellow Red Magenta White 3/Color Black

Kodak Color Control Patches

© Kodak, 2007 TM: Kodak

inches
cm
1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20

Kodak Color Control Patches

Blue Cyan Green Yellow Red Magenta White 3/Color Black

mines duri & bellicosi, Tartarosquè latrocinantes à finibus suis fortiter propulsant, omnes ferè pedites incedunt, arcibus oblongis utuntur, sagittandiquè peritiâ pollent, feras præstantiores, ut pelles earum integræ & intactæ maneant, in nasum sagittâ misâ interficiunt. Eorum quidam Mahometi sectam sequuntur, quidam in idololatria perseverant. Vectigal annuum Moscorum Principi pellibus solvunt. Mulieres eorum decoris causâ unguës nigro colore artificialiter inficiunt, apertòque capite ac crinibus passis semper spectantur. His admixti sunt Czeremisli alii, quos montanos appellant, eò quòd ad vastissimorum montium radices plerunque commorantur sine ministerio civili, sine veste, cui incubent, ut à primis annis duritiæ parsimoniæque advescant.

Czeremisli montani

Tartari.

His confines populi sunt TARTARI, quos Tartaros propter immanitatem Tartaricam dici usus obtinuit, de quibus in genere priùs quædam ex annalibus Russicis referenda. Ajunt Moabitenos populos, qui postea Tartari dicti sunt, homines lingua, moribus, habituque à reliquorum hominum ritu consuetudineque dissidentes, ad Kalka fluvium pervenisse; qui, unde venissent, quo religionis dogmate uterentur, ignotum fuisse. Martinus Cromerus Historicus rerum Polonicarum exquisitissimus opinatur, eos Scythicam

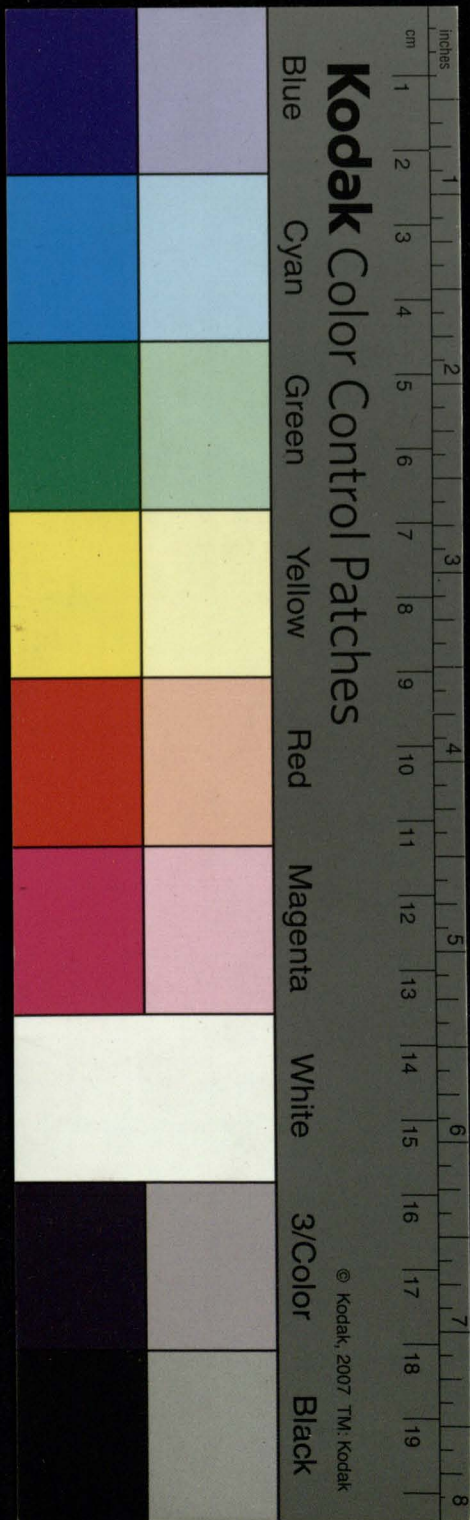
Tartarorum originem

thicam gentem, sive à fluvio, sive à multitudine nomen habeat, esse. Hi cum antè ultra Caspium mare, & intra Imaum montem ad orientem solem, ignoti Græcis juxta & latinis, habitassent, circa annum Christi millesimum ducentimum secundum, vel, ut alii volunt, millesimum centesimum octogesimum octavum finibus egressi, devicto & interfecto Indorum Rege, cui servièrant, Asiam penè omnem victores longè latèque pervagati, & Volgà fluvio transmissi ad Occidentem progressi, Polovvzii Rusorum vicinis bellum intulerunt. Incoluerunt autem Polovvzii campestria ad Tanaim & Mæotidem loca, indeque finitimorum ac Slavorum lingua Polovvzii & Poliovczii, non valde diverso à Polonis nomine, appellati sunt. Quàmvis autem ii perpetui Rusorum hostes erant, necessitate tamen adacti, opem eorum implorârunt. Nec defuere Rusi auxilia invocantibus in communi periculo, quin legatos Tartarorum monentes, ne sese eo bello implicarent, contra jus gentium interemerunt. Commisso pralio, victores Tartari magnâ strage Polovvzios & Rusos fudère ac fugavère. Fugientes autem Rusos ipsi etiam Polovvzii excepère, ac spoliatos trucidavère. Munitiones deinde Polovvziorum expugnatae, ipsi deleti, & omnis illa

circa

25

Pages
for Dr.
ces Tar
estorim

Kodak Color Control Patches

© Kodak, 2007 TM: Kodak

circa Tanaim & Maotim ora cum Taurica Cherso-
neso à Tartaris habitari cepta.

De Regibus seu Ducibus ipsorum hæc produ-
tur. BATHUM Tartarorum Ducem circa annum
Christi tricesimum sextum supra millesimum du-
centesimum magno cum exercitu à meridie in septen-

Reges
seu Du-
ces Tar-
tarorum

An. 1236.

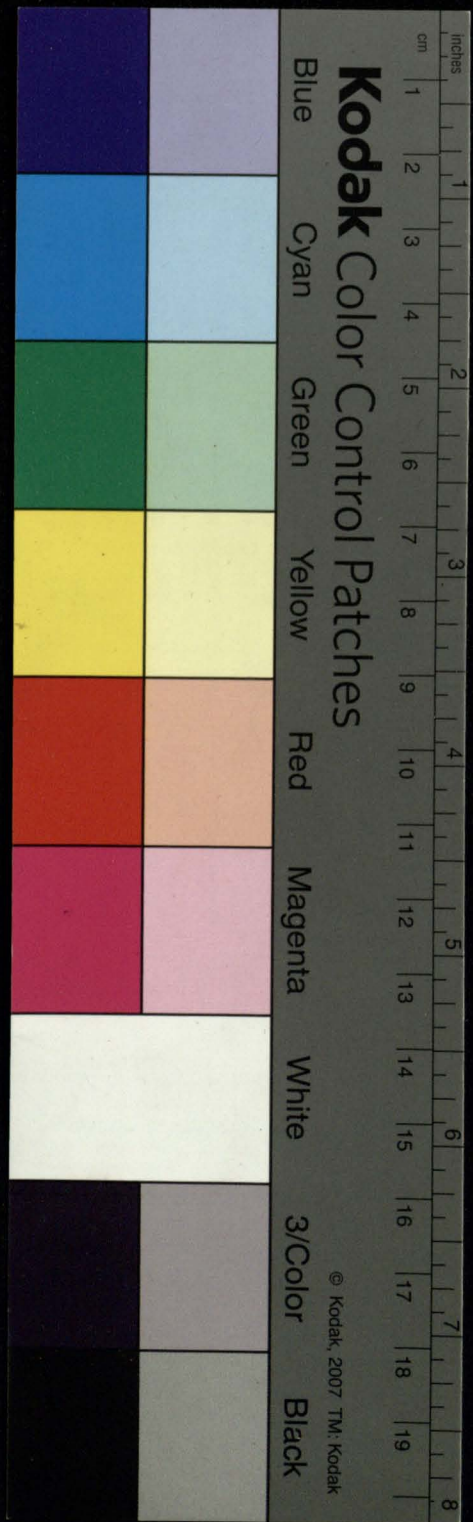
trionem progressum, Bulgariam, quæ ad Volgam in-
fra Casanum est, occupasse, & anno sequenti in Mo-
scoviam perrexisse, eam longè latèque vastasse, tan-
demq; in suam potestaté redegisse, Georgio Principe
ipsorum casu. Ex quo tempore omnes ferè Rusorum
Principes Tartaris tributarii fuere, atque ex ipsorum
arbitrio Duces sibi constituere usque ad VITOL-
DUM magnum Lithuaniae Ducem, qui ditiones suas
à Tartarorum armis masculè defendens, vicinis
omnibus terrori fuit. Magni autem Volodimiria &
Moscovia Ducis usq; ad Basilium, qui tandem Tar-
tarorum jugum excussit, semper in præstita semel Tar-
tarorum fide atque obedientia permansere. Batho in
principatu ASBECK successit, mortuus circa annu
Christi millesimum trecentimum vicesimu sextum,
cui filius SANABECK successit, qui fratribus
suis, ut solus sine metu regnaret, occisis, moritur anno
quadragesimo supra millesimum trecentimum o-
ctavo. Hunc BERDEBECK secutus, qui fratribus
duode-

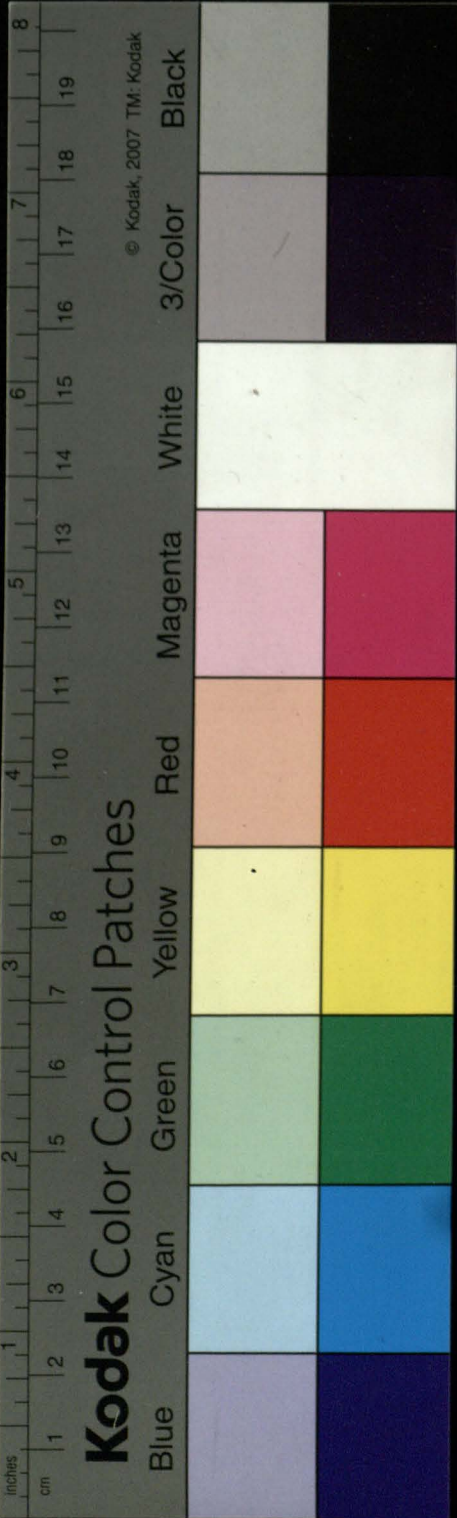
duodecim pariter maectatis, obiit anno quinquagesimo supra millesimū trecentessimū nono. Post quem **ALCULPA** à Naruslo quodam regulo cum liberis statim ab initio imperii interfectus, non ultra mensē imperavit. Cui **CHIDIR** succedens, à filio **THEMERSCHA** occisus est, qui regno per scelus parto vix septem diebus potitur. Posthos **THACHAMISCH** imperium nactus, anno millesimo trecentesimo octogesimo secundo, cum exercitu egressus, Moscoviam ferro igneque depopulatus est, qui à Themirkuthlo profligatus, ad **VITOLDUM** magnū Lithuaniae Ducem profugit. **THEMIRKUTHLV** verò regnavit ferè triennium, cui **SCHATIBECK** filius substitutus est. Post quem **THEMIRASSACK**, cum exercitum Rhezanum ad devastandam Moscoviam ingentem duxisset, tantum Moscis terrorem incusfit, ut desperatā victoriā, armis abjectis, ad Divorum tantū auxilium confugerent.

Dividuntur autem Tartari in **Hordas**, in quibus **Zavolgensis** & celebritate & multitudne facile primas fert, reliquæ enim omnes ex ea originem sumpsisse dicuntur. Significat autem horda illis conventum seu multitudinem, & quælibet peculiare nomen habet, scilicet **Zavolgensium**, **Casanensium**, **Præcopiensium**, **Nohajensium**, &c. quæ omnes Mahometanam

H supersti

Tartarorum divisio in hordas.

50 **M O S C O V I A E**

superstitionem sectantur. Sunt autem Tartari **C A S A N E N S E S** cultiores reliquis, utpote, qui & agros colant, in domibus degant, mercaturasque varias exerceant. Quos **BASILIVS** Moscorum tyrannus eò adegit, ut ei se subjicerent, atque ejus arbitrio Reges acciperent. Quod illis partim ob fluviorum oportunitatem, qui ex Moscovia in Volgam influunt, partim ob commercia mutua, quibus illi carere non poterant, factu haud difficile fuit.

Nohai-
censes.

Post Casanenses Orientem versus procedendo, Tartari **N O H A I C E N S E S** primi occurrunt, qui ultra Volgam circa mare Caspium ad fluvium Jaick habitant. Hi duntaxat Duces habent, provinciaque in tres dividitur Ducatus: quorum primus cum civitate Scharaiczik ultra Volgam versus Orientem, cum adjacente ad Jaick fluvium regione extenditur, Scharaicensisque Ducatus dicitur. Secundus est inter Kamam, Jaick, & Volgam fluvios. Tertius Sibioresis provinciae partem, & omnem circumjacentem regionem possidet. Atque hæ regiones ferè siluosa sunt, exceptâ eâ, quæ ad Scharaiczik vergit.

Zavol-
genses.

ZAVOLGENSIUM Tartarorum horda seu turma à Casanensi regno & Nohaicensi horda nonihil in meridiem reflectendo sequitur. Ascivit autem cognomen à Volga, qui eam longo tractu interfuit. Hæc quasi

Prin

COMMENTARIUS.

SI

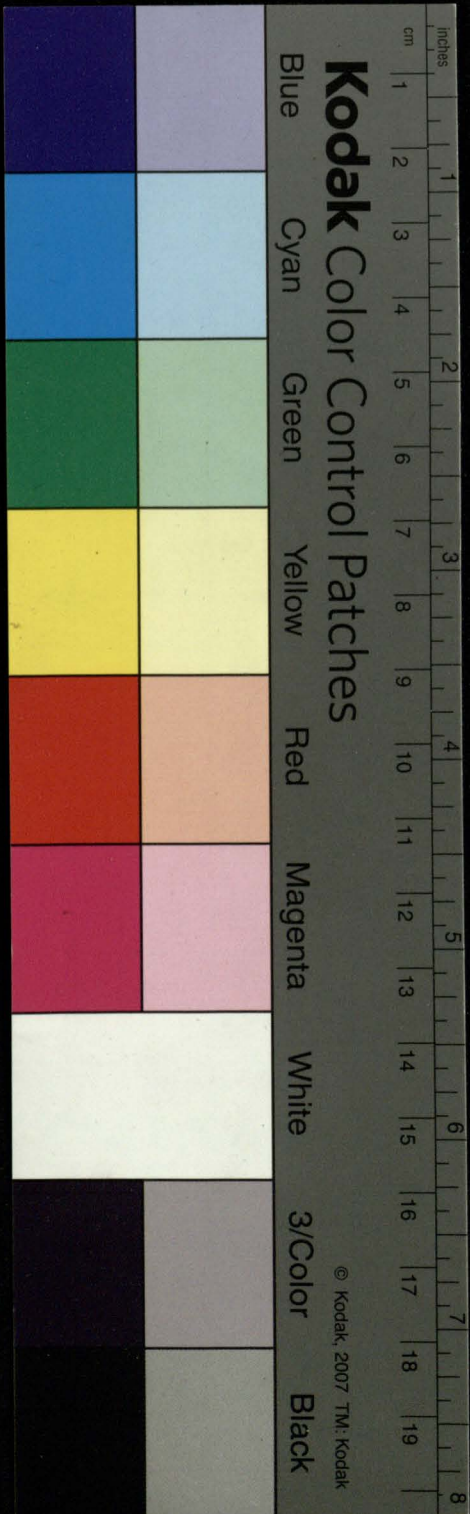
Princeps cæterarum omnium olim extitit, incolarum
videlicet multitudine, ac rerum gestarum fortitudine,
locique affluentia & opportunitate, ex qua cæteri om-
nes Tartari campestres ortum genusque duxere.
Hæc autem horda inter Volgam & Jaick fluvios juxta
mare Caspium sita est. Hic semen quoddam melo-
num semini haud absimile, paulò tamen majus ac
rotundius, crescere dicitur, ex quo in terram condito
quiddam agno persimile quinque palmarum altitu-
dine succrescit. Idque eorum linguâ Boranecz, quod
agnellum sonat, vocatur. Nam & caput, oculos, au-
res, cæteraque omnia in formam agni recens editi,
pellem præterea subtilissimam habet, quâ plurimi in
iis regionibus ad subducenda capitis tegumenta ut-
untur. Fertur insuper, plantam illam (si tamen plan-
tam vocari fas sit) sanguinem quidem habere, car-
nem verò nullam: sed carnis loco materiam quan-
dam, cancrorum carni persimilem, ungulas porro
non ut agni corneas, verùm pilis quibusdam ad cornu
similitudinem vestitas: radicem illi ad umbilicum
seu ventris medium esse, vivere autem tamdiu, do-
nec depastis circum se herbis, radix ipsa pabuli inopiâ
arescat. Hi Tartari Reges sui juris ad ALEXAN-
DRI usque Poloniæ Regis tempora habebant. Sed
tandem SACHMAT Zavolgensium Rex ulti-

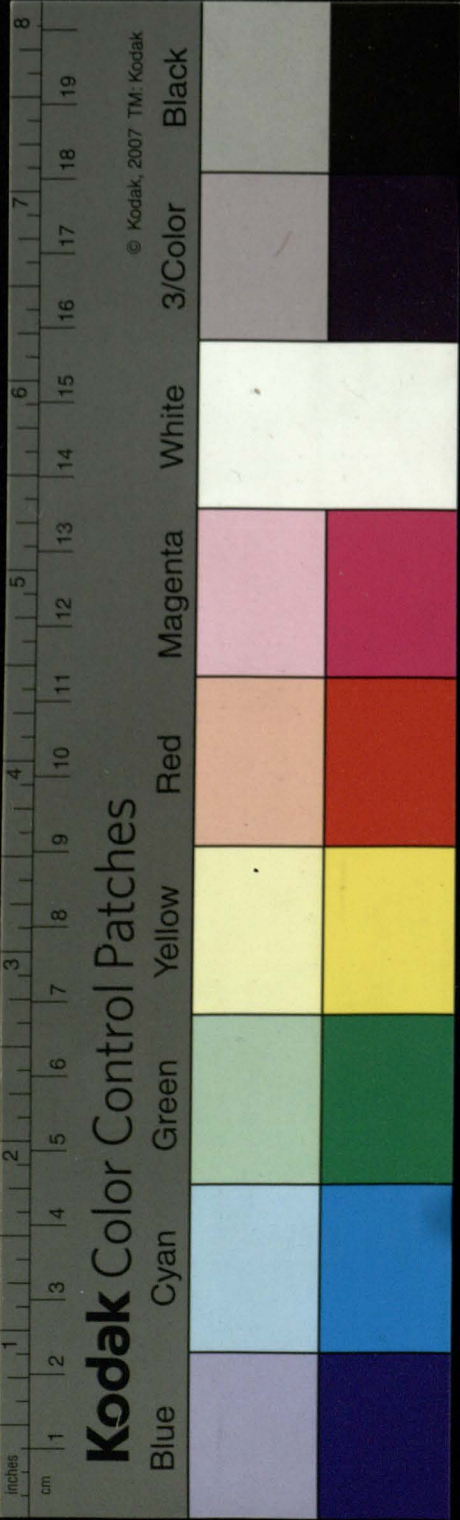
2.7.
Bora-
necz se-
men a-
gno si-
mile.

H 2

mus

ms

mus ob injuriam quandam, quam olim Crimscis prædecessores ejus intulerant, à Machmetgireio Tauricæ Rege regno exturbatus est. Qui ad ALEXANDRUM Poloniæ Regem, magnùmque Lithuania Ducem profugit, ut inito cum eo fœdere, conjunctis viribus Mahometkireium ejicerent. Cùm verò Alexander Rex longiùs bellum differret, interim Mahometkirejus Zavolgensium Regis exercitum profligavit, totumque ejus regnum subegit. Atque hic Zavolgensium Regum imperii finis fuit, cum quibus & Astracani Reges, qui quoque ex iisdem Regibus originem traxerunt, unà perire. Quibus ita extinctis, Regum Tauricæ potentia majorem in modum adaucta, vicinis gentibus terrori fuit, & post ad majora animum applicuit, Mamaique Nahaicensi Principe sibi adjuncto, Tauricam anno millesimo quingentesimo vicesimo quarto cum exercitu egressus, Regem Astracantium adortus est, cujus urbem, cùm illâ relictâ mettu profugisset, obsidione cinctam occupavit. Interim Mamai se cum Nahaicensi Principe Agi conjungit, veritus, ne Machmetkirejus, in se fratremquè armis conversis, regno utrumque exuat, aut in servitutem abducatur, non multò post Mahometkirejum domi securiùs agentem cum Sultano filio, facto impetu, obtruncant, majorem ejus exercitus partem fundunt, reliquosque in fugam

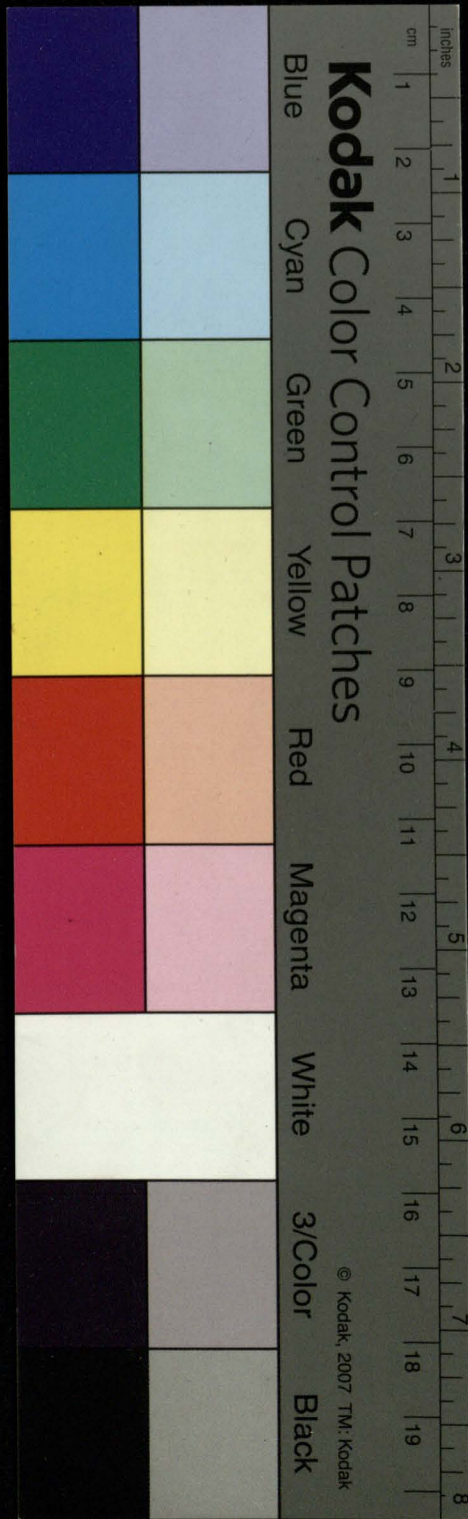
COMMENTARIUS.

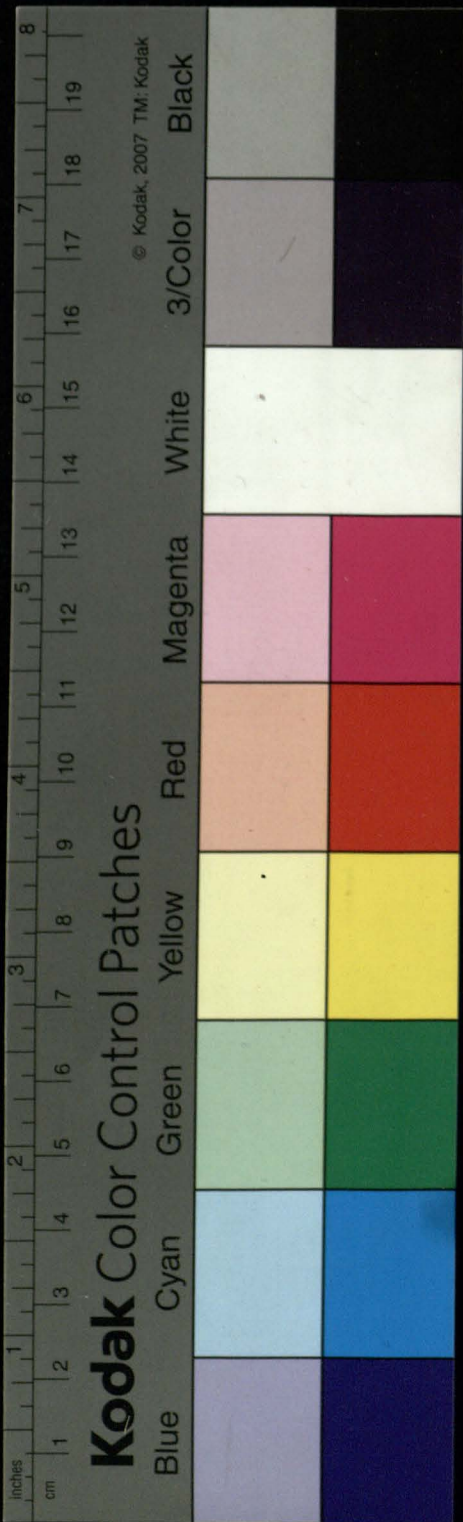
53

gam vertunt, ac ultra Tanaim Tauricam usque insequentes fugant: Præcop civitatem obsident, tentatisque omnibus solutâ obsidione domum redeunt. Horum ergo operâ Rex Astracanensis regno suo iterum potitus, viresque regni Tauricani cum Mahmetkireio conciderunt. Post quem frater ejus Sadachgireius auxilio Turcæ, cui tum serviebat, regnum suæ potestatis fecit: qui cum Turcicis moribus imbutus, rariùs præter Tartarorum morem in publico versaretur, neque se subditis conspiciendum præberet, à Tartaris ejicitur, inque ejus locum ex fratre nepos surrogatur. A quo cum Sadachgirei captus fuisset, nepotem, nec æde in se sæviat, sed senectutis suæ misereatur, ac reliquum vitæ in castro aliquo privatim agere permittat, orat & impetrat. Ultra Viatkam & Calanum Tartarorum tres hordæ habitant, qui Tumenski, Schibanski, & Kosaczki vocantur. Ex quibus **TUMENS-** Tumenski, **KI** in silvis habitare, decemque millium numerum ajunt non excedere. Alii præterea Tartari trans Volgam sunt, qui quòd soli capillos nutriunt, Kalmuchi Kalmuchi, nuncupantur, & ad mare Caspium Schamachia, à qua etiam regio nomen acquisivit, ita appellati. Incolæ in texendis sericeis vestibus excellentes, quorum civitas sex dierum ab Astracano abest, quam unâ cum regione Rex Persarum hoc tempore possidet. A

H 3

STRA

Astracanenses.

ASTRACANENSE regnum, post Nohaicenses & Casanenses ad mare Caspium situm, complures civitates habet, ex quibus ASTRACANUM urbs opulenta, magnumque Tartarorum emporium, à qua etiam regnum nomen obtinuit, ad Volgæ ostia cõdita est. Eo loco Volga septuaginta ostiis in Caspium mare exoneratur, multasque ibi insulas facit, tantæque aquarum copiâ ingreditur, ut procul spectantibus mare esse videatur. Hoc regnum olim sui juris erat, Regesq; hæreditarios habebat: verum à JOANNE Basilide Moscorum tyranno unâ cum urbe tandem subjugatum est.

Kyrgessi

KYRGESSI Tartari catervatim in campis degunt, quos mortuos loco sepulturæ arboribus suspendunt. Iis finitimi sunt BASCHIRDI Tartari ab Occidente, & HIESELITI ab Oriente. Ab iis ultra Imaum montem longo tractu progrediendo ad Oceanum Scythicum, Molgomozani, Baydaique Tartari occurrunt, in castris cavernisq; subterraneis vitam degentes, omniumq; animantium, & reptilium, serpentum, vermium, murum, & id genus aliarum rerum in-

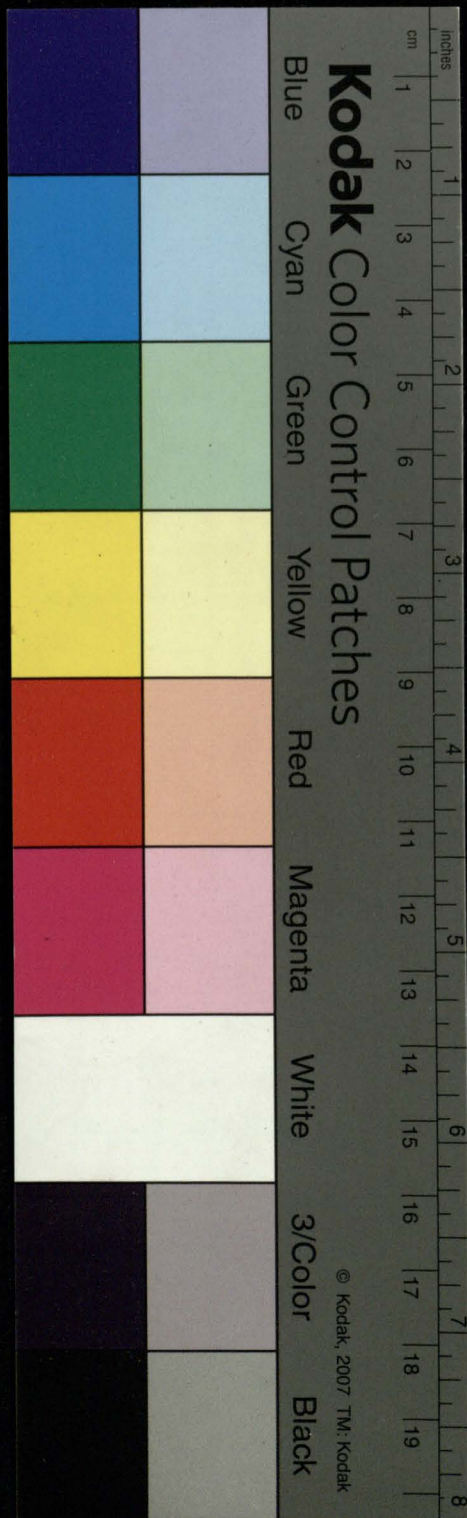
Molgomozani & Baiidai.

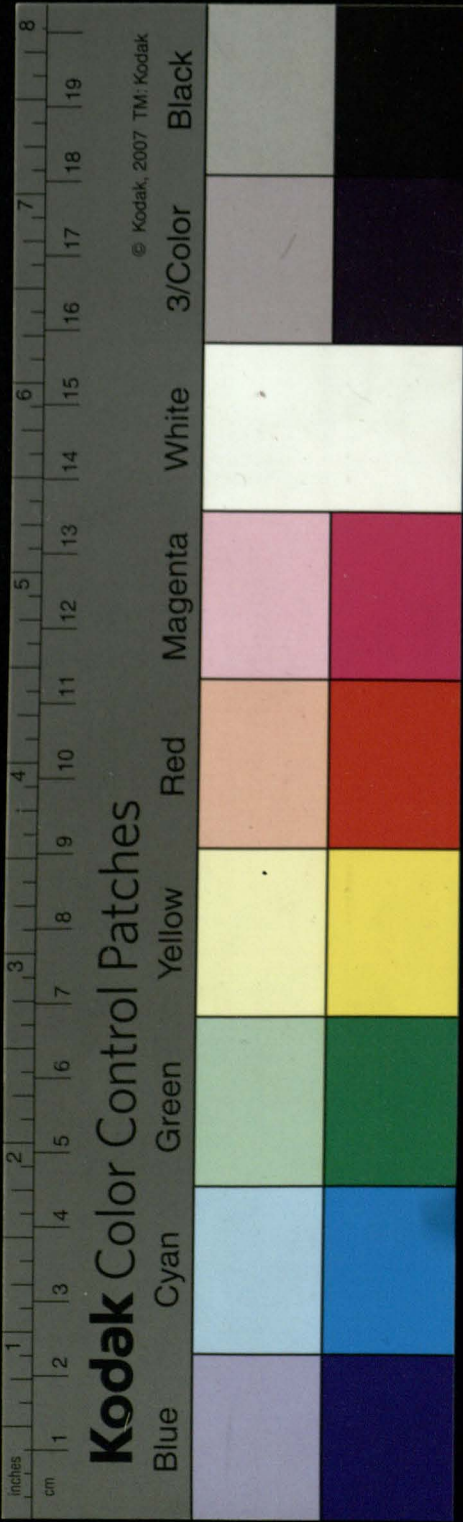
comestibilem carne vescentes His contermini sunt Macriti & Samogitæ. A regno Astracanensi in Meridiam reflectendo, circa Mæotidis paludes & Pontum Euxinum ad fluvium Cupa, qui paludes influit, APHOGASI populi sunt, ubi etiam usque ad fluvium Merulam, qui Pontum Euxinum illabatur, montes occur-

COMMENTARIUS.

SS

runt, quos CIRCASSI Tartari Pietiorfcii dicti, hoc ^{Circassi,}
 est, quinquemontani incolūt: viri martii, montiumq;
 asperitate freti, nec Turcis, nec Tartaris parent. Eos ta
 29
 men Christianos esse, suis legibus vivere, in ritibus &
 ceremoniis cum Græcis convenire, lingvâ Slavonicâ,
 quâ utuntur, sacra peragere Rusſi testantur. In castris,
 ut cæteri Tartari, vivunt, & in propinqvorum funeri-
 bus pompas ducunt, inque memoriam mortis ami-
 corum auriculam integram partemve ejus, amorem
 testificantes, sibiipſis amputant. Piratæ audacissimi
 sunt, quippe fluvii, qui ex eorum montibus fluunt, na-
 vibus in mare delapsi, quoscunq; possunt, spoliant, eos
 præsertim, qui ex Capha Constantinopolim navigant.
 Inter Casanense & Astracanense regna, longo secun-
 dùm Volgam tractu, ducentis & triginta milliaribus
 ad Borysthenem usq; campi deserti sunt, quos Tartari ^{Campi}
 nullis sedibus certis inhabitant, præter Afoph & Achas ^{deserti.}
 civitates, quas magna Tartarorum pars incolunt, cer-
 3 qqa
 tas sedes habêtes. In his prædictis campis civitas Krim,
 olim Regum Tauricæ sedes, à qua Krimſci denomina-
 bantur, posita est. Postea toto Isthmo, spacio mille du-
 centorum passuum ad insulæ formam perfosso, Reges
 Tauricæ, non Crimſcii, sed PRÆCOPSCII, ab illa ^{Præcop-}
 nimirum perfosſione sumto vocabulo, nomen na- ^{scii sive}
 3.1133
 cti sunt. Hæc autem civitas PRÆCOP in Taurica ^{Crimſcii.}
 Chersoneso, ab Afoph quinque dierum itinere abest,

Porro tota Chersonesus silvâ quadam per medium scinditur, eaque pars, quæ Pontum respicit, in qua Capha insignis urbs, tota Turcis paret. CAPHAM autem emporium totius Asiæ celebre Mahometes Turcarum Imperator, Constantinopoli expugnata, Genuensibus proditione quorundam Genuensium, ademit. Alteram peninsulae partem Tartarus tenet. Omnes autem Tartari Præcopienses sive Crimæscii, qui nunc Tauricam incolunt, originem suam ex Zavolgensi Tartarorum horda ducunt: cumque propter intestinam seditionem regno pulsi fuissent, nec usquam in vicinia firmam habere sedem possent, hanc Europæ partem occupavêre, ac veteris injuriæ haud immemores, diu cum Zavolgensibus variis bellorum eventibus belligerârunt, donec eos profus regno exuerent, Regesque eorum delerent. Ad Borysthenis ostia Oczakovia castrum & civitas, quam Tauricæ Rex Lithuaniae Principibus ademptam possidet, extructa est, quam nunc Turca tenet. Distat à Præcopia quatuordecim miliaribus, à Circasibus circa Borysthenem ad Præcopiam quadraginta, supra Circasos septem miliaribus per Borysthenem ascendendo, Cainovv oppidum occurrit, à quo decem & octo miliaribus est Kiovia. Porro ab hac civitate Oczakovv Tartari Præcopenses, qui eam incolunt, Oczakovvsci dicuntur, frequen-

Oczakovv opp. & castr.

quenterque varijs excursionibus Podoliam, & alijs
quando Lithvaniam ipsam, cæterasque Rusfiæ partes
infestant, prædasque & spolia cum hominibus abigunt,
maximè verò hujusmodi excursiones facere solent,
cùm illis stipendia consveta à Rege Poloniæ justo
seriùs retinentur. Solet enim Rex Poloniæ huic
Regi Tauricæ stipendia certa quotannis pendere, eà
conditione, ut operâ illius, quavis urgente necessitate,
adversus hostes suos utatur: præcipuè verò ad
Moscorum principis regiones infensandas, unde &
Moscos misis subinde muneribus aliquando illum
sibi devincire solet. Tartarus verò muneribus interdum
utrinque acceptis, utrumque etiam vanâ spe lætatur.
Regi tamen Polonorum impensius fidiùsque militat,
Mosci provincias ipsius in gratiam divexans,
atque igne ferroque vastans.

CAPUT VI.

De Moscovia solo.

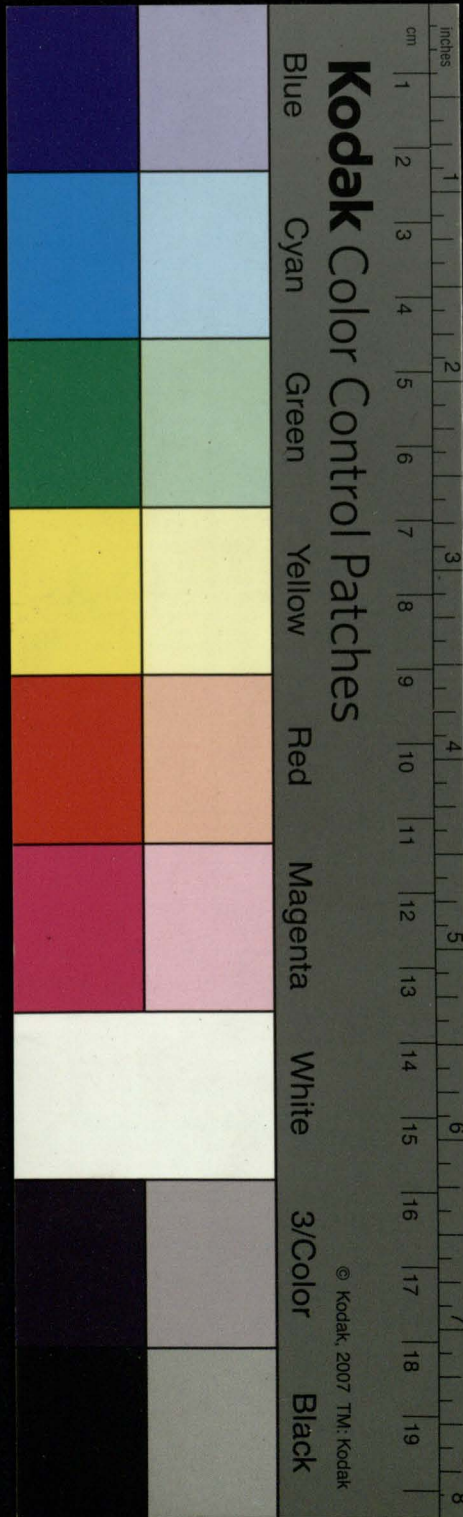
EST autem MOSCOVIA omnis ferè plana &
campestris, maximè, quâ ad Occidentem & Septentrionem.
Montes ibi nulli, nisi circa Peczoram fluvium Semnoi Poyas,
id est, cingulus mundi vel terræ: montes altissimi,
ad ripas usque protendentes, quorum vertices ob
continuos ventorum flatus omni

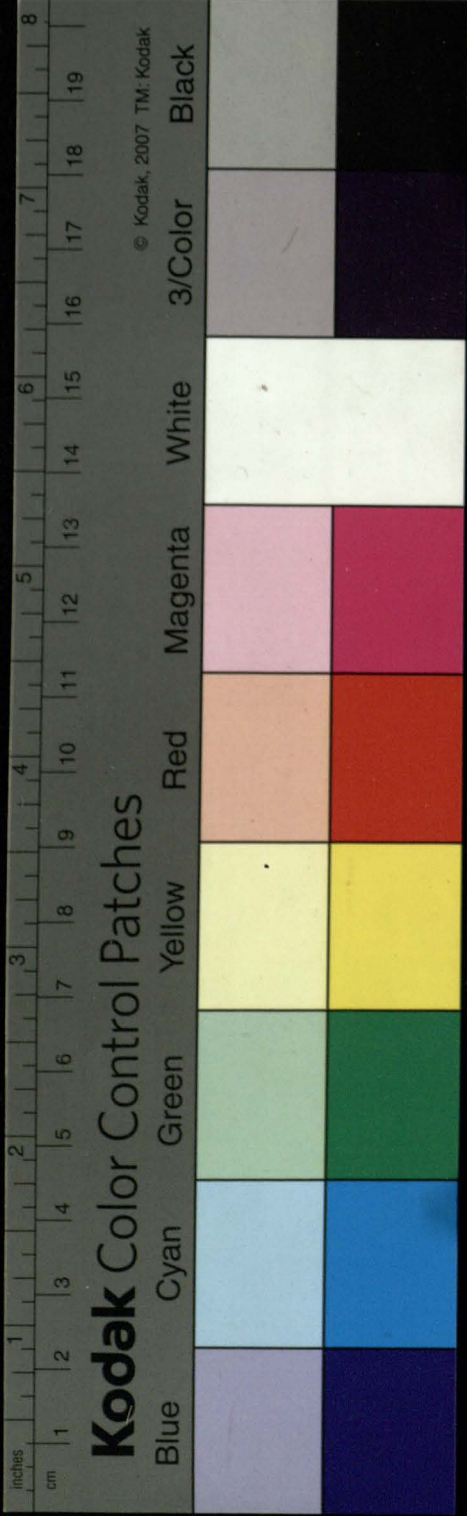
Mosco-
via pla-
na & câ-
pestris,

Montes
Semnoi
Poyas,

I

prorsus

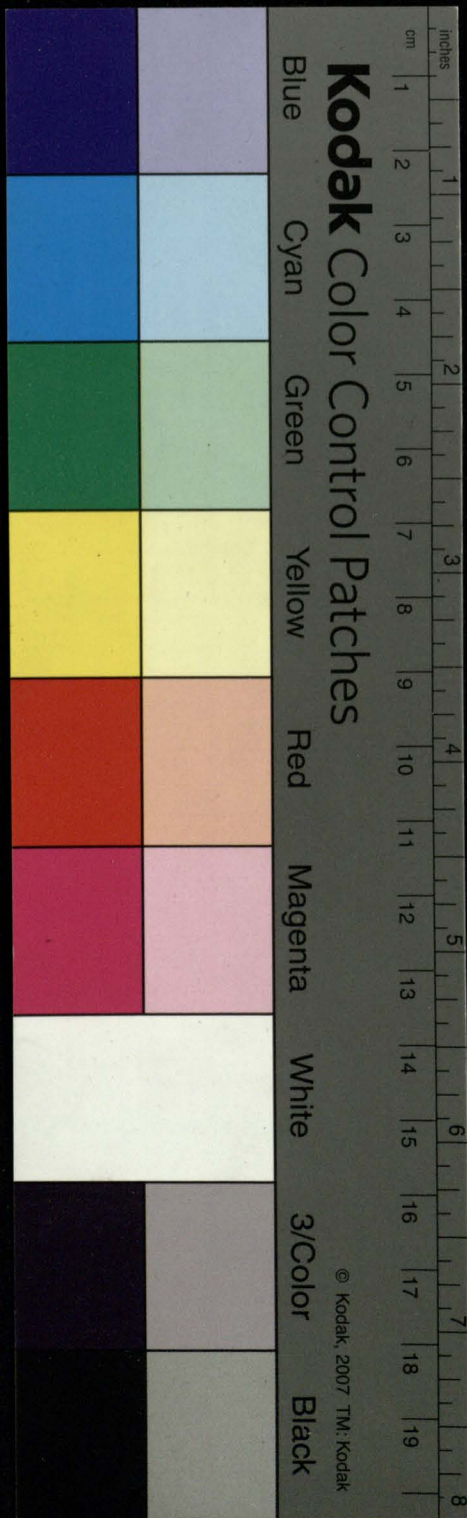

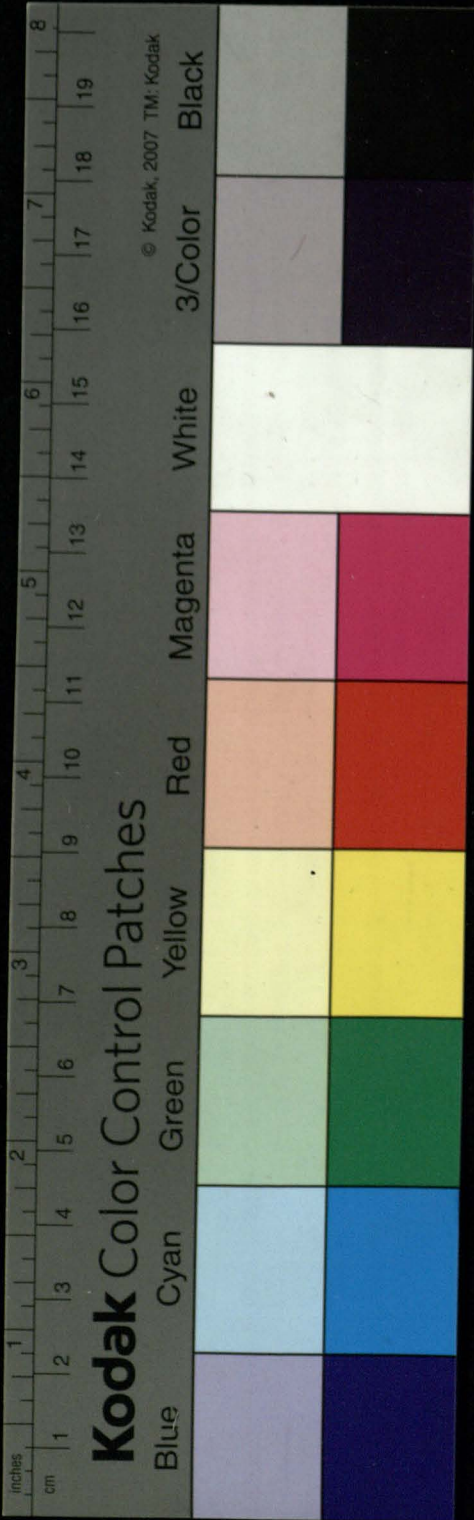

prorsus materiâ gramineque ferè carent. In his montibus nidificant falcones varij, præsertim gerofalcones sive hierofalcones, & facri, & peregrini, quos principum Principum luxus in aucupijs non agnovit. Crescunt etiam illic arbores cedri, circa quas nigerimi zobelli reperiuntur. Atque in Principis Moscorum ditione hi montes soli cernuntur, qui fortassis veteribus Riphæi vel Hyperborei montes visi sunt: & quòd perpetuis nivibus ac glacie rigeant, transfrigue ægerime possint, Engroneland provinciam incognitam faciunt. BASILIUS Moscorum Princeps aliquando ad exploranda ultra hos montes loca, gentesque subjugandas, duos præfectos Ducum genere oriundos per Permiam & Peczoram miserat, quorum unus ex illis, Simeon Pheodorovicz ex Iaroslavorum Ducum prosapia, Sigismundo Herbertenio Baroni legato Casareo, de illis montibus sciscitanti, decem & septem in ascendendo dies consumpsisse dicebat: neque tamen montis verticem, qui patrio nomine Stols, hoc est, columna nuncupatur, attingere potuisse. Extenditur mons ille in Oceanum usque ad ostia Dvvinæ & Peczoræ fluviorum. Silvis, saltibus, ac nemoribus plena est Moscovia, cujus bonam partem Hercynia silva occupat, reperiuntur ibi, præsertim ea in parte, quæ ad Prusiam vergit,

git, uri feroces & ingentes, quos bifontes vocant, item alces, ursi magnitudinis raræ, lupi prægrandes, nigro colore formidabiles. Ferunt & hi saltus feram, quam Rosomackam vocant, mirabilem, quæ satura ac distenta duorum stipitum angustias quaerit, per quas se transmittens, ventris onus, quod alias non egeritur, excolat. Vitem, nec oleam, nec paulo suavioris pomi frugiferam arborem, præter melopepones & cerasa, eaque austerâ producit, cum tenuiora quæque gelidissimis Boreæ flatibus exurantur. Tam intentum enim ibi frigus esse dicitur, ut ex humidis lignis in foco structis destillans liquor in stiriam concreseat. Tanta diversitas tantillo spacio, ut hinc prunam, illinc glaciem in eadem face cernas: imò tanta est nonnunquam frigoris vis, ut radicibus arbores arescant, & aqua editiori ex loco effusa, antequam terram contingat, congeletur. Id quod in bello Moscovitico, quod STEPHANUS Poloniæ Rex adversus Moscorum tyrannum gessit, præsertim in obsidione Plefcovianâ, experiundo complures milites cognovère Poloni. Ubi tanta aëris inclementia erat, ut, ubi quis extra tabernaculum vix pedem protulisset, omnibus ferè membris, iis potissimum, quæ maximè aëri patebant, naribus, auribus, atque

Mosco-
via api-
bus ple-
na.

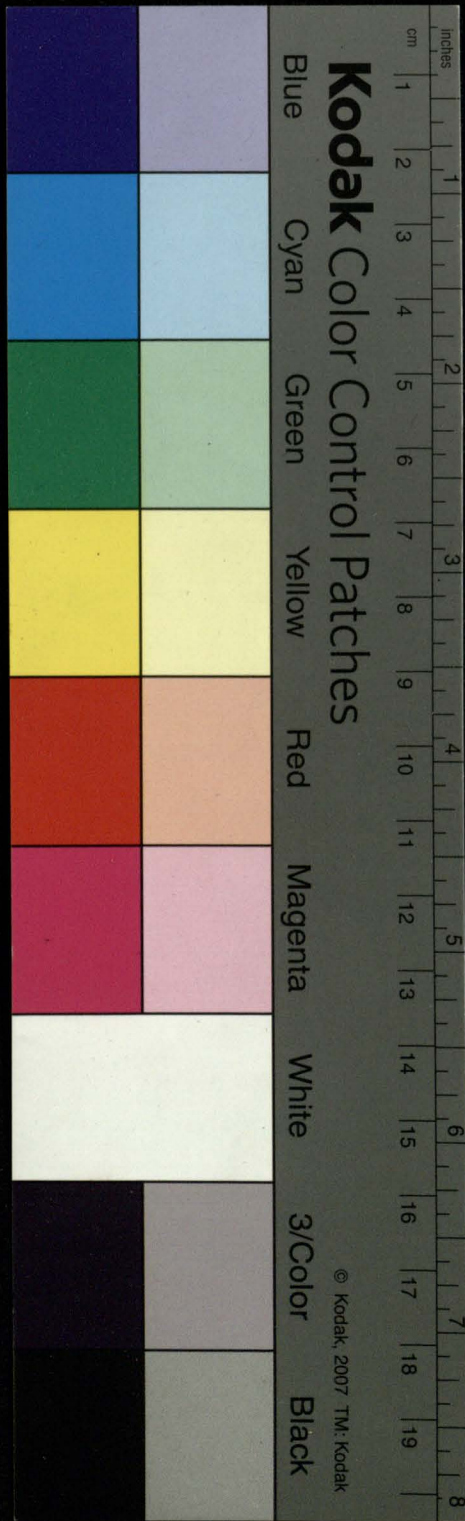
atque facie gelu astrictis emoreretur. Campi tamen tritici, siliginis, milij, panicque, & omnis generis leguminum segetes ferunt, sed certissima messis in cera ac melle consistit. Regio enim tota foecundissimis apibus plena est, quæ non in manu factis agrestium alvearibus: sed in ipsis arborum cavis probatissima mella conficiunt. Hinc per silvas & opacissimos saltus frequentia ac nobilia apum examina ramis arborum pendentia videre est, quæ nullo æris crepitu colligere sit necesse. Reperiuntur sæpe favorum ingentes massæ arboribus conditæ, veteraque mella deserta ab apibus, cum singulas arbores in vastis nemoribus rari agrestes minimè perscrutentur: ita ut in admirandæ crassitudinis arborum stipitibus permagnos mellis lacus aliquando reperiant. Fertur de quodam agricola, qui quærendi mellis causa in grandem cavam arborum supernè desilijt, profundoque mellis gurgite pectore tenus haustus fuit, ac biduo vitam melle solo sustinuit, cum vox opem implorantis in ea silvarum solitudine ad viatorum aures penetrare nequivisset: ad extremum verò desperatâ salute mirabili casu ingentis ursæ beneficio inde extractus evasit, cum fortè ejus beluæ ad edenda mella, more humano se demittentis, aversos renes manibus compræhendisset, & eam subito timore exterritam, ad exiliendum tum tractu ipso

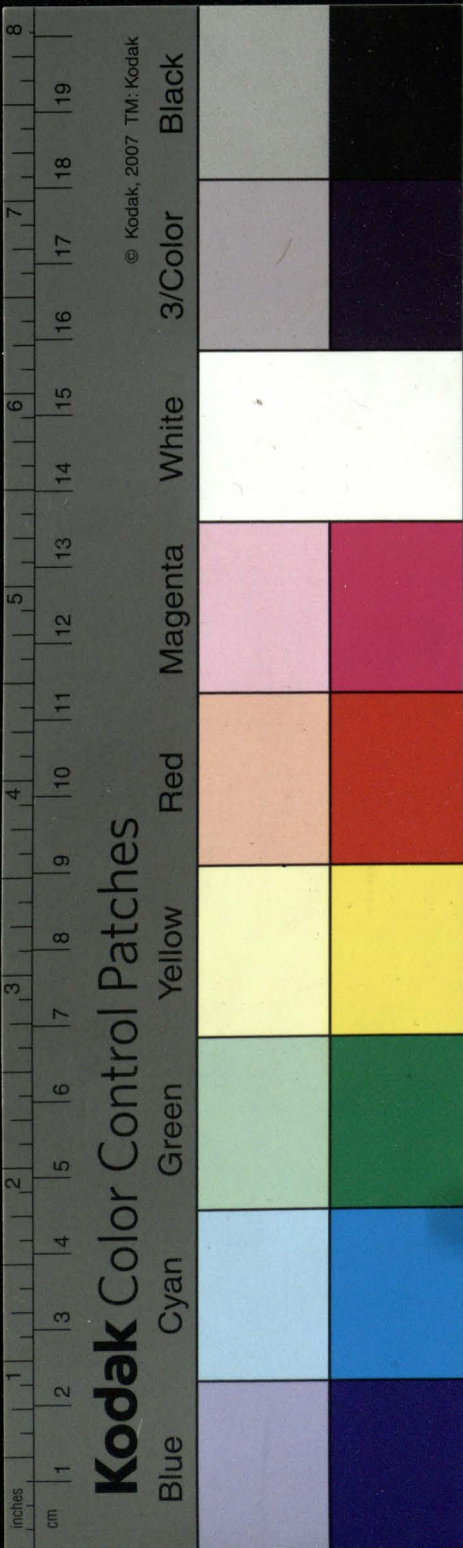
Et ipso, tum multo clamore concitasset. Linum quoque & canabim in restes, multaque item boum tergora, & massas ceræ ingentes Mosci in omnem Europæ partem mittunt. Auri, argente, vel ignobilioris metalli, ferro excepto, vena apud eos nulla reperitur, nullumque est tota regione, vel gemmarum, vel preciosi lapilli vestigium: omnia ea ab externis populis petunt. Naturæ tamen injuria, quæ tot bona prorsus invidet, uno nobilissimarum pellium mercimonio refarcitur.

CAPUT VII.

De fluviis, lacubus, piscibus, & paludibus:

FLUVIOS non paucos habet MOSCOVIA, eosque navigabiles, qui sunt præcipui: Moscus, Occa, Tanais, Sura, Clesma, Vgra, Vujesma, Volga, Borysthenes, Volchov, Narva, Volochda, Vaga, Viatka, Peczora, Vsla, Obdy, Cosfin. Moscus in Tverrensi regione quatuordecim ferè supra Mosaiscum miliaribus, haud procul à loco, qui Olesno dicitur, fontes habet, indeque emensis sedecim miliaribus ad Moscoviam civitatem decurrit, receptisque in se aliquot fluviis Orientem versus, Occam fluvium illabitur. Cæterum sex supra Mosaiscum miliaribus primum navigabilis esse incipit: quo loco materia ad fabricandas domos aliosque usus ratibus imposta Mo-

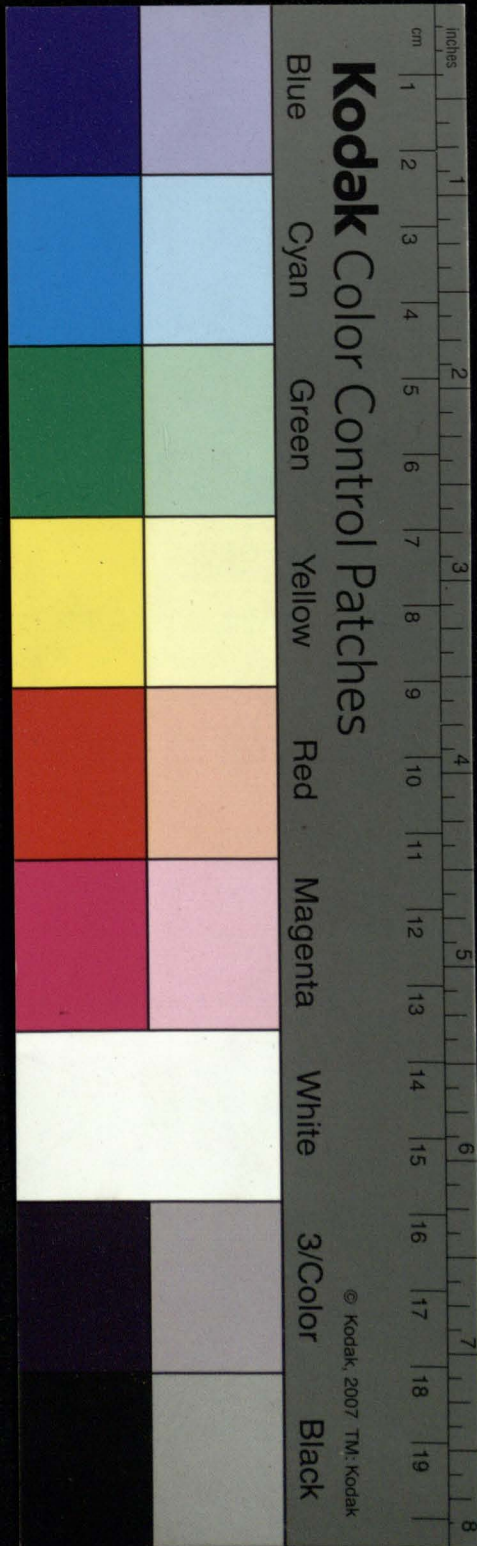
Occa.

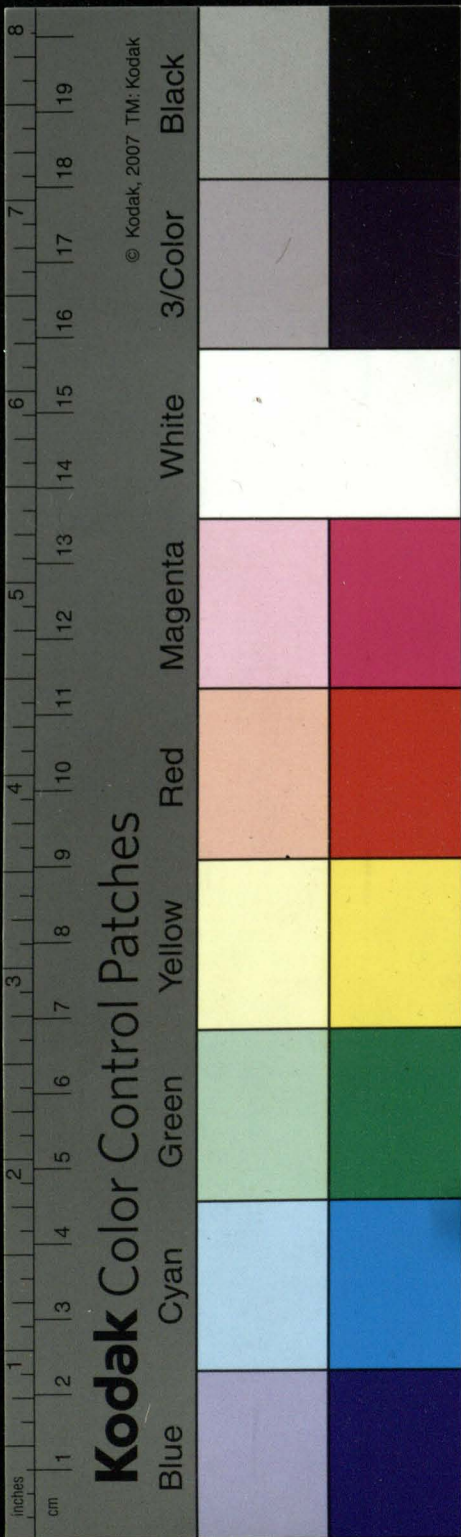
scoviam defertur. Fluvius non admodum piscosus, ut qui præter vulgares & viles nullos pisces habet. OCCA non procul à Misceneco oritur, lautissimorum piscium ferax est, & campos, quos irrigat, fertilissimos reddere putatur. Vorotuniam, Colugam, Cerpacum, Corfyram, Columnam, Rezanam, Casinogorodum, & Muriniam alluit, tandemque Volgam infra Novogardiam inferiorem ingreditur, silvis utrinque clauditur, quæ melle, aspreolis, hermelis, & martibus plurimum abundant. Effundit Senum & Sosnam, ex quibus SEM primò in Meridiem profluens, & mox cursu in Orientem converso Severientem Ducatum præterit, oppidoque Potivolo salutato, non procul à Czernihova Disnam bibit. SOSNA autem cursu in Orientem directo, per Tartarorum campestria in Tanaim defertur. TANAI S fluvius nominatissimus, qui Europam ab Asia determinat, octo ferme à Tulla oppido in meridiem milliariibus oritur, ex lacu quodam ingenti Ivvanovvieziero dicto, qui in longitudine & latitudine circiter centum milliaria extenditur, in que silva Okoniczkilies, vel, ut alij volunt, Iepiphanovvlies ortum habet. Ex hoc lacu Schad & Tanais, duo flumina magna, emergunt, Schad in Occidentem, Uppa fluvio in serecepto, Occam inter Occidentem & Septentrionem devolvitur. Tanais autem

tem, Moscic Don, primo cursu rectà in Orientem fluit, atque inter Casanum & Astracanum Tartarorum regna, sex vel septem miliaribus à Volga fluvio, cursu nonihil in Septentrionem incurvato, labitur, dein reflexo in Meridiem cursu paludes facit, quas Mæotidis vocant, ad cujus ostia A S O P H civitas Turcis tributaria condita est, quæ prius Tanas vocabatur. Supra hanc quatuor aut quinque dierum navigatione ab Isthmo Tauricæ, quæ nunc Præcop dicitur, distat. Hic fluvius ab optimorum piscium copia singulari, item amœnitate, quod utraque fluminis ripa diversis herbis radicibusque suavissimis, adhæc arboribus fructiferis plurimis variisque, in modum horti, quæ si industriâ quadam exculta atque confita sit, satis commendari non potest: & quod tanta ferarum, quæ parvo negotio sagittis conficiuntur, ibi sit multitudo, ut per ea loca iter facientes ad vitam sustentandam nullâ alia re, igni tantum saleque excepto, indigeant. Est etiam alter Tanais minor, qui in Severiensi Ducatu ortum ducit, unde Donecz Severski nuncupatur, qui supra Asophum in Tanaim defertur. SURA ex meridie decurrens infra Novogardiâ in Volgâ exoneratur, Moscorû terrâ à Casanensi regno separat, quod ad Volgæ ripas longissimè porrectû, meridiem orienteq: versus

Tanais
minor.

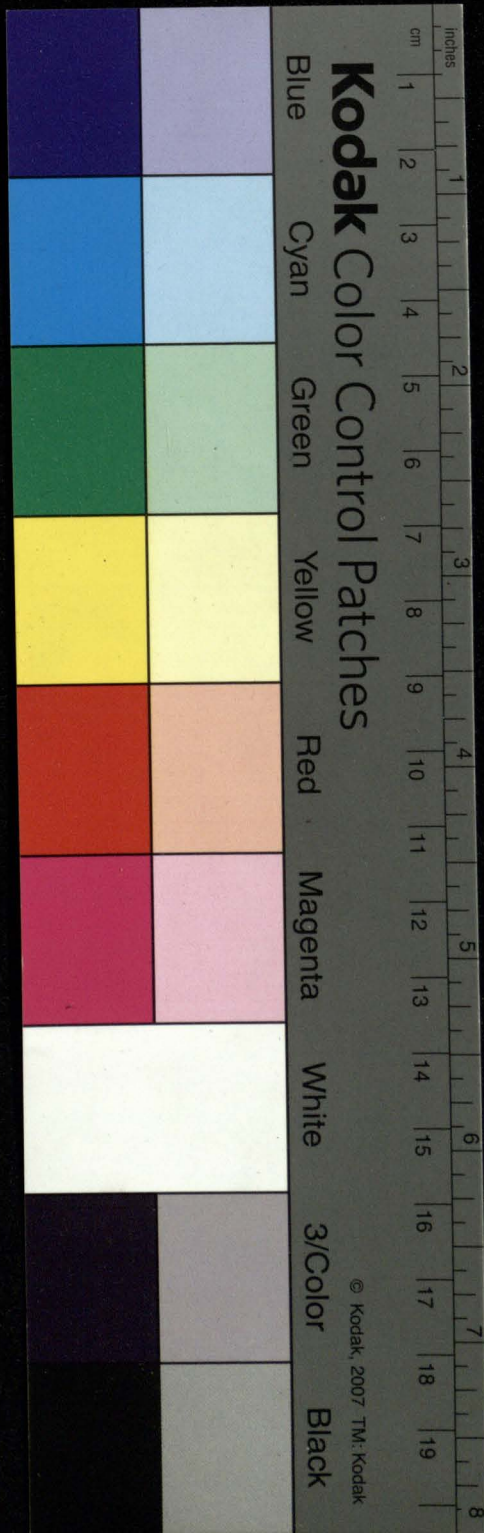
Sura.

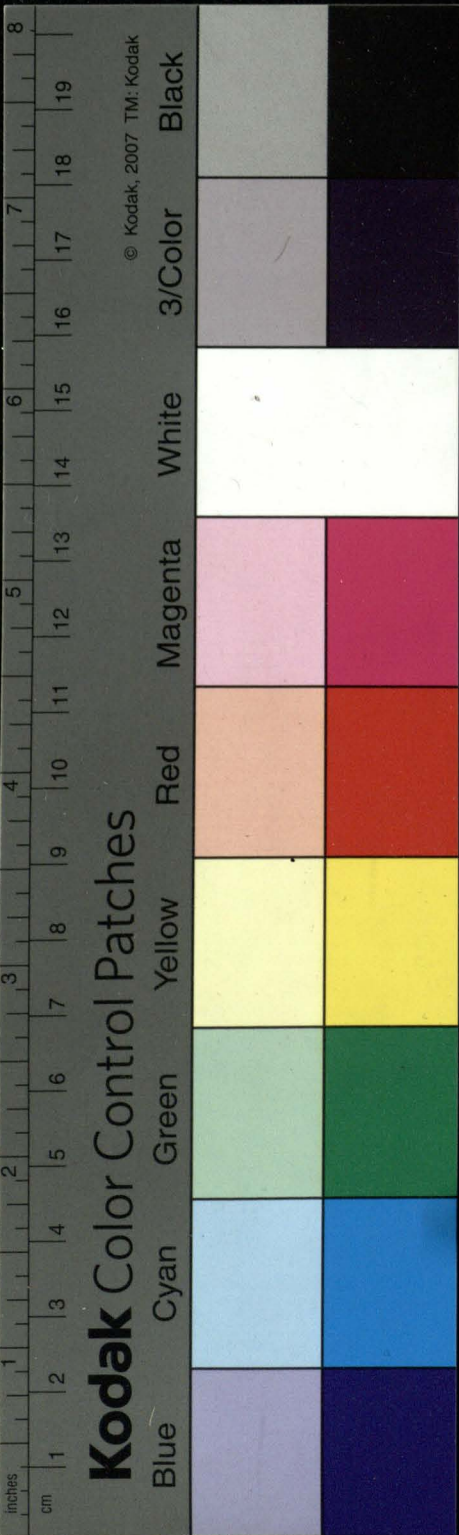

versus latisimos & fertilissimos Tartarorum campos
Clesma. habet. **CLESMA** quatuor à Moscovia milliaribus
oritur, multisque ibi molendinis celebris, ac commo-
dus est, qui infra Volodimiriam usque ad Murinum
Vgra. oppidū in Occæ littore situm, spacio duodecim mil-
liarium navigatur, Occæque fluvio jungitur. **VGRA**
ptofundus & lutosus, non longè à Drohobus in silva
quadam oritur, interque Colugam & Vorotinum in
Viesma. Occam exoneratur. Is fluvius olim Litvaniam à Mo-
scovia dividebat. **VIESMA** oppido ejus nominis
nomen dedit, qui haud procul inde uno ferè milliari
in Borysthenem fertur: solentque oneratae mercibus
naves inde Borysthenem devehì, atque post vicissim
adverso Borysthenè *Viesmam* usque portari. **VO-**
Volga. **GA** ex palude **Vronovv** ortum sumens, omnem ferè
Moscoviam pererrat, emensisque Casanensium &
Astracanorum terris, aliorumque Tartarorumque de-
sertis, septuaginta ostiis in mare Caspium sive Hircas-
num influit. Vocatur autem Volga à Tartaris Edel,
à Ptolomæo Rha: tantaque inter hunc & Tanaim in
campestribus est vicinitas, ut septem duntaxat milia-
Borysthe-
nes. ribus distare affirmant. **BORYSTHENES** juxta
pagum quendam Dnepersko fontes habet, unde ab
incolis Dnepr vocatur. Haud procul ab eo loco est
monasterium sanctæ Trinitatis, ubi oritur alius fluvius
us prior

us priore major, Dneprecz per diminutionem dictus. Ambo autem hi fluvij inter Borysthenis fontes & paludem Vronovvo confluunt, quo loco Moscorum Chlopigrodenfium merces navibus impositæ in Lithvaniam deferuntur, solentque mercatores ibi in monasterium ceu diversorium divertere. Est autem Borysthenis cursus hic, ut meridiè primùm respiciens Vviesnam salutet, mox cursu in Orientem verso Drohobusum, Smolenscum, Orsam, Dubrovvam. Mohilovamque prætereat: indeque rursus meridiei obversus Kioviã alluat, atque tandem per Tartarorum desertam ad Præcopienses delatus, in Pontum Euxinum multis fluminibus receptis exoneretur. D V V I N A lacus à fontibus Borysthenis decem fere miliaribus, & totidè à palude VVronovv distat. Ex eo fluvius ejusdem nominis Occidentem versùs, qui à Vilna viginti miliaribus abest, ac dein in Septentrionem decurrit, & prope Rigam mare Germanicũ illabitur: alluit Vitepscum, Poloscum, & Duneburgum. L O V A T V S cæteris tribus minimè comparandus, oritur inter lacũ Dvvina, ac paludem Vvronovo, aut ex ipsa palude. Est autem ille fluvius, ut Rusorum annales habent, in quem S. Andreas Apostolus ex Borysthene per ficcum naviculam traduxit, & qui emensis quadraginta ferè miliaribus Vielico lacum alluit, inque Ilmen lacum influit.

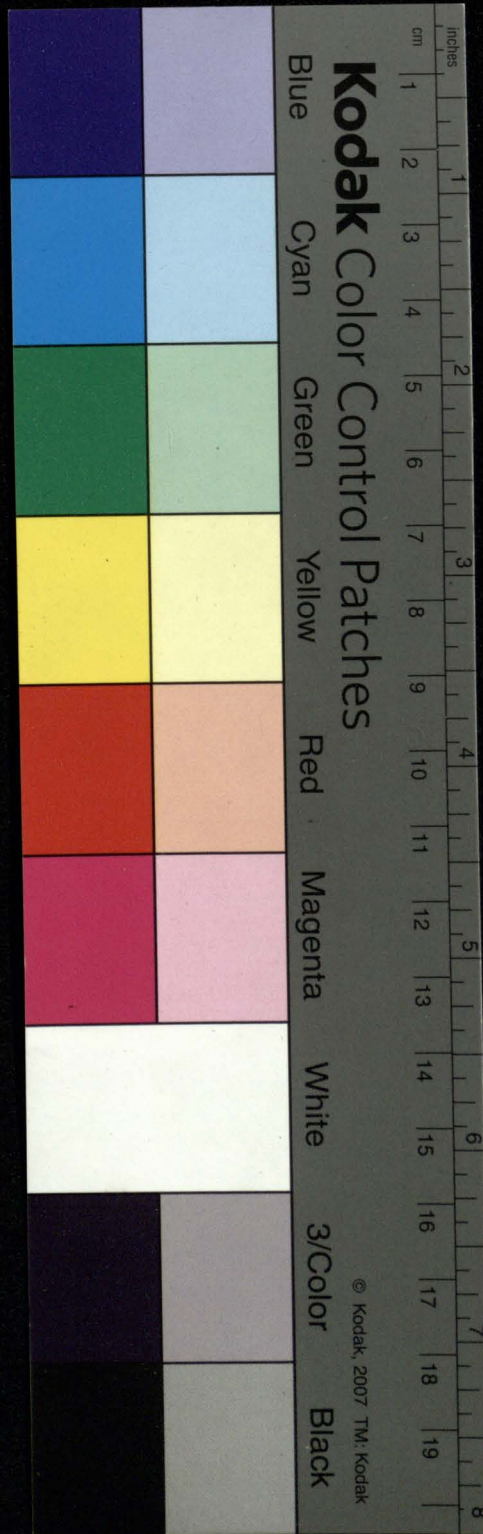

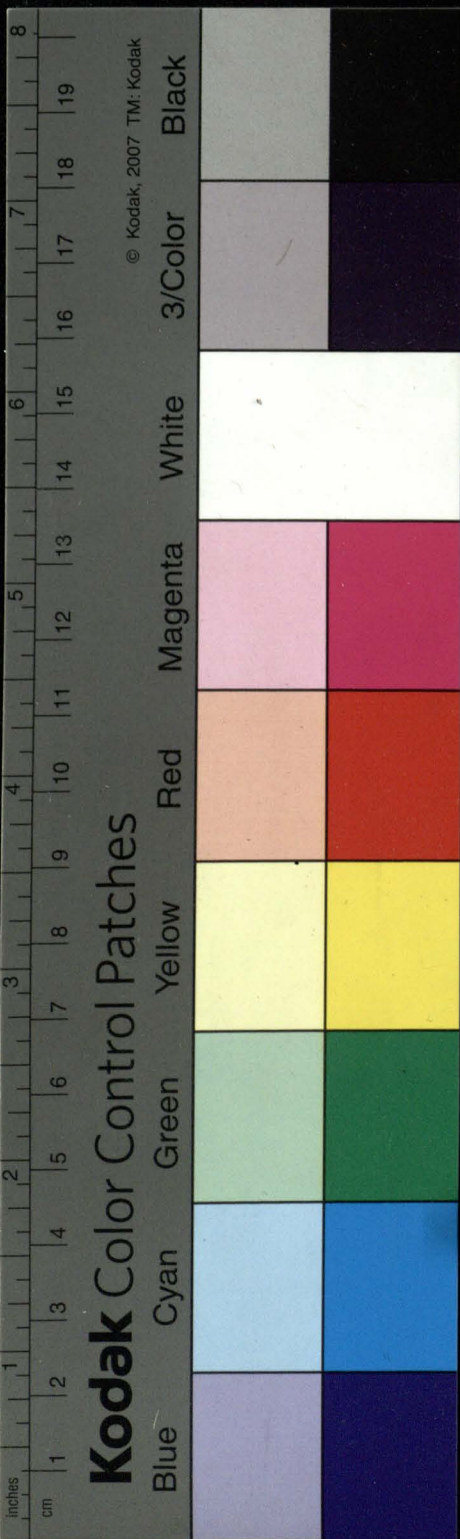
Volchovv VOLCHOVV Novogardiam interlabitur, emensisque triginta sex miliaribus Ladoga lacum ingreditur, qui in latitudinem sexaginta, in longitudinem centum penè miliaribus, in sulis tamen quibusdam interjectis, patet: effunditque magnum fluvium Neoa, qui Occidentem versùs in Germanicū mare sex ferme miliaribus decurrit. *Narva.* NARVA ex lacu Czuczko oritur, duobus in se fluviis receptis, Pskovva & Vvelikareka, qui venit ex meridie, Opoczka oppidum Pleseovia à dextris relicta præterfluit, tandemque mare Livonicum influit. *Volochda.* VOLOCHDA oppido & castro Volochda nomen imposuit, eamque in Septentrionem præterlabitur, cui Suchana fluvius ex lacu Koinskavvoda, emergens, octo miliaribus infra civitatē jungitur, nomenque Suchanae retinet, atque inter Septentrionem & Orientē labitur. *Vaga.* VAGA inter Bieleieziero & Volochdam in paludibus densissimis; silvis oritur, ac Dvvinam fluvium illabitur. Accolæ, quòd pane ferè careant, venatione victitant. Capiuntur ibi vulpes nigræ, & coloris cinericei. *Viatka.* VIATKA, qui regioni ejusdem nominis nomē dedit, in Camam se exonerat, ad cujus ostia Czeremisli latrocinantur. PECZORA regioni etiam nomen tribuit, à meridie fluens in Oceanum glaciale, juxta oppidum & castrum Pusteiezioro sex amplis ostiis exoneratur. Ultra hunc fluvium montes illi sunt
altis

altissimi, ad ripas usq; protensi, de quibus antè. Circa ostia hujus fluvij, quæ sunt dextrorsû ab ostiis Dvvinæ, varia magnaq; in Oceano animalia esse dicuntur. Inter alia autè animal quoddâ, bovis magnitudine, quod accolæ MORS appellant. Breves huic instar castorum sunt pedes: pectore pro reliqui corporis sui proportionè aliquantò altiore latioreque, dentibus superioribus duobus in longum prominentibus. Hoc animal solis ac quietis causâ cum sui generis animalibus Oceano relicto gregatim montes petit: ubi, antequm somno, quo naturâ profundiore opprimitur, se dederit, vigilè gruum instar ex suo numero constituit. Qui si obdormiscat, aut fortè à venatore occidatur, reliquarum facile capi possunt: sin mugitu, ut solet, signum dederit, mox reliquus grex excitatus, posterioribus dentibus admotis, summâ celeritate tanquâ vehiculo per montè delapsi, in Oceanû se præcipitant: ubi in supernatâtibus glacierum frustis pro tempore etiam quiescere solent. Ea animalia venatores solos ob dètes insectantur, ex quib. Mosci, Tartari, & imprimis Turcæ gladiatorum ac pugionum manubria affabrè faciunt, hisque pro ornamento magis, quàm ut graviores ictus incutiant, utuntur. V s s A fontes suos habet in monte Poyas Semnoi, qui ab ortu æstivali ad lævam est, fluitque ex ingenti ejusdem montis saxo, quod Ka-

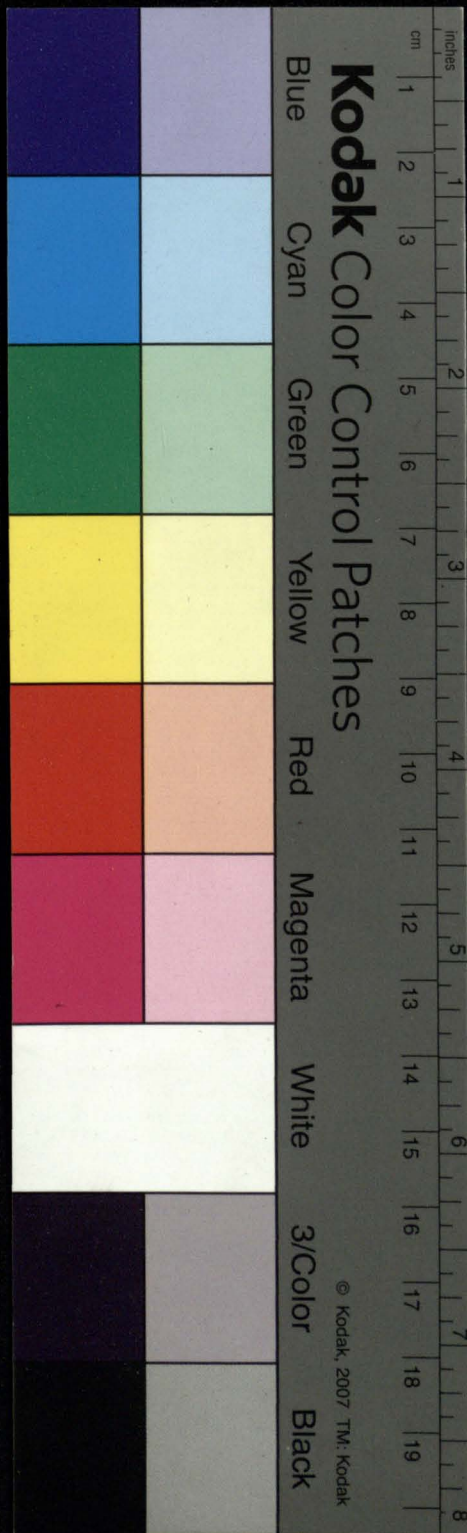
35
Mors animal
terribile
in mari
& terra
degens.

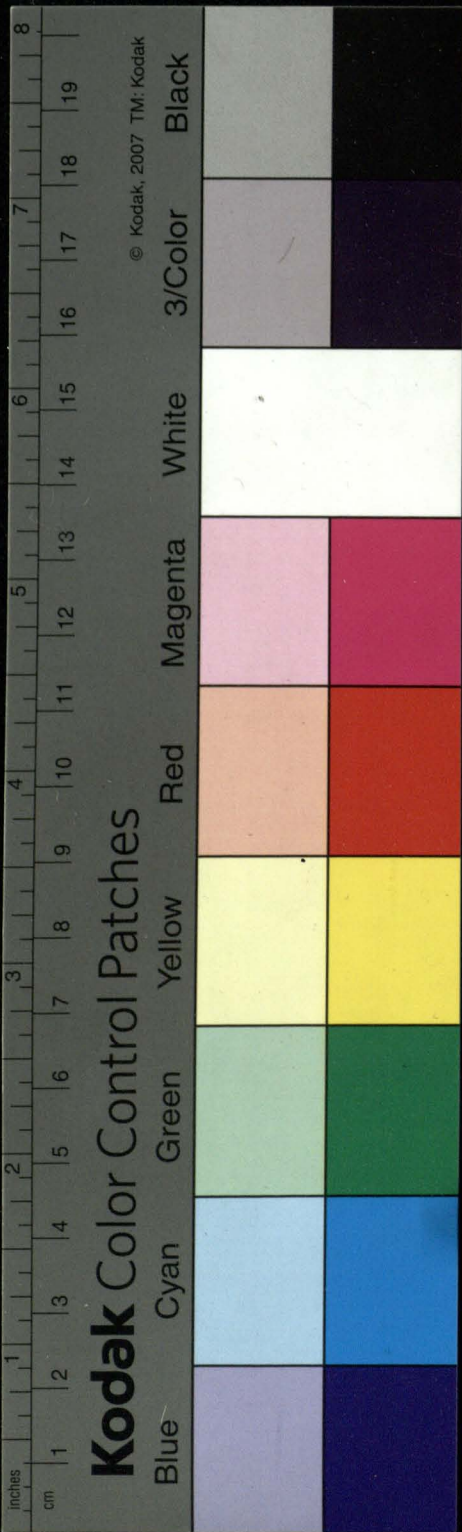

men Bolschoi vocant. Ab Vsfæ fontibus usq, ad ejus
ostia ultra centum miliaria numerantur. Porro Peczo-
ra à meridionali hac parte hiemali fluit, à quo ex Vsfæ
ostii ascendendo, usque ad Suchagoræ fluvij ostia, is
tertrium hebdomadarum est. **O B D Y** oritur ex Kitaya-
sko lacu amplissimo, cujus adeò vasta latitudo est, ut
ad sedecim miliaria in latitudinem pateat, quæ navi-
gantes vix bidui spacio trajiciunt. Piscibus adeò abun-
dat, ut navigantium remigiis premantur **C O S S I N**
ex Lucomoriæ montibus delabitur, in hujus ostiis
Cosfin castrū est. Eò à Cosfini fluvij fontibus est duo-
rum mensium iter. Porro ex ejusdem fluvij fontibus
Casfima alter fluvius **C A S S I M A** oritur, emensæque Lucomor-
riæ in magnum fluvium Tachnin influit, ultra quem
prodigiôsæ formæ homines habitare perhibetur, quo-
rum alij ferarum more toto corpore pilis horrent: alij
caninīs capitibus, alij prorsus sine collo pectus pro ca-
Tachnin pite habent, longasque sine pedibus manus. Es-
se adhæc & in **TACHNIN** fluvio pisces quosdā fertur,
capite, oculis, naso, ore, manibus, pedibus, alijsque hu-
manâ prorsus formâ, nullâ tamen voce. Habet & Mos-
Lacus scovia lacus, qui deciduo syderum semine pisces gene-
Lacus rant. In his Princeps est lacus albus, Moscis **BIELE-**
IEZIERO, ad duodecim millia in longitudinem,
totidemque in latitudinem extensus, qui gremio suo
trecentos, & sexaginta fluvios excipit, solo tantum So-

sna in Volgæ fauces emisso. Qui & hoc nomine me-
 morabilis est, quòd arx munitissima in eo sit extracta,
 quòd Moscorum Princeps gazam confert suam, si quã
 do belli terror adsit. Ab hoc lacu intra teli jactum, est
 alius lacus, naturam sulphuris referens, vel ipsum et
 jam sulphur proferens. Inscitiã tamen gentis ejus ibi
 nullus usus est. Secundùm hunc est **I V V A N O I E Z I E**
R O, id est, lacus Iohannis, qui ad centum miliaria se
 extendit. In lacu **K I T A Y** Obdy fluvius fontes suos ha-
 bet. Ab hoc lacu hominis nigri, sermonis expertes,
 ad Grustinam arcem, omnis generis merces adferen-
 tes, venire assolent, quas illius loci incolæ ab ijs emũt,
 vel mercibus permutant. **I L M E N** lacus supra **N o v o**
g r o d i a m in longitudinem octodecim miliarium, in
 latitudinem verò duodecim patens, duos præter alios
 celebriores fluvios excipit, Lovatum & Scholona. Is
 ex quodam lacu emergit, unum verò emittit **V O L**
C H O V V, qui Novogardiam interlabitur, decursusq;
 triginta sex miliaribus **L A D O G A M** lacum ingreditur.
D V V I N A lacus à fontibus Borysthenis decem fe-
 rè miliaribus, totidem à palude Vronovvo distat. Ex
 eo fluvius ejusdem nominis Occidentem versùs, qui à
 à Vilna viginti abest miliaribus, ac dein, in Septen-
 trionem deflectit, & prope Rigam mari commiscetur.
 Sunt & alij lacus non pauci, sed ignobiles, Lagoda,

Solovyki
insula. Czuczko, Kulvius, & quidam alij. Ne hinc prætereun-
da est insula SOLOVVKI, Septentrionem versùs, inter
Dvvinam & Corelam provincias, à continenti octo
miliaribus in mari posita. Distare à Moscovia trecen-
tis miliaribus, à Bieleieziero ducentis dicitur. Est et-
jam ibi dives piscium piscatio, qui Selgi indigitantur.

Pisces. PISCIMUM in Moscovia copia haud medio-
cris. Ante alios ingentes & sapidissimos pisces, præ-
sertim sturiones, Volga nobilissimus præbet: & ij qui-
dem hyeme multà inclusi glacie recentes pluribus die-
bus asservantur. Habent præterea pisces quosdam pe-
culiaries, quos ipsi suà linguà BELUGA vocant, mi-
rae magnitudinis, sine spinis, capiteque, & ore amplo.
Habet & aliorum piscium varietatem ferme incredibi-
lem, & præsertim alborum pisciculorum saporis exi-
mij. Ex hoc fluvio pisces in lacum & fluvium Bieleie-
ziero pervenientes, tantò nobiliores, quantò diutius in
eo fuerint, redduntur. In quibus agnoscendis ea est pi-
scatorum peritia, ut pisces in Volgam reversos captos-
que, quanto tempore in eo fuerint, agnoscant. In Ta-
nai optimorum piscium abunde satis est. OCCA pisci-
um multitudinem, qui cæteris Moscoviæ fluminibus
præferuntur, habet. Dvvinam provincia omnis gene-
ris piscibus affluit, ex quibus incolæ victum acquirunt.
In insula Solovyki piscium Selgorum abundantia. In

Tach-

Tachnin fluvio pisces quidam nasci dicuntur, qui ca-
 pite, oculis, naso, ore, manibus, pedibusque hominem
 referunt, sed absque ulla vocis expressione, qui, ut alij
 pisces, sive ex se præbent obsonium. Sunt & PALU-
 DES crebræ vastæque, ex quibus fluvij non pauci ori-
 untur. Et quidem in silva, cui cognomen Volkov-
 skiles, palus est profunda, VVRONOVV dicta, ex qua
 fluvius non ita magnus duobus ferè miliaribus in la-
 cum Volgo influit, Volgaque derivato à lacu nomine
 vocatur. Cis Miscenecum castrum dirutum, sunt palus
 des densæ, in quas incolæ periculo instante tanquam
 in castrum confugiunt.

CAPUT IIX.

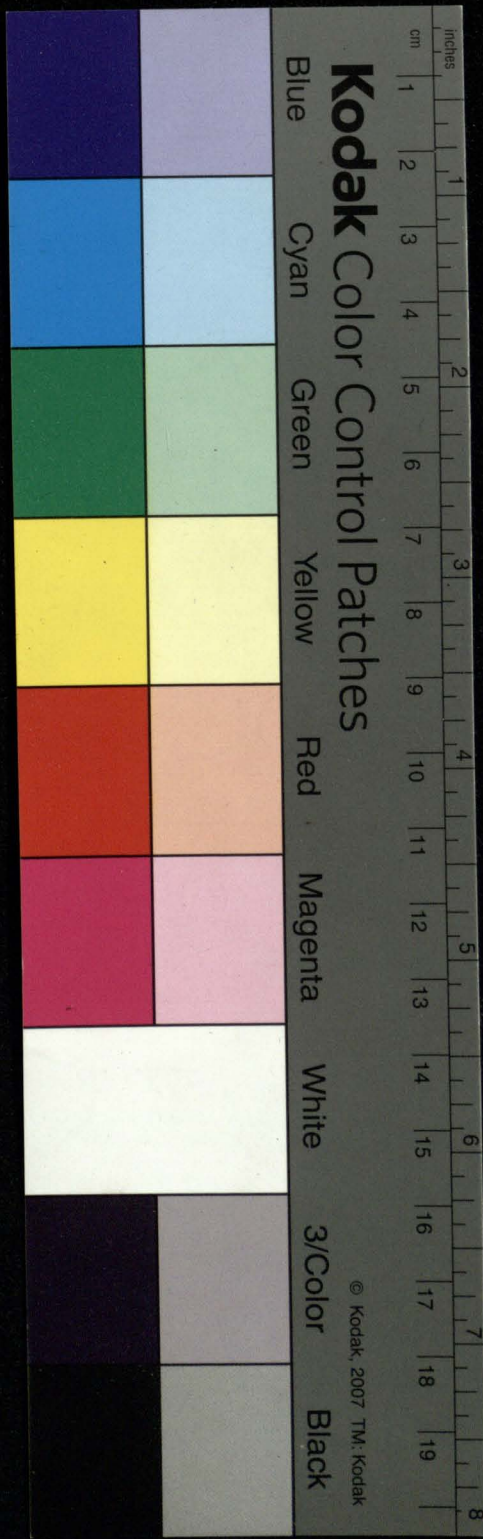
De habitatione, vestitu, atq; victu.

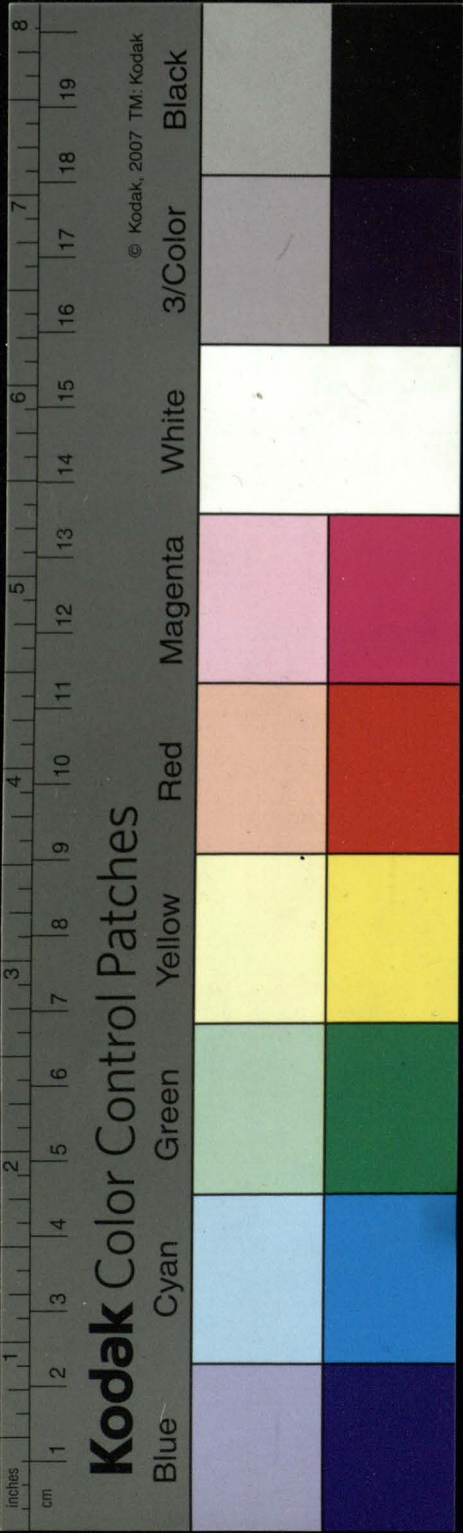
AEDES Moscorum ubivis truncis abiegnis con-
 textuntur, inferiore trabe quodam alveo super-
 jacentis rotunditatem ita excipiente, ut hac solà ad-
 missurà omnem propemodùm flatum excludant: so-
 lent tamen juncturæ muscari. Forma ædium quadrata
 est, fenestræque perangustæ, per quas impage trans lu-
 cidâ pelle obductâ lumen admittunt. Domorū tecta
 tabulatis sūt, arborū corticib; foris inductis: intus ad
 parietes lata habēt scamna. Hæc passim pro accubitis,
 lectorū enim usus vulgo ignotus. Ignis in hypocaustis

Paludes.

Habitan-
di ratio.

scu

Ceremo-
nia in al-
terius do-
mum in-
gredien-
tium.

seu vaporariis manè structus, totam domum pro modo tepidam ac calidã reddit. Vestibula ædium quàmvis ampla & alta habeant, fores tamè humiles sunt, ita ut ingressurus quispiam demittere se cogatur. In singulis verò habitationibus imagines Sanctorum pictas aut fusas loco honorificentiore habent, hasque propenatibus venerantur. Cùm autem alius ad alium visit, ingressus habitationem, non ilicò domum dominum salutatur, sed protinus caput aperiens, ubi imago sit, circumspicit, quã visã, ter se crucis signo munit. in-quiens: **DOMINE MISERERE.** Post salutatur hospitem his verbis: **Deus det sanitatem.** Mox porrectis manibus salutantes inter sese deosculantur, capitibus more patrio frequentius inclinatis. Dein mutuò se inveniuntur, vter magis se incurvet: atque ita ter quaterque caput alternatim inclinando de honore quodam modo concertant. Hospes tandem abiturus, rursus ter se signat cruce, priora verba reverenter proferens, salute ultrò citroque datã discedit. Si est alicujus dignationis vel autoritatis, eum tum hospes ad gradus usque sequitur: sin præstantior, longius comitatur habitã & observatã cujusque dignitate.

Vestitus.

Vestes omnes oblongas absque plicis ad talos demissas gestant, præcipuè verò albi coloris. Pileos albos apicatos crustatosque ex lana coacta usurpant, in
quis

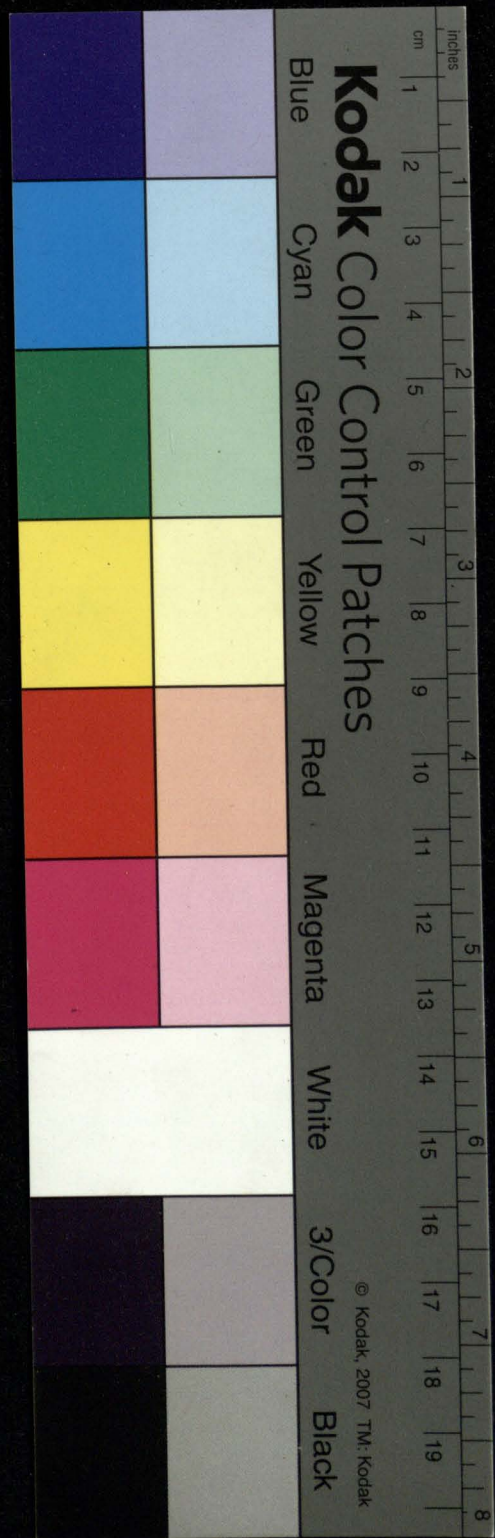
quibus est nobilitatis insigne, quò enim porrectiori ac elatiori vtuntur pileo, eò splendiores vulgo habentur. Ocreis omnes ferè rubeis, iisque brevioribus, ut quæ genua non attingant, utuntur, quarum soleas in digitis paululù erectas claviculis ferreis muniunt: indusia variis coloribus sericeis circa collum exornata, apud nobiliores auro intertexta in usu sunt, eaq; monilibus gemmis, seu globulis argenteis aut cupreis deauratis constringunt. Cruces argenteas vel aureas gemmis distinctas præstantiores, vulgus ferreas vel etjá cupreas pro sacramento quodam collo appensas habet. Omnes autem & singuli suæ conditioni vestibus convenientibus ex præscripto mandatoque Principis utuntur, nam tenuioris fortunæ vulgarisque familiæ hominibus vestes preciosiores elegantioresque gravi sub pœna interduntur. Si autem aliquem obscurioris familiæ eleganter vestitum conspiciunt, proditorem perfidumque eum appellant, ac suspicionis ei notam iniungunt. Alius itaque habitus minorum gentium Nobilibus, alius magnatibus & consiliariis, alius civibus & colonis præscriptus est, secundùm uniuscujusque conditionem, ac rei familiaris modum & amplitudinẽ.

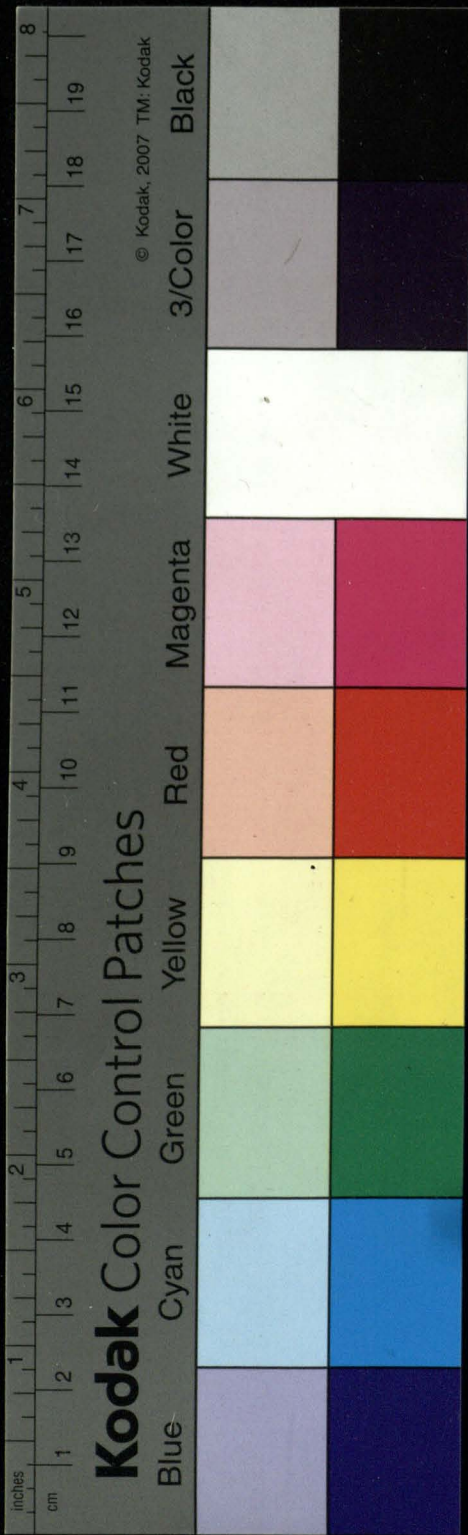
Victus gentis præsertim opulentiorum utcunque lautus, non tamen opiparus, licet omnia cibaria exiguò veneant precio. Majoris & minoris pecoris ma-

L

gna

38

Victus
actio.

gna est copia, & occisa mediâ hyeme juvenca, concretis gelu carnibus, duorum ferè mensium spacio nō putrescunt. Gallinae etiam & anates singulis sæpè argenteolis numis veneunt, obsonia nobiliora aucupio & venatione parantur, piscium etiam optimorum ac sapidissimorum haud mediocris abundantia. Tenuioris fortunæ hominum victus satis parcus, etiam Nobilium pauperiorum, qui turpe non ducunt cortices seu putamina fructuū, præsertim melonum, allij, ac ceparum abjecta humo tollere, ac devorare. Potus ipsorum communis cerevisia est, ex tritico, vel hordeo, atque lupulo cocta. Medo item seu mullum ex melle aquato coctoq; conficitur. Quem potum utrumq; per æstatem infrigidare, infusà poculis glacie, voluptatis gratiâ consueverūt, nam ingentia glaciei frusta in cellis subterraneis Nobiliū singulari studio reconduntur. Sunt & qui in deliciis habeant succum ex subausteris cerasis expressum, saporis gratisimi. Vinis advectitijs in festis convivijs tantum & sacrificiis utuntur. Ante alia Creticum subdulce maximè in precio est, sed in medicina usu duntaxat, vel principalis luxuriæ ostentationem. Vini cremati etiam apud eos usus frequens est, quod cum ad frigus depellendum, tum ad ebrietatem ferè bibunt.

CAPUT IX.

*De educatione, exercitiis, moribus, ac
forma corporis.*

Iuventutis educatio ferè nulla, paucæ enim ibi scho-
læ, pauca gymnasia, & in quibus Nobiliû pueri lin-
gva frequenter nativâ, vel maximè sacris instituuntur.
Pauci sunt, qui lingvis operam dant peregrinis, præter
Græcam, cui incûbunt ob Patrum monumêta, omni-
umq; eorum gratiâ, quæ à Græcis derivata, ad eorum
religionem, vel mores accommodari queunt. Pueri &
adolescentes festis diebus in loco quodam amplo, un-
de videri exaudiri que à pluribus queant, conveniunt.
Quibusdam autem sibilis, ceu signo dato convocan-
tur, convocati ilicò concurrunt, manusq; conferunt.
Certamen pugnis ineunt, mox pedibus promiscuè
ac magno impetu faciem, guttur, pectus, ventrem,
verenda contundunt: aut quacunque ratione possunt,
alios alij inter se de victoria concertantes pro-
sternût, adeò ut sæpe inde exanimati asportentur. Cæ-
terùm quicumque plures vincit, diutius in arena du-
rat, fortiterque verbera tolerat, is præ cæteris lauda-
tur, victor que celebris habetur. Hoc verò certaminis
genus ideò institutum est, ut adolescentes verbera,
& ictus quoscunque perferre advescant. Mores
L 2 gentis

Educatio

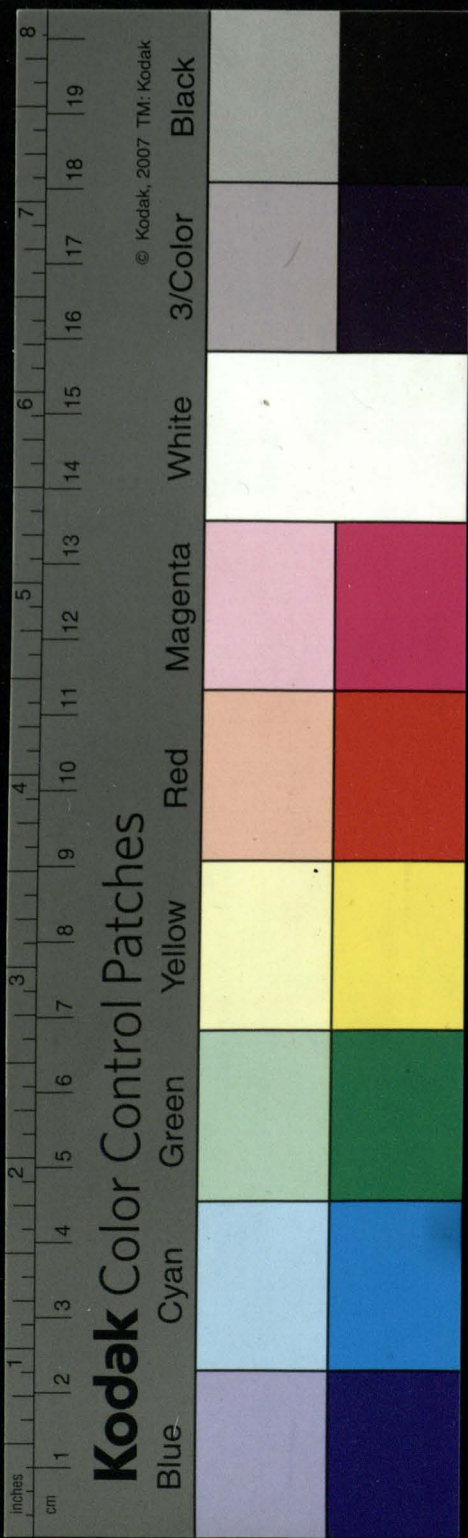
Certami-
na & lu-
sus.

Kodak Color Control Patches

Blue Cyan Green Yellow Red Magenta White 3/Color Black

© Kodak, 2007 TM: Kodak

inches
cm
1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
2
3
4
5
6
7
8

Mores.

gentis tales sunt, ut illi Principem summè venerentur, fideliterque diligant: alioqui frigus, inedia, atque omnis generis asperitatem, adversæque fortunæ rigorem ferunt, imò ad mortem oppetendam etiam paratissimi sūt. Libido tamè ac lascivia in eis vituperatur maxima, propter quam impuberes quoque matrimonia contrahentes, nihilominùs tamen pæderastian exercent. Non aperti, non ingenui, non simplices, sed versuti potiùs, astuti, & fallaces. Ad iram tardi, in paupertate superbi. Faciles atque tractabiles, si asperè tractentur, vel etiam verberibus accipiantur, gratiæ & amoris signū haud vulgaris habentes, idque non solùm apud inferioris conditionis homines fit, sed etiam primariæ notæ Nobiles atque Consiliarios. Principi suo ac magistratibus obediunt, etiam in iis causis, quæ vel vitæ detrimentum periculumque adferre videntur. Staturà sunt mediocri, at quadratà & torosâ, brachiis lacertisformis, ut cum urfis absque ullo amorum genere, solis viribus confisi, sæpius congredi ausint, ursumque per aures arreptum tam diu fatigant, donec prorsus lassum prosternant. Color corporis candidus, capillus flavus, vel magis albicans, oculi cæsi, barba prolixa, crura brevia, ac ventres extenti.

Forma
corporis

CAPUT X.

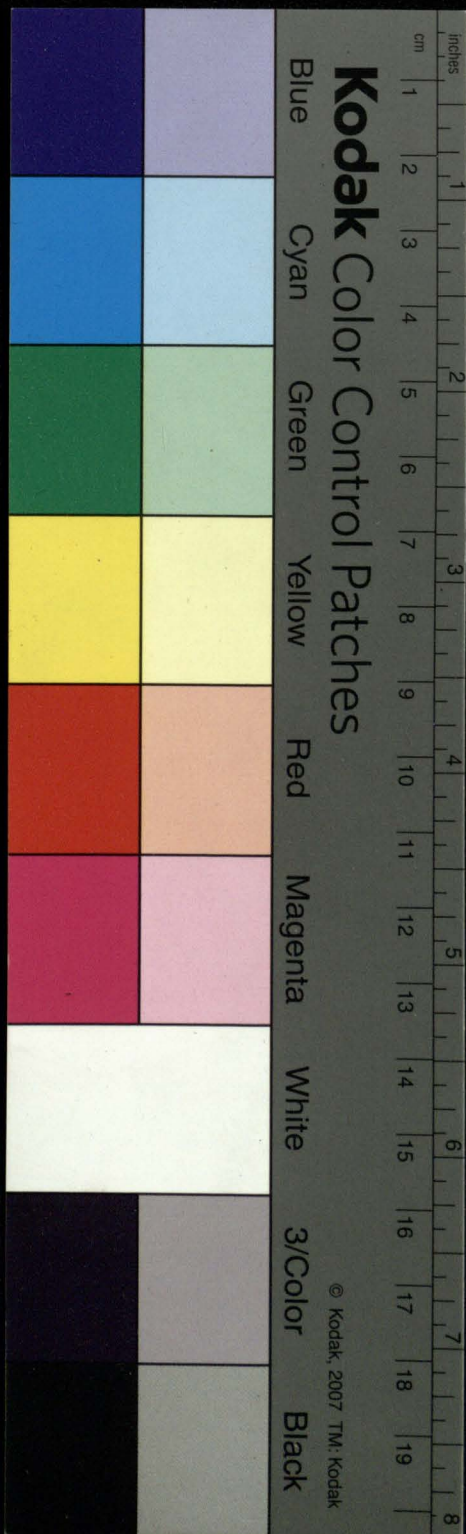
De peregrinatione atq; conviviis.

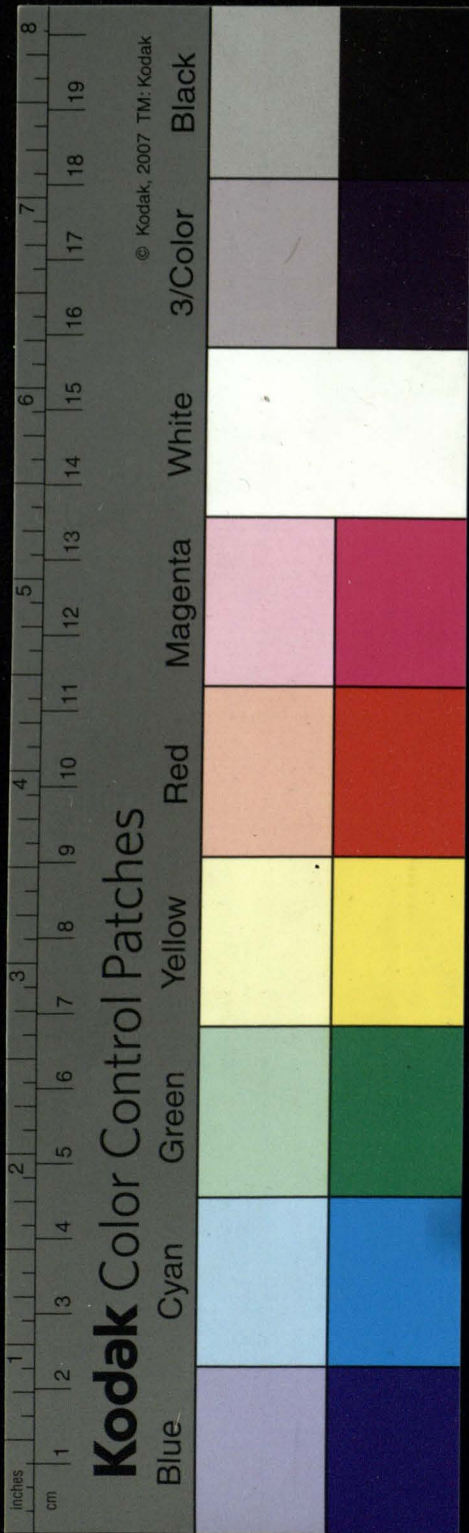
Peregrinationes in loca externa suscipere nullas solent, nisi quos Princeps in legationem mittit, qui ^{Peregrinatio.} bus tamen custodes apponuntur: quorum est præstò adesse semper, & ne legati quid liberiùs cum externis colloquantur, aut commercia agitent, observare. Proinde non satis probè perspectis aut cognitis cultiorum hominum moribus, ipsi in sua barbarie, & innatà illà ac servili simplicitate permanent, nec animum ad ingeniorum culturam adhibent, neque ad libertatis aliquam cupiditatem adspirant, sed præsentì statù servitùs reque delectantur. Quam etiam alia confirmant, ut amor consanguineorum aut propinquorum, ac metus, ne illis à Principe adversi quid eveniat. Nam si quos officiis præficit, ut exercitibus, præsidis, præfecturis, obfidum loco conjuges, liberos, cognatos eorum, & quæcunque illis novit esse charissima, penès se semper retinet: in quos dein omnia exquisitorum suppliciorum edit exempla, si quid illi deliquerint, aut nonnunquã per imprudentiam malè, nec ad ejus voluntatem rem gesserint, aut si qui ab eo desciverint.

Convivia rariùs celebrant, præsertim vulgus, in ^{Convivia.} ebriari enim ipsis sub pcena prohibitum est, exceptis

L 3

certis

certis in anno diebus, utputa Natalitiis, Paschatos, Pentecostes, & alijs quibusdā divorum festis solennibus, quibus potare illis licet. Nobilibus & Consiliariis concessum est nullum cerevisiamque bibere, qui commestationibus nonnūquam solidum comburunt diem. In computationibus alter alteri præbibens, primò salutem Principi, omnia fausta & felicia (nomine proprio eum appellans, titulosque regionum enumerans) exoptat, idem ante & post prandium omnes ac singuli precantur.

CAPUT XI.

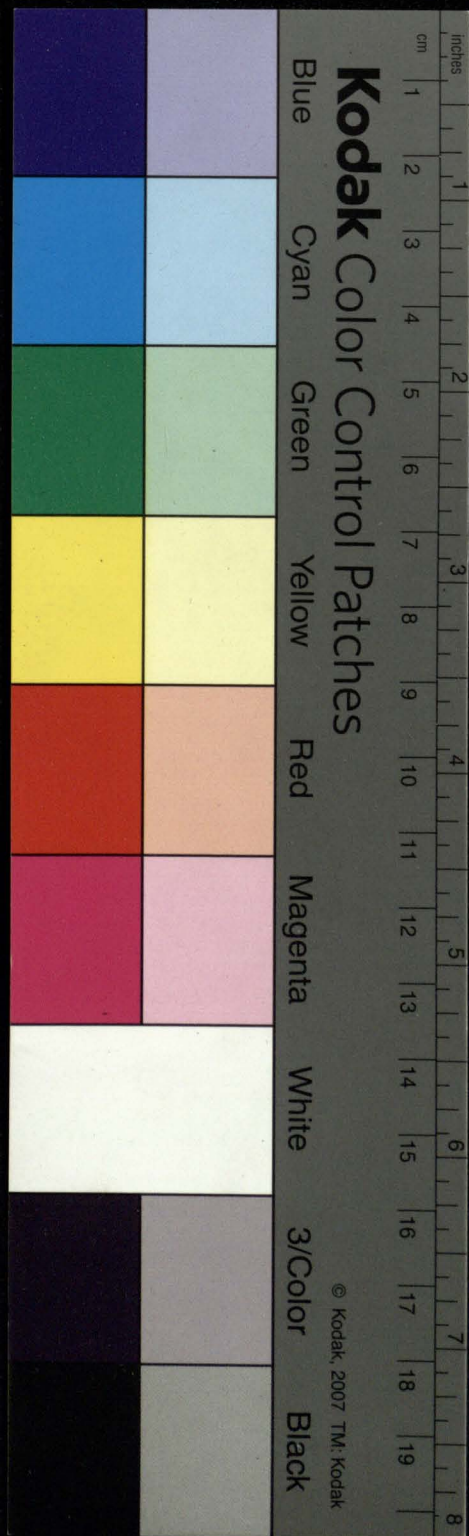
De Nobilibus, servis, colonis, & Operariis.

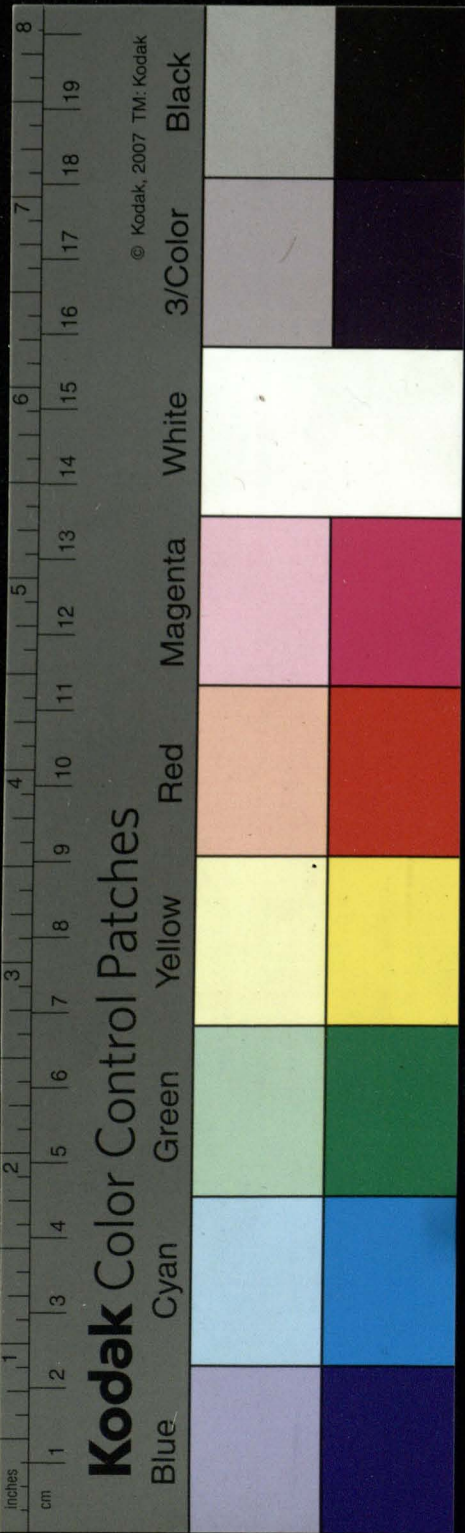
Nobiles
in Moscovia
quales.

Nobiles cum aliis insignibus à plebe distinguuntur, tum quòd patris nomen titulis alijs ad exemplum Principis soli præscribant. Magnificum hoc apud illos, eoque ad æquales aut inferiores solum utuntur. Ad Principem non modò patris nomine usurpando abstinēt, sed ne suum quidem, nisi propria linguæ ejus enunciatione quodammodo corruptum, quo non solum servos ejus, sed quasi homunciones, non homines cum illo comparatos, se significant, apponunt. Cæterum hæc gens servitute magis, quam libertate gaudet: omnes enim passim magnates, nobiles, præfecti, &

Eorum
servitus.

eti, & consiliarij gravissimâ à Principe premuntur ser-
 vitute, seque vilissimos ejus servos fatentur, ac bona om-
 nia mobilia atq; immobilia, quæ possident, nō sua,
 sed Principis esse dicūt. Quamvis autē omnes juxta du-
 rā serviant servitutē, superbi tamē sunt in hac servitute
 ac paupertate sua, adeò vt ignotis ac pauperioribus et-
 jam ad minorū gentium Nobiles difficilis sit aditus,
 qui vel eo nomine in publicum minùs saepe prodeunt,
 quò majorem auctoritatem sui que observantiam reti-
 neant. Nullus præterea Nobilis, qui paulò conditio-
 nis lautioris est, ad quartam vel quintam domum pe-
 des progreditur, nisi equus subsequatur. Hyemis tem-
 pore, cum equis soleis carentibus propter glaciem abs-
 que periculo uti non possint: aut quando regiam, aut
 divorum templa fortè ingrediuntur, tum equos domi
 relinquunt. Ac licet Nobilis pauper fuerit, ignominio-
 sum tamen putat laborare. Hoc tamen laudabile in-
 primis in hac gente, quòd Principi suo sint obsequen-
 tissimi. Quando enim aliquem magni nominis vi-
 rum ad belli proficisci jubet, mandatum illi lite-
 ris consignatum mittit. Si autem vel prandens, vel
 cœnans, vel dormiens offensus à tabellione Principis,
 literas, quibus in militiam ire jubetur, acceperit, con-
 tinuò à mensa lectove surgens, equum ipso inspi-
 ciente

ciente armatus ascendit, mandatumque Principis se
executurum ostendit. Atque sic omnes, qui per rei fa-

Servi. Servi Magnatibus ac Nobilibus majori ex parte
empti aut capti sunt, quos autem liberos in servitio nu-
trunt, ijs non est integrum quolibet tempore discede-
re. Si aliquis contra Domini sui voluntatem abit, ne-
mo eum famulatio dignatur: si dominus bonum ac
commodum famulum non bene habet, quodammodo
apud alios eo nomine male audit, neque posthac
alios famulos facile nancisci potest. Morituri vero ut-
plurimum certos servos manu mittunt: qui se tamen
continuò aliis dominis, pecuniâ acceptâ, in servitutem
vendicant. Si pater filium, ut mos est, vendit, & is quos-
Ius pa- cunque tandem modo liber factus, aut emancipatus
tris in fi- fuerit, pater hunc rursus atque iterum jure patriæ pote-
lium, stas vendere potest. Post quartam autem venditionem
nil juris amplius in filium habet. Ultimâ poenâ solus
Princeps servos atque alios afficere potest.

Coloni. Colonorum etiam sive agrestium fortuna atque
conditio haud melior est, illis enim sex dies privato la-
boni conceduntur. Habent aliquot privatos, & à do-
minis suis attributos agros prataque, ex quibus vivunt:
reliqua omnia sunt dominorum. Sunt præterea ini-
quioris conditionis, quod illorum bona prædæ Nobi-
lium

lium atque militum exposita sunt : à quibus etiam per ignominiam Christiani, aut nigri homunciones vocantur. Conductitio qui vivunt labore, & operam vendunt suam, mercedem unius diei referunt dengam cum dimidia : opifex duas. Est autem Denga numus unius grossi Polonici æstimatione. Neque hi strenuè laborant, nisi benè baculati. Credunt enim, se Dominis suis displicere, signumq; esse indignationis, si non plagis excipiantur.

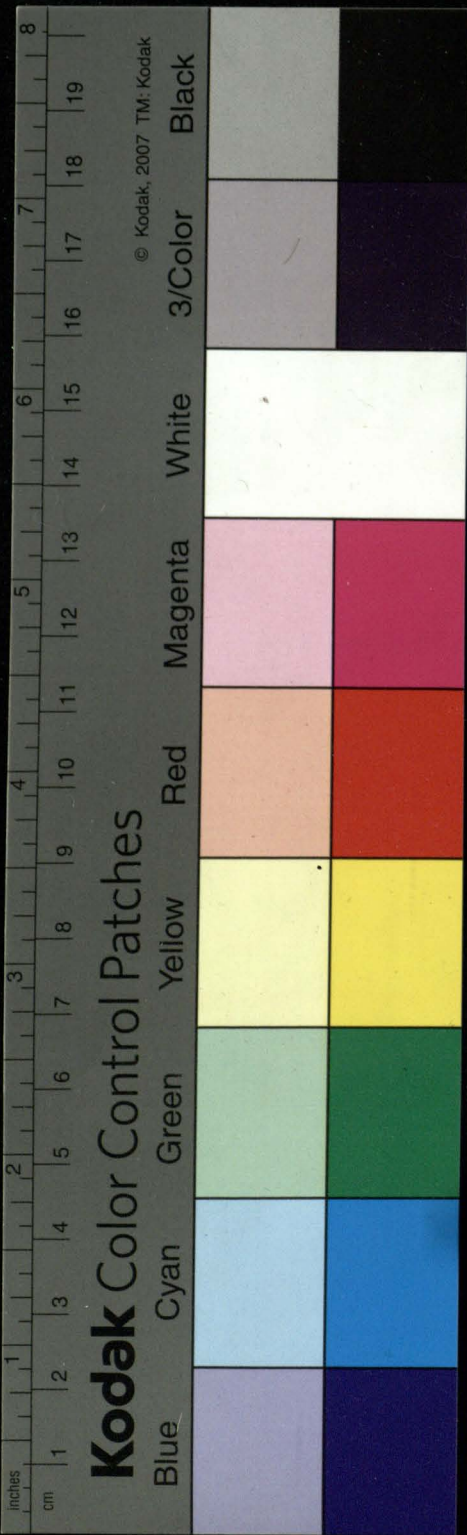
CAPUT XII.

De Moscorum religione.

Religionem Christianam à sancto Andrea Apostolo Moscos accepisse annales ipsorum loquuntur, quem ex Græcia per Pontum Euxinum ad Borysthenis ostia appulisse, enavigatisque Ponti Euxini undis Kiovia pervenisse, ac genti numinis colendi rationem primùm ostendisse: ex Kiovia tandem ad Borysthenis fontes devenisse, indeque per Oceanum Romam navigando rediisse ferunt. Hanc itaque se in hunc usque diem sequi gloriantur. De qua nonnulla strictim dicenda : ac primùm de Missa, cuius sacrificium more Græcorum pane fermentato, & non azymo peragunt : calici item tantum aquæ, quantum vini rubei miscent, quam etiam aquam esse volunt calidam, quod ex late

M re

Commu
nio.Bapti
smus.

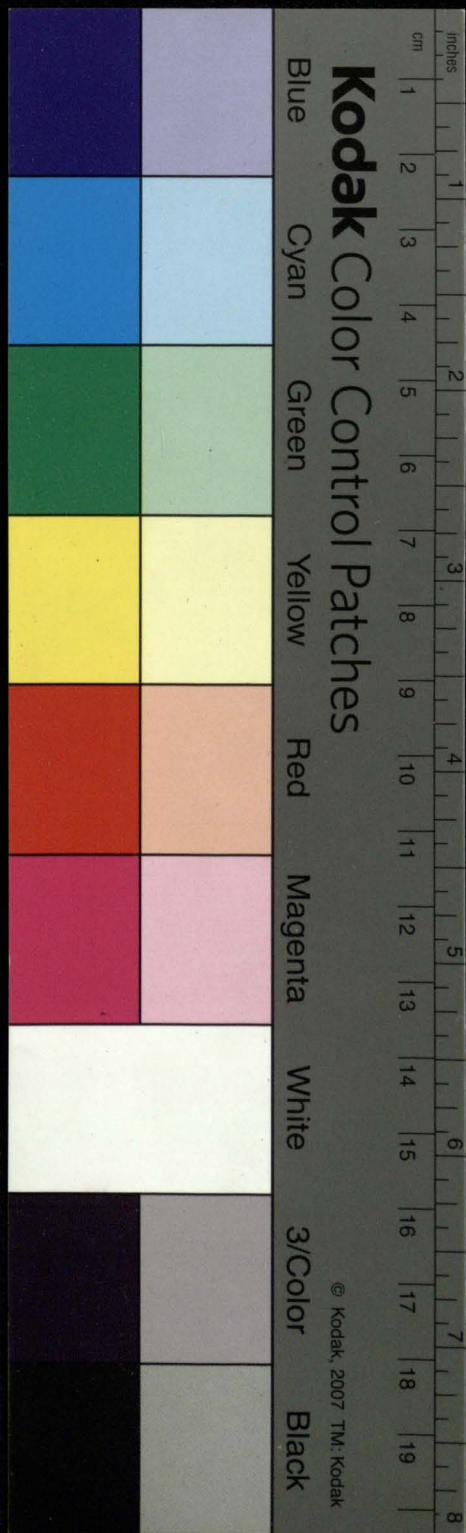
re Servatoris nostri non sine mysterio profluxerit sanguis & aqua, quam fuisse calidam credere piū existimant, alioquin enim miraculū vix cēseri posse. Communicant autem sub utraq; specie, miscentes panē vino, seu corpus sanguine, sumitque sacerdos cochleari ex calice portiunculā, porrigitq; communicanti. Porro quotiescunq; aliquis in anno voluerit, modò confessus fuerit, corpus Domini sumere potest, alioqui tēpus ad Paschatis constitutum habent. Pueris septem annorum administrant sacramentum, eam enim aetatem ut aptam ad discernendū inter bonum & malum, rectum & pravum, lepram & non lepram: sic ad peccandū facile pronā esse autumant. Si puer infirmus fuerit, aut fortē animā agere cōeperit, ut de pane sumere non queat, infunditur ei gutta vini consecrati ex calice. Sacramentum ad communicandum, nō nisi dum sacrum fit, pro infirmis autē die Iovis in majori hebdomada consecratur, ac per integrum servatur annū. Verūm quū fuerit necesse, accipitur inde portiūcula, quæ vino intingitur, ac benè humectata præbetur aegroto, dein aquæ tepidæ modicum additur. Baptismi sacramento hunc in modū utuntur: Nato infante, mox accersitus sacerdos ante habitationis januā, in qua puerpera est, certas stando recitat orationes, infantiq; nomē imponit. Post quadragesimo communiter die, si fortē infans malè habeat, defertur in templū, ac sacro fonte

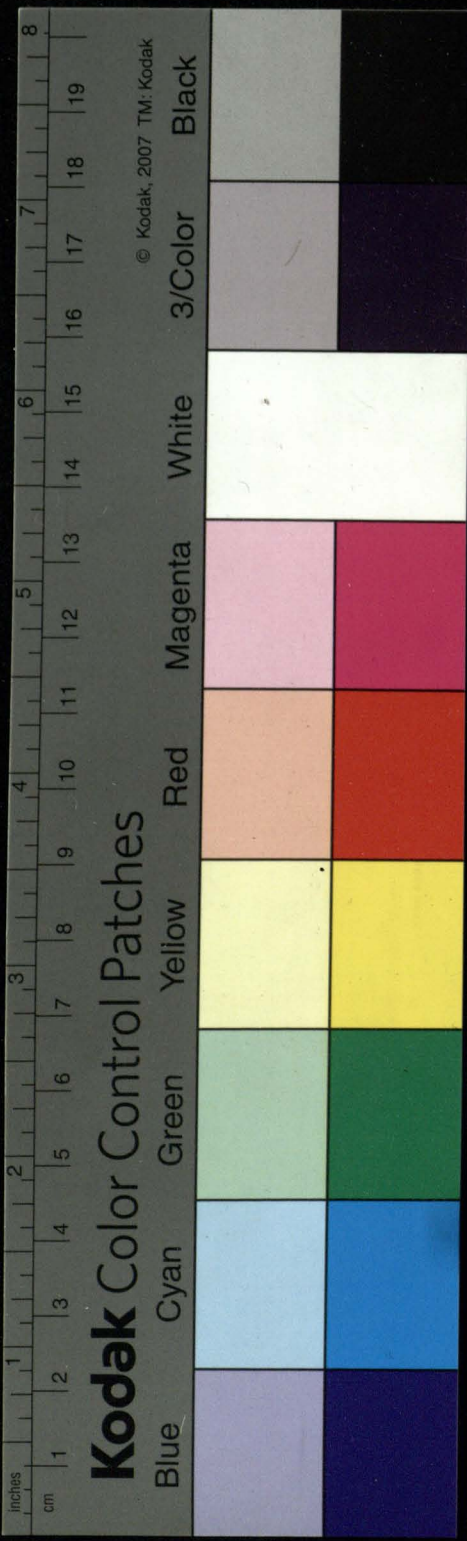

abluitur, terq; in aquam totus immergitur: alioquin
 baptisatum non crederent. Mox inungitur chrismate
 hebdomadâ magna initiato, tandē & myrrhâ. Aqua
 verò baptismatis singulis sacatur infantib⁹, ac conti-
 nuò post baptismũ extra templi portâ effunditur. Sem-
 per verò infantes in templo baptisantur, nisi lóginqui-
 tas loci nimia, aut frigus infanti obsit, neque unquam
 aquâ tepidâ, nisi pro infirmis utuntur. Sal, nec saliva cũ
 pulvere mixta ab illis adhibentur. Susceptores five ba-
 ptisani testes ex parentũ voluntate assumuntur, ac quo-
 ties circa baptismum, præunte certis verbis sacerdote,
 Diabolo renunciant, roties in terrâ expuunt. Sacerdos
 etiã infanti capillos abscindit, eosq; ceræ intricatos in
 templo certo deponit loco. Confirmationē baptismi
 vanã esse putant, eo quòd in omnib⁹ synodis, præcipuè
 verò Nicenâ, dictum est, confiteor unum baptisma in
 remissionē peccatorum. Quum verò unum sit bap-
 tisma, unum etiam chrisma esse, eandemque virtutem
 sacerdotis ac Episcopi circa sacramenta distribuenda
 asserunt. Confessionem quamvis ex constitutione
 habeant, vulgus tamen eam Principum opus esse,
 ac præcipuè ad magnates atque nobiles pertinere exi-
 stimat. Confitentur circa tempus Paschale magna
 cum cordis contritione: quibus pœnitentia juxta des-
 licũ quantitatem qualitatemve irrogatur, aliis je-

Confir-
 mario
 baptis-
 mi.

Confes-
 sio.

jejjnia, nonnullis breves preces quædam injunguntur (Dominicam enim orationem pauci norunt, pauciores symbolum Apostolicum, paucissimi decalogum, namq; rem tam arcanam ac sacram in vulgus enunciari non oportere, decalogum autem Christi sanguine antiquatum esse tradunt). Quosdam, qui gravius aliquid patrârint, sacrâ abluunt aquâ, quam Epiphaniarum die ex profluente hauriunt, eam integrum per annum consecratam in templo pro peccatis gravioribus abluendis asservant. Peccatum insuper die Sabbathi commissum levius ducunt, minusque pœnitentiæ pro eo imponunt. Sunt complures & levissimæ causæ, ob quas in templum nõ admittuntur, solent tamen exclusi plerunque portis ac fenestris templi adstare, atque inde non minùs videre audireque sacra, ac si in templo fuissent. Purgatorium omnino negant, dicunt enim, vnicuiq; vitâ functo secundùm meritum suum locum esse, piis quidem lucidum, & amœnum cum angelis placidis: impiis autem obscurum, cæcaque caligine obductum, cum angelis terribilibus destinatum esse, in quo extremum expectant judicium: quo quidem nil clarius, nil illustrius, nil probis hominibus optatius, nil improbis horribilius futurum opinantur. In articulo de Spiritu sancto, tertiâ Divinitatis persona, à nostris Ecclesiis sic dissentiunt,

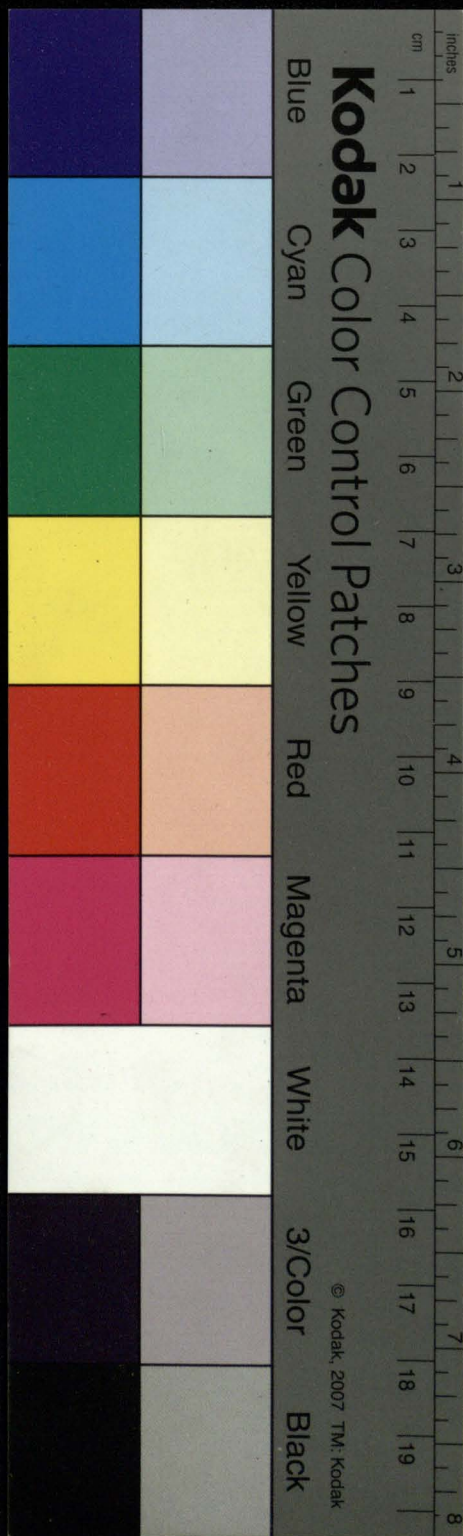
Purgatorium.

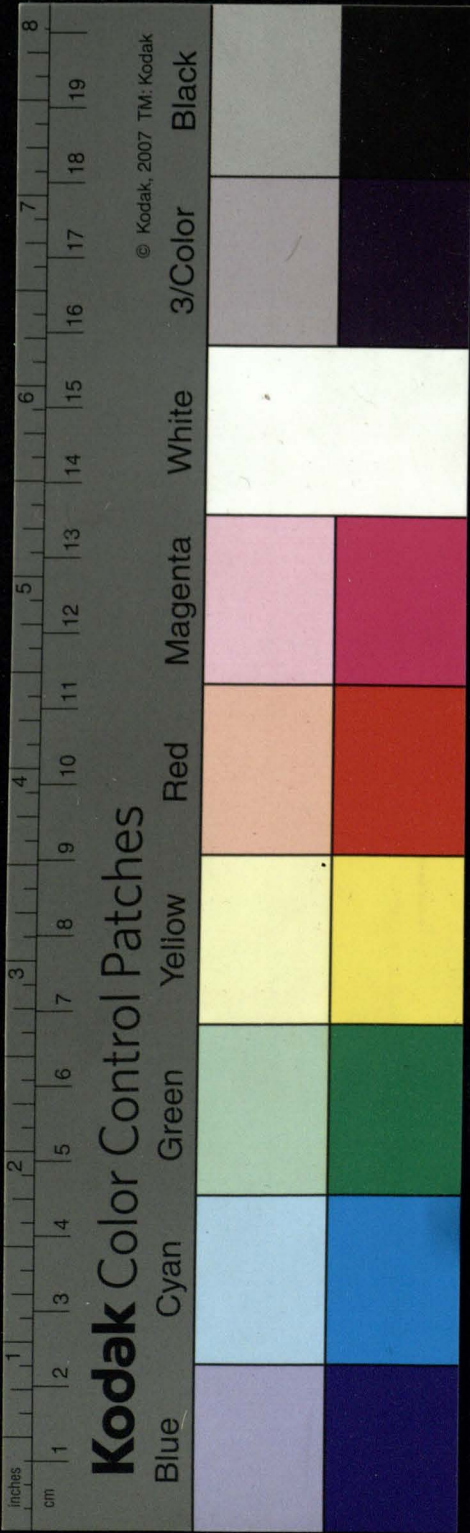
Extremum judicium

De Spiritu S.

unt,

unt, ut eum à solo patre per filium procedere, perinde
 atque Græci, asserant. Festos dies viri præstantiores ^{Festa,} sa-
 cris peractis cultu corporis, epulis, atque ebrietate co-
 lunt. Vulgus plerumque laborat, feriari enim, & à la-
 bore abstinere dominorum esse præse ferunt. Cives
 & mechanici sacris intersunt, quibus finitis, ad laborē
 redeunt, sanctius putantes, labori incumbere, quàm
 bibendo, ludendo, ac id generis rebus aliis substantia
 am atque tempus inaniter perdere. Festum S. Trinita-
 tis celebrant Pentecostes feriâ secundâ, octavâ verò fe-
 stum omnium Sanctorum. Festa quoque beatæ Vir-
 ginis jejuniis indictis, orationibus, missis tum lectis,
 tum decantatis, communi Ecclesiæ Græcorū ritu, co-
 lunt. Ex sanctis Nicolaum imprimis venerantur, tem-
 plaq; præcipua nomini ejus dicata erigunt, ac de ejus ^{Sancti,} mi-
 raculis plurimum quotidie prædicant. Divæ etiam
 Virginis magna apud illos reverentia est, crebris qui-
 dem orationibus veluti Christi mater pro intercessio-
 ne apud filium rogatur. Habent & in catalogo certos
 quosdâ Pontifices Romanos, quos inter Sanctos re-
 ferunt. Cæteros verò, qui post eorum schisma fuerunt,
 execrantur, tanquam eos, qui ab Apostolorum, Patrū,
 ac septem conciliorum ordinationibus defecerunt, ac
 tanquam hæreticos & schismaticos nuncupant. Per
 suasum enim habent, septimo generali concilio, quod

sub Adriano Pontifice celebratum est, decisum esse, ut ea, quæ in præcedentibus constituta atque determinata erant synodis, in posterum quoq; firma, rata, ac perpetua tenerentur: nec unquam posthac cuiquam licere aliud concilium aut indicere, aut accedere, sub anathematis pœna. Signo crucis quoties se signât, id manû dextrâ sic faciunt, ut frontê primû, dein pectus, mox dextram, ac demum sinistrâ pectoris partem punctim in crucis formâ tangant. Quòd si quis aliter manû ducat, eum nò pro domestico fidei, sed pro alieno habent.

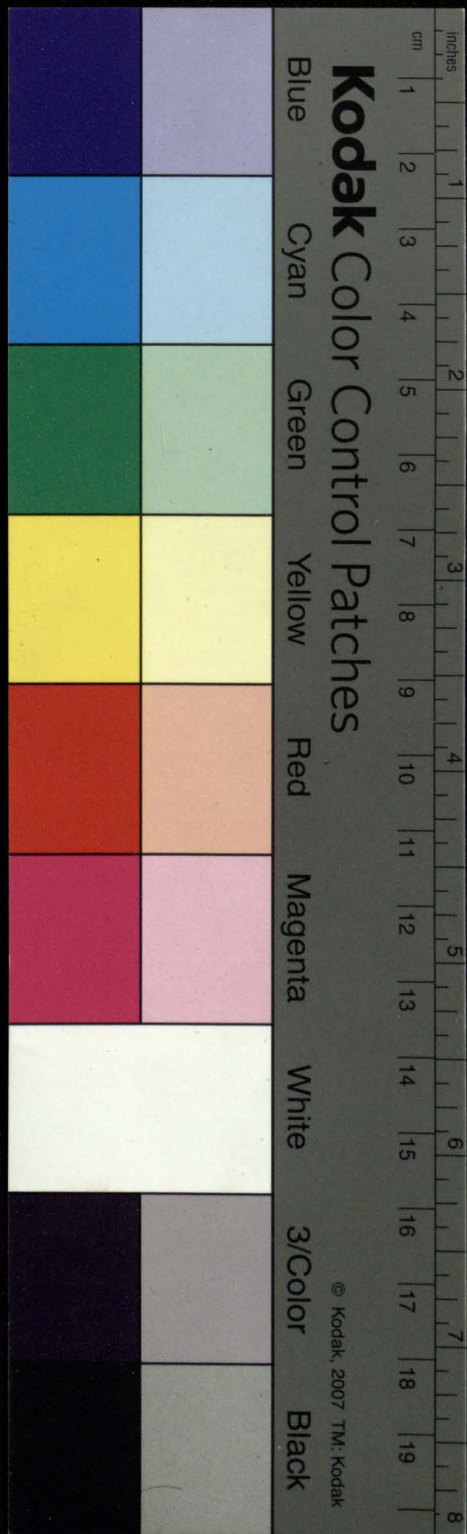
Ieiunia

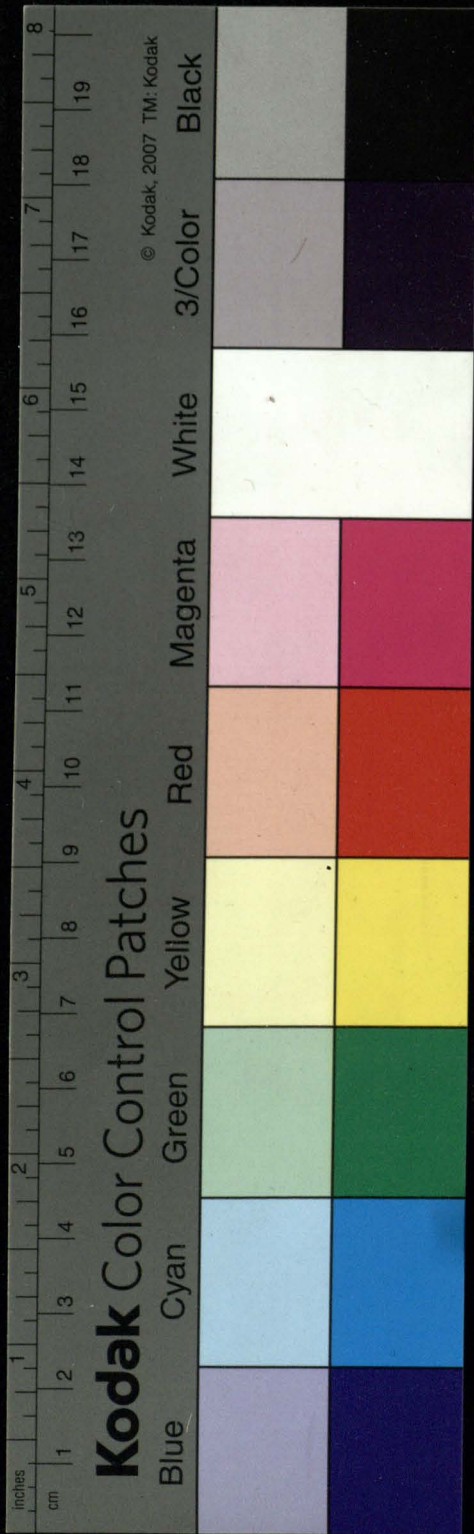
Ieiunia illis solemnia singulis annis quaterna sunt. Primum in quadragesima septem totis septimanis: quarum primâ lacticipiis vivunt, quam serna sive massna appellant, hoc est, butyraceâ sive caseaceam. Sequentibus verò septimanis omnes præter peregrinantes, etiâ piscibus abstinet, olerib⁹, cauliculis, raphano, fungisq; contenti. Sunt qui diebus Dominicis ac Sabbatho cibum sumunt, reliquis diebus, nisi frustulo panis in meridie resecti, ab omni cibo abstinent. Reperiuntur etiâ nonnulli, qui diebus Lunæ, Mercurij, ac Veneris panis frusto cum aqua sumpto acquiescunt. Reliqua per annum jejunia non adeò exactè tenent. Jejunant autem post octavam Pentecostes, usq; ad ferias Petri & Pauli Apostolorum, diciturque jejunium D. Petri. Deinde habent jejunium D. Mariæ Virginis à calendis

Augu

Augusti usque ad assumptionem ejus, quam decimus quintus calendarij adscriptam habet. Denique jejunium Philippi, quod initium ejus jejuniij contingat festum Philippi, juxta eorum fastos. Quòd si festum Petri & Pauli, Assumptionis item D. Virginis inciderit in Mercurij aut Veneris diem, tum nec eâ die carnibus vescuntur. Si verò in majori quadragesimæ jejunio aliquis solennis dies inciderit, eo piscibus victitant. Cæterùm monachis multò graviora jejunia sūt, quos potu acido, & aquâ fermento mixtâ contentos esse oportet. Sacerdotibus quoq; aqua mulla ac cerevisia eo tempore sunt prohibita, licet nunc omnes leges statutaque varientur. Porro extra jejunii tempus die Sabbathi carnes edunt, Mercurii verò ijs abstinet. Jejunâtes verò ad solis occasum usque nec edere quicquam, nec bibere consueverunt. Sequentibus tamen diebus crapulâ atq; ingurgitatione abstinentiam benè compensant. Decimæ nō, ut alibi mos est, propter sacerdotes, sed propter pauperes, pupillos, infirmos, senes, advenas, captivos, atque pauperes sepeliendos institutæ sunt à Volodimiro Principe de omnibus rebus dandæ, juvandos etiam eos, qui numerosam habent sobolē, quibusve bona igni absunta sunt, ad sublevandam deniq; miserorum omnium inopiam, monasteriorum, pauperumq; ecclesias, & in primis propter defunctorum ac vivorum refrigerium.

CAPUT

De personis ecclesiasticis.

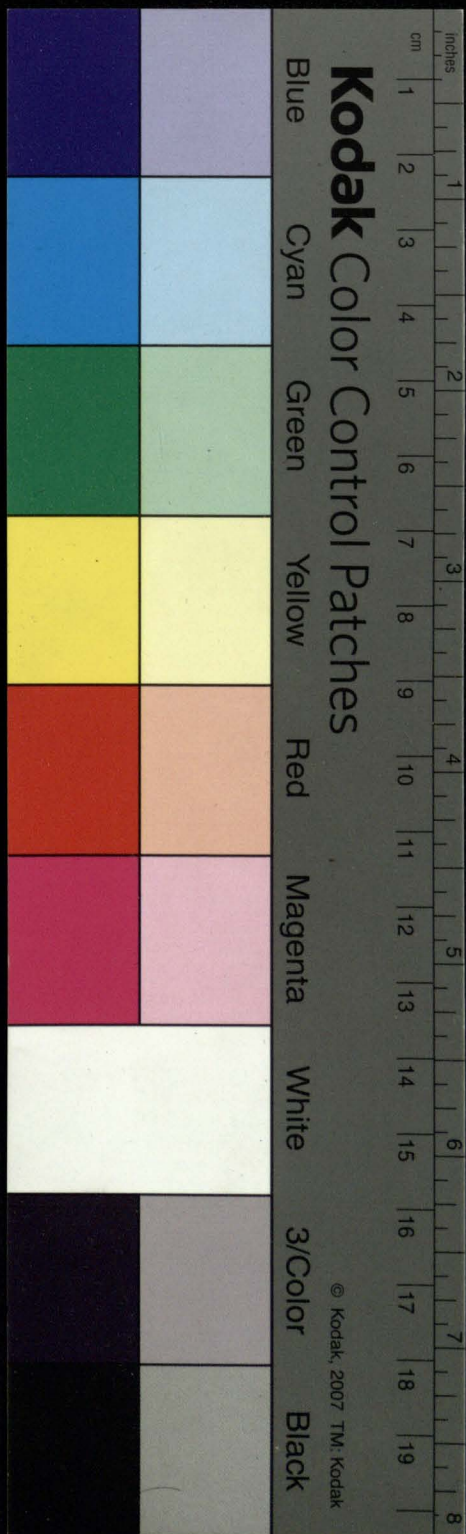
Quantum ad personas ecclesiasticas, unus erat olim
Metropo-
lita. totius Rusiæ Metropolita, tam Moscorum, quam
Litvanorm Ducibus tributarius, cujus primùm Kio-
viæ, dein Volodimiræ domicilium erat, tandemque
sedes in Moscoviæ metropolin translata est. Post quæ
Metropolita septimo quoque anno Rusiam Litvanis
subjectam inuiserent, exactisque inde numis redirent,
Vitoldus M. Litvaniæ Dux hoc, ne videlicet provin-
ciæ suæ argento expilarentur, ferre noluit. Convocatis
itaque Episcopis, proprium constituit metropolitam,
cui sedes Vilmæ addicta erat. Cæterum omnes Russo-
rum Metropolitæ suam à Patriarcha Constantinopo-
litano habent autoritatem. Eligebatur autem primò
omnium Metropolita, convocatis omnibus Archiepi-
scopis, Episcopis, Abbatibus, ac Prioribus sive præfe-
ctis monasteriorū. Inquirebatur vir sanctioris vitæ per
monasteria atque eremos, eligebaturque. Posthæc
Principes ad se certos convocare, ex eorumque nume-
Archiepi-
scopi. ro unum suo iudicio deligere solebant. Sunt & duo
Episcopi Archiepiscopi, Novogrodensis & Rostoviensis. Epi-
scopi sunt: Tuerensis, Resanensis, Smolenscensis, Ple-
scoviensis, Permiæ, Susdaliæ, Columnæ, Czerniho-

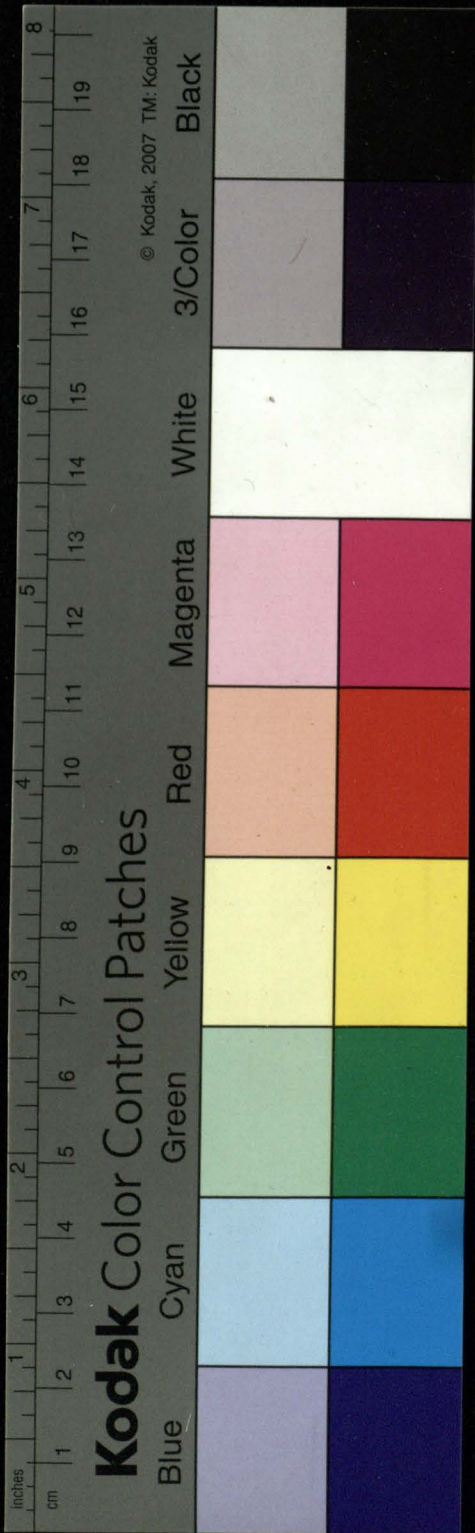
via. Hi quidem omnes Metropolita Moscovitico sub-
 jecti sunt. Habent autem Episcopi proventus ex præ-
 diis certos, & aliis extraordinariis, ut vocant, acciden-
 tibus. Abbates tantum duo sunt. Priores verò mona-
 steriorum plurimi, qui omnes arbitrio ipsius Princi-
 pis, cui nemo resistere audeat, eliguntur. Sacerdotes,
 quos seculares vocant, ut plurimum consecrantur hi,
 qui diu apud ecclesias servièrunt. In diaconum autem
 nemo consecratur, nisi coniugatus, unde plerunq; &
 matrimonio copulantur, & in diaconatum simul or-
 dinantur. Uxore defunctâ, sacerdos à sacris suspendi-
 tur, nisi monasterium ingressus juxta regulam vivat:
 officiis etiam atque aliis rebus divinis cum cæteris Ec-
 clesiæ ministris choro, tanquam minister, interesse
 potest. Si sacerdos viduus ad nuptias secundas, quod
 cuique liberum est, transierit, is nil habet cum clero
 commune. Nullus sacerdotum monachorumve suas
 horas canonicas recitat, nisi habeat imaginem alicu-
 jus divi præsentem: quam etiam nemo nisi veneran-
 ter attingit. Qui verò eam in publicum profert, manu
 in altum tollit, quam omnes prætereuntes, cruceq; se
 se signantes, inclinando plurimum venerantur. Nul-
 lus item eorum aut sacra obire, aut baptizare, aut alio
 quovis fungi munere audeat, nisi diacono præsentem.
 Omnes sacerdotes in ecclesiis primum tenent locum,

N & su

Abbates.
Priores.

Sacerdo-
tes.

& sustentantur plerunque ex contributione quadam certa, assignanturque illis domunculæ cum agris & pratis, unde victum suis aut famulorum manibus acquirunt. Oblationes tenues habent: aliquando ecclesiæ pecunia datur ad usuram, eamq; sacerdoti pendunt, ne suis illum alere sumptibus teneantur. Sunt etiam, qui Principum liberalitate vivunt. Pauca parochiæ reperiuntur, prædiis ac possessionibus dotata, exceptis Episcopatibus, ac quibusdam monasteriis. Nulla parochia seu sacerdotium confertur cuiquam, nisi sacerdoti. Cæterum in singulis templis unicum tantum altare, & in dies singulos unicum quoque sacrum faciendum putant. Rarisimè templum reperitur sine sacerdote, qui ter in hebdomada tantum sacra peragere obstringitur. Habitu haud dissimili à secularibus utuntur, extra pileum parvum ac rotundum, quo rasuram tegunt, pileum amplum contra calorem atque imbrem superimponunt, aut pileo oblongo ex castorum pilis colore griseo teguntur. Comam ad brachia protensam omnes nutriunt. Baculos, quibus innituntur, cum manubriis incurvatis gestant. Monasteriis præsent Abbates & Priores, qui leges ac regulas severissimas habent, carnibus perpetuò abstinentes. Sunt non pauci, qui ex monasteriis in eremum se abdunt, ibique tuguriola erigunt, quæ aut soli, aut cum sociis incolunt, victum ex terra & plantis

Habitus
sacerdo-
tum.

Abba-
tum &
Priorum
regulæ.

COMMENTARIUS.

91

quærentes. Metropolita, Archiepiscopi, atque Episcopi, quàmvis ipsi carnes nunquam edant, tamen quum hospites conditionis civilis invitant, eo tempore, quo carnibus vesci fas est, hanc habent prærogativam, ut carnes illis in convivio apponant, quod Abbatibus & Prioribus vetitum est. Quoties alicujus monasterii antistes fato concedit, Princeps bona cœnobii invadit, armenta, greges, supellectilem, aurum, argentum rapit: aut is, qui demortuo antistiti succedit, hæc à Principe pecuniâ redimit. Episcopi, quos illi Uladicas vocitant, circa res divinas saltem, ac ipsam religionem promovendam sunt occupati: rem verò familiarè, aliaq; negotia publica officialibus administranda committunt. Horum vestes quotidianæ sunt, ut & aliorum monachorum, nisi quòd aliquando sericeas habeant, & præsertim pallium nigrum, quod habet à pectore in utramq; partè tres fimbrias albas, inflexas instar rivuli fluentis, quibus ex corde ac ore illorù rivulos veræ fidei & bonorù exemplorum fluere innuunt. Pro insignibus tanti hujus muneris baculis in modum crucis, Posoch dictis, utuntur. Episcopus Novogrodensis album gestat pallium. Mitris rotundis ac nigris insigniuntur Archiepiscopi atque Abbates, præter Episcopum Novogrodensem, qui albâ bicornem fert. Doctores, quos sequuntur, sunt: Basilus Magnus,

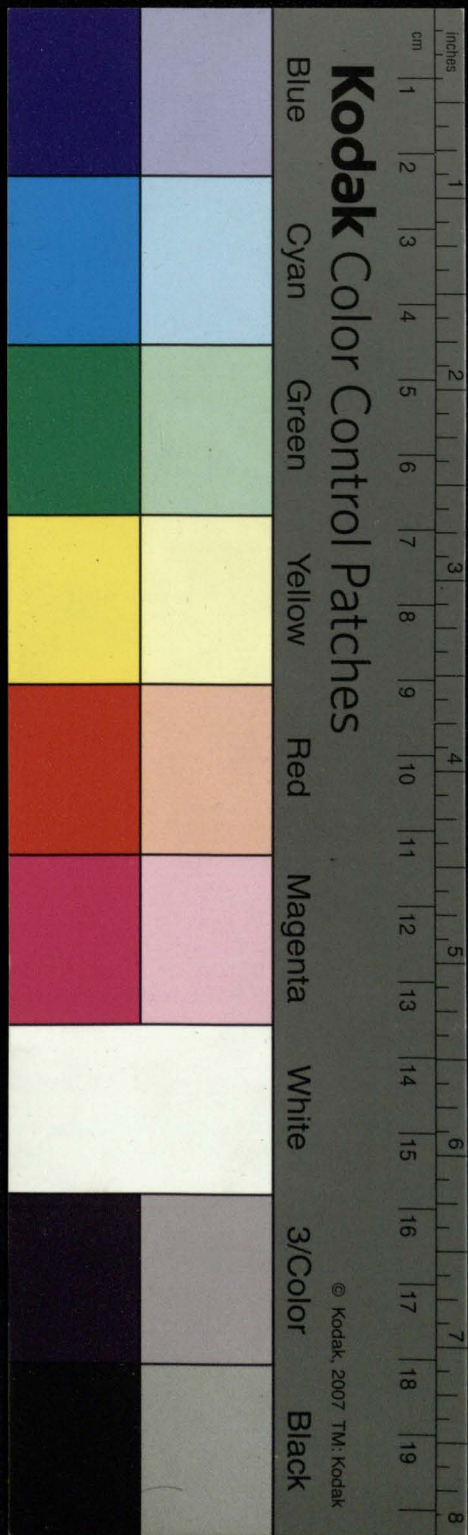
Episcoporum munus.

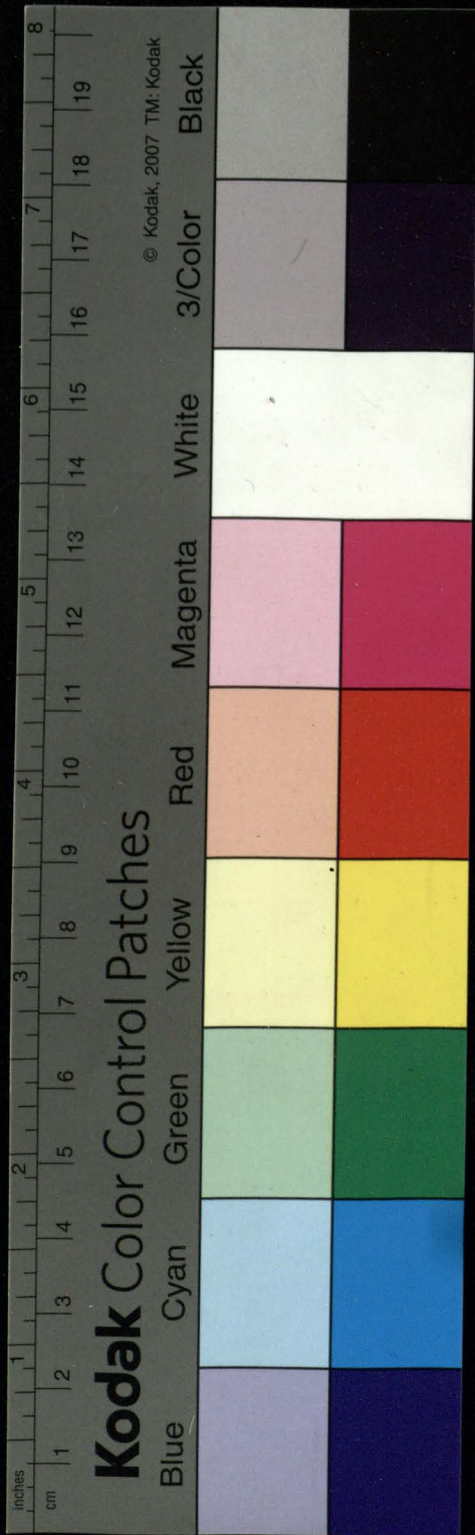
Vestes.

Doctores Ecclesiarum.

Gre

N 2

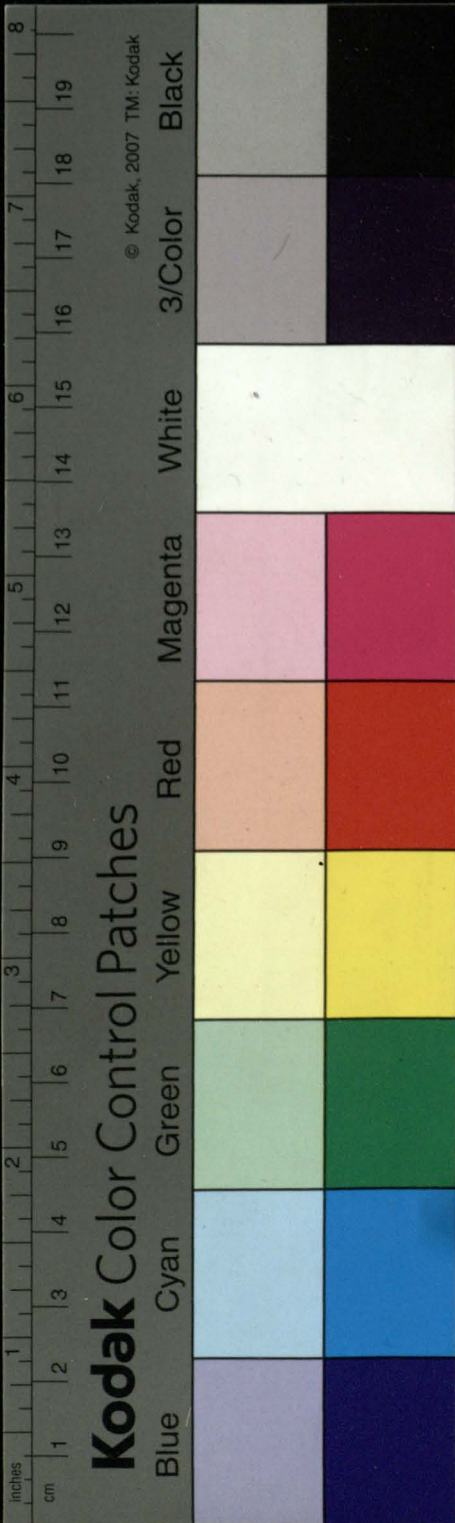

Gregorius Nazianzenus, & Joannes Chrysoftomus, quem illi Zlatousty, hoc est, aureum os habentem appellant. Gregorii etiam Pontificis Rom. libros de moralibus scriptos habent. Hi omnes ut & sacer codex in linguam Slavonicam translati sunt, religiosèque custodiuntur. Libros Evangelii non nisi in locis honestis, tanquam rem sacram reponunt, neq; manibus tangunt, nisi priùs cruce se munierint, & capite nudato inclinatoq; honorem iis exhibuerint. Post summa cum veneratione in manus sumunt. Concionatoribus destituuntur, sufficere enim putant, sacris interfuisse, ac Evangelii, Epistolarum, aliorumque Doctorum verba, quæ linguâ vernaculâ recitat sacrificus, audisse: ad hoc, quòd varias opiniones ac hæreses, quæ ex concionibus plerumque oriuntur, sese effugere credunt, festos dies proximæ septimanæ die Dominico annunciant, publicamque confessionem recitant. Principem porrò ipsum quicquid credere & opinari vident, id rectum, omnibusque sequendum statuunt. Monachis præsertim ordinis S. Benedicti per omnem vitam esus carniùm interdictus est. Alimenta illis sunt salsa-menta atque lacticia. Nec ex religionis instituto recentes pisces edunt, quaternis tamen illis jejuniis ne piscibus quidem victitant, caulibus ac cucumeribus sale conditis illis victus constat: potus his pertenuis ac

ac dilutus, quotidie in templis divinam rem faciunt. Sacrum officium antelucano adeunt tempore, quod albescente die finitur. Circa nonam diei celebratur Missa. Post hanc prandetur, à prandio sacrum officium repetitur: nec non à cœna. Prudentibus cœnantibusve legitur Evangeliorum interpretatio. Monachi verò Eremitani, quorum potissima cura est in convertendis ad religionem Christianam hominibus, bonam jam olim barbarorum partem, diu multumque apud illos verbum Dei seminantes, ad Christianismum pertraxerunt. Proficiscuntur etiamnum ad varias regiones Septentrionem atq; Orientem versus, quò maximis laboribus, ac vitæ periculo perveniunt, nil inde commodi sperantes, at hoc unicum spectantes, ut animas multorum devio errore abductas in viam revocare rectam, ac Christo eas lucrifacere queant. Jurisdictioni Ecclesiasticæ subiacent omnes Abbates, presbyteri, diaconi, ac universus clericorum status: uxores item, filiique sacerdotum, medici, viduæ, obstetrices, & ii, qui miraculum ab aliquo Sanctorum acceperunt, quive emancipati sunt pro alicujus animæ salute: ministri deniq; singuli monasteriorum ac nosocomiorum. Quicquid itaq; inter prædictas personas simultatis seu discordiæ exoritur, Episcopus ipse tanquam competens iudex decernit ac dijudicat.

Monachi
Eremitæ

Si verò inter laicos & hos aliquid controversiarum existit, iudicio communi decernitur. Quicumque autem sacerdotum contra religionem aut officium sacerdotale quavis ratione fecerit, iudicio ecclesiastico subicitur. Si verò furti aut ebrietatis accusatur, aut in aliud id genus vitii inciderit, à civili punitur magistratu. Si sacerdos queritur coram iudice politico, se à quopiam læsum esse (offensiones enim omnes atque iniuriæ ad forum civile spectant) tum iudex, si fortè cognoverit, hunc ab illo lacesitum, aut quavis iniuriã prius affectum fuisse, sacerdotem punit. Episcoporum etiam est divortia tam inter Duces & proceres, quàm nobiles atque ceteram multitudinem, qui concubinas alunt, constituere. Ad Episcopalem item jurisdictionem pertinet, si quando uxor marito non obsequatur, si quispiam in adulterio seu fornicatione deprehensus fuerit, si uxorem consanguineam duxerit, si conjunx conjugii quippiam mali machinetur: divinationes item, incantationes, venena, contentiones, propter hæresin vel fornicationem susceptas: aut si filius parentes sororesve acerbiùs increpuerit læseritve: præterea venere utentes præposterà, sacrilegos, mortuorum spoliatores, & qui ad incantandum de imaginibus Sanctorum, aut statua crucis quicquam avulserint: qui canem, avem, aut aliud aliquod

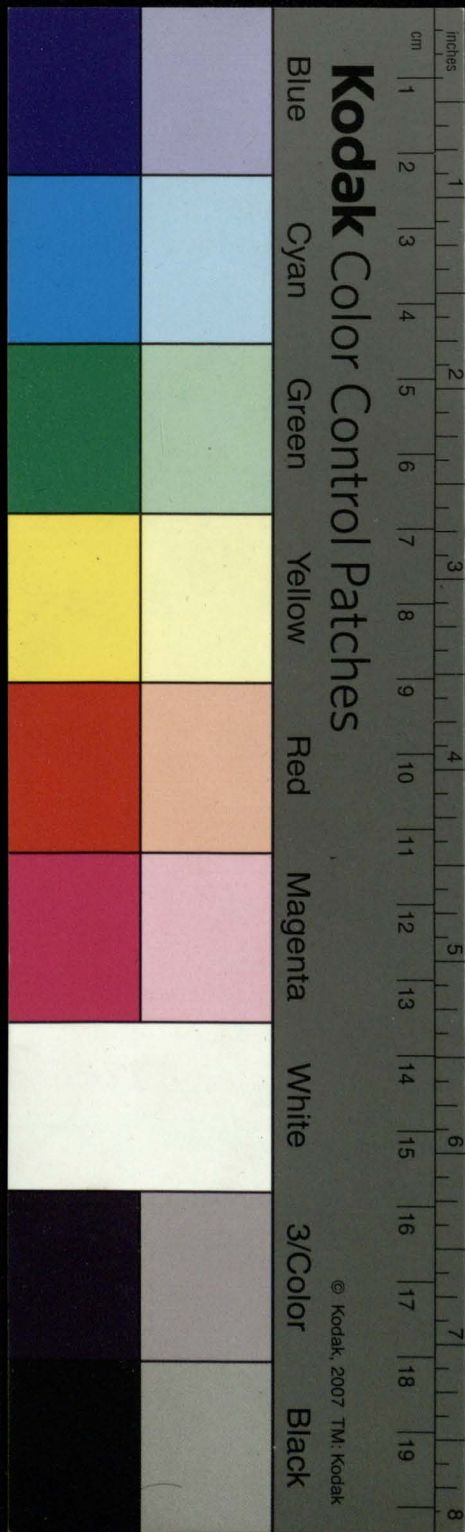
aliquod animal immundum in ædem induxerint,
aut comederint, punire.

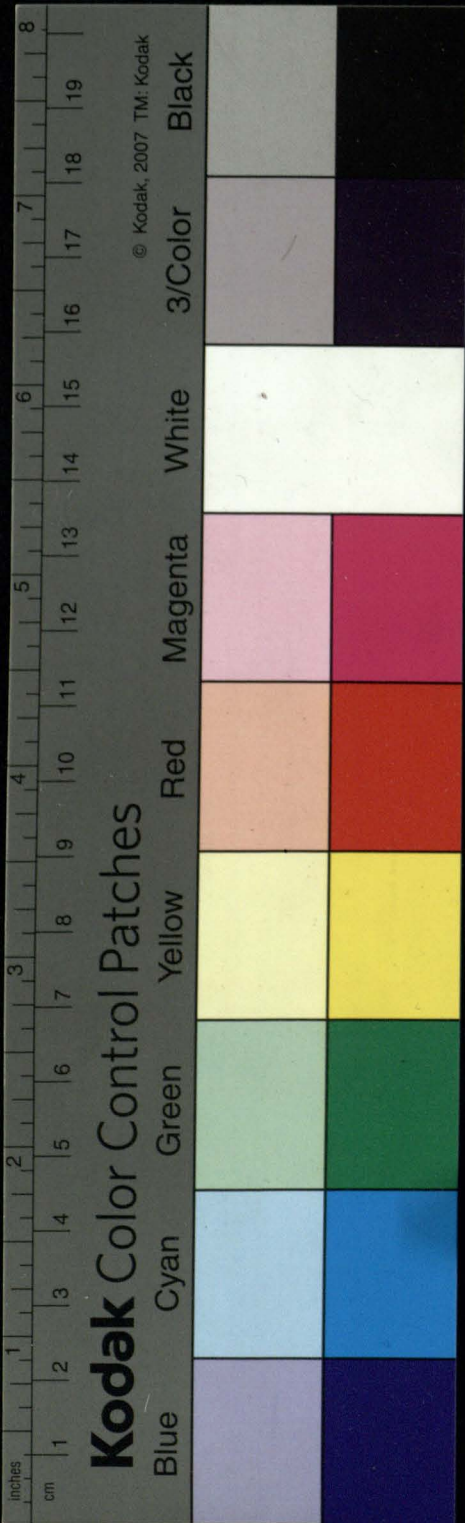
CAPUT XIV.

De ædibus sacris, earumque supellectile.

A Edes sacræ ligneis trabibus contextuntur, ac ple-
runq; è media æde assurgit turris scandulis tecta. ^{Aedes}
Foris adduntur ædi porticus. In coemeteriis fabricas ^{sacræ.}
ædificant ligneas, in quibus librantur campanæ,
nunc singulæ, nunc binæ, nunc ternæ. Organorum ^{Organæ.}
pneumaticorum, sive mavis Pipinianorum (quæ Pi-
pino primùm à Constantino Græcorum Imperatore
missa feruntur) nullus in ecclesiis illorum usus est.
Simulachra divorum in templis non admittunt: ta-
bulas tamen eorum imaginibus pictas in sacris ædi-
bus frequentes habent; his dona offerunt, his cere-
os accendunt: has etiam sacro fonte aspergunt, qui-
bus alioqui nullus est honos. In ædibus privatis sta-
tuas instar penatium colunt. Cœnobiorum non exi-
guus est numerus, præsertim ordinis S. Benedicti, ^{Cœno-}
quibus magni agrorum sunt redditus, quippe tertiam ^{bia.}
fundorum partem totius Moscoviæ tenent Monachi.
Haud longè à Moscoviæ metropoli abest monasteriũ
S. Trinitatis amplissimum, ubi trecenti monachi per-
petuò ferè sub regula Basilii Magni vivere perhibentur.

In

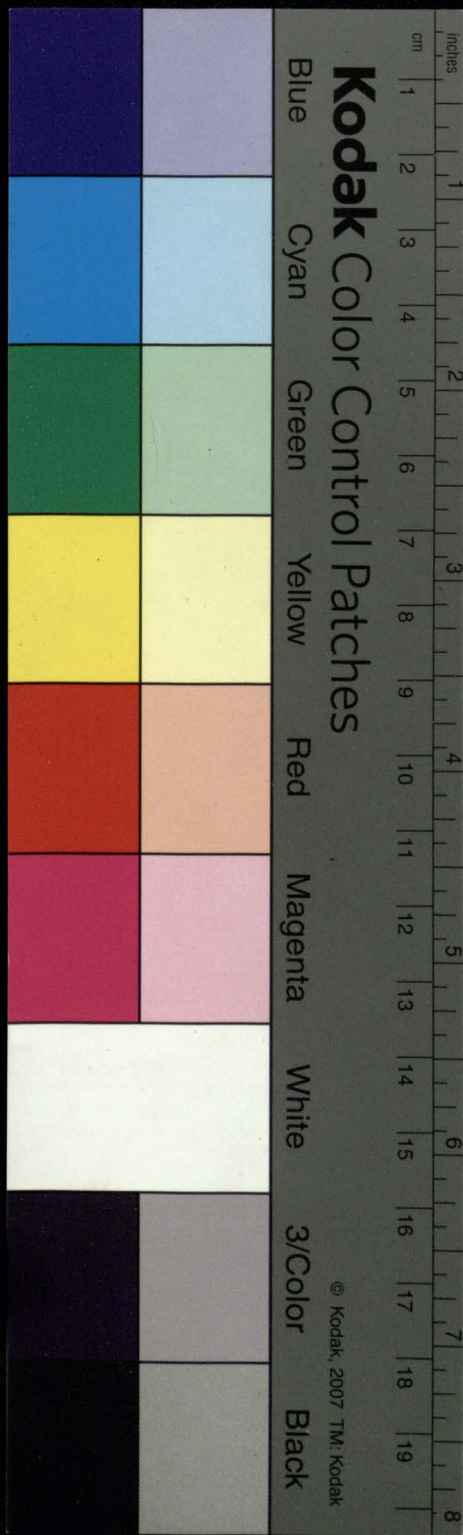

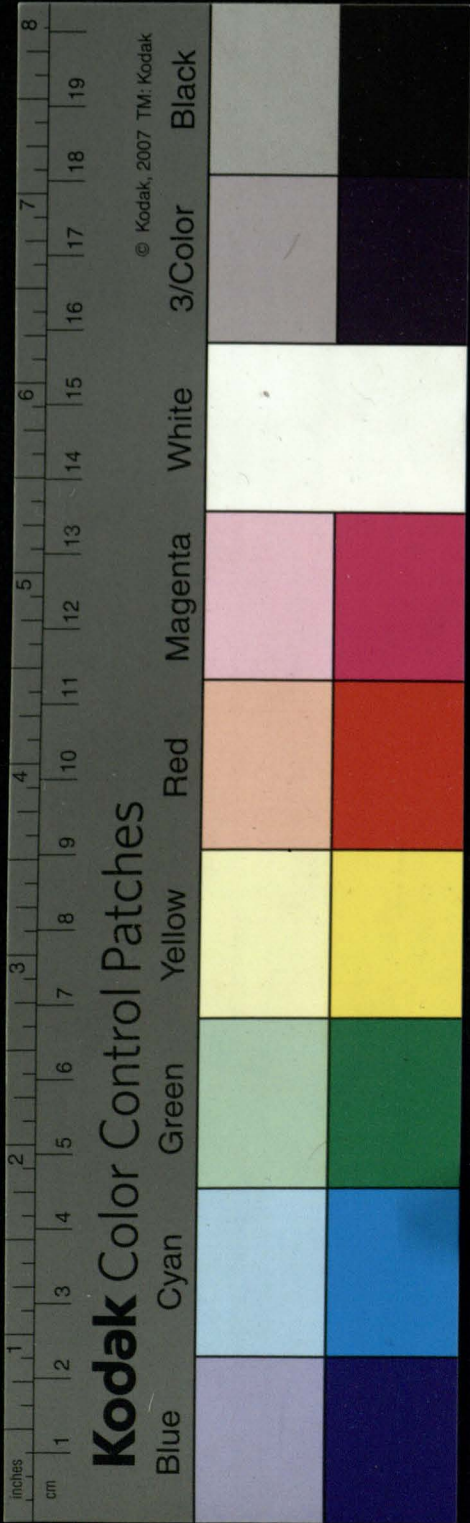
In quo etiam Sergii Abbatis sepulcrum multis miraculis clarum est. Eò Principes ipsi sæpe, vulgus verò quotannis certo confluit tempore, monasteriique liberalitate alitur. Fertur inibi olla cuprea esse, in qua certi cibi, & ut plurimum olus coquitur, ac, sive pauci, sive multi eò venerint, semper tamen cibi tantum remanere, quo ejus monasterii familia saturetur: ad eò, ut nil unquam defiat, aut superfluat. Coemeteria pro sepeliendis corporibus nullis ceremoniis dedicant, ajunt enim, corporibus unctis terram ipsam, & non corpora terram consecrari. Sepulturæ eorum non in templis, sed opulentiorum quidem in septis, ac exterioribus templorum vestibulis fiunt: agrestium verò in agris & silvis, ubi tumulos aggestis lapidibus muniunt, signumque crucis superimponunt. Quibus post Ecclesie Romanæ ritibus quadraginta diebus parentatur. Non subicenda hinc ridicula gentis consuetudo: defunctorum cadavera loculis condunt, ac manui cadaveris codicillos induunt, quorum summa est: defunctum fuisse Russum, Russorum fidem amplexum, ac in eadem decessisse. Hæ literæ D. Petro mittuntur, quibus mox (ut ajunt) admittitur, & ut sincerioris fidei sectatori beatorum quoque sedes, quam Latinis Christianis conceditur: alios enim semichristianos, se vero sinceros & genuinos esse contendunt.

*De ratione contrahendi matrimonii, ac
de divortiiis.*

Matrimonii inter sese contrahendi ratio ejusmodi observatur. Turpe & quasi inhonestum habetur adolescenti, ambire puellam, quò sibi in matrimonio locetur. Patris est juvenem alloqui, ut ducat filiam suam. His autem plerunque verbis adolescentem compellat: cum mihi sit filia, vellem equidem te mihi generum. Ad quæ juvenis: si me, inquit, generum expetis, ac tibi ita videtur, conveniam parentes meos, & de hac re ad eos referam. Dein si parentes ac propinqui assensu fuerint, conveniunt, ac de his, quæ pater filix dotis nomine dare velit, tractant. Mox dote constitutà nuptiis dies præscribitur. Interea Sponsus à Sponsæ adibus usque adeò arcetur, ut si fortè postulârit saltem eam videre, parentes sponsæ respondeant: cognosce ex aliis, quælis sit, qui eam nôrunt. Certè nisi sponsalia prius maximis pœnis firmata fuerint, ita, ut sponsus non possit, etiã si vellet, sine gravi pœna eam repudiare: aliàs non datur illi accessus ad sponsam. Sunt autem dotalia donâ plerunque equi, vestis, framea, pecora, servi, & similia. Invitati ad nuptias pecuniam rarò offerunt: munera tamen seu donaria sponsæ

Matrimonii
ratio.

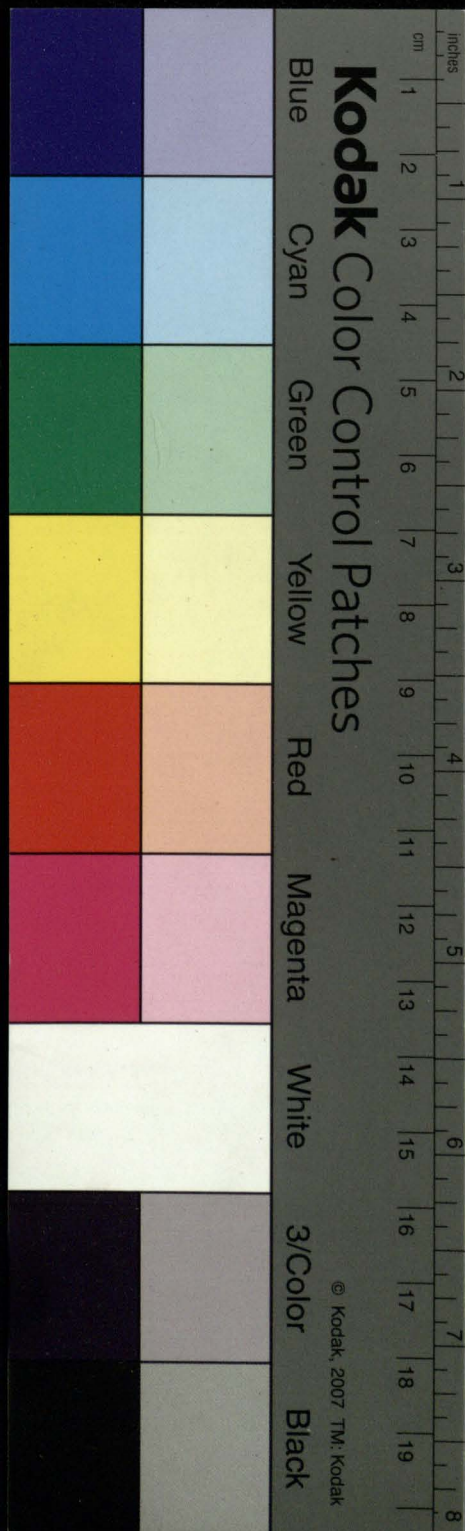
Sponsa mittunt, quæ singula sponsus diligenter nota-
ta reponit. Finitis nuptiis, deprompta rursus ordine con-
spicit; atque ex iis, si quæ allubescant, & sibi usui fu-
tura videntur, ea mittit ad forum, jubetque singula ab
his, qui rebus precia imponunt, æstimari: reliqua om-
nia ac singula singulis remittit cum gratiarum actio-
ne. Ea, quæ servavit in anni spacio, juxta æstimationem
pecuniâ aut aliâ re ejusdem valoris compensat. Tota
enim hæc munerum mittendorum ratio ad juvan-
dam rem familiarem novorum conjugum introdu-
cta est. Porro si aliquis donum suum pluris fecerit, tum
sponsus ad juratos æstimatores continuo recurrit, il-
lumque horum æstimationi standum esse cogit. Quod
si sponsus post annum elapsum non satisfecerit, aut
munus acceptum non restituerit, tum in duplum te-
netur. Denique, si alicujus donum juratis æstimans
dum dare neglexerit, ex voluntate atque arbitrio, ejus,
qui dedit, refundere obstringitur. Atque hunc mo-
rem vulgus ipsum in omni liberalitate seu donationis
genere usurpare sœvit.

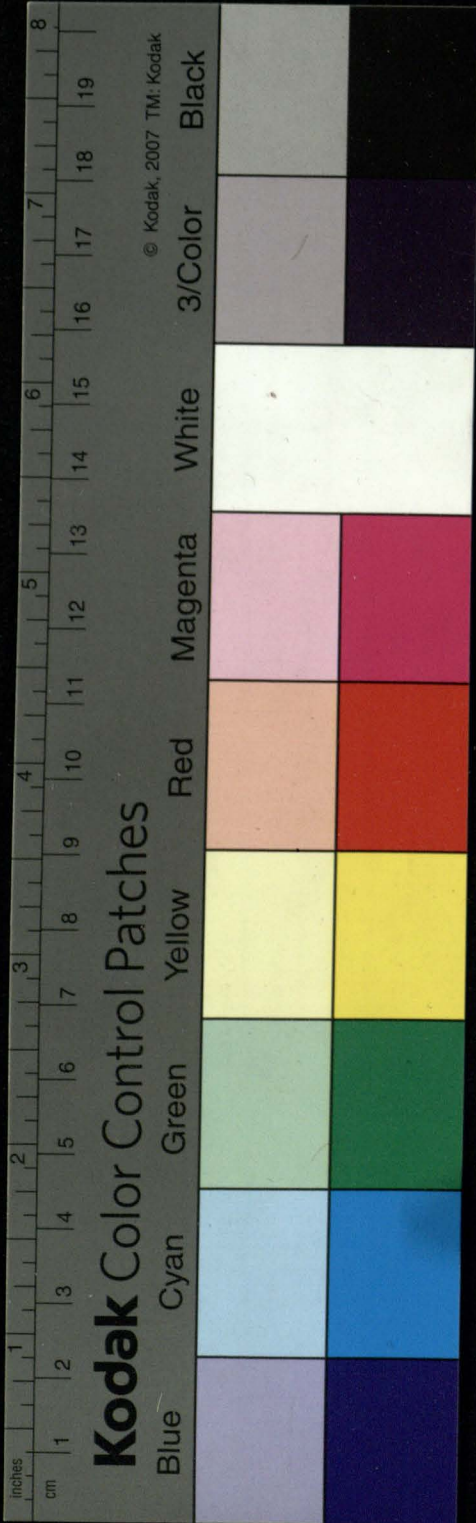
Ritus in-
templo
sponsa-
les.

Ritus sponsales in templo publicè hi obiri solent.
Mensa in primis in medio templi adornatur, ingredi-
entibusque templum sacerdos præcedens certas reci-
tat orationes, dein pro Patriarcha, Metropolita, Epi-
scopis, ac toto clero, proque Principe suo, & omni or-
dine.

ordine tam equestri, quàm plebejo, qui ritus suæ fidei
 sequuntur, sigillatim sacerdos cum diacono clarâ vo-
 ce precantur. His transactis, sponsus & sponsa men-
 sam præparatam accedunt, in linteoque secundùm
 consuetudinem pedibus substrato uterque stat. Postea
 sacerdos ex præscripto, an alicui olim non spondes
 derint, interrogat, stolâque manus utriusque annulos
 cõmutans colligat. Deinde coronas ligneas, vel ex tilix
 libro pictas, ad id muneris in ecclesia reservatas, capiti
 utriusque imponit, dicens: *posuisti Domine coro-
 nam super caput ejus de lapide precioso, &c.* Evan-
 geliumque de nuptiis Canæ Galilææ celebratis recitat.
 Dehinc panem & cerevisiam consecratam desponsas
 tis ad prægustandum porrigit, postea stolam (quâ
 sacerdotes collo appensâ utuntur) sponsus & sponsa
 ab una, & sacerdos ab altera parte tenent, sacerdo-
 temque præeuntem sequuntur, hæc verba dicentem:
*circuite populi Sion, ac date gloriam nomini Dei
 altissimi*, terq; mensâ circumeuntes loca sua occupât,
 & sacerdos psalmû quinquagesimum primum recitat.
 Quo absolutò, è templo egrediuntur. Cæterùm matris-
 moniû ita contrahitur, ut quartû consanguinitatis aut
 affinitatis gradum non attingant. Hæreticum putant,
 germanos fratres germanas ducere sorores. Nemo etiã
 affinis sui sororem in uxore ducere audet. Severissime
 obser-

observant, ne hi matrimonio implicentur; inter quos spiritualis baptismatis cognatio intercedit. Si quis alteram ducit uxorem, fitq; bigamus, conceditur id quidem, sed vix legitimum matrimonium esse putatur. Tertiam uxorem ducere sine gravi causa non licet. Quartam verò nec permittunt cuiquam, nec etiam Christianum esse judicant.

Divortia

Divortium admittunt, dantque libellum repudii: id tamen maximè celant, quod contra religionem, ac statuta esse nòrunt. Pro adulterio non censent, si uxoratus cum soluta libidinatus fuerit, uxore alterius exceptà. Tepidus ut plurimum conjugatorum amor, præsertim principum ac nobilium virorum, eò quòd puellas nunquam antè visas ducunt, ac servitiis. Principis occupati, eas deserunt, alienà interim turpique libidine sese polluentes. Divortia inter se frequenter vulgant, Episcopis indulgentibus, literasque repudii communicantibus. Olim etiam agrestes, quibus ad Episcopos propter longam itineris distantiam aditus difficilis erat, divortium (more gentili antiquitus observato) sic peragebant: cùm inter virum atq; uxorem lites exortæ essent, extra pagum in trivium ambo prodire solebant, mantili accepto, quod inter se manibus utrinque tenendo per medium discindebant, hocq; inter se divisò, matrimonium etiam divisum esse arbitrabantur. ○

CAPVT

CAPUT XVI.

De mulierum Moscoviticarum conditione.

Mulierum conditio misera est, non enim eo sunt honore apud eos, quo apud cæteras gentes, prope enim ancillarum loco habentur. Nulla honesta creditur, nisi domi conclusa vivat, adeoque custodiatur, ut nusquam prodeat. Parum pudicam existimant, si ab alienis exterisve conspiciatur. Domi autem occlusæ nent, aut pensâ trahunt: nil prorsus juris, aut negotii in ædibus habent, omnes enim labores domestici servorum operâ fiunt. Non verberatæ à maritis conqueruntur, nullam se apud maritos habere gratiam, verbera enim signum amoris putant. Quicquid mulierum manibus suffocatur, sive gallina, sive aliud aliq̃ quod animalium, abhorrent tanquam impurum. Pauperiorum uxores domesticos labores obeunt. Cæterum quum viris & servis absentibus gallinas jugulare volunt, stant pro foribus, tenentes gallinam & cultrum, prætereuntesq; viros, ut ipsi eas mactent, plurimum rogant. In templa rarissimè, rariùs etiam ad amicorum colloquia, nisi effætæ jam sint, omnique suspicionem careant, admittuntur. Certis tamen ac festis diebus animi gratiâ concedunt uxoribus ac filiabus, ut in pratis convenient amant, ibique cuidam rotæ

Mulierum conditio.

O 3   instar

Kodak Color Control Patches

Blue

Cyan

Green

Yellow

Red

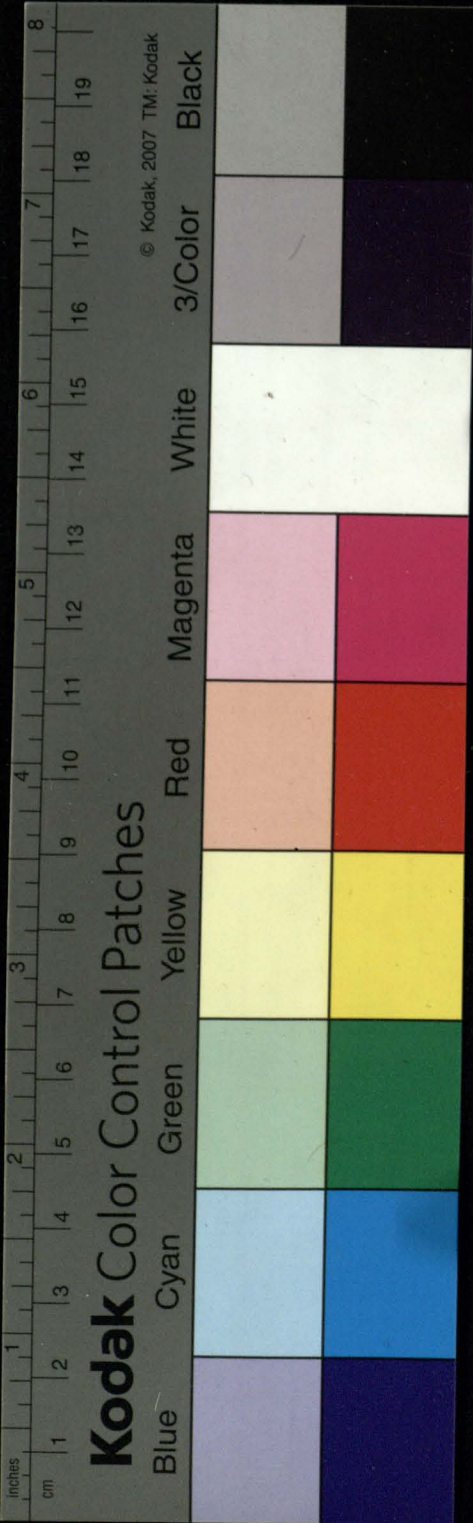
Magenta

White

3/Color

Black

© Kodak, 2007 TM: Kodak

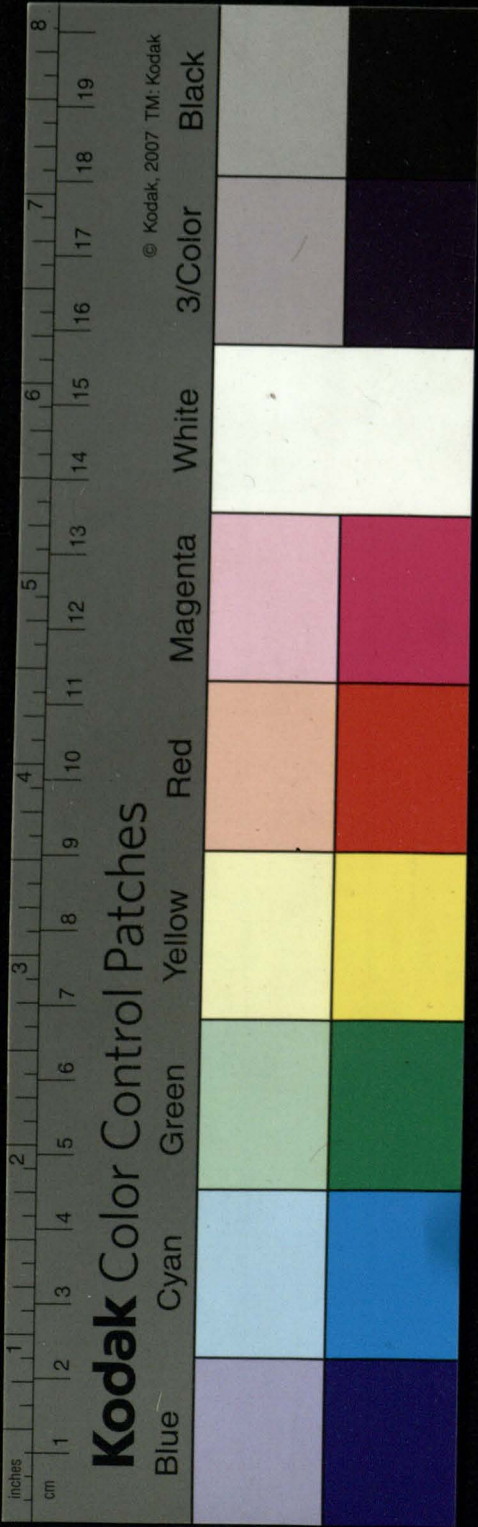
instar Fortunæ insidentes, alternatim sursum ac deorsum moventur: aut alioqui funem in mediis circuli modum duobus stipitibus appendunt, cui insidentes ac suspensæ, hinc inde impulsæ feruntur, moventurq; aut denique quibusdam ac certis cantilenis, manibus, pedibusque plaudentes, capitibusque sæpenumero moventes se oblectant, vel manibus invicem se tenentes, ac simili modo canentes in gyrum ducunt. Hæc autem consuetudo præcipuè circa festum Petri & Pauli Apostolorum aliquot hebdomadis ab omnibus Moscis atque Russis promiscuè frequentatur.

CAPUT XVII.

De moneta & numerandi ratione.

Monetam argenteam Mosci quadruplicem habent: Moscoviticam, Novogardensem, Tuerensem, ac Plescoviensem. Moscoviticus numus oblongâ & ovali quodammodo formâ (Denga dictus) diversas habet imagines. Antiqua in una rosæ, posterior hominis equo insidentis, draconemq; hastâ ferientis imaginem: in altera parte utraque scripturam habet. Horum autem hoc tempore septuaginta representant aureum Ungaricum unum. Tuerensis utrinque scripturam habet, & valore æquiparatur Moscovitico. Novogardensis in una parte Principis in solio sedentis

53
 dentis, hominisque ex aduerso sese inclinantis imagi-
 nem, in altera scripturam habet, atque Moscoviticum
 valore in duplo superat. Plefcoviensis caput bovis in
 una parte coronatum, in altera verò scripturam habet.
 Est præterea cuprea sive ærea moneta, quæ tantum us-
 sibus pauperum destinatur, & Pula vulgò vocatur:
 horum quadraginta Dengam Moscoviticam consti-
 tuunt. Aureos non habent, nec cudunt ipsi, sed Un-
 garicis ferè, interdum etiam Rhenanis utuntur, precium-
 que eorum sæpè mutant, præsertim cum alienigena
 auro aliquid sit empturus, tum continuo ejus precium
 minuunt. Si verò aliquò profecturus auro indigeat,
 ejus tum rursus precium augent. Constat autem omnis
 moneta Moscorum ex puro argento, quamvis ea quoq;
 nunc adulteretur: omnes ferè aurifabri Moscoviæ nu-
 mos cudunt: & si quis massas argenteas puras nu-
 mosq; cupit, nummi & argentum appenduntur, atq;
 æquâ lance librantur: mercedem laboris exiguam au-
 rifabri (parvo alioqvi operâ suam æstimantes) repor-
 tant. Porrò universa Moscovia nullum habet argentum,
 nisi importatum: nec Princeps usq; adeò efferre vetat, sed
 cavet verius, atque ita permutationem rerum facere, &
 alia, ut pelles; quibus abundat, aut quid aliud ejusmo-
 di pro aliis rebus dare recipereq; suos jubet, quò argen-
 tum & aurum in ditione sua retineat. Vix a. à sesquicen-
 tum

tum annis monetà utuntur argenteà, præsertim apud illos signatà. Initiò cùm argentum in Moscoviam inferretur, fundebantur portiuncula oblongæ argenteæ sine imagine & scriptura, pondere unius rubli, quarum nulla nunc apparet. Cudebatur etiam moneta in Galicziensi Principatu, ea autem, qvum æqvabili careret valore, in usu esse desiit. Porrò ante monetam proboscide & auriculis aspreolorum, aliorumq; animalium, qvorum pelles ad nos efferuntur, utebantur, iisq; vitæ necessaria ceu pecunià emebant.

Numerandi ratio.

Numerandi ratio apud eos talis est, ut res quas cunque per sorock aut devvenosto, hoc est, aut quæ dragesimo, aut nonagesimo numero numerent, dividantque. Numerantes itaq; subinde repetunt, multiplicantq;, bis sorock, ter sorock, qvater sorock: aut bis, ter, qvater devvenosto. Mille gentili lingua Tis sucze, item decem millia una dictione Tma: viginti millia dvve tma, triginta millia, tri tma exprimunt.

C A P U T X I I X .

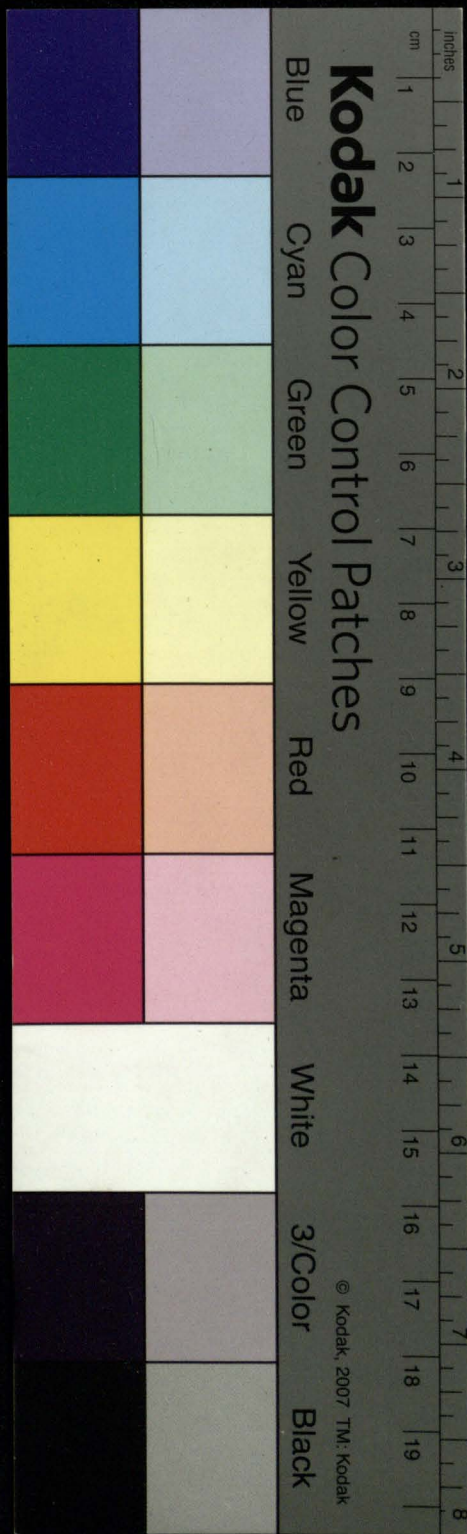
De mercibus, vectigali, & usura.

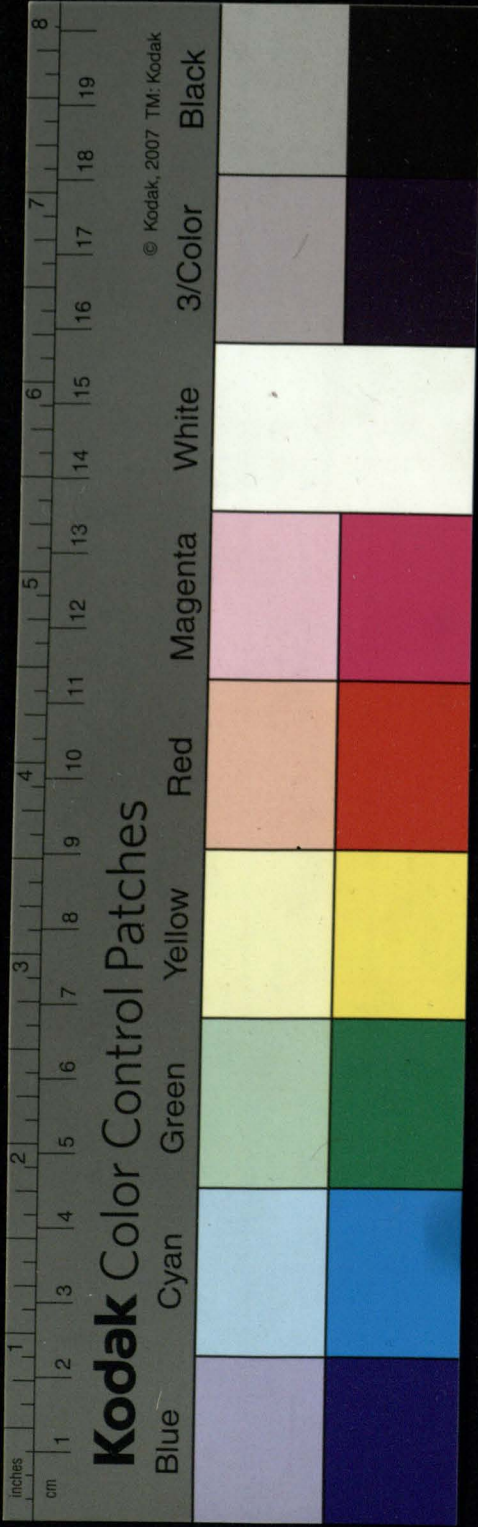
Merces.

Merces exoticas si quis in Moscoviam attulerit, eas continuò apud telonii præfectos profiteri, ac indicare cogitur, quas hi statà horà conspiciunt, æstimantque, æstimatas verò nemo nec vendere, nec emere

54

mere audet, nisi prius Principi fuerint exhibitæ. Porrò Princeps si quicquam emere voluerit, tum nec mercatori interim rebus suis precium statuere, nec cuiquam licitari fas est. Quo fit, ut mercatores interdum diutius suo cum damno detineantur. Neque enim cuiusvis mercatori præter Litvanos, Polonos, aut illorum imperio subjectos Moscoviam venire licet. Nam Svecis, Livonibus, & Germanis ex maritimis civitatibus Novogardiæ duntaxat: Turcis verò ac Tartaris Chlozigrodi, quò nundinarum tempore diversi ex remotis locis homines confluunt, mercaturam exercendi facultas datur. Quando verò legati & oratores in Moscoviam proficiscuntur, tum omnes undecunq; mercatores in illorum fidem ac protectionem suscepti, Moscoviam & liberè, & sine portoriis ire redire possunt. Major mercium pars sunt masæ argentæ, panni omnis generis ac coloris, sericum, panni sericei, & auro argentoque intertexti, gemma, uniones, aurum filatum, insuper piper, crocus, zinziber, & cætera: interdum viles etjam quasdam res suo tempore illuc portant, ex quibus non parùm lucri referunt. Sæpe etjam accidit, ut rei alicujus desiderio omnes teneantur: quam qui primus attulerit, plus justo lucratur. Deincùm plures mercatores earundè rerum magnam advexerint copiam, tanta nonnunquam vilitas earum

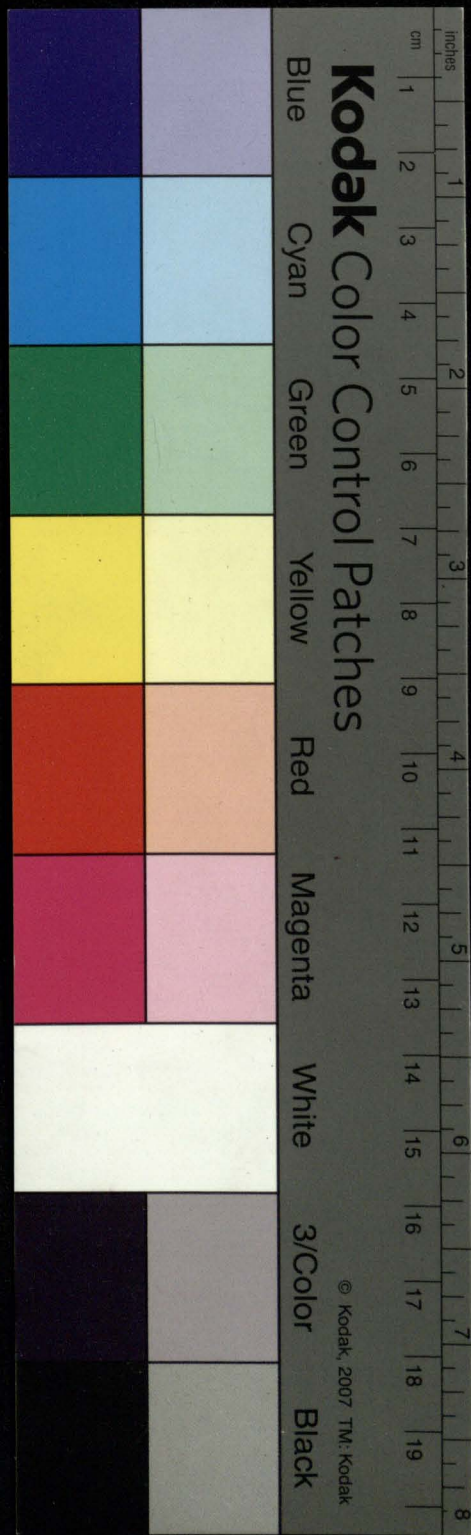
consequitur, ut is, qui res suas primùm magno vendiderat, easdem rursus vilescente precio redimat, magnoque suo commodo in patriam reducat. Merces verò quæ inde asportantur, sunt pelles variorum animalium, & cera. In Lithuaniam & Turciam corium, pelles, & albi longi dentes animalium, quæ ipsi Mors vocant, in mari Septentrionali degentium, ex quibus manubria pugionum Turcæ conficere solent: in Tartariam verò sellæ eqvorum, frena, vestes, corium: arma autem & ferrum non nisi furtim, aut ex singulari præfectorum permisso exportantur ad alia loca, intra Orientem ac Septentrionem. Panneas tamen & lineas vestes, cultellos, secures, acus, specula, marsupia, aut quid aliud ejusmodi, quocumque libuerit, vehunt. Fallacissimè ac dolosissimè mercantur, quin, dum precium afferunt, ac rem minoris dimidio precio in fraudè venditoris licentur: mercatores nonnunquam non uno tantùm, aut altero mensè suspensos ac incertos detinent, sed ad extremã desperationem quosdam perducunt. Cæterùm, cui mores illorũ perspecti sunt, ac dolosis verbis, quibus rei precium imminuunt, tempusq; extrahunt, non movetur, aut dissimulat: is res suas sine aliquo dispendio vendit. Extraneis autem singulas res carius vendunt. ita ut, quæ uno aureo floreno seu ducato Ungarico alioqui emunt, ea quinque, octo, decem,

decem, viginti interdū indicent: tamen si ipsi vicissim aliquando rem rarā ab exteris decem, aut quindecim florenis mercentur, quæ vix unum aut alterum valet florenum. Porro contrahendis rebus, si quid fortè dixeris, aut imprudentiùs promiseris, eorū diligenter meminere, præstandaq; urgent: ipsi verò, si quid vicissim promiserint, minus implent. Quamprimùm item jurare incipiunt, aut obtestari, ilico dolū subesse scias animo enim fallendi ac decipiendi jurant. Pellū magna est diversitas. Zobellinarum enim nigredo, longitudo, ac densitas pilorum maturitatē arguunt: adhæc, si congruo tempore, quod in pellibus aliis pariter observatur, capiantur, precium augent. Martium sive marturinæ pelles ex diversis partibus, ex Severa bonæ, ex Svecia meliores advehuntur. Hermelinorum pelles ex pluribus pariter locis inversæ adferuntur, quibus tamen emptoribus plerisq; imponitur. Habent signa quædam circa caput & caudā, ex quibus cognoscuntur, an convenienti tempore sunt captæ. Nam simulac ubi hoc animal captum fuerit, exoriatur, pellisque invertitur, ne attritis pilis deterior fiat. Si quod non suo tempore captum fuerit, pellisque idè bono ac nativo colore careat, tum ex capite & cauda certos pilos tanquam signa, ne incongruo tempore captum agnoscat, evellunt, atque ita emptores decipiunt

Pelles
diversæ.

amib.

Kodak Color Control Patches

Blue

Cyan

Green

Yellow

Red

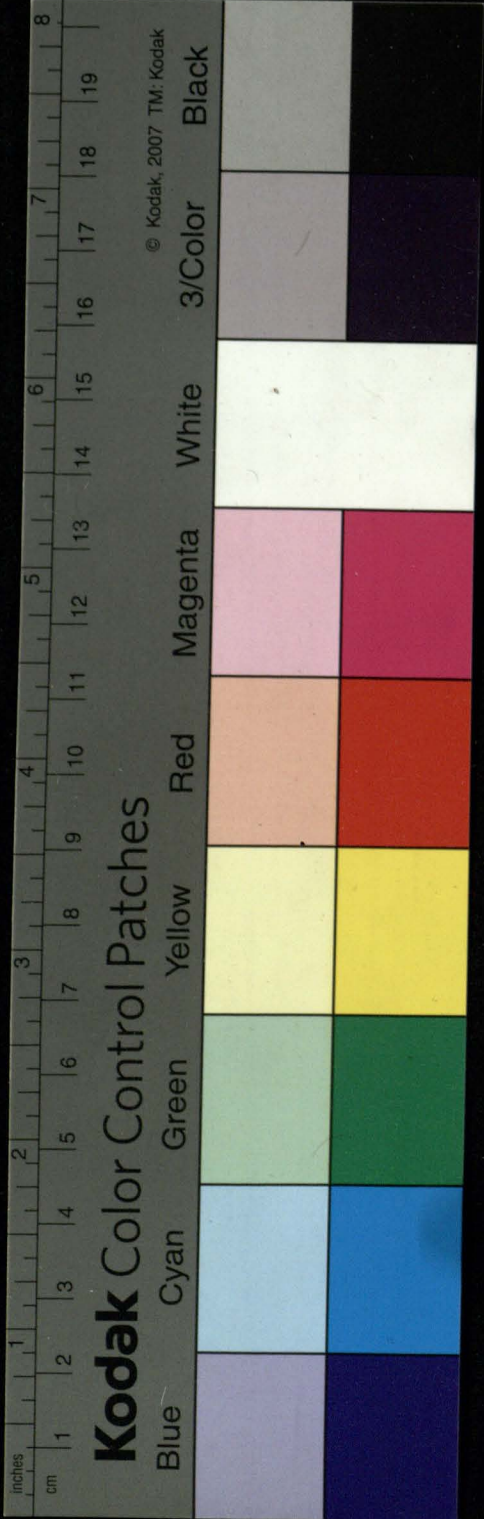
Magenta

White

3/Color

Black

© Kodak, 2007. TM. Kodak

piunt. Vulpinae, & praesertim nigrae, ex quibus plerumque capitis tegumenta conficere solent, plurimi fiunt. Aspreolorum pelliculae ex diversis quoque partibus afferuntur. Lynceum pelles parvi, luporum vero ab eo tempore, quo in Germania in precio esse coeperunt, plurimi fiunt, eorumque terga longe in minore, quam alibi, sunt pretio. Castorum pelles apud illos pretiosae sunt, omnesque juxta ex his, quod nigro eoque naturali sint colore, vestium fimbrias habent. Pellibus domesticorum catorum feminae vestiuntur. Est quoddam animal, quod Pessecz appellant: hujus pelle, quod plurimum caloris corpori adfert, in itineribus utuntur.

Vestigal Vestigal seu portorium omnium mercium, quae vel importantur, vel exportantur, in fiscum refertur. De qualibet re, aestimatione unius rubli, numerantur denge septem, extra ceram, de qua non solum juxta aestimationem, sed pondus quoque, vestigal exigitur. De quolibet autem pondere quatuor denge solvuntur.

Usura. Usura iis communis est, quam licet infamem, imò & grande peccatum esse praeseferant, ab ea tamen nemo ferè abstinet. Est autem quodammodo intolerabilis, quum nimirum de singulis quinibus unus, de centum viginti pendantur. Ecclesiae mitius videntur agere, quae decem è centum recipiant.

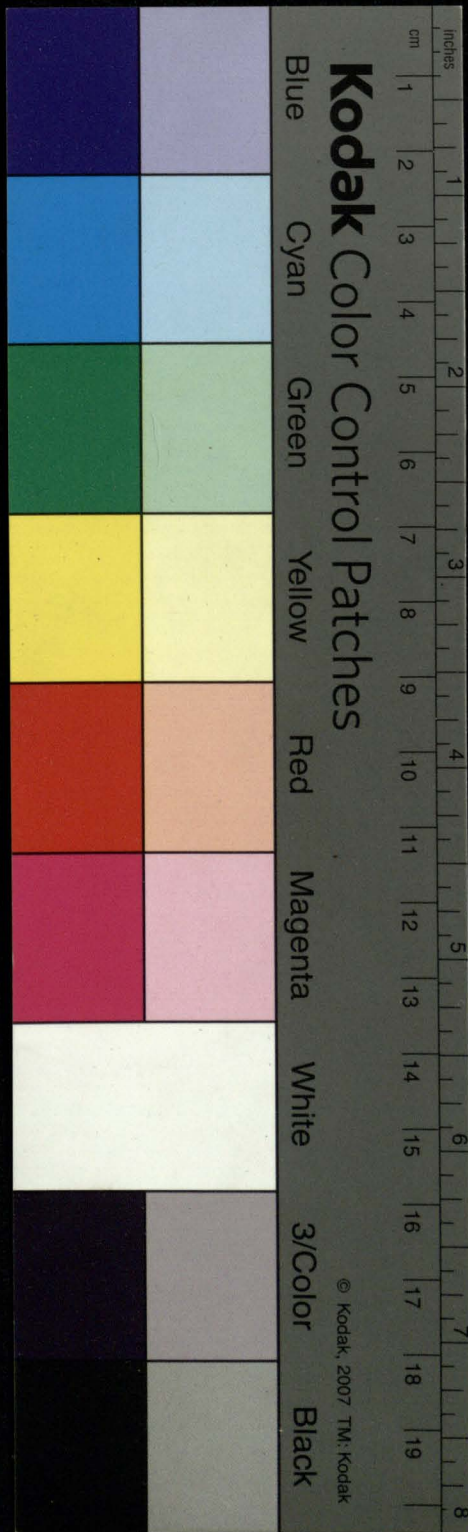
CAPUT XIX.

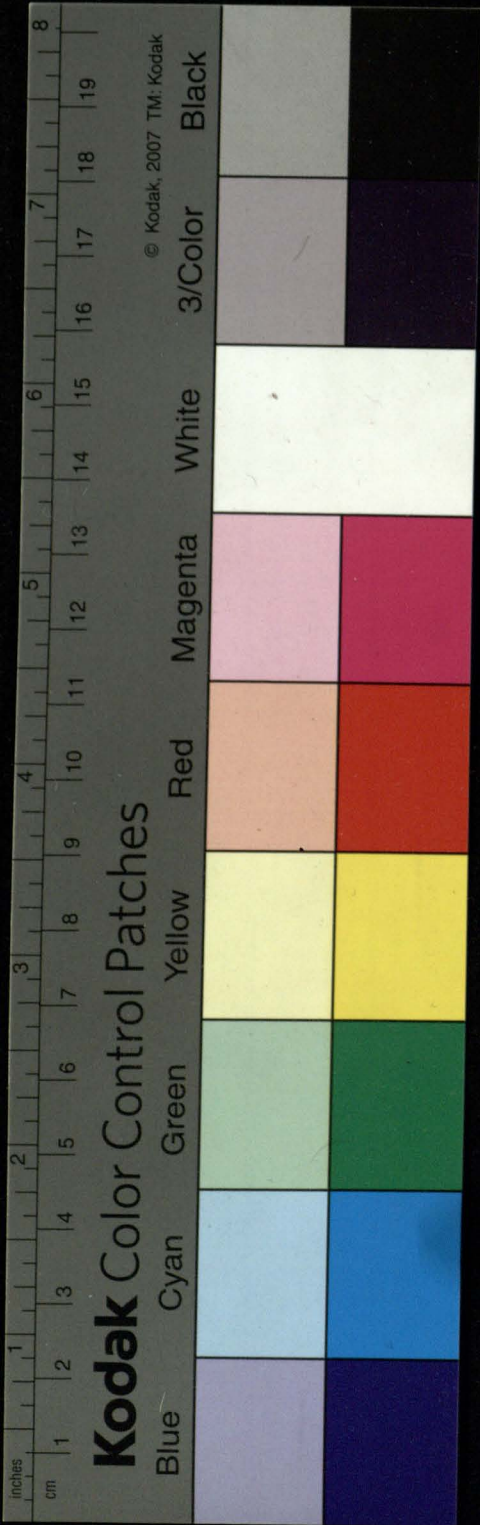
De Reipublica forma.

FORMA Reipublicæ apud Moscos merè est tyrannis, quia Princeps absolutum in suos imperium exercet, ac sine ulla iusta causa vitæ necisq; potestatem sibi in eos usurpat. Quà ratione, quo ad modum domnandi, reliquos universi orbis monarchas superat. Autoritatem enim suam, vel potiùs tyrannidem tam in ecclesiasticum quàm civilem statum extendit, liberèq; ac ex voluntate sua de omnium & vita & bonis constituit. Consiliariorum, quos habet, nullus tantæ est autoritatis, qui dissentire, aut in re aliqua, etiam iniquissimâ, ei resistere audeat. Omnes fatentur palàm, voluntatem Principis voluntatem Dei esse, ac quicquid Princeps egerit, ex Dei voluntate agere: ob id etiam Dei clavigerum, ac cubicularium nuncupant, executorem denique divinæ voluntatis credunt. Unde Princeps ipse, si quando pro captivo, aut re aliqua gravi preces interponuntur, respondere consuevit: cum Deus iusserit, liberabitur. Pari ratione si quispiam de re aliqua incertâ ac dubiâ quærit, respondere communiter solent: Deus scit, & magnus Dux. Incertum, an tanta gentis immanitas tyrannum Principem exigat: an Principis tyrannide gens ipsa tam immanis, tamq;

Forma
Reipub.
Moscov.

Mosco-
viæ Prin-
cipis ty-
rannis.

XIO

M O S C O V I A E

crudelis efficiatur. Fratribus, affinis, cognatisque suis nec arces ad legitimè possidendum permittit, nec etiam confidit, solummodò aliquos ad arbitrium suum castris ac possessionibus certis præficit, ac tandè illis qualibet levi de causa infensus, omnia, ut sua, adimit. Ex plebeis eqvites, Palatinos, atque Consiliarios plerunque suo arbitrato, nullo repugnante, creat: Ex consiliariis rursus sive equitibus plebejos, bonis illis ademptis omnibus & publicatis, reddit. Eodem modo Metropolitanas, Episcopos, Abbates, Prioresque monasteriorum suo iudicio legit, ac deponit, omnes juxta servitute premit onerosà, adeò, ut quemcunque penès se in aula esse, aut in militiam ire, aut legationem aliquam agere jufferit, præstare id sumptibus cogatur suis, exceptis adolescentulis, tenuioris fortunæ nobilium filiis, quos paupertate oppressos quotannis assumere, eosque inæquali stipendio proposito alere consuevit. Porro quibus in annum sex numerantur aurei, iis tertioquoq; anno stipendium exolvitur: quibus autem in singulos annos dantur duodecim, ii tenentur ad quodvis exequendum munus suis & sumptibus & equis aliquot esse parati, ac expediti. Eminentioribus, qui legationem, aliaque graviora ob-eunt officia, aut præfecturæ, aut villæ, aut prædia habitâ cujusque & dignitatis & laboris ratione attribuntur.

COMMENTARIUS.

III

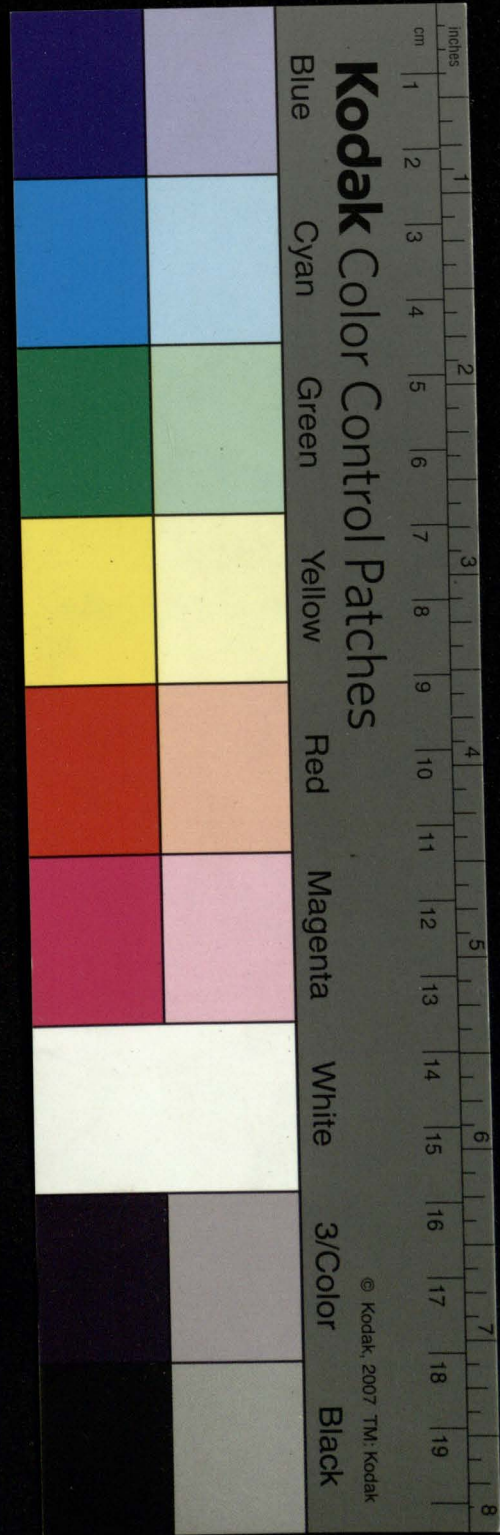
untur. De quibus tamen singulis certos census annuos Principi pensitant: multa duntaxat, quam à pauperibus aliquid fortè delinquentibus extorquent, & quædam alia illis cedunt. Hujusmodi autem possessiones utendas fruendas plerunque ad sesquiannum concedit. Si quem tamen singulari prosequitur gratiâ, mensis addit aliquot: sed elapso eo tempore cesat omnis gratia, totoque sexennio gratis illi deinceps servendum est.

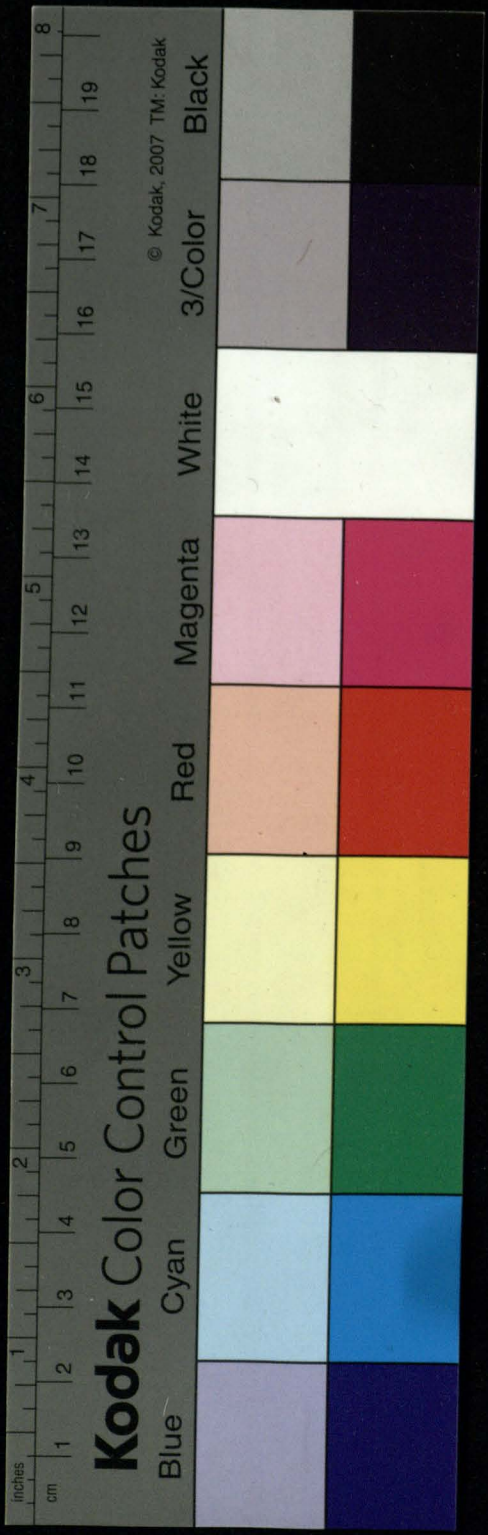
CAPUT XX.

De titulo Principis Moscoviæ.

Appellatur autem Princeps vernaculâ Czar, quod Regem Russis significat. Communi verò Slavoniæ eâ linguâ apud Polonos, Bohemos, Moravos, & alios omnes, sumtâ quadam consonantiâ ab ultima, eaque gravi syllabâ Czar Cæsar seu Imperator intelligitur. Unde omnes Russici idiomatis ignari, Bohemi, Poloni, atque reliqui Slavi alio nomine Regem nuncupant, nempe Krol, Kral, Kiral, & Korol: Czar verò solummodò Cæsarem seu Imperatorem dici existimant. Unde Russi interpretes audientes, ab exteris hoc nomine Imperatorem significari, cœperunt & ipsi Principem suum Imperatorem Russiæ appellare, nomen Czar dignius esse, quam Regis (licet idem sonent) putantes. Cæsarum

57

terum in omnibus eorum historiis, cum sacris tum profanis ubiq; Regis nomine Czar, Imperatoris vero Kesar reperitur. Sic quoque Tauricae Rex Tartarorum Praecopensium Czar, hoc est, Rex nuncupatur, omnesque Tartarorum Reges hoc efferuntur nomine. Sed plures hujus vocis ignorantia decepti, omnes Reges hoc nomine Czar vocatos Caesares esse arbitrantur. Nonnulli etiam Moscorum Principem nominant album Regem, vel quod Russia alba ei subiecta sit, vel quod incolae vestibus & pileis plerunque albis utantur. Porro Regis titulo utitur ad Romanum Pontificem, Imperatorem, Sveciae, ac Daniae Reges, Turcicum Imperatorem, & quondam ad Prussiae Livoniaeque Magistros. Ipse vero a nemine horum, nisi forte a Livonibus Rex salutatus. Ad Poloniae autem Reges magni tantum Ducis nomine uti consuevit, titulo Regis omisso, neuter enim horum literas alterius novo auctas titulo acceptare dignatur. JOANNES tamen Basilides & ad Poloniae Regem STEPHANVM clariss. memoriae Regis titulum usurpavit, verum ab illo nunquam, nisi magni Ducis titulo honoratus est.

CAPUT XXI.

De inauguratione Principis Moscoviae.

Inauguratio

In auguratur Moscorum Princeps in totius Mosco-

viae

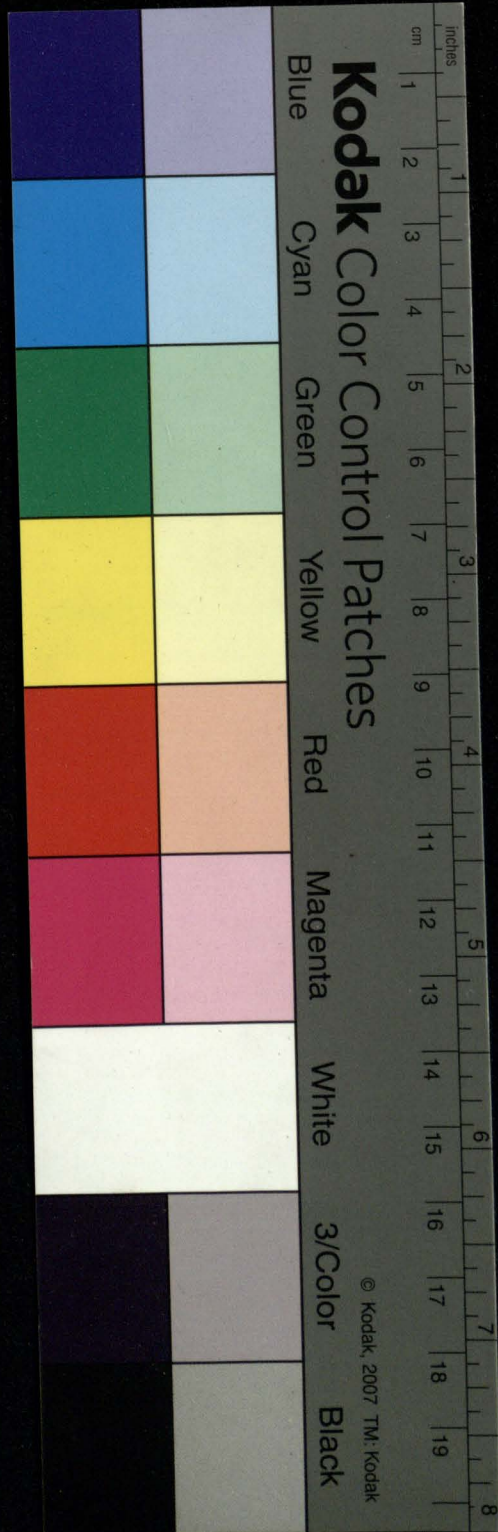
COMMENTARIUS.

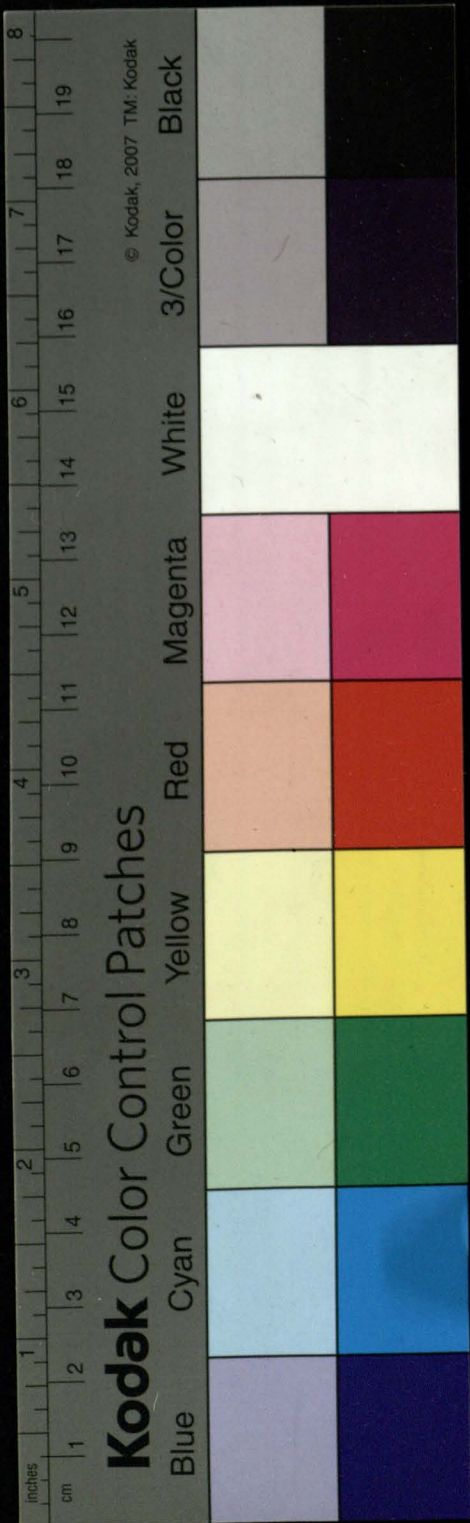
113

viæ metropoli à metropolita, cui assistunt Archiepiscopi, Episcopi, Abbates, Priores, totusq; Ecclesiasticorum conventus, solemnibus ornamentis induti, idque in divæ Virginis æde. Ubi canitur à metropolita totoq; clero oratio D. Virginis, & S. Petri confessoris, quem illi miraculosum vocant. Dein Metropolita Deum precatur pro novo Duce, ut eum protegat, longitudo dierum illi det, cor ejus in timore dirigat, à mala fide avertat, ut judicet populum in ecclesia, justitiam afflictis præstet, filios pauperum conservet, ac tandem regnum consequatur cœleste. His finitis, imperat duobus Abbatibus metropolita, ut sibi barma, quod est ornamentum ducale, porrigant, quod unà cum pileo ducale tegumento quodam serico obducitur, illoque novi Ducis caput tegit, ac post precatur, ut Deus eum sub protectione conservet, in regno contineat, quò semper bona ac decencia agat, clarescere faciat justitiam in diebus suis, amplificationeque domini sui, & ut in tranquillitate ejus quietè sine discordia vivant, in omni bonitate & puritate. Tandem pileum ducalem, ab Abbatibus sibi porrectum, crucis signo adhibito magni Ducis capiti imponit, cui dein Archiepiscopus & Episcopi accedentes manu benedicunt. Interea Diaconus canit litaneiam, quà peractà, iterum metropolita addit orationem ad divam virginem.

Q

nem.

114

M O S C O V I A E

nem. Post canunt sacerdotes multos Magno Duci annos precando. Secundum illa Metropolita, Archiepiscopi, Episcopi, totusque clerus ordine magnu Ducem accedunt, eumque debito consalutat honore. Exin Metropolita ad magnum Ducem se convertens, sui eum admonet officii, ut timeat Deum, amet justitiam & justum iudicium, curam recte fidelium habeat. Deinde surgitur, Metropolitaque orans magno Duci benedicat. Tandem liturgia absolutam, magnus Dux pileo ducali, ac barmam ornatus, ex aede magna nobilium catervam ad divi Michaelis Archangeli pergit, ubi in vestibulo supra pontem a quodam principe viro denigis aureis ter aspergitur, templumque ingresso sacerdotes litaneiam orantes pro more ei benedicunt, ac juxta sepulcra atque monumenta crucis signo eum signant. Hinc rursus, templo egrediens, in porta aureorum numorum projectione honoratur. Tandem rectam in templum Annunciationis beatam Virginis progreditur, ubi sacerdotes pariter ei benedicunt, ac numi missiles, ut ante, in magni Ducis honorem sparguntur.

C A P U T XXII.

De legibus Moscorum.

Leges
Moscor.

Legum, ut fit sub tyrannide, magna est paucitas, si quidem Princeps tyranni more cum eis agit, ac leges

gi vo-

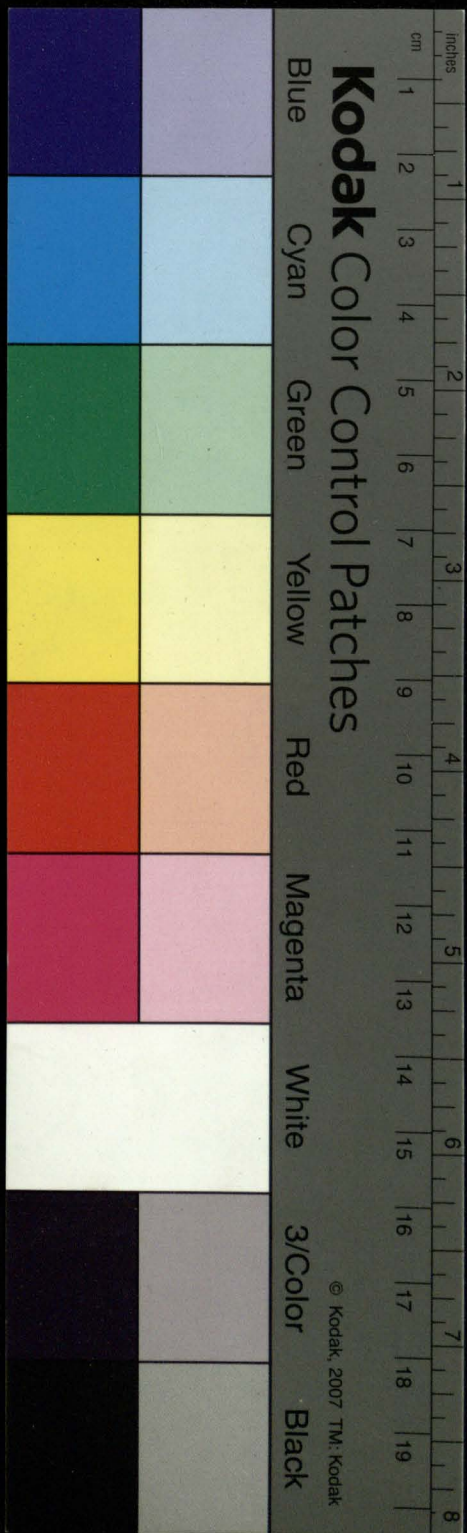
COMMENTARIUS.

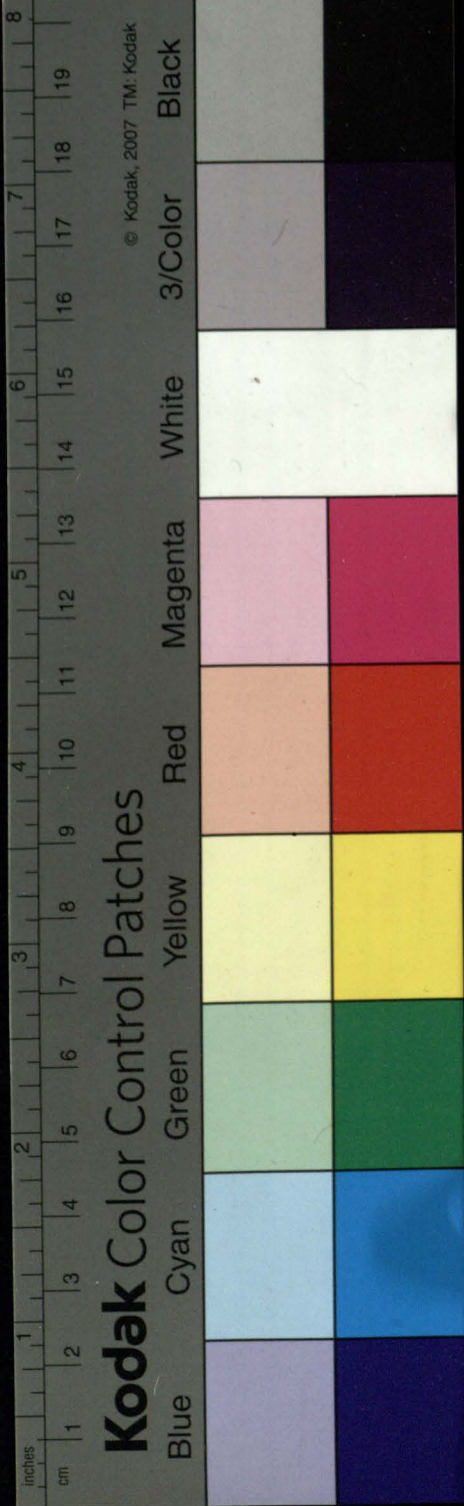
II

gi voluntatem suam substituit, illis hac in parte adsentientibus. Sic enim censent, à Metropolitibus edocti & persuasi, se cum Deo per Principem tanquam Dei vicarium atque internuncium conjungi: ideoque ejus voluntatem divinæ æquiparant, & sive is voluerit, aut præceperit bona sive mala, turpia sive honesta, quæ
 59
 liacunque fuerint illa, nefas recusare putant, dictitantes, voluntatem Principis ac Dei unam eandemque esse, ac talem divinitus Principem obtingere, qualem meriti sunt, benignum vel asperum. Hæc sanè omnia libertati aureæ, quæ aliæ gentes cultiores gaudent, plurimum derogant, ac tyrannidem ingenuorum hominum pessundatricem stabiliunt atq; confirmant: quando ab unius nutu atque arbitrio subditorum salus, vita, opes, fortunæ, & omnia etiam clarissima dependent. Hac una re potentia opesque Moscorum Principis creverunt unà cum crudelitate, ac intolerabili dominandi asperitate. Legum paucitatem ac tyranni absolutum dominium non parum etiam adjuvat duplex religionis eorum opinio. Primò enim omnes alios, qui ab illis in religione dissentiunt, etiam eos, qui Romanam sequuntur religionem, barbarorum loco habent, ac eorum conversationem fugiunt: eamque ob causam Princeps, qui subditis hac in opinione præit, quoties

Q 2

exter

16

MOSCOVIAE

externorum Principum legatos in colloquium admittit, pelvim aquâ impletam in promptu habet, quâ dimissis legatis manus ilico quasi eorum contagio pollutas abluat. Accedit ad hoc, quòd ex suâ religionis institutis statuunt, eos, qui Principis voluntati parendo vita privantur, protinus beatos fieri, eorumque animas à corporis mole separatas in loca cœlestia concedere, non minùs ac martyrum vel discipulorum Christi, qui in vera erga ipsum fide constanter ad extremum usque spiritum perseverarunt.

CAPUT XXIII.

De oratoribus domesticis aliò mittendis, atque exteris accipiendis.

ORatores sive legatos ad Principes externos Moscorum Princeps missurus, magno cum comitatu mittere in more habet, ac præsertim ad Poloniæ Reges, cum quibus controversia ipsi sæpè est ratione finium, imò & nonnunquam bella. Aulicis omnibus ac Nobilibus, quos legatis adjungit, vestium solennium, armorum, & id genus ornamentorum ex thesauro suo ad usurpandum prætextu usuræ solvendæ copiam facit, administratorque horum substituitur, qui omnia ornamenta unicuique secundùm ordinem, quoties opus fuerit, distribuit, rursusque ab eisdem recipit

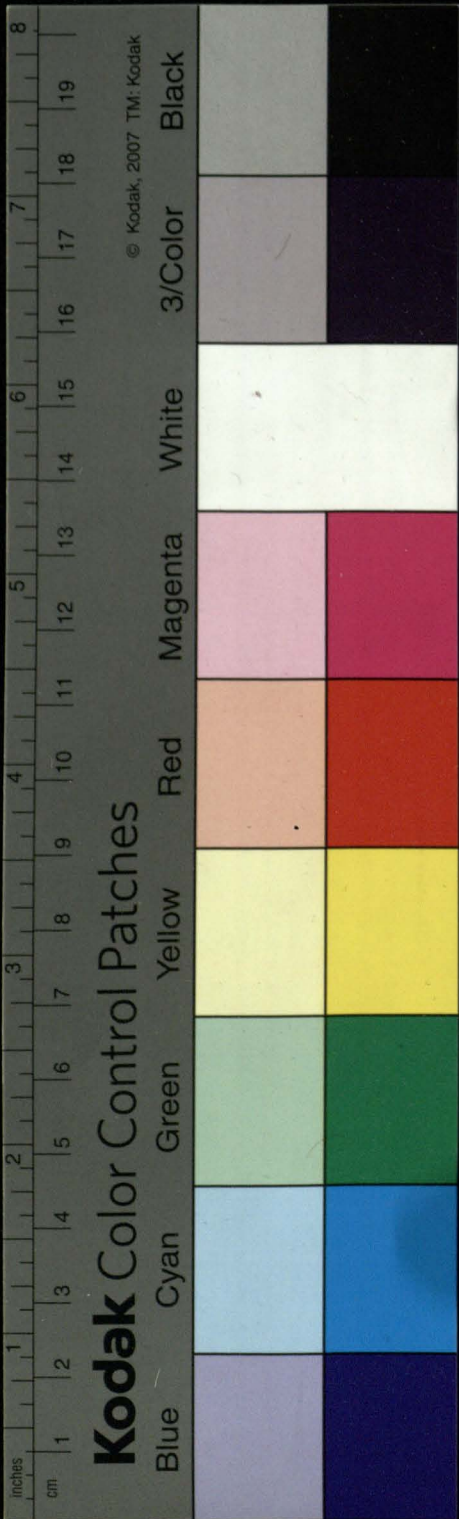
cipit, ac reservat. Ex legatione tandem reversi, certam pro usurpatione vestium & cæterorum ornamentorum pecuniam ex pacto Principi numerant, vestesq; restitunt. Quòd si quid à quopiam commaculatum fuerit, illud verberibus castigatus solvere tenetur. Quicquid verò Oratores ad Principes extraneos missi preciosarum rerum reportant, id Princeps in suum fiscum reponit, aliis gratiæ spem ipsis faciens.

Exteriorum vicissim Principum oratores hoc modo à Moscis excipiuntur, atque tractantur. Orator in Moscoviam proficiscens, ejusque limitibus appropinquans, nuncium ad proximam civitatem mittit, qui ejus civitatis Præfecto indicet, se Oratorem talis Principis limites Moscoviæ ingressurum. Mox præfectus non solum, à quo Principe mittatur, sed cujus etiam conditionis autoritatisque sit ipse Orator, item quotus veniat, curiosè inquirit: quibus cognitis, aliquem cum comitatu, habitâ tam Principis, à quo mittatur, dignitate, quàm Oratoris ratione, ad excipiendum & deducendum oratores mittit. Interim etiam Magno Duci, unde, & à quo veniat, continuò significat. Missus ex itinere pariter aliquem è suis præmittit, qui Oratori significet, magnum hominem advenire, qui eum certo loco, locum designans, excepturus sit. Porro magni hominis titulo propterea utuntur, quòd hoc honoris

23

noris

noris indicio excellentiores solummodò dignantur. Neque enim quenquam strenuum, aut nobilem, aut illustrem, magnificumque vocant, aut alio denique id genus titulo ornant. Ceterùm in congressu ablegatus ille adeò non cedit de loco, ut nivem hiberno tempore, ubi subsistat, verrere seu terere ita jubeat, quò Orator præterire queat, ipse interim tritâ viâ se non movens. Præterea etiam hoc observant: mittunt nuncium ad Oratorem, qui eum admoneat, ut ex equo seu vehiculo descendat: si verò aliquis vel lassitudinem, vel agritudinem causatus fuerit, id responsi dant, quòd nec proferre, nec audire verba Domini, nisi stando, liceat: imò nuncius diligenter cavet, ne prior ex equo aut rheda defiliat, ne videatur hac re Domino suo derogare: quin ubi Oratorem ex equo descendere animadvertit, tum demum & ipse defilit. Sub hæc accedens aperto capite inquit: Magni Domini, Dei gratiâ, Regis ac Domini totius Rusiæ, ac magni Ducis, &c. recitando potiores Principatus, locum tenens ac præfectus N. provinciæ, curat tibi significari, postquam intellexit, te oratorem tanti Domini ad magnum Dominum nostrum venire, misit nos obviam, te ut ad se deduceremus (repetendo titulum Principis ad locum tenentis). Præterea nobis demandatum est, ut inquireremus, quàm sanè equitaveris, (is enim mos

Ceremoniæ in excipien. oratorib.

non

30

du

dus est in excipiēdo). Dein Oratori dextram nuncius
 porrigit, neque rursus honorem prior exhibet, nisi vi-
 deat, Oratorem caput denudare suum. Sub hac hu-
 manitatis fortē officio adductus, ulro oratorem
 compellat, quārens, quān sanus equitasset. Postre-
 mō dat signum manu, innuens, ascendendum &
 pergendum esse. Consensus tandem equis aut ve-
 hicularis, subsistit loco unā cum suis, neque viā cedit
 Oratori, sed postremus eminens sequitur, curatque di-
 ligenter, ne quisquam retrocedat, aut subsequatur.
 Progrediente Oratore, mox sciscitantur primūm no-
 men Oratoris, ac singulorum servitorum: nomina
 item parentum, & ex qua quisque provincia ori-
 undus sit, qualem quisque calleat linguam, &
 cuius sit conditionis, an Principis alicuius servi-
 tor, an Oratoris consanguineus, aut affinis sit, & an-
 prius quoque in eorum provincia fuerit. Quæ singu-
 la ad magnum Ducem per literas continuō referunt.
 Porro cū paululūm progressus est Orator, occur-
 rit alius quispiam, mandatum se à locum tenente
 habere prætendens, ut ipsi de omnibus necessariis
 provideat.

Nec illud prætereundū, quōd, quotiescūq; Ora-
 tores in aulam deducēdi sunt, tum vulgus Nobilium,
 stipendiarii, ac milites ex vicinis regionibus mandatu

Prin

Kodak Color Control Patches

Blue

Cyan

Green

Yellow

Red

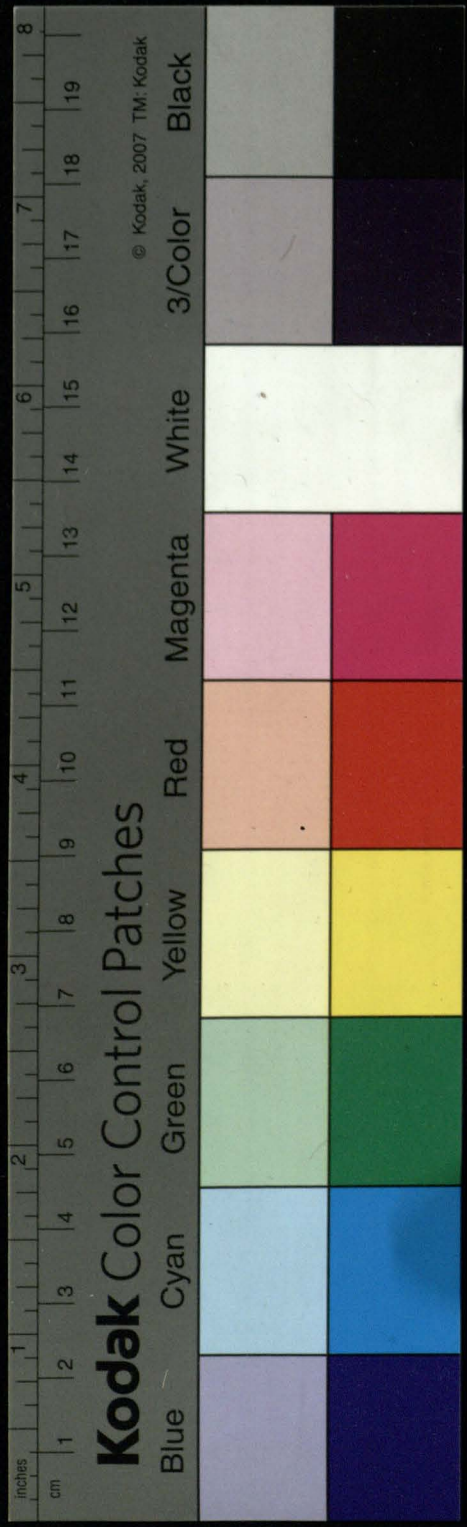
Magenta

White

3/Color

Black

© Kodak, 2007 TM: Kodak

Principis convocentur, urbis tabernæ atque officinæ sub id tempus occludantur, vendentes ac ementes foro pellantur, cives denique undiquaque eò confluant. Hoc autem ea propter fit, ut extam ingenti hominum multitudine Principis apud peregrinos potentia: ex crebris verò externorum Principum legationibus majestas conspiciatur.

CAPUT XXIV.

*De Senatu, præfectis, satellitibus,
& veredariis.*

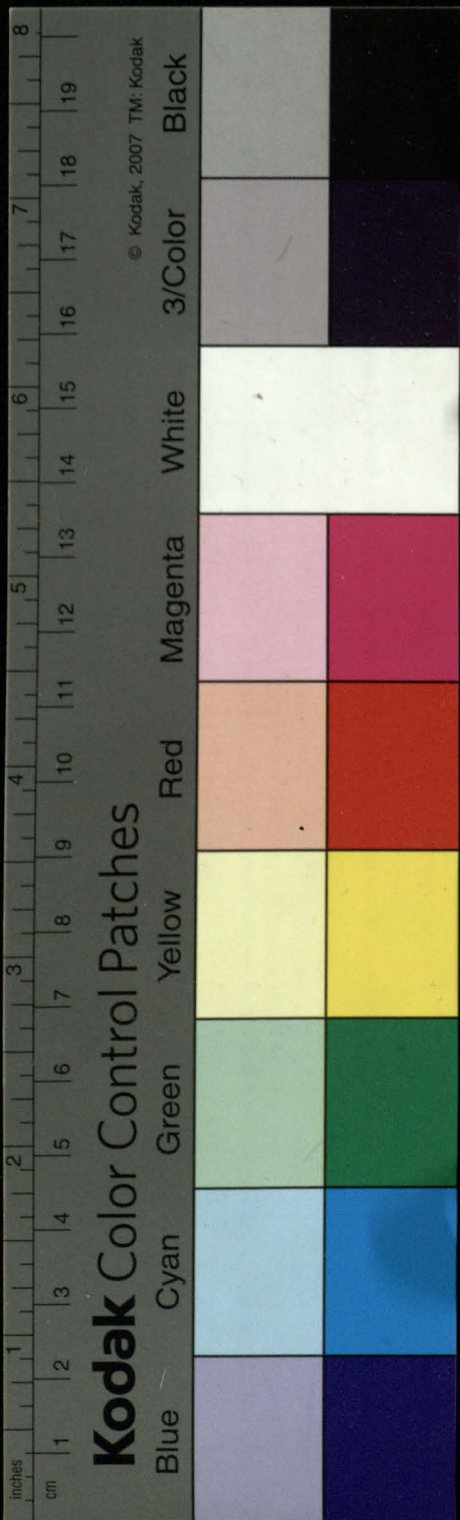
Senatum sive consiliarios Princeps, ut à tyrannide alienior videatur, in speciem sibi adjungit, quos tamen rariùs, aut etiam nunquam in consilium adhibet, pro libidine omnia agens. Eos ex antiquissimis Ducum à Moscoviæ tyrannis oppressorum familiis constituit, aut quos illi pro gratia ac meritis cujusque ornare, & dignitate augere libitum est. Præfectos plerunque tres designat. Unum, qui munitionum sibi commendatarum curam gerat: & huic extra munitionem egredi quacunq; necessitate exigente, ne dum extra eam pernoctare integrum non est. Reliquos duos huic primò custodes adjungit, & ex his alteri, si necessitas urgeat, ac Principis expressum mandatum accesserit, excursiones facere, munitionesque excedere con-

re cōceditur. Hosce præfectos vernaculà VVoievodas, quasi belli duces, appellant, idque ad Polonicorum Palatinorum exemplum, licet non æquè perpetua ibi sit hæc dignitas, ac apud Polonos, & ea unici castri, ac inter plures plerunque distributa gubernatione terminetur. Prætoris seu judicis à Principe constituti personam Ocolnik sustinet: aliàs supremus consiliarius, ^{Ocolnik,} qui semper circa Principem est. eo nomine salutarur. Nedel'snick est commune quoddam eorum officium, qui homines in jus vocant, delinquentes capiunt, carceribusque coercent. Atq; hi Nobilium numero continentur. Porro Princeps cum Nobilium alicui munus sive officium aliquod mandat, baculum illi in manum tradit: quo significatur, ut ei in omnibus, veluti Principi, obtemperetur. Quum verò officio deponitur, tum baculum illum in manus Principis, vel ejus vices gerentis reddit. Stipatores seu satellites Princeps ad tutelam corporis sui, perinde ut Turca Jani ^{Satellites,} czaros, aliquot millenos alit, ex quibus major pars sclopetariorum cum bombardis longioribus, reliqui cum frameis, arcubus, lanceis, ac loriceis armati incedunt. His JOANNES Basilides primus pro explenda tyrannide sua tanto numero uti ccepit. Veredarii ^{Veredarii,} diversis in locis justo cum equorum numero disponuntur: ut cum cursor regius aliquò missus fuerit, equum nullà

R

nullà

nullâ morâ interpositâ in promptu habeat. Est autem cursori liberum, ut, quemcunque voluerit, eqvum eligat. Solet veredariorum, seu, ut vulgò vocant, postarum præfectus, qui illis Jamsnik dicitur, aliquando triginta, nonnunquam quadraginta, quinquaginta-ve eqvos curare adducendos. Quilibet igitur eqvum, qui commodus videtur, sumit: quibus defessis, cum ad aliud in itinere diversorium, quod Jama appellant, pervenitur, continuò, ephippio ac freno retento, permutantur. Licet autem cuilibet celerrimo uti equorum cursu, ac si fortè aliquis concidat, ac durare non valeat, tum ex proxima quaque domo alium rapere, aut alioqui abs quovis obviam fortè occurrente, Principis duntaxat cursore excepto, sumere impune quidem concessum est. Eqvum porrò in itinere viribus exhaustum, relictumque Jamsnik requirere, alterumque ei, cui ereptus erat, restituere, preciumque ratione itineris habitâ persolvere obligatur.

C A P U T XXV.

*De juris forma apud Moscos.*Juris for.
ma.

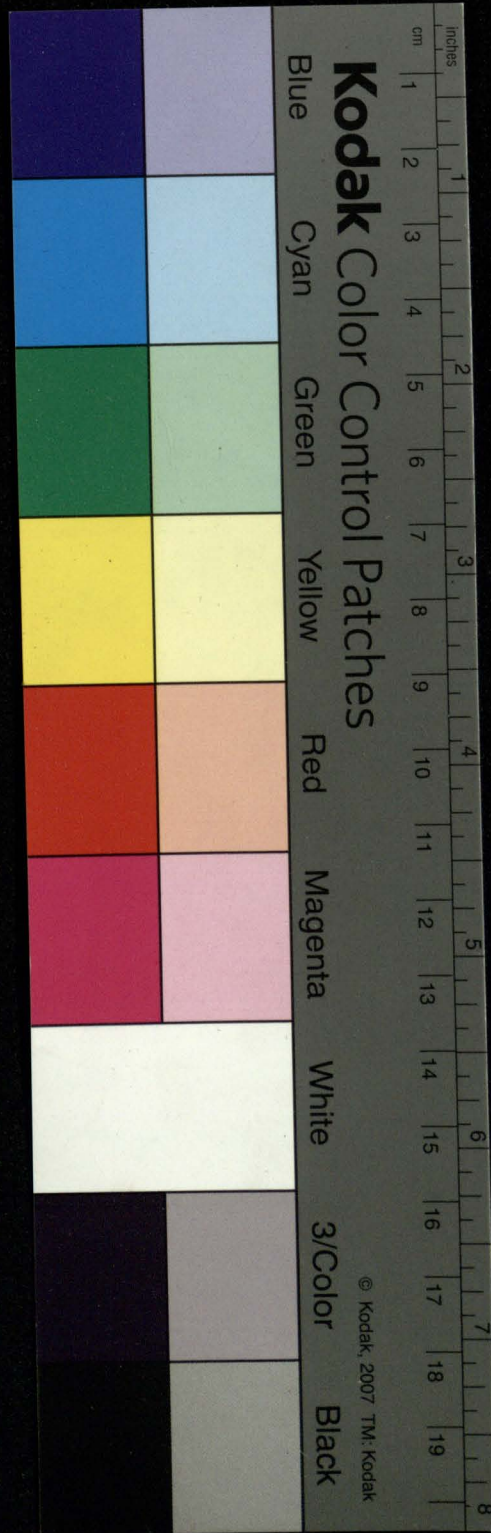
Iuris forma apud Moscos ejusmodi est: si quæ lis apud illos oritur, fundorū Domini primū judices constituuntur, hi si componere litem nequeant, superiori magistratui certamen deferunt. Accusator à magistratu

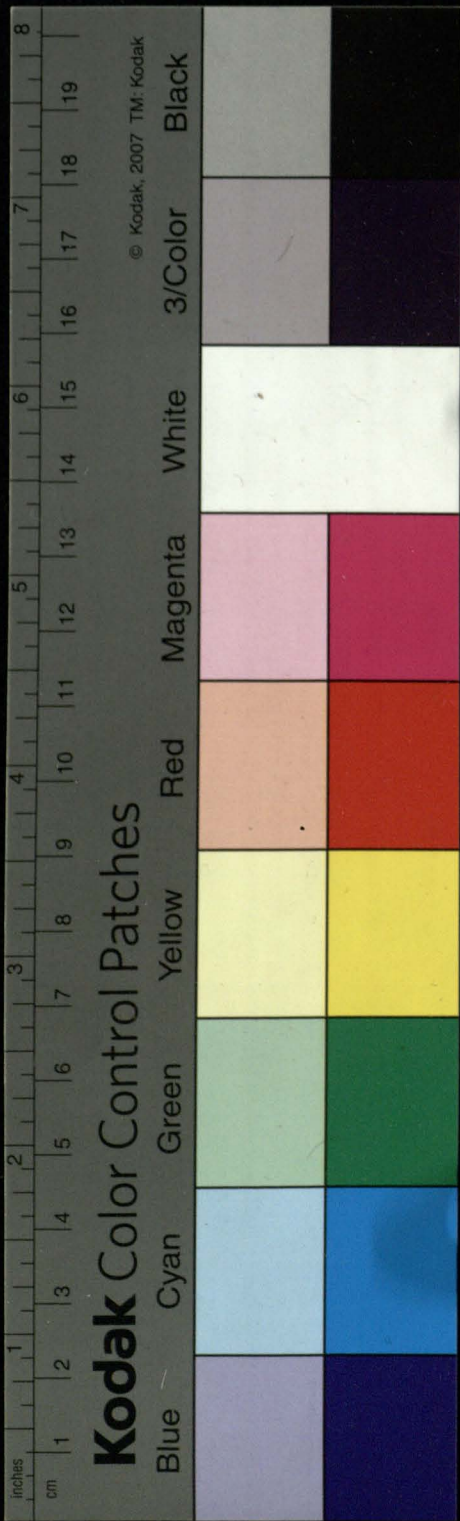

magistratu petit, ut liceat sibi adversarium in jus trahere, mox potestate facta satellitem accersit, ac reum sistit, inque jus rapit. Hujus tibias flagris cædit licitor, donec proferat, qui legi satisdet. At reus, si ejus fidei non sit, ut vadem inveniat, manibus collo constrictis à licitore trahitur, verberibusque eò usque afficitur, donec ad dicendam causam coram iudice compareat. Reus itaque à magistratu interrogatus, (verbi gratià in actione æris alieni) an in illius ære sit, à quo accusetur: ille si inficias eat, tum iudex, qui potes inficiari? inquit. Cui reus, jurejurando, infert. Mox à magistratu prohibetur licitor, amplius verberare, donec certiori fide de lite constet. Carent magno Reipublicæ malo, leguleiis & ptocuratoribus. Quisque sibi advocatus est, quisque causam exponit suam, atque accusantis querela, reique defensio supplicum literarum formà Principi traduntur, justam Principis sententiam petentium. Ipse Princeps omnium litem, majorum præsertim controversiarum, cognoscit, ac cognita lite sententiam fert. Ad extremum cum utraque pars, quibus potuit argumentis, causam suam confirmavit, rogat iudex accusatorem, an ulla causæ suæ argumenta adhuc supersint. Respondet, se vel pugilem suum manu strenuâ etiam in hoste comprobaturum, ac

R 2

mox

Mono-
machia
actoris
& rei.

mox postulat, ut singulari certamine congredi liceat, copiamque certandi utriq; facta, ambo ad monomachiam se accingunt: aut si alteruter, vel uterque parum strenuus, aut pugnae minus habilis sit, pugiles publicos substituunt. Habent enim pugiles, quibus solo hoc quaestu victus constat: hi armati in arenam descendunt. Tela sunt ut plurimum clava bellica, & venabulum. Fit pugna pedestris. Cujus igitur pugil in certamine superatur, is absque mora in vincula conjicitur, ubi indignis tractatur modis, donec cum adversario certamen finiat. Praeter haec, si uterq; claris sit ortus parentibus, atq; alterum privatum hostem deposcit, annuit iudex: nec tum vicariis pugilibus fas est uti. Porro luculento natus loco, hostem obscuriore ortum familiam in duello respuit.

Si quis pauper aere alieno obstrictus creditori solvendo non sit, arripit illum creditor, atque eo usque in opere faciendo exercet, vel alteri operam obarati locat, donec operando debitum persolvat. Sunt qui sponte se, uxorem, & liberos insignioribus per omnem vitam emancupant, & initio exiguam pecuniam summam accipiunt, ac post pro reliqua vita alimenta capiunt. Adeo illis vilis est libertas. JOANNES Basilides, alioqui crudelis & injustus, nulla in re vehementius ac diligentius, quam in puniendis aeris alieni des

ni debitoribus, laboravit, omni eòs beneficio indignos existimans, qui nequaquam gratà manu alienæ fortunæ muneribus fruerentur. Nemo enim vel civis, vel peregrinus, qui emendo aut vendendo nomina fecisset, nemo vel minimus debitor fuit unquam, qui fustuarium tyranni non senserit. Ex his adventitios & parùm notos homines, civesq; adeò suos, & summos & infimos, certis diebus egrediens ex templo, monstrare, ac per civitatis regiones circumducere est solitus, eò præsertim libentiùs, cùm obsoletâ veste indutos, ac probè fustigatos conspiceret. Alieno enim æri obnoxios in Republica ferre volebat, quos ad omnes exercendæ perfidiæ occasiones paratos esse dicebat.

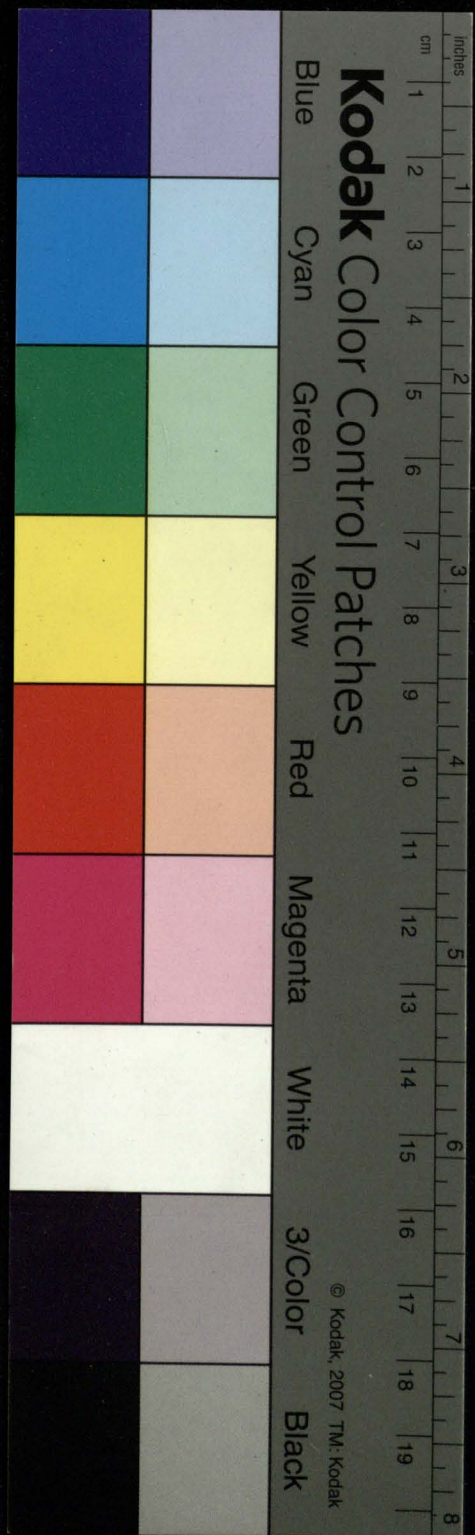
In furto si quis primùm deprehensus sit, nisi fortè sacrilegii aut plagii accusetur, in carcerem conjicitur, ac subinde flagellatur, neque ob primam noxam suspenditur. Atque hanc misericordiæ legem appellant. Qui secundò delinquit, illi nasus præciditur, aut stigmatè frons signatur. Tertia noxa crucem meretur. Si aliquis conditionis vilis aut vitæ suspectæ insimuletur furti, vocatur in quæstionem. Si verò furti convinci non potest, datis fidejussoribus, dimittitur ad ulteriorem inquisitionem. In prædones severissimè animadvertitur, quibus comprehensus calcanea primùm

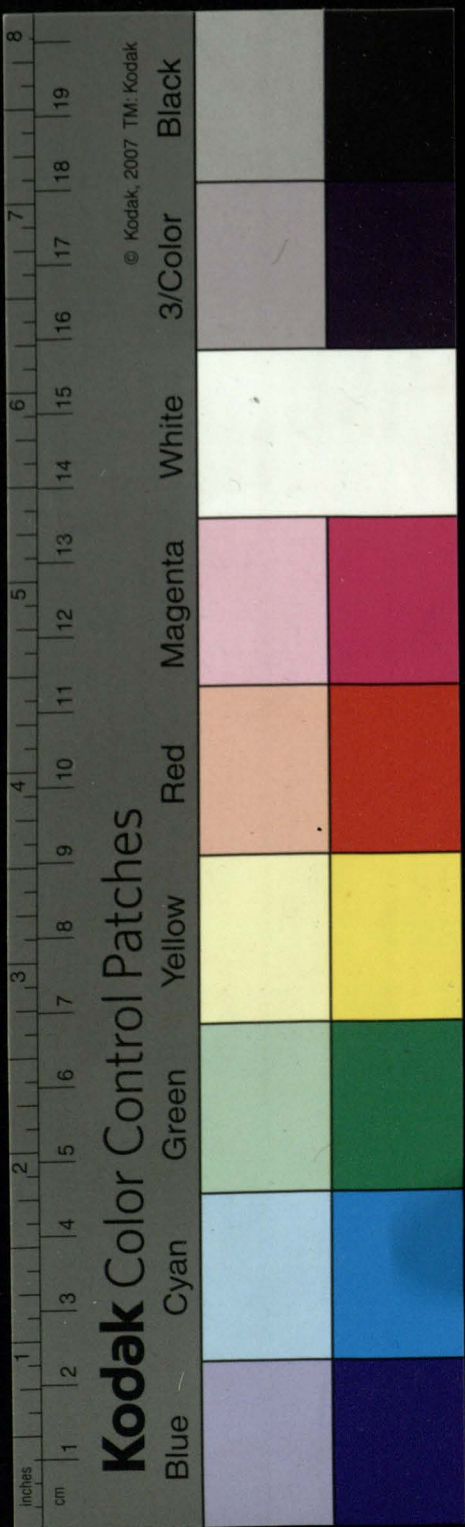
Furti
pœna.

Prædori-
um pœna.

R 3

mùm

Kodak Color Control Patches

© Kodak, 2007 TM: Kodak

mum frangere, dein in biduum aut triduum usque, dum intumescant, quiescere: post fracta jam ac intumefacta rursus motare jubent. De maleficiis quum quaestionem habent, reos multa frigidà supernè demissà perfundunt. Nonnunquam obduratis & contumacibus, ut criminis confessio exprimatur, ligneis cuneolis digitorum ungues convelluntur. Cum brutis rem habètes ne illi quidè ultimo puniuntur supplicio. Quàmvis verò Princeps acerbè severus sit in magistratus malos, jus pervertentes, nihilominus tamen omnis justitia & palàm ferè venalis est. Erga quos sæpius dictus ille tyrannus, si convicti fuissent, diverso supplicii genere usus est. Quosdam etenim praefectos, qui aut cives aut mercatores expilassent, virgis lacera- ri, nonnullos baculis contundi, alios sericà veste splendè indutos per civitatis vicos huc atq; illuc circumducì curavit, nullis quidem equis, sed carnificum tur- bà currum trahente, qui scuticarum strepitu ac fragore auras verberabant. Postea cùm ad regiam adduce- rentur, an verberibus mulctati essent, interrogabat: illis metu consternatis ac musitantibus, nunc, in- quit, vestrarum pœnarum nuncios audivistis: cave- te, ne ipsum legum mearum rigorem experiamini. Quod tunc fiet, cùm denuò actio mali gesti mune- ris contra vos fuerit instituta. Nonnullis etiam, quibus priva-

In male-
ficostor-
menti
geaus.

Iustitia
venalis,

inob-
n-
m-

mum

3 R

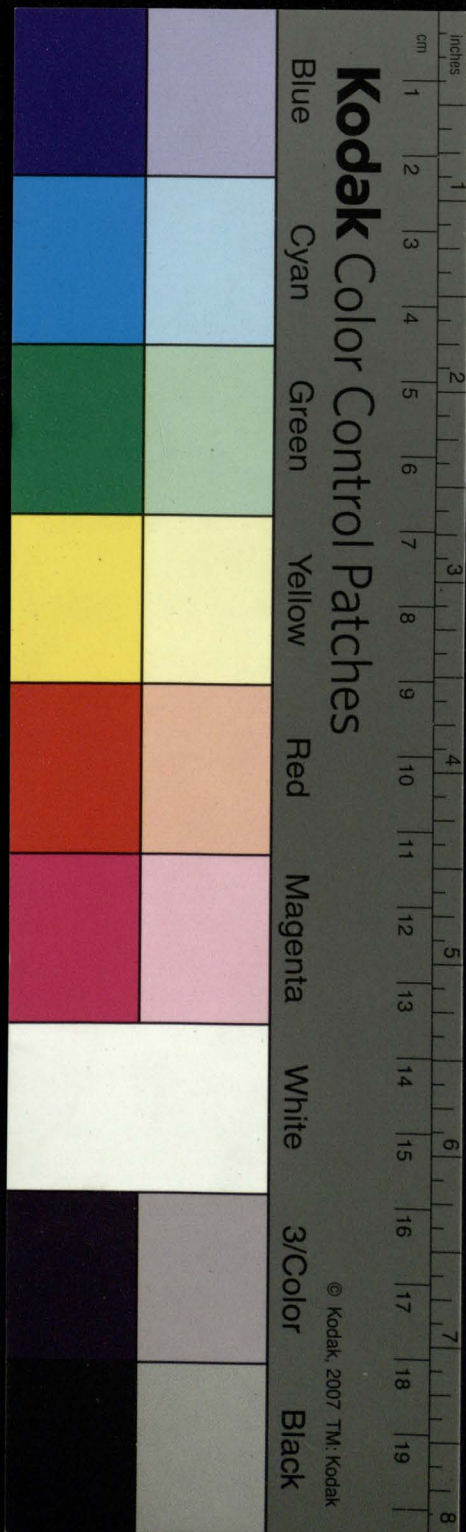
privatim poenam irrogare placebat, ferrato scipione utrumque pedem perforare solitus erat: quosdam peli urfinæ insutos in forum publicum pertraherat, ut ita canum laniatu rotati miserabile cæteris spectaculum præberent.

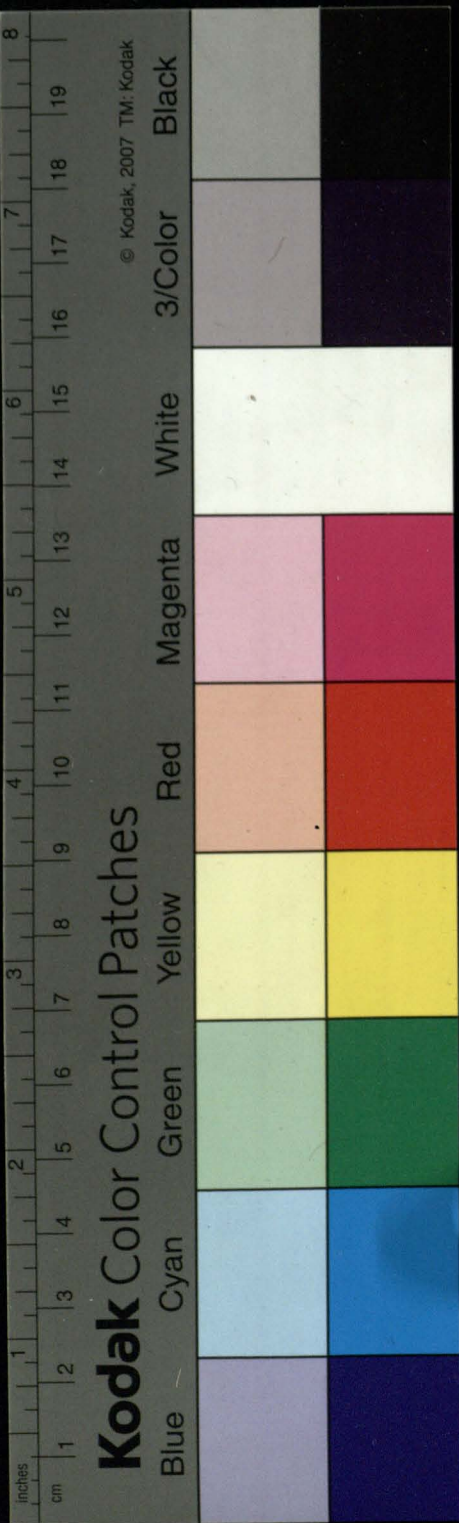
CAPUT XXVI.

De belli gerendi ratione.

Belli gerendi ratio est eadē apud hanc, quæ apud alias gentes, tam enim equitatu quàm peditatu constat, quàmvis ante **BASILIVM** eorū Principem tormentorum ac peditatus in bello apud ipsos nullus usus fuerit, ille enim primus tormenta adhibere cœpit. Campo & conflictui aperto non fidit, sed in munitionibus duntaxat spem omnem ac fiduciam locat. Hinc tyrannus in oportunis locis intra lacum ac fluminum circuitus turres & arces munitissimas extruit, & quidem ab initio imperii sui semper munitionibus studuit erigendis. Quum enim Mosci viderent, se in prælio non posse contra hostes stare, aut certè semper succumbere, in munitiones & castella confugiebant, ibidemque & hostem repellendo, & seipos recondendo, pugnabant. In quem finem vario apparatus bellico commeatuque talia loca instructa habere solent, ut obsidionem diu tolerare, ac
 contra

Belli gerendi ratio.

contra hostem defendere se valeant. Adhuc igitur, cum animadvertant, se vicinis suis, maxime verò Polonis in bello pares non esse, castella hujusmodi atque arces benè munitas retinent. Materia castellorum hujus generis, ut in siluosis regionibus solet, sunt trabes ingentes, maceria & terrà obrutæ, inter seque compactæ, ac firmiter devinctæ, quorum castellorum summitatem cespes viridis vestit & decorat, ac circum circa propugnacula, turres frequentes, atq; fossæ, sive naturales, sive arte factæ accessum ad ea prohibent. Quæ ædificia non solum aspectu pulchra sunt atq; eximia, sed etiam ante bellum à laudatissimo Rege STEPHANO gestum pleraq; candentium globorum jactu exusta expugnataque fuere, ad defensionem tutiora commodioraque credebantur, quòd tormentorum ictus faciliùs maceria sustinet, & globos explosos cedendo in se recipit, neq; tota concutitur, ut in muris è cocto lapide videre est, ubi cementum, quo lapides sunt veluti glutinati, dissilie, ac magnam muri stragè secum fert. Illæ tamen arces atque propugnacula, quæ Livoniam spectant, ex lapide etiam muros habent. Præsidarios sive præfides munitionum ex Nobilitate quotannis constituit, idque pro arbitrio, neque diuturniorem quam annuam hanc eorum præfecturam esse vult: quibus addit ex plebe militem stipendiarium, quos præsidarios vocant.

Quo

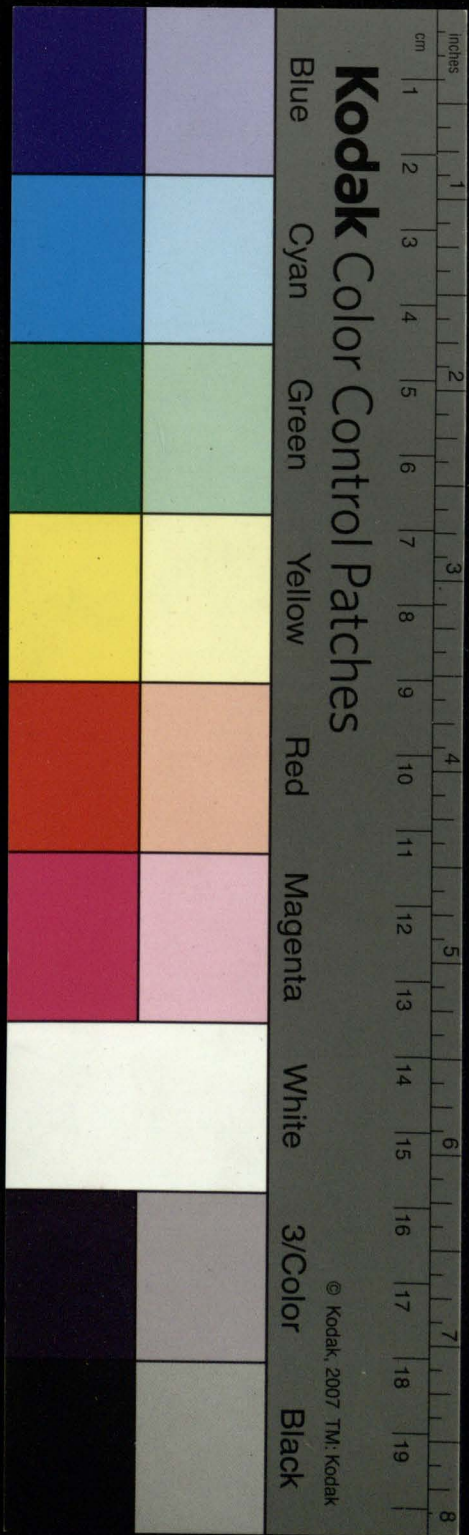
Quoties verò finitimorum injuriæ in bellum evocant, haud unquam infra nongenta millia hominum in hostem armat, ex quorum numero trecenta millia in aciem secum educens, reliqua in defensionem provinciarum, in præsiidiis per apta loca disponit.

Agricolam sive colonum nullum, nullum etiam mercatorem in militiam legit. Tanta enim est populi multitudo, ut his relictis, terra alioqui populosa juventutem bello abundè suppeditet. Potest autem Moscorum Princeps exercitum longo tempore ingentem sustentare, neque enim militibus stipendia numerat, aut, si qua, perexigua: sed agros illis vile locat precio, quo beneficio militum operam compensat. Milites verò conscripti coram Principe singuli comparent, & numum unum, quem patrio nomine dengam vocant, Principi dant: quem reversi ex bello repetunt. Ita occisorum numos Princeps retinet, atque hinc illorum numerum cognoscit. Omnes denique & singuli tam stipendia merentes, quàm Principis gratiam expectantes, in militiam suis impensis ire coguntur, quæ non tam ingentes sunt, ut alibi. Nam quicumque sex eqvos, totidemque servos habet, ex iis uno tanquam bajulo, qui vitæ necessaria portet, utitur.

victus in bello.

§

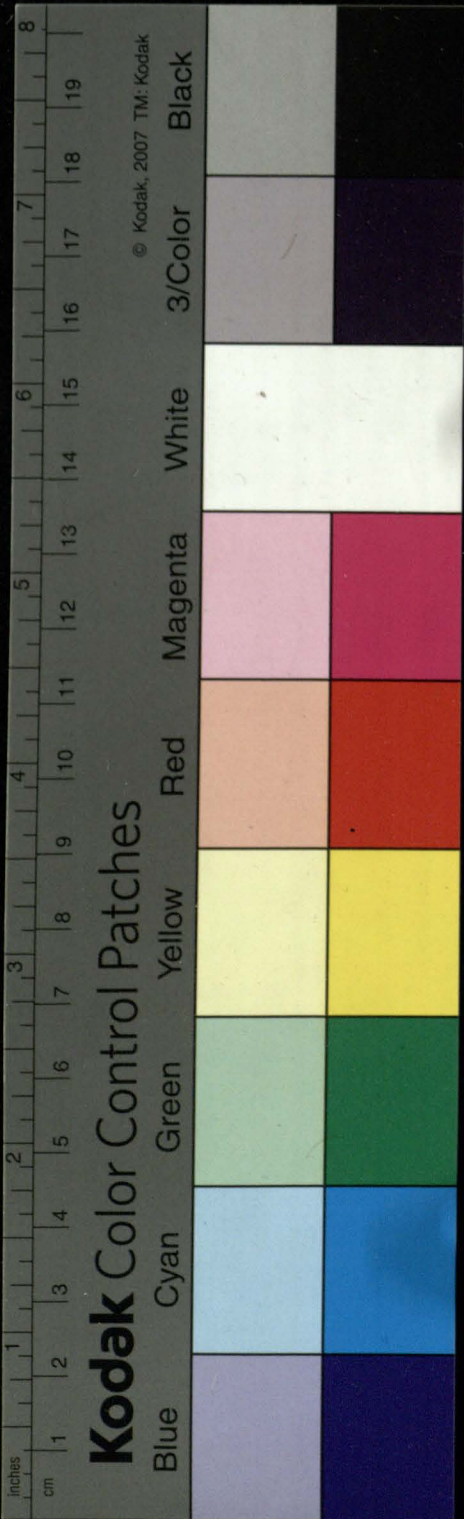
In

Kodak Color Control Patches

Blue Cyan Green Yellow Red Magenta White 3/Color Black

© Kodak, 2007 TM: Kodak

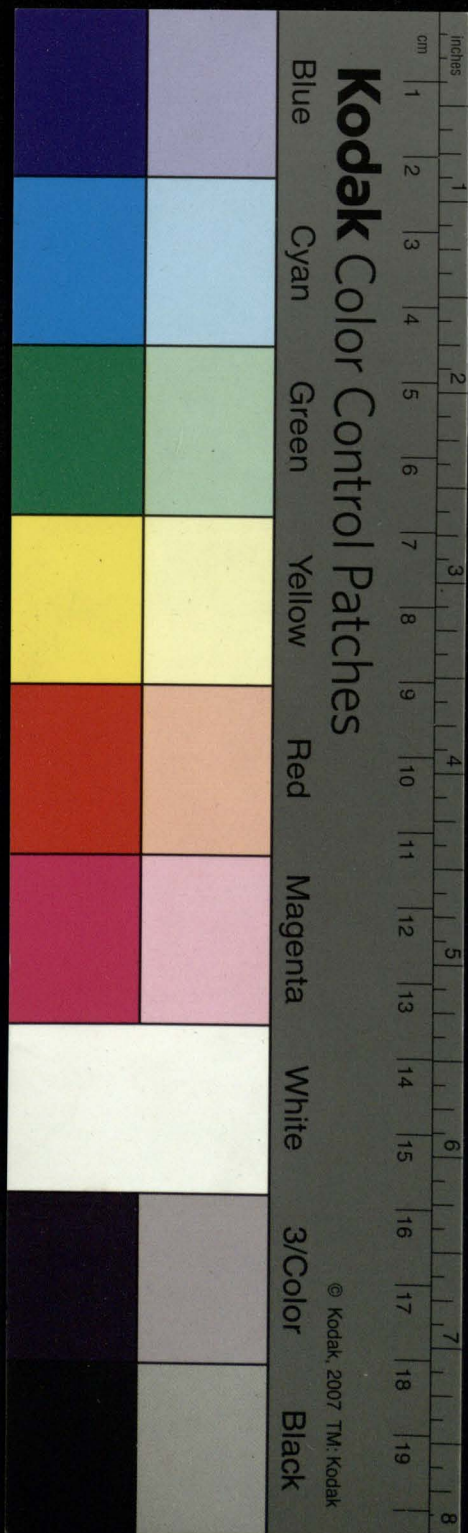
Inprimis habet milium contritum in sacco, longitudine duorum aut trium palmorum: dein suillæ carnis salis libras octo aut decem. Habet & sal in sacco, ac, si locuples sit, pipere mixtum. Præter hæc unusquisque secum fert securim, fomitem, lebetes, aut ollam cupream, ut, si aliquò fortè deveniat, ubi nil fructuum, allii, cepæ, aut carnis reperiat ferinæ, ignem accendat, ollamque aquâ repleat, in quam cochlear milii plenum sale addito injicit, ac coquit: eo cibo & herus, & servus contenti vivunt. Porro si herus nimium famelicus fuerit, totum absumit: itaque famuli aliquando, ventri bellum indicentes, ad biduum vel triduum strenuè jejunt. Adhæc si herus lautius vult epulari, tum addit parvam carnis suillæ portiunculam. Farinam etiam de avena subtiliter commolitam habere solent, cujus aliquot cochlearia pransuri in cistellam imponunt, modicoque aquæ mixtam comedunt. Sin autem fructus, aut allium, aut cepas habeant, facile aliis omnibus carere possunt. Et hic est mediocris conditionis, sive gregariorum militum victus. Duces exercitus, & alii militiæ præfecti pauperiores aliquando ad se invitant: qui sumto prandio lauto interdum ad biduum vel triduum fortiter esuriunt.

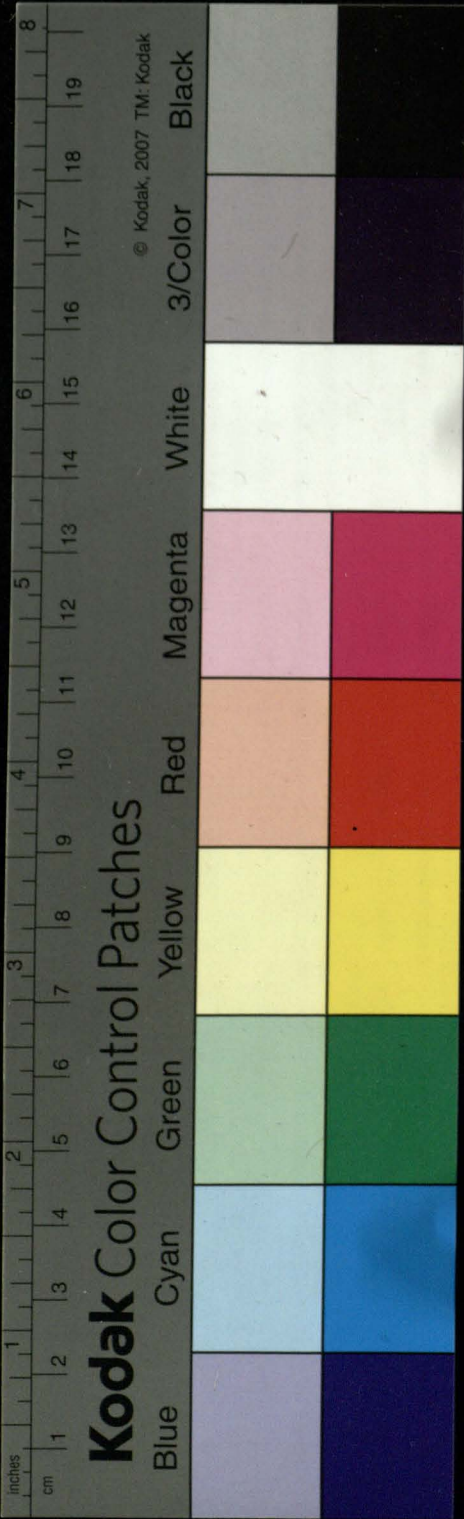
Arma,

Arma gentis communia sunt: arcus, telum, securis, & baculus instar cæstus, Frameam nobiliores gestant.

stant. Pugiones oblongos in cultellorum modum dependentes in vaginis adeò reconditos habent, ut vix suprema capuli pars attingi, aut necessitate urgente apprehendi possit. Lorum pariter freni longum, & in extremitate perforatum adhibent, quod digito sinistro annectunt, ut arcum prendere, extentumque tractare queant. Quamquam verò simul & eodem tempore manibus teneant frenum, arcum, frameam, telum, atque flagellum, istis tamen scitè ac sine ullo impedimento uti nòrunt. Quidam lautioris fortunæ, lorica, thorace affabre ceu ex quibusdam squamis concinnato, & armillis muniuntur: paucissimi verò cristà instar pyramidis in summitate exornatà insigniuntur. Sunt qui habent vestem bombycis lanâ suffartam ad ictus quoscunque sustinendos. Lancea quoque apud illos usitata est. Equi illorum parvi, castrati, soleis carentes, levisima frena, tum ephippia eum in usum accommodata, ut se in omnes partes nullo negotio vertere, arcumque intendere queant. Pedibus usque adeò attractis equo insident, ut nullum hastæ teli paulò vehementiorem ictum sustinere valeant. Calcaria paucissimis, flagellum plerisque in usu est, quod semper minimo digito dextræ inhæret, ut id, quoties usus postulat, apprehendant: rursus, si ad arma deventum fuerit, projectum è manu pendeat.

Castro-
rum col-
locand.
ratio.

Castris collocandis amplissimum eligunt locum, ubi praestantiores tentoria erigunt: alii verò ex arbutis veluti arcum in terram figunt, penulisque tegunt, quo ephippia, arcus, & id genus alia recondant, seque ab imbre defendant. Equos ad pascua pellunt, quorum causa tam latè disjuncta tentoria habent, quae nec curru, nec fossà, nec alio quovis impedimento sepiunt: nisi fortè locus naturâ sit, aut silvis, aut paludibus, fluminibusvè munitis.

Tormentorum
ratio.

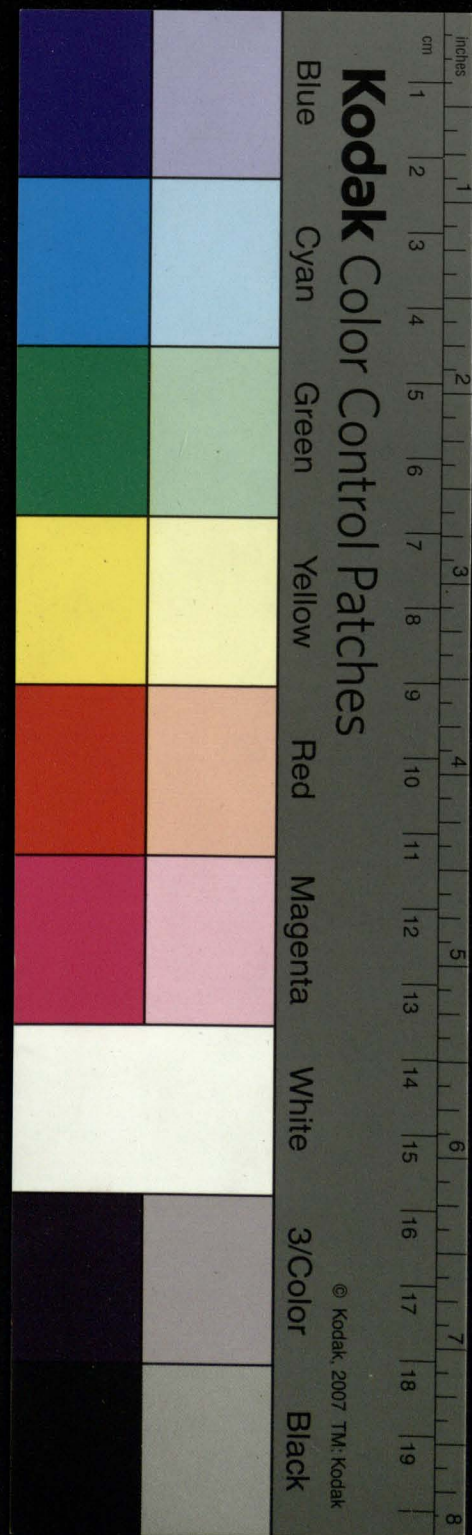
Tormentis ita utuntur, ut ea terrâ defodiant, ante ea & os tubi justæ profunditatis fossam ducunt, in qua, qui onerandorum tormentorum curam gerunt, delitescunt: ad os tubi funis adaptatur, hoc cum implenda sunt, in fossam deprimuntur, cum verò exoneranda, rursus laxantur.

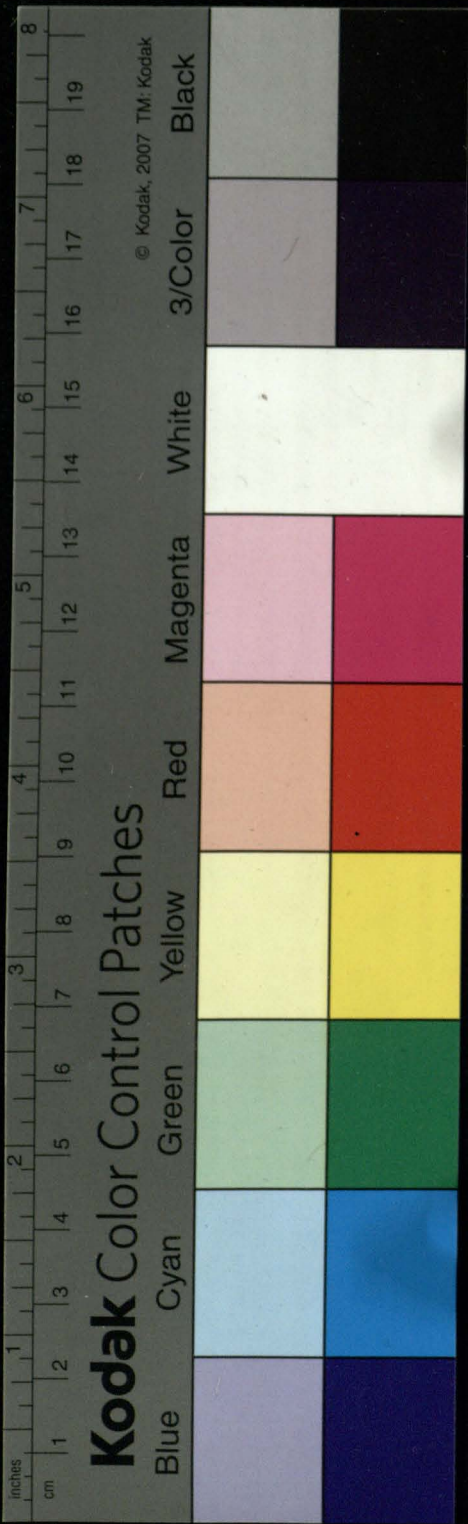
Conferendæ
pugnæ
ratio.

Quoties cum hoste conferendum est, incompofiti in agmen hostile procurrunt, neq; aciem dirigunt; sed in insidiis collocati, hostes adoriuntur. Ac quidem primo impetu audacissimè aggrediuntur, nec diu perseverant. Quamprimùm fugam arripiunt, nullam salutem cogitant, præter eam, quam fugà habere possunt. Ab hoste capti, nec se defendunt, nec veniam precantur. Prælium ingressuri plus spei ponunt in multitudine, quàm in robore militum, ac instructo probè exercitu: feliciusque eminus quàm cominus pugnant.

gnant : atque idè hostem circumvenire, à tergoque
 invadere præcipuè student. Civitates rarò vi aut im- ^{Civit.}
 pressione acriore expugnare, sed longâ magis obsidio- ^{expugnatio,}
 ne, homines fame, aut proditione ad dediti-
 onem adigere consueverunt. Tubicines multos habent, qui
 dum omnes unâ tubas inflant, asperum atque incon- ^{Tubici-}
 cinnum quendam sonitum edunt. Habent & aliud ^{nes &}
 instrumentum musicum, quod Surmam appellant. ^{Musici-}
 Hoc qui utuntur, continuò ac sine intermissione in-
 flandi per unam horâ ferè naribus spiritum paulatim
 attrahentes, buccis antea aère distentis, canunt. Vel
 gerunt etiam singuli parvû tympanum ad ephippia sus-
 pensum, quo, quoties agmen sisti usus est, à primo im-
 pulso, sonoq; à primis excepto, ac cæteris deinceps tra-
 dito exiguo tēporis momento totus exercitus consistit.

Cæterùm, si cujus operâ Princeps in bello strenuâ
 tus est, hunc prædio aut fundo aliquo donat, in ali-
 mentum sui suorumq; , quæ tamen ad ipsum Princi-
 pem post ejus mortē redeunt, si nulla virilis sexus proles
 contingat. Nam etsi numerosam fœminarû sobolem
 genuerit, hunc tamen hæreditarium agrû sibi Princeps
 vendicat, nisi quòd exiguâ fortè portionem ad puellas
 dotandas concedat. Porro qui Principis munificentia
 hoc modo munerantur, gravi obligantur pecunia, tot
 n. milites in bello alere, cum necessitas exigit, tenetur,

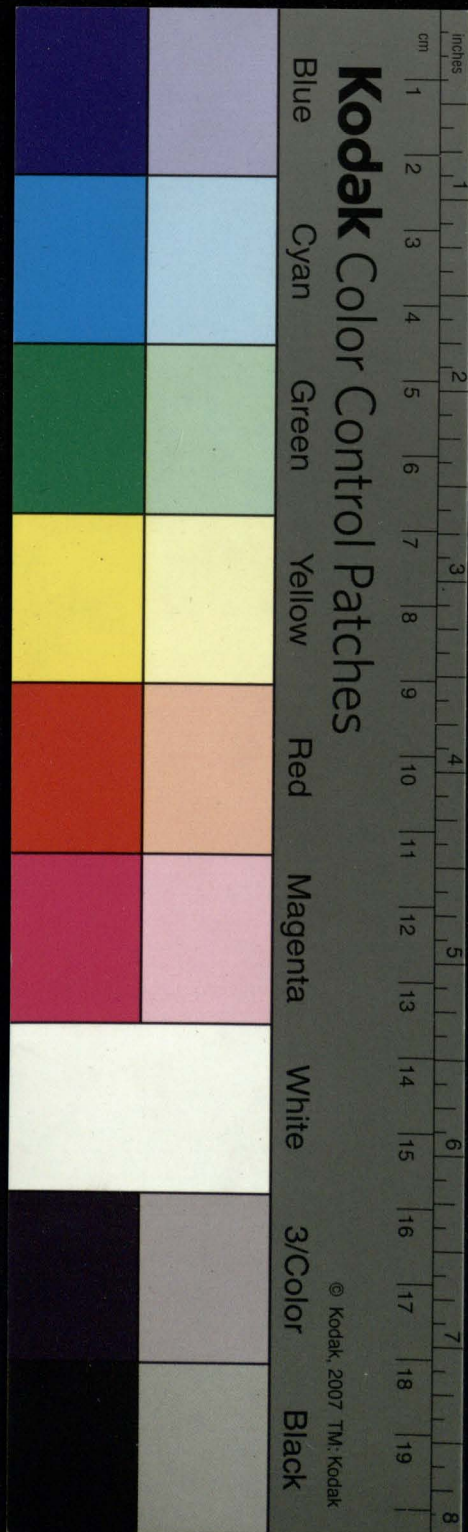

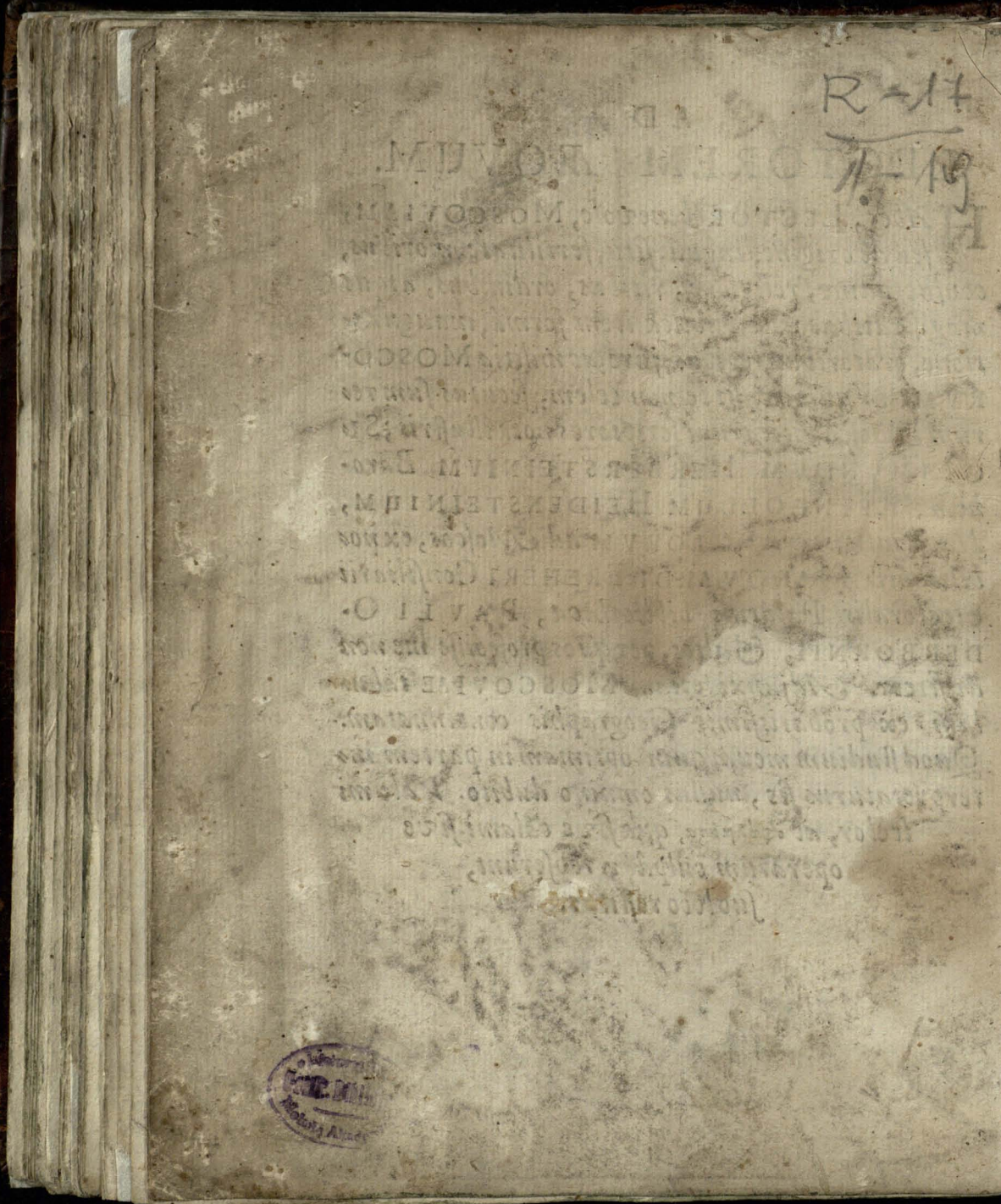
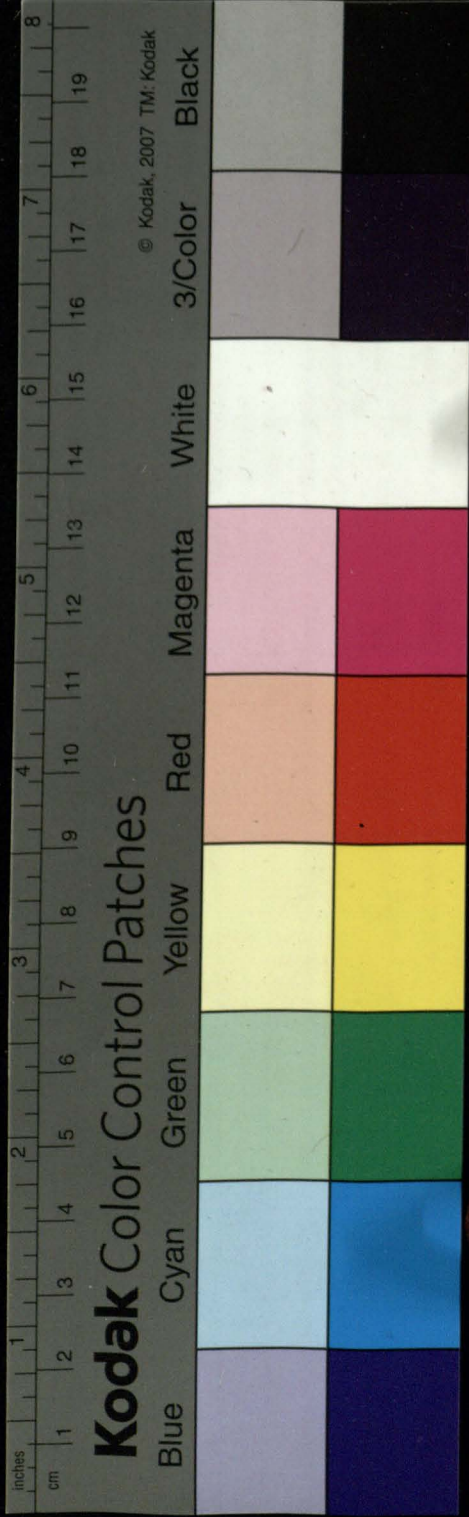
qvot illi, fundi reditus Principis censurà abundè alere possit. Haud meliori sunt sorte, quibus agri hæreditario jure obveniunt. Si enim moriuntur, nec prolem relinqvunt masculam, demortui prædia fisco Principis protinus cedunt. Super hæc, si optimus aliquis bello inhabilis, aut pugnae insvetus ab aulicis ad Principem deferatur, qui rei militari non sat idoneus amplas habeat facultates, quibus multi clariori nobiliorique creti sanguine viri bello apti sustentari possint, mox accersitur infelix, & opibus, quas tanto cum sudore, totque laboribus per omnem vitam acquisivit, tantillo temporis momento exiit: præterquam quòd particulam aliquam à Principe recipit, ad se, uxorem, liberos, ac familiam conservandam. Hæc autem tam alacriter subditi præstant, ut aliena restituisse, non sua alieno dedisse, credantur. Sic bonis pro meritis singulorum aulicos donat Princeps. In bello etiam, quò quis sæpius in expeditionem mittitur, eò propensiores in se Principis favorem opinatur, etiam si tantos sumptus, totque pericula sustinere cogatur.

FINIS
NON PUGNA
CORONAT.

AD
LECTOREM ÆQVVM.

HAbes, LECTOR benevole, MOSCOVIAM,
seu de origine, linguâ, situ, fertilitate, moribus,
consuetudine, religione, ritibus, ordinibus, atque
magistratibus: Reipublicæ item formâ, inaugura-
tione, oratoribus, legibus, jure, ac militia MOSCO-
RVM: in quibus, ut te non celem, secutus sum re-
rum Moscoviticarum scriptores notæ illustris; SIG-
ISMVNDVM HERBERSTEINIUM Baro-
nem, REINHOLDVM HEIDENSTEINIUM,
Navigationem ANGLORVM ad Moscos, ex nos-
tilis viri MARQVARDI FREHERI Consilarii
Electoralis Palatini bibliotheca, PAVLI O-
DERBORNII, & alios, per quos profecisse me non
diffiteor. Adjunxi etiam MOSCOVIÆ tabu-
lam ex probatissimis Geographis concinnatam.
Quod studium meum quin optimam in partem in-
terpretaturus sis, nullus omnino dubito. Vale mi
lector, ac σφάλματα, quæ sive calami, sive
operarum culpâ irrepserunt,
suo loco restitue.

Inches
1
2
3
4
5
6
7
8

cm
1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19

Kodak Color Control Patches

© Kodak, 2007 TM: Kodak

Blue   Cyan   Green   Yellow   Red   Magenta   White   3/Color   Black

